

MAGYARORSZÁG

ÉS A

ZSIDÓSÁG

ÍRTA

PETRÁSSEVICH GÉZA

ÁRA 1 FRT 50 KR.

BUDAPEST

NYOMATOTT A SZENT-GELLÉRT KÖNYVNYOMDÁBA

„Diliges proximiim tuum, sicut teripsum.”
Matth. 22. 39.

ELÖLJÁRÓ BESZÉD.

Zsidó kérdés mindig volt és lesz mindenhol, a hol zsidó élt és élni fog. Egyszer akuttá válik, másszor alszik, de végkép nem hamvad el sohasem. Valóságos élet-halál harc folyik zsidó és nem zsidó, legfőképen pedig keresztény között, mely küzdelemben mindig a zsidó a legyőzött, de sohasem a vesztes fél. Mert a mikor a győztes keresztény lába a legyőzött nyakán van és csak egy szorítás kell, hogy belé fojtsa a lelket, abban a pillanatban felülkerekedik benne a keresztény morál, megbocsát a legyőzöttnek. Erre aztán egy kis szélcsend áll be, hogy nemsokára újból kitörjön a vihar s a balga kereszténynek újból rá kelljen tenni lábát a már sokszor legyőzött ellenség nyakára.

Magyarország és a zsidóság eme viszonyában eddig a látzólagos szélcsend korát éltük, de most már nyugtalanul érezzük, hogy a vihar kitörőben van. S ez a vihar rettenetes lesz, mert össze lesz benne torlódva nemcsak a zsidó-kérdés, de mindazok az égető, kitörni készülő bajok, melyek lerombolni készülnek a XIX. század korhadttársadalmát.

Szocializmus, nemzetiségi kérdés, gazdasági válság, közjogi forradalom mind megannyi terhes, sötét felhő tornyosul Magyarország felett; s a magyarság házának fedele oly gyengének ígérkezik e megsemmisüléssel fenyegető- jégveréssel szemben. Vajjon kitől fogjuk kérni a biztosítási összeget, ha mindenünket elverte a jég? Mert valljuk meg őszintén: semmink sincs biztosítva. Politikai existenciánk, kultúránk, gazdasági erőnk, társadalmi fejlett-

ségünk – mind oly gyenge lábon állanak, – hogy ma még van; holnap – úgy lehet – nincs!

Ötven esztendő gazdálkodásának ez az eredménye. Mohón, szinte önkívületi állapotban szürcsöltünk magunkba minden emésztő férget, mit a nyugati áramlat felszínre dobott s hozott magával s az alatt itthoni édes forrásvizünk megposhadt. Vajjon a történelem és az utódok előtt hogy fognak számadást adni azok, akik ötven esztendei gazdálkodás után arra ébresztik a józan nemzeti öntudatot, hogy újból kezdhették ott, a hol elhagytuk ötven évvel ezelőtt.

S ki tagadhatja, hogy eme gazdálkodásban fő, lehet mondani irányító szerepe volt a zsidóságnak. Ezért, ha a magyar zsidókérdésről akar valaki írni, lehetetlen figyelmen kívül hagyni Magyarország politikai, közgazdasági és kulturális fejlődését. Ez a három dolog az, amely egy nemzet existenciáját, jövőjét biztosítja. Mivel pedig minket a zsidóság részéről épen e három alakban fenyeget a legnagyobb veszély, valóságos létkérdéssé vált immár a zsidókérdés rendezése, megoldása.

Mert valaminek történni kell. Az állapotok annyira ki vannak már élesítve, hogy tovább csiszolni lehetetlenség. Vagy-vagy!. Vagy adjunk át a zsidóknak mint tehetetlen roncsok önkényt mindent, mi pedig Európa gúnykaczaja mellett sülyedjünk a Nirvánába, vagy pedig álljunk végre talpra s szerezzük vissza, a mi a mienk, – a keresztény Magyarország.

Az első esetben ítéletet mond felettünk a történelem és a keresztény társadalom, a második esetben mi mondánk ítéletet a zsidóság felett. Legyen ítéletünk igazságos, vezéreljen minket minden léptünkben Krisztus, a ki monda: „Szeresd felebarátodat mint önmagadat!”

Budapest, 1899 december hó.

A szerző.

I.

A ZSIDÓSÁG AZ Ó-KORBAN.

Ábrahám, a zsidók ősatya, Szem unokája, Józsefnek 42-ik őse, a legújabb tudományos kutatások szerint a Tigris és Eufrát folyók termékeny közén Mezopotámiában kóborolt legelőszőr nomád törzseivel. Hogy pedig megértsük a mostani zsidót, szükséges legalább nagyjából tudnunk, hogy milyenek voltak ősei, az izraeliták, Ábrahám utódai 42-ik ízig, egész Krisztusig. A Biblia csak úgy elolvasva nem kielégítő könyv erre vonatkozólag, mert a hol csak teheti, igyekszik szépíteni hibáit a választott népnek. Ha a Bibliában a sorok közt is fogunk olvasni, akkor a maga leplezetlen valóságában fog szemünk elé tárulni az ó-kori izraelita, Jehovának választott népe.

Azalatt, míg Ábrahám Mezopotámiában vándorolt, a mai Palesztina helye már meglehetősen bőven volt benépesítve lakókkal. Első sorban említendők ezek közt a *kánániták*, kik a Biblia szerint Cham, az újabb ethnologiai és összehasonlító nyelvészeti kutatások szerint azonban Szem utódai voltak s több apró törzsre oszolva éltek a mai Palesztina belső területén. A görögök a népet phöniciaknak nevezték. Körülöttük éltek a philisztiak, cheták, áramok, edomiták, amoniták és moabiták, – kivétel nélkül mind szemita nép.

Ábrahám népével nyugat felé vándorolt s átlépve a Jordánt a kánániták földjén telepedett le, kiktől népe megtanulta a földművelést s később pátriárkáiak vezetése alatt oly nagy hatalomra és tekintélyre vergődtek, hogy a benszülött kánániták teljesen

elnyomottaknak érezték magukat. Az e miatti súrlódások eredménye az volt, hogy az egész néptörzs az inségtől is kényszerítve Jákob vezérlete alatt Egyiptomba vándorolt, a hol Jákob egyik fia József akkor már Apophis király helytartója és mindenható minisztere volt.

A biblia szerint eme kivándorlás oka a kánániták bálványozása, prostitúciója, a szodomita bűnben fetregése lett volna; sokkal valóbbszínű azonban – s a Bibliától ki is olvasható – az a vélemény, hogy a már említett okokon kívül, József a miniszter hívta be őket, hogy jobb földet adjon nekik Gózen termékeny rónáin, mint Palesztina földje. Az izraeliták pedig nomád hajlamaikat követve s a könnyebb és jobb megélhetéstől is ösztökélve szívesen vándoroltak tovább nyugat felé. Azonban az egyiptomi dicsőség sem tartott sokáig, mert a nomád izraeliták a magas egyiptomi kultúrát csakhamar elsajátítva tudományukat nagyon is igyekeztek a saját javukra értékesíteni s az akkori dinasztia kedvező intézkedései folytán sikerült is nekik oly prepotenciára szert tenni, hogy rövid 300 évi ott tartózkodás után a régi dinasztia felváltó új dinasztianak a legszigorúbb intézkedéseket kellett ellenök tenni s II. Rhamzesnek a Nílusba fojtatni minden ujonan született fiúgyermeket. Eme kegyetlen intézkedéseknek akkori erkölcsi felfogás szerinti magyarázatát megadja magában véve már azon körülmény is, hogy alig 70. család vándorolt ki Gózen földjére s 300 év múlva 600,000 férfi egy sereg növel és gyermekkel szedte sátorfáját a Veres-tenger felé.

Ezután következett a negyven, némelyek szerint hatvanéves pusztai barangolás, melynek célja volt, hogy a választott népet megedzze s a régi pátria elfoglalására képesítse. A Sinai hegyen Mózes által adott isteni kinyilatkoztatás, a tízparancsolat megóvándó volt őket a kánániták bálványozásától s erkölcsseitől. Ezek után a 601,730 harcedzett férfiú Józsuá vezérlete alatt bátran rávethette magát a tenyérnyi Palesztinára. Lett is oly nagy harci riadalom, hogy Jerikó falai összeomlottak bele s a nap megállt bámultában csodálni a vitéz férfiakat.

Eme dicsőséges honfoglalás után megtelepedett végre a választott nép egy időre, mi aztán Dávid és Salamon dicsőséges és bölcs uralkodásának útján Babylonban ébredtek fel; 722-ben pusztította el Szárgon asszír király Izrael országát, a kettészakadt ország egyik felét s 586-ban czipelte Nabukodonozor király rabszíjra fűzve Babylonba, Juda országának felsőbb tízezret s 1000 lakatot és ácsot. Odahaza csak a föld szerény művelői maradtak. Zedekiás király kisírt szemekkel csörgette rablánczait, Jeremiás pedig vérző szívvel írta siralmas lamentatióit az elpusztult Jeruzsalem felett.

Csalódik azonban az, a ki azt hiszi, hogy a zsidóknak Asszir-Babylonban valami rossz dolguk lett volna. Sőt ellenkezőleg. Félévszázadbéli ott tartózkodásuk alatt az övük volt a pénz, a hatalom. Babylonban főiskolájuk is volt. Mardokheus lábbal tiport mindent, Asszíriában, megtagadta a törvényeknek s Amannak, a királyi helytartónak való engedelmességet. S így tett valamennyi izraelita, mert hátuk megett volt Eszter, Asverus asszír király felesége. Aztán mikor Kyrosz 538-ban megadta nekik a visszatérhetési engedelmet, a gazdag izraeliták a szemébe nevettek.

Voltak azonban merész és balgatatg szellemek is, a kik ábrándoztak a régi Jeruzsalem visszaállításáért s ezek mindössze 42,360-an 7337 szolgálával Zorobabel és Józua vezérlete alatt vissza is indultak régi hazájukba. Később 448-ban I. Artaxerxes perzsa király engedelmével Ezdrás főpap vezérlete alatt indult egy csapat Júdeába. Nehemiás, azonban Artaxerxes főpohárnoka jobbnak tartotta eme jövedelmező állását a bizonytalan vándorlásnál s csak akkor tért vissza Palesztinába, mikor Artaxerxes egy még jövedelmezőbb állásba: Júdea helytartójának nevezte ki.

Júdea helytartósága azonban nem sokáig tartott, mert a macedon-görög, később a római áradat elsöpört mindent, elsöpörte Palesztinát is s a régi Júdeát római procuratorok kormányozták.

Ekkor született meg *Jézus*, ki a zsidók világtörténelmi jelentőségét örök időkre megsemmisítette.

A zsidók azonban még akkor sem szűntek meg mozogni. Jézust, mert tőle féltettek mindent, a Golgothára hurczolták, de azért Jeruzsálemet nem tudták se fentartani, se felépíteni. *Titus Flavius Vespasianus* 70-ben végleg lerombolta Jeruzsálemet, több mint egy millió zsidó elvérzett a küzdelemben, a többi 97,000 fogolyként vándorolt Rómába. S evvel befejeződik az izraelitáknak, mint nemzetnek története. Ezután már se faj, se nemzeti-ség, se nép, se vallás – csak zsidó. Evvel meg van mondva minden, e nélkül semmi.

A zsidók történetének tanulmányozása, de ez a rövid vázlat is világosan tárja elénk, hogy mily karakterrel, mily faji jelleggel voltak felruházva az ó-kor izraelitái. Volt bennök már akkor is, a mikor a *Talmud* még nem volt meg, csak a *Pentateuch*, a midőn egységes államot alkottak, a mikor egymás közt jólétben éltek, olyas valami vonás, a mely ellenszenvesse, gyűlöltté tette őket minden más nép előtt, még a legközelebbi vérrokonok, az arabok előtt is. Hogy minek szólt ez a gyűlölet, vajjon szeparatistikus nemzeti theológiájuknak, mely körülbástyázta őket minden más néptől, mint aljasabb, nemtelenebb fajtól, vagy karakterüknek, vagyonosodásuknak, szaporodásuknak, melynél fogva abszorbeálással vagy kiszorítással fenyegettek minden bent- és körül lakó népet: megállapítani biztosan nem lehet. Tény azonban az, hogy összességükben mind eme tényezők hozzájárultak az általános ellenszenv felkeltéséhez. Pedig akkor a Biblia még nagyban szelídítette erkölcsüket.

Kánániták, egyiptomiak, asszir-babyloniak, arabok, perzsák, görögök, rómaiak mindig mindenhol szabadulni igyekeztek tőlük. És sehol sem ok nélkül.

Alig lépték át Ábrahámmal élükön a Jordánt, már is arra ébredtek a kánániták, hogy a föld, a pénz, vagyon, hatalom mind az idegen betolakodóké. Egyiptomba alig teszik be a lábukat, már is József mindenható miniszter s midőn onnét kiüzetve mil-

lióra szaporodottan rávetik magukat újból régi hazájukra, a bentlakó kánánitáknak nem volt más menekvésük, mint beállani új urukhoz rabszolgáknak. Aztán jött egy rohamos lejtő, mely Asszíriában és Babylonban végződött, hol királynék lettek, Mardokheus körülhordatja magát Susában, a nép meghajtja előtte derekát s Asverus király keblére öleli Juda fiát. A perzsák rövid uralma alatt főpohárnokok és tartományi marsallok az előkelő izraeliták, míg a macedon-görög, illetve római impérium rá nem teszi kezét Perzsiára s vele együtt Palesztinára. A rómaiak szétrombolták Jeruzsálemet, kiirtották a zsidók legnagyobb részét s a többit pedig részint szétkergették birodalmukban, részint Rómába czipelték. S mit nyertek vele? Alig egy pár év múlva Titus „az emberiség szeretete és gyönyöre” könyek között válik meg öntudatra: ébredt népe zúgolására Berenice-től, az utolsó zsidó király feleségétől, kivel 10 évig boldogan élt együtt.

Mindezek után vajjon csodálkozhatunk-e, ha azt a népet, a mely Mózes törvényeivel s prófétái tanításával szemben az erkölcsi erőnek s physikai munkának még annyi kis parányával sem tudott megbarátkozni, hogy egy helyben meg tudjon maradni, államot alkotni – sehol sem látták szívesen s megismerve mindenki szabadulni igyekezett tőlük. Nomád nép volt az izraelita, vad erkölcsökkel, melyeket Mózes szigorú, de *negatív* törvényekkel igyekezett megfékezni s népét állandó letelepülésre, államalkotásra birni. Sikerült is lángszellemének népét egy darab ideig különböző kormányformák alatt egy területen megtartani, de a természetet végleg ki nem irthatta belőle, sőt a produktív munkát nem hogy megkedveltette volna vele, hanem ellenkezőleg a „választott nép” öntudata oly *gőggé* fejlődött, mely *gőg* nem engedhette meg az akkori egyedül produktív foglalkozást, a földművelést. Sülyedt tehát lefelé, mállott szét a „választott nép” országa, bukását szent emberek, a próféták sem voltak képesek megakadályozni.

A midőn a könnyű megélhetés feltétele megszűnt Palesztinában, széteszlott Izrael népe, bár látszólag külső erőszak foly-

tán, tényleg azonban saját belső erkölcsi szétzüllése miatt, mint az oldott kéve. Mózesnek varázsneve sem tudta a természetet örökre elfojtani bennök, ez a legvilágosabb bizonyítéka annak, a mi a zsidókat mint árnyék mindenhova kíséri, hogy nem alkotó, nem államalkotó, hanem mindenhol romboló elem; míg más nomád népek meg tudtak telepedni s államot alkotni, addig a zsidók bár más körben, más külszín alatt, de megmaradtak mind a mai napig nomádoknak. Palesztinából vándoroltak nyugatra s a mostani párisi vagy budapesti zsidó bankár semmi egyéb, mint egy művelt nomád, a népvándorlás első és utolsó s talán soha le nem települő eleme. A látszólagos letelepedés csak addig tart náluk, a míg a körülmények és egy jobb haza reménye engedik. De hogy közelebbről meg tudjuk magunknak magyarázni az ókori népeknek a zsidók elleni gyűlöletét, szükségesnek látjuk röviden megemlíteni a zsidók theológiáját, társadalmi, családi és erkölcsi életét.

Vallási életüket illetőleg kezdetben nem volt egy kidomborodó theologiai iskolájuk sem, mert a Biblia, a Pentateuch szavait nem igen merték magyarázni; Mózes vallástételeit a leviták kezelése alatt a legszigorúbban alkalmazták, addig, a míg alkalmazni lehetett. A gyakorlati életben azonban csakhamar kitűnt a vallási törvények hiányossága, a melyben az első három, Istenre vonatkozó félig pozitív szakaszon kívül nem volt semmi pozitív. Megmondja a tízparancsolat, hogy mit ne tegyenek, de nem mondja meg, hogy mit tegyenek. A Mózes vallásába ezt a pozitivizmust Krisztusnak kellett bevinni. Természetes tehát, hogy a „választott nép” semmi vigasztalót, semmi kecségtetőt nem találván vallástételeiben, igyekezett magát kiki saját felfogása szerint – legfőképen földi gyönyörökkel – kárpótolni. Minden ember lehet mondani egy-egy theologus lett. Egyik tisztelte még a többszörösen megszentégtelenített frigszekerényt, engedelmeskedett a levitáknak, a másik visszaesett a bálványozásba, a melyben lelkiismereti furdalás nélkül részesülhetett az élet örömeiben, ismét mások megtartották ugyan a külszíni, de lelkük teljesen üres volt, a gyakorlatban azt tették, a mit saját erkölcsi és theologiai felfogásuk sugalt.

Mózesnek magasabb intenciói tehát, hogy népét erkölcsben, vallásban magasabbra emelje, teljesen célzott tévesztettek, a körül és bent lakó idegen népektől való teljes elszigeteltség szándéka az ellenkező csapásba hajtotta a választott népet. Enyhítő körülményül szolgál itt a köznépnél csak az a körülmény, hogy mind ebben első férfiak, királyaik, élükön a bölcs Salamonnal jártak elül jó példával.

Ily körülmények között, a züllés végső stádiumában, nagyobb részt a babyloni fogság után támadnak fel aztán a *szadduceusok*, *farizeusok* és *esszeniek*, hogy Mózes törvényeit felelevenítsék, szakaszait magyarázzák, s az izraelitákban a „választott nép” öntudatát felébreszszék. Mind a három rend külön theologiai iskolát alapított s eme iskolák oly hatással, oly megmérhetetlen eredménnyel működtek, hogy a nemzeti öntudatra ébredt zsidóság vallásilag s ebből kifolyólag társadalmilag is tökéletesen elszigetelte magát a gojoktól, a nélkül azonban, hogy erkölcsét is megváltoztatta volna. Ez a vallási és társadalmi elkülönítés még ma is fennáll fokozottabb mértékben, mely elkülönültségeit azonban nem annyira vallásuknak, mint inkább szeparatiztikus faji teológiájuknak lehet tulajdonítani.

A szadduceusok és farizeusok tanításának, a rabbiknak a Talmudba letett bölcselkedéseik betűszerinti alkalmazásának köszönhetik a zsidók, hogy ma is külön szervi alkotással, külön lokális étellel bíró vadhús az emberiség organizmusában. Ha eme merev teológiájukból kivetköznének, s a talmud tételeinek magyarázatánál a kor kulturális viszonyait és fejlettségét, nemkülönben a változott történelmi és politikai helyzetet és okokat tartanak szem előtt, rögtön megváltoznék az irányukban eddig mindenhol, minden népnél táplált felfogás. A „szemet szemért, fogat fogért” elvének megszűnvn az oka, meg kell szünnie a hozzávaló maradi ragaszkodásnak is.

Világos például szolgálhat előttük a Krímben lakó *karaitok* szektája, a kik mint a szadduceusok utódai jobbra visszatértek Mózes tételeihez s a talmudból elfogadták azt, a mi a jelenlegi

körülmények között észszerű, helyes és a humanizmus, a szeretet híveivel Összeegyeztethető s ép ezért az orosz nép szeretetét és tiszteletét élvezik.

A theologiai iskolák közül a *szadduceusok* érdemelnek 'leg-több figyelmet, a kik az előkelő papi családokból kerültek ki, a hatalomnak tényleges birtokában voltak, jó viszonyt tartottak fenn a római procuratorokkal s a pogányokkal és más idegenekkel szemben nem tanúsítottak oly merev, visszautasító magatartást, sőt némi engedményekre is voltak hajlandók. A törvény betűihez nem ragaszkodtak szigorúan s a szabad akaratot hirdették. Tanításuk egyik lényeges pontja volt az is, hogy a jót nem jutalomért gyakorolták – mint a farizeusok – hanem önmagáért.

Homlokegyenest ellenkező nézeteket tanítottak a *farizeusok*, a kik a törvények betűihez a legszigorúbban ragaszkodtak, az alakoskodást, a szertartásosságot egészen a nevetségességig vitték. Teljesen elkülönítették magukat az idegenektől, a „tisztátalanoktól”; innét kapták nevüket is.* Egy tálból nem ettek gajjal, a szabad akaratot tagadták, mindennek felett pedig kérlelhetetlenül támadták, a hol csak tehették a szadduceusokat.

Hódításuk rövid idő alatt oly bámulatos volt, hogy a szadduceusok kénytelenek voltak átengedni a helyet, visszavonulni a magánéletbe. A farizeusok aztán teljesen kidomborították a zsidó nép karakterét s kibővített tanaikkal együtt örök és megváltoztathatatlan törvényként lerakták a talmudban.

Figyelmet érdemel még a kettőn kívül *az esszeniek* felekezete, mely azonban a zsidó népre nagyobb hatást nem gyakorolt. Működésük inkább titokban, a közélettől elvontan, kint a vidéki fálvakban történt. Zártkörű társaságot alkottak négy fokozattal, beosztott munkakörrel, közvagyonnal. Tisztán jártak, vegetáriánusok voltak, a legegyszerűbb életmódot folytatták, a házasságtól tartózkodtak, titkaikat a leghívebben megőrizték. A rendbe való

* S z e k r é n y i, Bibliai régiségtudomány kézikönyve. I. farizeus – elkülönzött.

belépést három évi próbaidő – inasság – előzte meg. Eme vázlatosan ecsetelt szervezetük miatt őket tartják némelyek a szabadkőművesség atyáinak

Volt még egy theologiai iskola, a mely vérkeverődésen alapult: a *samaritánok* theologája. A samaritánok bár az izraeliták monotheismusát elfogadták, a judeabeliekkel sohasem léptek vallási közösségre. A zsidók részéről irányukban táplált engesztelhetetlen gyűlölet és a vérkeveredés nagy mértéke folytán nem is lehet róluk mint zsidókról megemlékezni.

Mindeme theologiai iskolák közül csak egy maradt meg: a farizeusoké. A szadduceusok utódai a karaiták alig vannak ezerén, a samaritánok egy pár családja kiveszőfélben van, az esszeniek felbomlottak s így a mai zsidó semmi egyéb, mint a farizeusok talmudjának maradványa.

Ha eme theologiai iskolák után, melyek Mózeszt feleleveníteni, megjavítani akarván, törvényeit teljesen kiforgatták sarkaiból, az ókori zsidók családi és társadalmi életét, nemkülönben erkölcsüket nézzük, nem fogunk bennök semmi vigasztalót találni.

A zsidók társadalmi és családi élete Mózes szigorú törvényei folytán szépen indult s az ókorban páratlanul álló büntetőjoga csak elősegítette eme kölcsönös érintkezés tisztaságát. Mindez azonban nem tartott sokáig. A mily mértékben távolodtak Mózesztől, azon mértékben vesztek úgy társadalmi, mint családi életök tisztaságából. A szigorú büntetőjogot kijátszották, vagy kezelői a gyakorlatban nem igen hajtották végre, pedig az a büntető jog alkalmas volt arra, hogy bármily romlott népet is visszatartóztasson a bűn elkövetésétől. – „Ne könyörülj rajta, hanem lélekért lelket, szemért szemet, fogért fogat, kézért kezet, lábért lábat követelj”: (Dt. 19 , 21.) Ez a mondás az alapeszméje az izraelita büntetőjognak; látni való tehát, hogy mint minden ó-kori népnél a vérbosszú, a megtorlás, és nem az igazság, a javítás elmélete vezérelte őket a büntetésnél. Nagy szigorúsággal ítélkeztek az Isten és helyettesei, az ember élete s a tulaj-

donjog ellen elkövetett vétségek felett. Csodálatos azonban, hogy az ember becsülete ellen intézett vétségeket, mint a megszólás, rágalmazás, becsületsértés, csak tiltja, de nem bünteti, a hamis tanúságot pedig akkor bünteti, ha valakit ártatlanul ítélnék el miatta.

Legszigorúbban intézkedik a női becsület és szemérem – mint a társadalmi és családi élet talpköve – ellen intézett vétségek felett. Úgy látszik tehát, hogy mint minden ó-kori nép között, úgy a zsidók, illetve izraelitáknál is leginkább ez volt elterjedve. Más népeknél azonban rendkívül enyhítő körülményül szolgál az a tény, hogy törvényeik nem csak tiltották, de sőt elősegítették, vallási szertartásaikban rendelték, az erkölcsteleniséget, míg a zsidóknak a szigorú büntetőtörvény csak vádlójuk tekintetben. A házasságtörést mindkét félre nézve halálbüntetés követte; a havi tisztítás alatti közösülést kiirtás; ha a menyasszony idegen férfival közösült, mindkettőre halál várt, ha a szabadban történt a közösülés, hol a nő segítségért nem kiálthatott, csak a férfi laktolt halállal; erkölcstelen papleányra tűzhalál, a nő szüzessége ellen emelt vád, – ha igaz volt: agyonkövezést vont maga után, ha hamis, a férj 100 sekel bírságot fizetett a nő atyjának s nejétől sohasem válhatott el, stb.

A büntetések további nemei voltak; agyonkövezés, karddal való kivégzés, akasztás, megégetés, karóba húzás, élveakasztás, szétfűrészelés, szétdarabolás, szikláról, való letaszítás, hamuban való megfojtás, agyonverés, oroszlánverembe vetés, vízbefojtás, vadállatok elé vetés, keresztrefeszítés; továbbá: botozás, megostorozás, fül- és orrcsonkítás. megvakítás, számkivetés, pénz-bírság stb.

S mindeme borzasztó büntetések daczára sem riadtak vissza az izraeliták a büntől, sőt züllésükben épen azon vétségekben fetrengtek leginkább, a melyekre a papiroson a legkegyetlenebb halált szabott a törvény.

De hát vezetőik jártak elől mindig jó példával s abban a korban, a midőn az érintkezés államfő és nép között oly köz-

vétlen volt, nem csoda, ha a hálás anyagnál a példa gyorsan ragadt.

Dávidnak és Betszabének, Uriás volt feleségének szerelmeskedése, Salamonnak, a bölcsnek 300 tagból álló háreme, Sámson és Delilla idillje, nem voltak alkalmasak arra, hogy a zsidókban az erkölcsök megnevesítését előmozdítsák.

Így történt aztán, hogy példa példát követett, az erkölcsi élet meglazult, a ki anyagilag bírta, a törvényes feleség mellett rabszolgánóból álló háremet tartott, sőt később törvénybe is iktatták, hogy a férfi csak akkor követ el házasságtörést, ha férjes nővel, vagy másnak jegyesével közösült. Minden más nővel lehetett élni, csak ki kellett jelentenie, hogy az illetőt rabszolgánójéül akarja venni. Sőt még másnak az ágyasával is lehetett csekély fegyelmi büntetés árán közösülni. Idáig fejlődött a Mózes szigorú erkölcsi törvénye. A törvény végrehajtói még a házasságtörés esetében is szemet hunytak, mert mást alig tehettek.

Az egy Istent, a Jehovát feledni kezdték az izraeliták, a nő helyzete sülyedni kezdett, a férj akkor csaphatta el, a mikor neki tetszett. A gyermekek vallásos és erkölcsös nevelése megszűnt, mert a férfi többet törődött háremével, mint gyermekeivel. Így lassankint az előbbi tisztaság helyébe mindenhol, úgy a valódi, mint a társadalmi és közéletben szeny, piszok került, mely elvitte izraelt Babylonba.

Igaz, hasonló posványban fetrengtek az ó-kor többi népei is, csak hogy nekik nem volt, ki megmagyarázza, felvilágosítsa elméjüket, hogy ez jó, ezt tedd, mert megjutalmaz, ez rossz, ezt ne tedd, mert megbüntet az egy igaz Isten. Nekik nem volt Ábrahámuk, Mózesük, nem voltak bírái, prófétáik, ők fétiseik, bálványaik körül ugráltak

Csak ily állapotok mellett érthető Ezekiel prófétának fájdalmas és kemény félj aj dúlása, melyben az Úr borzasztó szavait intézi hitsorsosaihoz jöv. 5., 11-15 versében:

11. Igen, élek én! úgymond az Úr Isten: épen azért, hogy az én szentélyemet megfertőztetted minden vétkeiddel és minden

utálatossággal, én is összerontalak és nem kímél meg szemem és nem könyörülök.

12. Harmadrészed mirigyhallál hal meg és éhséggel emész-
tetik meg tebened; és harmadrészed fegyver alatt hull el köröt-
ted; harmadrészedet pedig szétszórom minden szélre és kardot
rántok utánok.

13. És eleget teszek haragomnak és meghűtöm rajtok
bosszúságomat és megvigasztaltatom; tudják meg, hogy én, az
Úr szólottam haragomban, mikor kitöltöm rajtuk bosszúsá-
gomat.

14. És pusztává teszek téged és gyalázattá a nemzeteknek,
melyek körüléd vannak, minden melletted elmenő láttára.

15. És gyalázattá leszesz és átokká, példává és álmélko-
dássá a nemzetek között, melyek körüléd vannak, mikor Ítéletet
teszek rajtad haraggal és búsulással és bosszús dorgolásokkal.

Ha izraelita így ítélkezik az izraeliták felett, hogy Ítélkezzen
más? Ha Ezekiel próféta látta már, hogy nem lehet többé takar-
gatni a borzasztó erkölcsi posványt, miért takargassuk mi? A
bűnt takargatni bűn, – felfedni s az utókornak elrettentő példa-
képen oda állítani erkölcsi kötelesség

Milyen lehetett ily erkölcsi élet mellett Izrael népének ka-
raktere, elképzelhető s a Bibliából könnyen ki is olvasható.

Alig tud történetében hőst felmutatni, kit eme megtisztelő
jelző megilletne. Az általuk nemzeti hősöknek hirdetett férfiak az
emberi gyöngeség leggyaralóbb példányképeiül szolgálhatnak, kezdve
Dávidtól egészen Ákázig. A vagy Dávid, ki nemtelen küzdelemben
öli meg Góliáthot, a legbotrányosabb módon áskálódik Saul élete
ellen, meggyilkoltatja Joáb által Saul fiának, Izbozetnek had-
vezérét, Abnert, sőt magát Izbozethet is, csak azért, hogy a trónt
elnyerje; a ki aztán árulással megöleti vitéz hadvezérét Uriást,
hogy feleségét Betszabét keblére ölelhesse; a ki kitagadja, leszú-
ratja fiát, a törvényes trónörököszt Abszolont, meri atyjának élet-
módja felett kritikát mert gyakorolni; aki második fia; Adoniást
úgy játsza ki, hogy még életében keni fel királynak Salamont:

vajjon ez a Dávid lehet-e nemzeti hős? Ha igen, akkor szomorú világot vet az izraelitáknak a férfiúi erényekről táplált felfogására, Mit használt evvel szemben a késő bánat, a zsolttárok keseregése, mikor a példa már az egész nép között elharapódzott.

Utódának Salomonnak legelső tette volt, hogy Joábot, Dávid egykori bérenczét legyilkoltatta; aztán felépíté a templomot s saját tündéri palotáját oly kiváló pénzügyi manipulációval, hogy akkor, a mikor mindez felépült, a nép összeomlott. Csak Sergiolus és Hyppia, Messalina és Borgia Lucretia tivornyái foghatók azokhoz az orgiákhoz, melyeket a bölcs Salamon Moriah hegyi tündérpalotájában, egy sereg vidéki kéjlokában 300 feleségével s 1000 rabszolganőjével véghez vitt. Hogy milyen lehetett ez az erkölcsi züllés, elég ha idézzük Holzwarth F. J.-t, a ki Világtörténelme I. 165. lapján így szól: „Az élvágygyal pedig karöltve járt Izrael erkölcsi romlottsága, mely különösen a királyi palotában harapódzott el kiváló mérvben. Ha már Dávid háztartása is fényes volt, úgy Salomonról épen azt kell mondani, hogy abban a keleti udvarok minden bujasága tanyázott, sőt e tekintetben azokat fölülmulta”

Holzwarth beszél így, a szigorú katolikus történetíró, a ki a hol csak teheti, a biblia szellemében takargatni igyekszik az izraeliták hibáit.

Könnyű volt aztán Salomonnak, mikor már elernyed, kifacsart citrom, velőtlen roncs volt, philosophálni, hogy: vanitatum vanitas ....

S Salamon után kiket tett meg a sorsát méltán megérdemlő eszét vesztett nép vezetőinek? Roboám. Jeroboám, Nádáb, Éla, Akáb, Jorám, Ókoziás, Amaziás, Oziás, Ákáz stb., mind oly nevek, melyeknek nevéhez árulás, vér, hitszegés, álnokság, ledérség tapad, a kik közül egyik sem halt meg természete? halállal.

Sámson és a két philisteus asszony, sőt József és Putifárné nagyon is homályos és egyoldalúan előadott története sem alkalmas arra, hogy nemzeti hőökké lehetne őket avatni. Józsefnek álmaiban való öntetszelgése, mérhetetlen hiúsága, testvéreivel

szemben tanúsított magaviselete, áskálódásai különösen nem valnak javára.

A ki az izraelitáknál egy kissé különb volt a többinél, a ki tény”ieq bátor és hős volt, mint Saul, Absolon, azt kiüldözték, gyú-lölték, elpusztították. Az, ki az emberiség jóltevője, apostola volt, megvetették, Mózesz agyon akarták ütni, Krisztust keresztre feszítették.

S a milyen volt a vezető, olyan volt a nyáj is. Álnokság, dölyf, gög, gyávaság, fényűzés, hálátlanság, igazságtalanság, kapzsiság, renyhesség, bujaság, esküszegés, hamis tanúskodás; ezek azok az erények, melyek az ókori izraelitát ékesítették. Ezek a tulajdonok vitték a „választott népet” a teljes elzülléshez, a végleges bukáshoz, melytől a próféták, eme szent lánglelkek, de még maga Krisztus sem volt képes visszarántani.

És a milyen volt a zsidó az ókorban, csekély változással olyan ma is! A bőre, a ruhája más ugyan, de belseje, a lelke ugyanaz! Négy-ötezer esztendő nem tett benne egy szemernyi lényegbeli változást sem, ugyanazok az érzelmek, ugyanazok a motívumok lüktetik szívéz, ugyanazok az eszmék és gondolatok foglalkoztatják elméjét, ugyanazok az ideálok égnek lelkében a mostani zsidónak, mint a milyenekből voltak kifaragva az ókori zsidó ideáljai; csak a körülmények, a viszonyok, meg a kor változott; – öök megmaradtak azoknak, a mik voltak 4000 év előtt.

És megmaradnak azoknak mindaddig, a míg a Talmudot, életüknek eme titkos regulatorát ünnepélyesen el nem égetik.

II

A ZSIDÓK TÉRFOGLALÁSA ÉS HELYZETE.

A zsidók, illetve az izraeliták a 70-iki végleges szétszórás előtt már jóval el voltak terjedve keleten s mindenhol, a hol a kultúrának némi nyoma látszott. Tudjuk, hogy az assir-babyloni fogságba hurczolt zsidók közül nagyon sokan nem éltek Kyrosz visszatérhetési engedélyével s mint a pénz és hatalom birtokosai nagyobbára jövedelmező állami alkalmazásban lévén, új hazájukban maradtak. Nemsokára azután innét bocsátva ki rajokat, csakhamar ellepték Médiát, Perzsiát, sőt Holzwarth szerint egész Csináig is vándoroltak. A Ptolomeusok uralkodása alatt újból ellepték Egyiptomot, honnét egész Afrika éjszaki partjain végig húzódtak Marokkóig. A Seleucidák alatt Syriát, Kis Ázsiát, később Cyprust, Krétát, Görögországot, sőt Itáliát is elárasztották rajajukkal s eleinte – bizonyára közélről nem ismervén őket – majdnem mindenhol kedvező fogadtatásra találtak. Számuk ez időtájt csupán Palesztinában Gestius Galba syriai proconsul 66-iki jelentése szerint mintegy 2.700.000-re volt tehető. Eme ókori rohamos terjeszkedésük nem annyira faji mint inkább vallási volt. A görög és római uralom alatt nyögő alattvalóknak tetszett a zsidók monotheismusa s szívesen vették fel a zsidó vallást, sőt némelyek vele együtt a zsidó szokásokat. Eme vallási hódításnak természetesen nagy vérkeveredés lett az eredménye, úgy annyira, hogy sok helyen az asszír, kopt, egyiptomi, latin, kelta vérből több volt a zsidóban, mint a sémi vér.

Eme vérkeveredésnek most is megvannak nyomai a zsidó típusban, a melyet a legjobb akarat mellett sem lehet egységes-

nek mondani. Bár külsején mindegyiknél megvan a sajátságos zsidó vonás, zsidó karakter, de anthropologiai szempontból sokszor nem lehet a típust séminek mondani. Van köztük germán, néger, turáni, szláv típus is bőven.

A zsidók társadalmi állása sem volt eme hódított, illetve terített területeken eleinte megvető s különösen a római birodalom területén meglehetősen számú római polgár találkozott közöttük. Oly erős tért hódított eme zsidózás a rómaiak között, hogy egyes államférfiak a teljes elzsidósodástól féltették büszke latin fajukat. *Tacitus* szerint a II. században Antoninus megtiltotta a zsidóknak, hogy saját vérbelijükön kívül mást is körülmetéljenek. *Leroy-Beaulieu* szerint annyira ment ez a hódítás, hogy ha kereszténynyé nem lett volna a világ, hát zsidóvá lett volna.

Rómába az első nagyobb áttelepítést Pompejus eszközölte, ki 66-ban nagyobb számú zsidó foglyot hozott magával, ámbátor Mommsen Tivadar szerint – ki pedig zsidóbarát ember – már *Caesar* idejében több ezer zsidó élt Rómában, kiknek az a különös szokásuk volt, hogy a triumpháló hadvezéreket és kíséretüket a városba való bevonulásuk alkalmával gúnyolódással és kőzáporral fogadják. Természetes, hogy ezek után az első impressiókból támadt előzékenység később az alapos megismerés után, a zsidókra nézve nem a legkellemesebb hangulattá változott. De a zsidók maguk is érezték, hogy a „vallásközösségükbe” bevett pogányok valóságos megrontói „Izraelnek” s igyekeztek magukat minél erősebb chinai falak mögé zárni, mely elzárkózási törekvések törvényt is nyertek a talmudban.

Midőn Titus Flavius Vespasianus 70-ik évben teljesen földönfutóvá tette a zsidókat, szétszéledtek a szélrózsa minden irányában, de legnagyobbrészt azon útvonalokon, a melyeken nomád csapataik már előre egyengették útjokat: tehát Éjszak-Afrikán, Kis-Ázsián és Déli Európán. Új irányt vettek Arábia felé, hol nemsokára egész arab törzsek lettek zsidósok, sőt Mohamed maga is – némelyek szerint – a zsidók tanítványa lett volna.

Későbbben a zsidóság terjeszkedése különösen két irányban érdemel figyelmet. Az egyik nyugat felé, melynek gócpontja Spanyolország, a másik kelet felé, melynek gócpontja Lengyelország, illetve Oroszország.

A lengyel-orosz zsidó eredetileg nem sémita, csupán a Talmudot elfogadó török-tatár és szláv elemekből alakult vegyülék faj, melyet az ókori történetírók (Nestor, Porphyrogenitus) a magyarokkal rokonnak állítanak s *kazároknak* neveznek. Ugyancsak Oroszországban, midőn szent Wladimir a kereszténység kebelébe tért, megelőzőleg a vallást ajánlók között ott volt egy krimi karaita zsidó rabbi is, a ki a zsidó vallást ajánlotta elfogadásra, mint a mely a kereszténység és mohamedanizmus szülő anyja, s az egyedül igaz vallás. Ugyanekkor, bár Wladimir keresztény lett, sok déli oroszot sikerült a nevezett rabbinak a zsidóságra csábítani. III, Iván (Vaszilyevics) nagyfejedelem alatt 1470-ben egy kievi *Sirija* nevezetű zsidó két fiatal papot – Dionysioszt és Alexioszt – a Mózes vallására csábíta s nemsokára oly hatalmas hullámokat vert egész Oroszországban a zsidózás, hogy még maga a moszkvai metropolita is titkon e szekta hívének vallotta magát, úgy annyira, hogy komoly veszedelem fenyegette egész Oroszországban a kereszténységet. Valósággal vérbe kellett fojtani később már az udvar és a fejedelmi családba is behatoló eretnokséget. Az ekkor zsidózó oroszok közül szintén sokan maradtak meg, a kik most mint déloroszországi zsidók szerepelnek.

Mindeme áttérések, különösen a kabaroké, mely a VIII. század körül történt – eleinte csak vallási volt, de később, mint az erdélyi szombatosok példája is világosnak mutatja, a szeparatistikus zsidó theologia, a Talmud a vért, a karaktert, a történeti múltat egy pár generáczió át annyira átformálta, hogy manapság sémita avagy kabar eredetű zsidó között semmi különbség nincsen.

Ennek megfordítottja a krimi karaiták, a kik sémiták s mivel nem talmudisták, lényegesen különböznek karakterben, foglalkozásban, típusban a talmud zsidótól.

Az orosz-lengyel zsidóság az egész zsidóságnak abszolút többségét képezvén, nyugodtan állíthatjuk, hogy a zsidóságban eredetileg több az idegen vér, mint a sémi vér.

Az áttért s később teljesen zsidóvá vált kazárok eleinte nyugat felé a teutonok, vagyis a germánok országai felé vándoroltak s az Elbe mellékén csakhamar tekintélyes számra vergődtek. Mivel azonban a germán nép felismerte veszedelmes voltukat, úgy a fajra, mint az erkölcsre, vallásra, vagyonra nézve, igyekezett tőlük szabadulni s a keresztes háborúk kitörése alkalmával először is a zsidókkal számolt le. Vissza is szorították őket oda, a hol mai napig is vannak, a Visztula, Búg, Dnyeszter és Dnyeper vidékére. A visszavonult zsidók pedig az akkori orosz nagyfejedelmeknek és lengyel királyoknak a hatalom iránti versengése közepette igen jó melegágyat találtak maguknak, szerencsésen sikerült is a szerencsétlen Lengyelországot szétrombolniok.

Mint később látni fogjuk, Németország sem volt képes, minden erélyes intézkedése daczára, az ismételt zsidó inváziótól szabadulni.

A nyugati zsidóság főfészke Hispánia volt, a hová már Hadrián császár 50,000 zsidót telepített le, kik csakhamar hihetetlen módon elterjedtek s valósággal belefűrődtek a nyugati góth birodalom testébe, mint a kullancsok. A 711-iki Xeres de la Frontera melletti szerencsétlen csata után a Marokkóból beözönlő mórokkal számuk tetemesen szaporodott. Bizonyos most már az is, hogy az akkori hatalmas keresztény birodalom bukásában nagy részök volt a zsidóknak; képzelhető tehát az a rombolás és pusztítás, a melyet a marokkói vér- és hitrokonaikkal felszaporodott elem Spanyolország testén véghez vitt.

Legkevésbé sem csodálkozhatunk tehát azokon a szigorú rendszabályokon, melyeket a spanyolok vallásuk és fajuk érdekében úgy a zsidók, valamint a mórok ellen alkalmaztak. Tudjuk azonban, hogy az erőszakos megkeresztelés nem használt, sőt csak ártott Spanyolországnek, mert a színleg keresztény, lelkében pedig zsidó és mór elem sokkal inkább gyűlölte a keresztényt, mint annak előtte.

A kölcsönös gyűlölet és elkeseredettség, a kereszténység és mohamedanizmus, továbbá a zsidóság élethalál-harcza végre az inquisitóiog fejlesztette az állapotokat, mely „hírhedt”-nek nevezett állami és csak kisebb mértékben vallás-politikai intézménynek mi eddig csak a rász oldalát olvastuk. Pedig annak az inquisitiónak törvényszékei az akkori társadalmi felfogás és törvénykezési szokások szerint egy csöppet sem dolgoztak durvább eszközökkel, mint a hogy dolgozik mostan a vallás-politikai perekben egy kir. ügyész.

Az 1480-ik évvel működni kezdő inquisitionális rendszabályok meghozták a kellő eredményt, mert azóta, tehát 400 év óta Spanyolországban nincsen zsidó. Ez az inquisitio azonban a milyen áldásthözó volt Spanyolországra, ép oly kárhozatos volt Közép- és Dél-Európára, mert a kiűzött, mintegy 300,000-nyi sephardim-zsidó elárasztotta Közép-Európát és Éjszak-Afrikát. A mórokkal, a színleg keresztény moriszkókkal egy része visszament ismét Marokkóba és Algírba, a zöme pedig elárasztotta Dél-Franciaországot, Itáliát, a Rajna, Maas és Scheide torkolatát, hol pedig akkor már javában virágzott a *ghetto*.

A ghettót a Palesztinából Európába vezető legközvetlenebb út teremtette meg – vagyis: Kis-Ázsia-Bizancz-Velence. Kis-Ázsia sziklás talaján lassan haladtak előre a zsidók, amíg végre hosszas viszontagság után elértek Bizanczba. Ismét aztán velencei hajókon könnyen jutottak el az Adria gyöngyébe, a honnét csatlakozva a Róma felől húzódó régi áramlattal, per pedes csakhamar ellepték Olasz-, Német-, Francia- és Magyarországot, sőt Albion ködös bérceit is megkísérelték hatalmukba ejteni – bár sikertelenül.

Természetes, hogy a társadalmi elkülönültségben élő, magát felsőbb physikai és szellemi szervezettel ellátott lénynek képzelő zsidó a kölcsönös érintkezés szempontjából csoportosan, tehát városokban telepedett meg: még pedig a Ghettóban, hogy foglalozása, a kereskedés után lászson, mely akkor minden veszélyeztetés és kockázat mellett is egyedül biztosított könnyű megélhetést,

és dolgozott nagy százalékkal. Természetes azonban az is, hogy eme társadalmi elkülönítettség társadalmi elszigeteltséget vont maga után a keresztények részéről s maga után vonta az 1215-iki laterani zsinat határozatát, mely kényszerítette őket a *róta* viselésébe. Az igaz, hogy a megszegyenítő, kerek vagy négyszögű feltűnő színű szövetdarab, melyet a háton vagy a mellen mindenki észrevehetett, csak élénkítette azt az olthatatlan tüzet, melyet a zsidó a keresztység ellen szenvedélylyel, gyűlölettel táplált keblében.

Helyzetük eme zsinat határozata után még elviselhetetlenebb lett, mert a javában folyó kereszties háborúk hősei első sorban Krisztus keresztrefeszítőin akarták az Isten-ember halálát megbosztulni. Az elnyomatás súlyosan nehezedett rájuk s különösen a germánok szorították őket, ahol csak tudták. Ekkor vonultak vissza a keletről előnyomuló lengyel zsidók is, hogy nemsokára helyet adjanak a spanyol sephardimoknak.

A XVI. században a spanyol zsidóság letelepedésével némi látszólagos megállapodást nyert a zsidó vándorlás, Európában megmaradt körülbelöl abban a helyzetben, azon geographiai határok között, mint a milyenek között találjuk a XIX. században.

Mint látjuk az előadottakból, a zsidóság vándorlásának végleges szétszóratásuk után három főiránya volt. Az egyik Észak-Afrika-Marokkó-Spanyolország; 2. Kis-Ázsia-Bizancz-Velence. Közép-Európa; 3. Spanyolország, Franciaország s egész Európa. A lengyel-orosz zsidó vándorlás csak egy órainga lengéséhez hasonlítható s a kariták áttelepülése Krimbe kisebbszerű mozgalom volt.

Meglehető zsidómentes országok voltak akkor: Dánia, a Skandináv félsziget, a Britt szigetek, továbbá északi Oroszország, a melyek jelenleg is azok.

Most leginkább el vannak terjedve déli Oroszországban, Ausztriában, Magyarországon, Németországban, Romániában, Törökországban, az Északamerikai Egyesült Államokban. Számukat

az „*Annuaire Israelite*” 6,800 000-re teszi, mely szám a földkerekségén a következőképen oszlik meg:

Európa.

Oroszország	2.552.000	Bulgária.....	10.000
Ausztria és Magyarország	1,644,000	Svájc	7 000
Németország	562,000	Dánia	4,000
Románia	265,000	Szerbia.....	3500
Franciaország	130,000	Belgium	3000
Törökország.....	104,000	Görögország	3000
Hollandia.....	82,000	Svédország	3000
Anglia.....	70,000	Gibraltár	1500
Olaszország	40,000	Spanyolország.....	1300
Összesen: 5,470,000			

Ázsia.

Ázsiai Törökország . .	195,000	Perzsia.....	18,000
Ázsiai Oroszország . .	47,000	Közép-Ázsia	14,000
India.....	19.000	China	1000
Összesen: 310,000			

Afrika.

Marokkó	60,000	Tripolisz	6.000
Egyiptom	8,000	Tunisz	5,000
		Összesen: 79,000	

Amerika:

Egyesült-Államok	230,000
A többi országokban	20,000
Összesen.....	250,000

Ausztrália és Oceania:

Elszórva az egész földrészen.....	12,000
-----------------------------------	--------

Eme statisztikai kimutatás azonban nem mondható megbízhatónak, a mennyiben más statisztikusok szerint eme szám adatok lényegesen megváltoznak.

A S.-Franciscóban megjelent 1892-ik évi adatok szerint a zsidók száma 8 millió. Ezzel szemben van 212 millió kath., 115 millió protestáns, 91 millió gör. keleti, 400 milló Buddha és Con-fucius követő, 197 millió Brahma követő, 62 millió pogány stb.

A jenai kimutatás szerint a zsidók száma 7,4 millió, a Parisban megjelenő „*Archives judaiques*” szerint 6,3 millió. Leroy-Beaulieu számítása szerint csak magában Oroszországban 5-6 millió zsidó él.

Látni való tehát eme számadatokból, hogy ahányféle a statisztikai kimutatás, annyiféle a zsidók száma. Sőt még az egyes országokban való elosztottságukat tekintve is rendkívül eltérések mutatkoznak s leginkább szembeötölő ez Oroszországnál, Ausztria és Magyarországnál, Franciaországnál, nemkülönben Afrikánál. Az elsorolt statisztikák szerint ugyanis Oroszországnak harmadfél millió zsidója lenne, holott Leroy-Beaulieu szerint 5-6 millió bizonyosan van benne. A milliókra menő különbség mindenesetre nagy bökkenő, de feltétlenül megközelítőbb a Leroy számítása, a kinek hosszas közvetlen érintkezés útján is volt alkalmja meggyőződni az orosz zsidók számáról. Ausztria-Magyarországon egyesek 1,800.000, mások csak 1,600.000 zsidót találtak s valószínű, hogy a többet számítók közelítették meg a helyes összeget. Lényegesebb a különbség Franciaországban, a hol a?; „*Annuaire*” szerint 130,000, Leroy-Beaulieu szerint 80,000, míg más statisztikusok szerint 40-50,000 zsidó lakik. Itt is Leroy-Beaulieunek van igaza, mert Franciaországban sem kevesebb, sem több nincs 80,000 zsidónál, kiknek $\frac{3}{4}$ része Parisban lakik, ép úgy, mint az ugyancsak 80,000-nyi holland zsidó fele Amsterdamban.

Afrikában, Egyiptomban az „*Annuaire*” 8,000 zsidót, Marokkóban 60,000 zsidót említ, holott Czirbusz Géza szerint Marokkóban 100,000, Egyiptomban legalább is 20,000 a zsidók száma, bár maga is megjegyzi, hogy Afrikában korántsem megbízhatók a statisztikai adatok. Mindenesetre több valószínűséggel bír azonban Czirbusz számítása, ki nem egy kútfőből hozta össze száadatait.

Ha az említetteket mind egybe foglaljuk, nem tévedünk, ha a zsidók számát az egész föld kerekiségén *legalább is 8 millióra becsüljük*, kik közül több mint *5 millió Oroszország három déli fő kormányóságában él.*

Magyarországon a zsidóság népesedési mozgalmát a „Statisztikai Évkönyv” szerint a következőkben állíthatjuk össze:

a) *Anyország.*

1857.....	407,798,	vagyis a lakosság	3,37¼
1869.....	543,186		
1880.....	624737		
1890.....	707,472	„ „	4,67%

b) *Horvátország.*

1857.....	4,850
1890.....	17261 vagyis 0,87%
Magyar birodalom.....	725,222

Magyarországon tehát 725,000 zsidó van a statisztika szerint, mivel pedig folyton szaporodnak, bevándorolnak, sokasodnak, jelenleg bátran tehetjük számukat 1,000.000-ra, a mi oly jelentékeny teher már csak számbelileg is, melyet a 18,000.000 lakossal bíró Magyarország nem bír meg. Borzalmassággá eme számaránynak különösen akkor tűnik fel legszembeötlőbbben, ha szaporodási arányukat nézzük, mely évente 1,85 százalék vagyis még egyszer akkora, mint az utána következő. róm. kath. vallásé, amelynek évi szaporulata csak 0,93 százalék.

Megoszlásukat tekintve, leginkább el vannak terjedve az észak-keleti és északi megyékben, legkevésbé Erdélyben és Horvátországban. Egész Erdélyben nincs annyi zsidó, mint magában Máramaros megyében s amott is csak a magyarság közt van elterjedve. Székely, oláh, szász, örmény nem tűri meg maga közt.

Máramaros megyében 50,000 a számuk, vagyis a lakosság 20 százaléka, Zemplénben 35,000, Nyitrában 30,000, Beregben 30,000; ellenben Udvarhelyben 581, Csikban 528, Háromszékben 486, Brassóban 670, Fogarasban 675, Szebenben 466 stb. Látni való ezekből is, hogy mily aránytalanul van elosztva a zsidóság Magyarország területén. Míg az északkeleti megyékben a lakosságnak 10-20 százalékát képezik, addig Horvátországban és Erdélyben 0,4-0,8 százalék között mozognak. Az északkeleti kereskedő városok 40-60 százalékát képezik s Munkácson több zsidó van

egy csomóban, mint Erdély 10 vármegyéjében együttvéve. Tekintve pedig, hogy az oroszországi bevándorlás észak-keletről mind sűrűbben tart, elképzelhető, hogy mily sorsnak néz elébe az észak-keleti Kárpátoknak amúgy is kiszipolyozott, tehetetlen lakossága.

Magyarország különben azzal is dicsekedhet, hogy benne van a világ legnagyobb zsidó hitközsége. *Budapesten* jelenleg 122,000 zsidó lakik, de tekintve az átutazó, nem állandóan ott tartózkodó zsidókat, forgalmi számuk bizvást tehető 150,000-re.

Népesedési mozgalmuk a következő:

1870.....	44,800 – 16,6%
1800.....	70,227 – 19,7%
1890.....	102,377 – 21,0%

Húsz év alatt a növekedés tehát 58,000, a lakosság szám-arányához viszonyítva pedig, arányszámuk emelkedett 4 4 százalékkal, amely emelkedést és szaporulatot a világ egy városában sem képes a zsidóság felmutatni.

A zsidóságnak Budapestre özönlése különben egy újabb zsidó vándorlás tünete. A nyughatatlan nomád faj megunta már négyszázados helyhez kötöttségét s mozgolódik, sürgölődik mindenhol, – tán külső okok következtében is – mint a hangyák a vihar kitörése előtt. Keresnek valahol újabb, jobb hazát, mert érzik, hogy mindenhol sötét felhők tornyosulnak fejük felett.

Eme újabb vándorlásuknak pedig két góczpontja van: Észak-Amerika és Magyarország. Amerika gazdagságával és újdonságával, Magyarország hírével vonz. A zsidóság egy része Amerikába, más része Magyarországra, harmadik része pedig – a sionisták – Palesztinába készül.

Az Egyesült-Államok megfigyelése szerint az orosz üldözés alkalmával 1892. január 1-től november 30-ig 117,319 lengyel és orosz zsidó vándorolt ki Észak-Amerikába, mely vándorlás, ha tovább is ily arányban tart, akkor nem tudni, hogy a türelmes yankee, a szabadság, egyenlőség és testvériség igazi hazájában, Amerikában mit csinált volna velük?

Amerika azonban kibírja a terhet, mert népe versenyképes a zsidóval – de mi lesz Magyarországgal? Oroszország, Lengyelország, Galiczia kiüldözött parazitái szedik sátorfájukat, lépteiket a Kárpátok felé irányítják; a bécsi bankár bankházát Budapestre teszi át, a fanczia milliárdosok nyakra-főre vásárolják az eladósodott magyarországi dominiumokat, a berlini és müncheni festők és művészek magyarul tanulnak. Minden zsidó, északkelet, dél és nyugat felől Magyarország felé irányítja lépteit, mert itt van a tejjel-mézzel folyó Kánaán, hol üdvöt talál Izrael választott népe. A vasyűrű mind szűkebbre szűkebbre szorul Magyarország körül s mi bambán, ellenszegülve minden mentő kéznek, nézünk magunk elé, mint az oktalan állat, midőn ég felette az ól!

*

Eme fentebb vázolt vándorlási tünetekből s térfoglalásokból kiolvasható, hogy a zsidók helyzete szétszóratásuk óta, de addig se, sohasem volt valami rózsás. Mint az ókorban, úgy a közép és újkorban is csak kényszerűségből tűrt, jobban mondvá üldözött nép volt, mely sorsra azonban mindenkor maga szolgált rá. Vallási, faji, társadalmi elszigeteltségük, mintegy ethnographiai külön állásuk s mindebből folyó karakterük csak bizalmatlanságot, óvakodást, visszautasítást, társadalmi és közéleti megvetést, végül üldözést vont maga után. Ne gondoljuk azonban, hogy ez az üldözés valami rettenetes lett volna! Ártatlan deffentiva volt csak a felismert rossz ellen.

Az ókorban bárhol megjelentek, üldözésnek a tárgyai voltak; Egyiptom, Asszíria, Babylon, Perzsia, Görögország, Róma mind megannyi szenvedés és üldözés helye. II. Antoninus és Hadrián császár katonáinak kegyetlenkedéseire Simon ben Johai rabbi kebléből az elkeseredés és a gyűlölet mélységes átka szakad ki, a midőn felkiált: „Öld meg a legjobb gajt is!” Ez a Talmudba lett felfajdulás, a vérbosszú eme kegyetlen elve érvényesül azóta minden zsidónál, akár kereszténnyel, akár mohamedánnal, akár pogánnyal szemben. De leginkább s szeretik ezt az elvet a keresztényekkel szemben érvényesíteni, a kik miatt, a kik-

nek isteni alapítója miatt kell az örök bolygás minden csapásait elviselniök. Engesztelhetetlen a zsidóknak gyűlölete a keresztény iránt, mely csak akkor lohadna, ha a keresztények elfelednék Krisztust.

A keresztények iránti vad gyűlölet, mely itt-ott nyíltan is kitört keblükből, mindenhol megszülte, mert meg kellett szülnie a reakció. A keresztes háborúk lovagjainak első szavuk volt: Krisztus felfeszítőin próbáljuk ki toledói pengéink erősségét. S a zsidók nyomultak vissza, a honnét igyekeztek: Velence felé s a Visztula partjaihoz, a lithvániai ligetekbe, a wolhiniai mocsarak közé, a hol egyedül találtak termékeny, békés meleg ágyra a szerencsétlen lengyel nemzet testén.

Szent Lajos francia király 1239-ben IX. Gergely pápa meghagyásából ünnepélyesen elégetteti a Talmudot, a pápák encyklikákat bocsátanak ki ellenök, Nagy Lajos kiüzi őket Magyarországból, az 1215-iki laterani zsinat kötelezi őket a róta viselésére, a középkori törvények kivételes intézkedéseket hoznak ellenök . . . mindezekből látható, mennyire szeretett nép volt már akkor is a zsidóság.

A pápák közül, a kik pedig soha sem szüntek meg hirdetni az egész mindenségnek a szeretet magasztos tanát, olyan emberek emelik fel ellenök szavukat, mint XIII. Gergely s VIII. Kelemen. XIII. Gergelynek 1583-ban kiadott „Antiqua Judeorum” s VIII. Kelemennek 1593-ban „Cum Hebraeorum” kezdetű constitutioiban a többi között világot vet a zsidók akkori üzelmeire a következő idézet is: „*si libros talmudicos, aut alios iudaicos quomodolibet tenerint: si hostiam salutarem, aut crucem et similia vei christianos derisuerint: si nutrices Christianas retinuerint, vei easdem ab hac die, qua Eucharistiae Sacramentum sumspr érint, lac in latrinas effundere coegerint*”, ellenök a vizsgálat azonnal elrendelendő. IV. Pál és V. Pius pápák constitúciói értelmében a zsidók ruhája megkülönböztetendő. XIII. Gergely pápa a keresztényeknek eltiltja a zsidó orvosok igénybevételét, bizonyára nem ok nélkül. Hasonló szigorral kényszerülnek ellenök fellépni még többen a pápák közül.

Ugyanekkor, sőt valamivel előbb folyik a spanyol inquisitio s a Torquemada kínzó szerei elől menekülő zsidók csakhamar ellepik Közép-Európát, hogy a ratisbonnei (Regensburg) kínzó-kamrákban szorítsák lábszáraikat a spanyol-csizmába. Angliából e korban üzik ki őket végleg, mert Yorkban keresztrefeszítettek egy keresztény gyermeket s körülbelül e korban hozza Finnország azt a máig is érvényes törvényét, hogy zsidó Finnország területén nem lakhatik. Franciaországban XVI. Lajos koráig a városokban ugyanolyan vámot kellett magokért fizetniök, mint a marháékért s később oly hatalmas lángész s államférfiú mint I. Napoleon nyilatkozott felőlük a lehető legbecsmérlőbben. 1806-ban egy kihallgatás alkalmával ugyanis a következőket mondta: „A kormány nem nézheti közönyösséggel, miként keríti hatalmába Franciaország két megyéjét egy utálatos nemzet. *A zsidókkal úgy kell elbánni, mint külön néppel s nem mint vallásfelekezettel.* A zsidók az újkor rablólovagjai, valóságos hollócsapatok, velők nem magánjogilag. hanem állam jogilag kell elbánni. A zsidók már Mózes idejében uzsoráskodtak s elnyomtak más népeket, míg a keresztények csak kivételképen uzsorások, s ez esetben megvetésben részesülnek. Bölcséleti törvényekkel a zsidókat nem tesszük másokká, kivételi törvények szükségeseek”

E nagy szellem ítéletéhez nem kell kommentár.

Németországban Közép-Európát illetőleg a legrosszabb dolga volt a zsidónak s mégis azt a földet igyekezett hatalmába keríteni mindenáron. De a német nép nem engedte magát s soraikban oly nevek támadtak fel a zsidók ellen, mint Luther Márton és Nagy Frigyes.

Luther Márton két munkát írt ellenök, melyek közül kiválóan érdekes a „*Von den Juden, und ihren Lügen*” című, melyben a lehető legszenvedélyesebben s egyszersmind kiváló éleselméjűséggel veszi bonczoló kés alá a zsidók kerakterét. E munkálatot újból egy Berlinben megjelent röpirat elevenítette fel s nem érdektelen belőle közölni a következő kiválóbb helyeket.

„Munkámnak azért adom e címet: „A zsidókról és az ő hazudozásairól”, és nem e címet: „A zsidók ellen”, – mert mi németek tudhatjuk a történelemből, hogy mi a zsidó; azért óva intjük a keresztényeket a zsidóktól, mint maguktól az ördögöktől; *mert őket szintoly hevessé lehet megtéríteni, mint az ördögöket.*

Valamint a macska nem lehet jó az egér iránt, szintoly kevéssé lehet a zsidó jó a keresztény iránt.

A zsidók, kik magukat orvosoknak adják ki, a keresztényeket életüktől és vagyonuktól megfosztják; mert Isteniek szolgálata vélnék tenni azzal, ha titokban a keresztényeket megölik.

Még mai napság se tudjuk, micsoda ördög hozta őket ide az országba; mi nem hoztuk őket ide Jeruzsálemből. Felülrá még most se tartja őket senki vissza, nyitva áll előttük az országút: menjenek a maguk országába, ha tetszik nekik. Mi szívesen adunk hozzá még ajándékokat is, csak hogy a nyakunkról elmenjenek; mert ők nekünk egy nagy teher, mintegy országos csapás, pestis és csupa szerencsétlenség az országunkban.

A zsidók a valódi hazugok és véredek, a kik szívükben csak az után sóhajtoznak, vágyódnak és reménykednek, hogy mi velünk pogányokkal szintúgy bánhatnának el, mint Eszter korában Perzsiában elbántak a pogányokkal. Oh, mily kedves előttük az Eszter könyve, a mely oly pompásan megfelel az ő vérszomjas, bosszúvágyó gyilkos vágyaiknak és reményüknek! Sohasem sütött még a nap vértszomjazóbb, bosszúvágyóbb népre, a mely azt hiszi, hogy azért Isten népe, hogy a pogányokat gyilkolhassa és fojtogathassa. De a mi a legfőbb, ők a Messiást várják, hogy ez az ő kardjaikkal az egész világot megölje és meggyilkolja, amint ezt kezdetben rajtunk keresztényeken be is bizonyították, és még mai napság is szívesen tennék, a hol tehetnék, sokszor meg is próbálták, és e miatt erősen az orrukra is koppintottak.

Azért óvakodjál kedves keresztény az ilyen átkozott (verdampft), megveszekedett néptől; mert tele vannak fukarsággal, irigységgel, gyűlölettel, kevélységgel, uzsoráskodással, döllyffel, át-

kokkal irányunkban pogányok iránt. Oly vakok ők, hogy nemcsak uzsorát üznek (hogy többi bűneikről hallgassak), hanem azt mint jogot tanítják, a melyet Mózes által Isten nekik megparancsolt tenni.

Annak okáért óvakodjál a zsidóktól és tudd meg, hogy a hol nekik iskoláik vannak, ezek nem mások, mint ördögfészkek, a hol hiu dicsőség, dölyfösség, hazugság, szidalom, Isten és az emberek meggyalázása üzetik a legeslegmérgebben, mint maguk az ördögök teszik. Annak okáért, a hol te egy zsidót látsz vagy hallasz tanítani, ne gondold mást, mint hogy te egy mérges baziliskust hallasz, a ki még az ábrázatával is megmérgezi és megöli az embereket.

Büdös a lehelletük a pogányok aranya és ezüstje utáni sovárgástól; mert nincs a nap alatt zsugoribb nép mint ők voltak, mint ők jelenleg, és maradnak is mindörökre, amint látjuk átkozott uzsoráskodásukon. Pfuj nektek itt, pfuj nektek amott s ott a hol vagytok, ti átkozott zsidók, (ir verdampfen Juden,) szégyeneljétek magatokat, hogy zsugoriságtokat oly durván fitogtatjátok.

Ha volna egy bolt, a hol szégyenpírt árulnak, szívesen ajánlékozna a zsidóknak egy pár forintot, hogy menjenek oda és vásároljanak egy fontot belőle, és kenjék be vele homlokukat, szemüket és orcájukat, ha nem is akarnák szemtelen szívüket és nyelvöket vele bekenni.

Annak okáért, ha meglátsz egy igazi zsidót, bizvást keresztet vethetsz magadra és elmondhatod: Ott megy egy megtestesült ördög! (Da gehet ein leibhaftiger Teuffel!)

Ők a világ urai akarnak lenni, s azt akarják, hogy az átkozott gojim legyenek az ő szolgálói, aranyukat és ezüstjüket adják a zsidóknak, magukat pedig engedjék lemészároltatni, a szegény barmok! A zsidók a gojim iránt oly mérges gyűlöletet szítottak magukba ifjúságuktól fogva, szüleiktől és rabinusaiktól, és szíjják azt szünet nélkül magukba, hogy az, mint a CIX. zsoltár mondja, vérükbe, húrukba, vellejükbe, csontjukba ment, teljesen és tökéletesen természetükké és életükké vált. És valamint húrukát, vé-

rüket, velőjüket és csontjukat nem tudják megváltoztatni, szintoly kevéssé tudják dőlyfüket és irigységüket megváltoztatni. Annak okáért tudd meg kedves keresztény, és ne kételkedjél benne, hogy neked az ördögön kívül nincs elkeseredettebb, mérgesebb, szenvedélyesebb ellenséged mint az igazi zsidó, a ki komolyan zsidó akar lenni. Azért őket gyakran vádolják a krónikákban azzal, hogy a kutakat megmérgezték, gyermekeket loptak és őket agyonszurkálták, mint Trientben, Weissenseeben stb. Ők ugyan „nem”-et mondanak ezekre; de akár áll ez, akár nem, én jól tudom, hogy náluk ilyesmire a teljes, egész, készséges akarat nem hiányzik, ott a hol a dolognak szerét ejthetik, titokban vagy nyíltan. Ezt jól jegyezd meg magadnak, és e szerint irányozd magadat!

Ha pedig a zsidók valami jót tesznek, úgy tudd meg, hogy azt nem irántad való szeretetből s azért, hogy veled jót tegyenek, teszik, hanem hogy köztünk lakhassanak, szükségből kell valamit tenniök; de szívük olyan marad, a milyen, amint mondtam. S az az ember, a ki az ördögöt nem ismeri, csudálkozhatnék azon, hogy miért oly nagy ellenségei a zsidók a keresztényeknek, hisz erre nincs okuk, mert mi velük minden jót megteszünk. Nálunk otthon vannak, védelmink és pártfogásunk alatt vannak, használják az országot, az utakat, a piacokat és az utcákat. Felülrá ott ülnek a fejedelmek és a fenhatóság, és hortyognak, el van tátva a szájuk, a zsidókat nyitott erszényeikből és ládáikból engedik venni, lopni és rabolni azt, a mit nekik tetszik, vagyis önmagukat és alattvalóikat a zsidók uzsorájával megnyúztatni és kiszípolyoztatni, és saját pénzükkel önmagukat koldusokká tétetni hagyják. Vagyonunk és pénzünk az övék, s ezzel uraink ők saját országunkban. Ha egy tolvaj tíz forintot lop, felakasszák, ha rabol az úton, fejét veszik. De egy zsidó, ha tíz tonna aranyat lop és rabol uzsoráskodása által, hát kedvesebb mint maga az Isten, s azt mondja: Mi nem dolgozunk, hanem semmittevésben töltjük napjainkat; helyettünk s értünk az átkozott gojimnak kell dolgozniuk, mi pedig megkapjuk a pénzüket, s ezzel uraik vagyunk, ők pedig a mi szolgálunk.”

A zsidókérdés megoldására nézve Luther a következőket hozza javaslatba;

Először zsinagógájukat vagy iskolájukat fel kell gyújtani, (dass man ihrer Synagoge oder Schule mit Feuer anstecke), és a mi nem akar elégni, földdel be kell temetni, (und was nicht verbrennen will, mit Erden überheuffe und beschütte), hogy soha többé ne lásson ember azokból egy követ vagy salakot.

Másodszor házaikat is szintoly módon el kell rombolni és pusztítani (Zum andern, dass man auch ihre Häuser dergleichen zerbreche und zerstöre); mert ugyanazokat a dolgokat úzik ezekben is, mint iskoláikban.

Harmadszor, el kell tőlük venni minden imakönyvüket és tnlmudjokat, a melyekben olyan istentelenségek, hazugságok, átkok és szidalmak taníttatnak.

Negyedszer, rabinusaiknah halálbüntetés terhe alatt meg kell tiltani, hogy ezentúl taníthassanak.

Ötödször, meg kell tiltani a zsidóknak, hogy szerte csatangoljanak, mert nekik a falukon semmi keresetük, mivel ők se nem urak, se nem földművesek slb.

Hatodszor, meg kell tiltani nekik az uzsoráskodást, s el kell venni tőlük minden készpénzüket, arany és ezüst drágaságaikat, s mindezeket őrizet alatt kell tartani.

Hetedszer, a fiatal, erős zsidók és zsidóasszonyok kezébe csépet, fejszét, ásót, kapát, rokkát és orsót kell adni, és arczuk verejtékében kell velük kenyerüket megkerestetni.

S végül: El velük! (Weg mit ihnen!)”

Ezek Luther szavai.

Nagy Frigyes, akit nemzete méltán nevezett nagynak s aki nagyon jól tudta, hogy nem diadalmas háborúi fogják a német nép jólétét, gazdagságát s existenciáját biztosítani, hanem közgazdasága, kultúrája s karaktere, mint békés polgár az „Átvizsgált általános zsidó privilégiumban” a következő intézkedéseket teszi:

* 12.röpirat 1881 X. füzet.

„Szükségesnek találtuk olyan rendeleteket tenni, hogy a mi legkegyelmesebb szándékunk elérve, keresztények és zsidók között élelem és mesterség tekintetében arányosság legyen, különösen pedig a helytelenül kitágított zsidó kereskedés és üzlet egyiknek se váljék kárára.” Ezután jön 33 cikk, amelyekben többi közt ez áll: „A zsidók se ne házaljanak, se ne dicsérjék portékáikat.” Továbbá: „Koldus zsidók az országban meg nem tűretnek. A zsidó házak száma Berlinben (40: nem nagyobbítható, azonban zsidók engedelmet kaphatnak puszta helyek beépítésére.”

Nagy Frigyes egy másik intézkedése így szól: „A mi kereskedésüket ille'i, ezt tartsák meg. De hogy egész zsidó népségeket hozzanak be Boroszlóba, és hogy belőle egy egész Jeruzsálemet akarnak csinálni, ez nem megy.” Ma pedig zsidókéi a legpom pássab házak. Az Állatkert-utczában Berlinben csak egyetlenegy ház van, a mely nem zsidóé. Ennyire megváltoztak az idők Nagy Frigyes óta.*

S hogy oly hatalmas szellemek, mint Luther és Nagy Frigyes sem tudták megakadályozni a zsidók emancipaczióját, annak oka egy nagy nemzetnek válságos helyzetben elkövetett sajnálatos tévedése volt. A francia nagy forradalmat értem.

1791. szept. 27-ikén nyílt meg a zsidók előtt a szabad vásár kapuja s azóta Franciaországot majdnem valamennyi állam követte. Lassan ment az igaz a dolog, de végtére nem akart elmnradni egyik állam sem: 1849-fren Dánia, 1849 és 1858-ban Ang'ia, 1867-ben Ausztria, 1867-ben és 1895-ben Magyarország 1869 és 1871-ben Németország, 1860 és 1870-ben Olaszország, 1869 és 1874-ben Svájc, 1878 és 1879-ben Bulgária és Szerbia követték a példát. Oroszország, Románia, Finnország, Spanyolország és Portugália még eddig nem nyitották ki kincses házukat előttük.

Mindeme emancipacziionalis törvények ellenére a társadalom, a nép előtt a zsidó megmaradt annak, a mi volt, sőt talán ez által még nagyobb gyűlöletet zúdított magára. Ez a gyűlölet sok

* Dr. Henrici Ernő beszéde Breszlauban 1881. jun. 11-én.

helyen az igaz csak a bensőben marad, külső megnyilatkozását nem engedi a zsidók kezében csörgő arany, melyből élünk, melyre szükségünk van. A szükség pedig nemcsak törvényt bont, de lerontja azokat a társadalmi korlátokat is, melyeket a történelem, a közfelfogás s az öntudat az egyes néprétegek közé emelt. Tönkre jutott főurak elvesznek zsidó bankár lányokat, hogy czímerüket megaranyozhassák, bár szívük mélyében határtalan gyűlölettel vannak eltelve a zsidó iránt. De hát másképp nem képesek tenni. Dolgozni nem tudnak, élni szeretnek; mit törődnek tehát a többivel. Így esik meg aztán, hogy Hebron rózsái kilencz águ koronákkal kihímzett párnákon álmodnak a jövő dicsőségéről.

Így van ez majdnem minden európai államban. A pénzuralom növekedésével, a pénzarisztokraczia hatalmával egyenes arányban nő a plutokrata zsidók hatalma. A középosztály mindenhol bukik, mindenhol megnyílik alatta a föld s tátongó úr támad nyomában melynek fenekén ott vonaglik a nemzetek törzsöke, gerince, egyik partján vigyorog az aranyborjú, a másik partján pedig millió kéz nő, emelkedik ki a földből, majd félelmetes alakká lesz s éhes gyomorral, villogó szemekkel, összeszorított ököllel, Istent, hazát megtagadva vicsorítja fogait az aranyborjúra. Az úr, ha végkép elnyelte áldozatát, bezárul s az aranyborjú és a millió kéz összecsap! Hogy ki lesz a győztes – ki tudja? Egy bizonyos csak, hogy egynek el kell pusztulnia!

Ez a kép Európában! Borsószik tőle az ember háta. Más-hol még nem fejlődtek ennyire az állapotok, de hogy vannak országok Európán kívül is, a hol csordultig látszik már a pohár, bizonyítja a perzsa sah legújabb 12 pontú rendelete.

Mielőtt publikáltatta volna a sah rendeleteit, magához czítálta az ország összes rabbijait s tudtul adta nekik, hogy a zsidók vagy felveszik a török vallást, vagy pedig kotródjanak Perzsiából. A rabbik gondolkozási időt kértek, de ez idő alatt semmit sem lettek ez ügyben, sőt országszerte imákat rendeztek, hogy haljon

meg a sah. Az uralkodónak azonban nem tetszett a zsidók kedvéért meghalni s érvénybe léptette rendeletének következő 12 pontját: 1. Minden zsidó borotválni köteles a fejét, 3. A *zsidó csak gyalog járhat*, kocsit használnia nem szabad 3.. A zsidónak nem szabad európai öltözetet viselnie. 4. A zsidó öltözete, kell hogy ismertető jellel bírjon, mely a zsidót azonnal megkülönböztesse más emberektől. 5. A zsidó nőnek tiltva van fátyolt viselni az árczán. 6. A zsidó nőnek nem szabad járnai az utcán perzsa hölgyöltözékben. 7. A zsidóknak nem szabad magasabb házakat építeniök perzsa szomszédainak házáinál. 9. A zsidóknak éjjel nem szabad az utcákon járnai. 9. A vásárokon a zsidóknak nem szabad élelmi szereket árusítani. 10. Ha egy zsidó elhal, házbirtoka azonnal arra a rokonára száll át, aki a Mohamed vallására áttér. 11. Azt a zsidót, aki mohamedánná lesz, de később ismét visszatért a zsidó vallásra, 10 évi súlyos börtönnel büntetjük. 12. Minden zsidó táblácskát köteles a mellén viselni a következő felírással: „Moosz ih” – (én zsidó vagyok.) A sah rendeleteit az ország hivatalnokai szigorúan hajtják végre.

Látni való tehát, hogy Perzsiában a zsidóknak alaposan befellegzett. *Bukharában és Chinában* annyira megvetett nép a zsidó, hogy ha vendéget fogad, ki kell háza elé mennie, ellenben ha ő látogat meg egy özbéghez, csak a küszöbig szabad mennie s csak a küszöbön át, tisztos távolból beszélhet urával, kinek különben otllakhatásáért tetemes türelmi adót fizet.

Így van ez különben a zsidók régi lakóhelyén mindenütt *Marokkóban*, a lehető legnagyobb elnyomatásban élnek. Becsületes nevök a *dsifa ben dsifa* (dög fia): ök pedig az arabot viszonzásul *rumi*-nak, azaz kutyának nevezik. Lóháton nem szabad járnaiok csak számaron; ha arabbal találkozik közülök vagy egy,, szembe nem állhat vele, hanem leszáll öszvéréről s balra tér; csak fekete fezt viselhetnek, a *burnuszt* visszásán kell magukra venniök úgy hogy a haik nyílása jobbra esik s így balkezüket nem használhatják; külön városrészben a *milhában* laknak. *

* *Balbi-Czirbusz*: Egyetemes Földrajz III, 261.

Egyiptomban véghetetlen megvetés sújtja a zsidókat, úgy, hogy semmihez sem kezdhetnek, mert mindenen rajta vesztenek. *Arábiában* a zsidók hűbéres jobbágyai az araboknak. Hogy a zsidó valahol letelepedhessen, ajándékot kell adnia hűbér urának, a miért aztán a hűbér-Úr védelmébe fogadja. Néha biztonság szempontjából több hűbér-úrnak ajánlja fel magét a zsidó. Érdekes, hogy háza *tetejéről* bátran szidhatja az arabot, mely privilégiumot, mint Czirbusz mondja, leginkább az asszonyok veszik igénybe. A két szemita nép között különben engesztelhetetlen a gyűlölködés. A zsidó sokkal nyiltabban, s szemtelenebbül lép fel az arabbal szemben, mint máshol, vallását fennen hangoztatja, az arabnak tisztátalan voltát szemébe mondja s igyekszik, a hol csak teheti és lehet, megrontani. Mindez természetesen nem marad megtorló intézkedések nélkül.

Palesztinában mindössze 150,000 zsidó van, kiknek túlnyomó része a spanyol inquisitio elől oda menekült *sephardim*, marokkói *mográb* zsidó; csekély része lengyel és orosz *akhenaczim*. A sephardimek gazdagabbak s nem kell fekete turbánt viselniök, az akhenaczim ellenben nyomorúságosan tengődő proletár, s a földet túrja. A nagyrészt arab lakók különben ép úgy lenéznek, mint Arábiában, vagy a törökök Kis-Ázsiában. Ázsiának többi részeiben tartózkodó csekély számú zsidóság mindenhol a gúny, megvetés tárgya.

Amerikában csak az *Egyesült Államok* területére szorultak, mert a Hirsch báró argentinai telepesei lassankint szépen visszazármaztak Európába, a többi helyeken pedig még nem tartották érdemesnek szerencsét próbálni.

Az Egyesült-Államokban azonban még a yankee sem tűri meg maga mellett s kérlelhetetlenül üldözi, a hol csak éri, mert veszedelmes konkurrenst lát benne.

Mint látjuk tehát, a zsidók helyzete nemcsak Európában, de a földgömb minden táján olyan, mint a milyen volt: gyűlölt, megvetett, üldözött. Hogy ilyen marad-e a jövőben is, vagy megváltozik, az egyedül a zsidóságtól függ.

III

ZSIDÓ VALLÁS ÉS KARAKTER.

Minden népnek, nemzetnek karaktere sok változáson, sok megpróbáltatáson megy keresztül, míg teljesen kidomborodik s mint nemzeti, faji megkülönböztető jellegzetes sajátosság jelen meg előttünk. A történelem, a vallás, a kultúra, az anyagi és az éghajlati viszonyok mind befolyással vannak egy nép karakterének kifejlődésére. A mely nép örökös elnyomatásban, üldözésben, a legnyomorultabb megélhetési és társadalmi viszonyok között, mindenhol ellenséget látva maga körül, tengeti életét évszázadokon át, az a nép bizonyára nem az egyéni és nemzeti öntudat és büszkeség mintaképe s viszont egy mindenhol hegemón nép faji öntudata és büszkesége mindenben megtalálható.

A fétisei körül ugráló bantu, vagy az Ahrimánnak szörnyű áldozatokat hozó hindu karaktere nem fejlődhet úgy, mint az egy Istent imádó, magát Isten képére teremtett legtökéletesebb lénynek ismerő keresztény karaktere. Nemkülönbben bebizonyított dolog az is, hogy az egyéni kiválóság, a faji különös képesség mellett a népek fejlődésre nagy befolyással volt az is, hogy a hideg, a mérsékelt, vagy pedig az egyenlítői övben fejlődtek egy egységes ethnographiai egészszé.

A zsidóság karakterének megítélésénél mindeme tényezőket nem lehet egyenlőképen figyelembe venni. A zsidók még szétszóratásuk előtt, tehát a mostani európai és más népek kialakulása előtt már teljesen kiforrott ethnographiai egészet alkottak. Az éghajlat befolyása megvan karakterükben –a dél bujaságában –

a többi karakter-képző tényezők pedig mind túlcaptak a korláton és megmaradtak mind a mai napig bárminő életviszonyok és körülmények között is mindenhol ugyanazoknak, úgy annyira, hogy 2000 év óta a zsidó karaktere egy csöppet sem változott.

Eme változhatatlanság oka, mely minden nélkülözések, megpróbáltatások dacára is megtartotta a zsidót zsidónak, vallásukban, a Talmudban keresendő. Ez az a könyv, mely emberfeletti, bár helytelen conserváló erőt öntött a zsidóba. A zsidó görnyed érte és miatta immár 2000 év óta, bár tudja, hogy csak el kellene vetnie azt a könyvet s kiegyenesedhetnék.

Hogy tehát a zsidóság karakterét helyesen ítéljük meg, okát tudjuk adni, mindenekfelett vallásának alapelveivel kell tisztában lennünk, mely alapelvek a Talmudban vannak letéve. A zsidók szeretik ugyan magokat Mózes vallása követőinek nevezni, ez a feltolakodás azonban soha sem volt jogos, mert a zsidók soha sem voltak Mózes vallásának *tényleges* követői. Jó dicsekvő eszköz volt nekik a múltban s jó palládium most is a Mózes vallása mások előtt, de szívük mélyében, benső családi és társadalmi életükben Mózes törvényei a Talmud tanításai mellett mindig csak írott malasztnak maradtak. Bizonyítják eme állítást első sorban ókori és jelenkori hőseik, főpapjaik, fejedelmeik, a kik úgy a magán, mint a közélet terén ép úgy megtartották a Mózes törvényeit, mint a hogy megtartották a spanyol zsidók a felvett kereszténységet.

Nem mertek ugyan nyíltan, szóval és írásban kikelni Mózes szigorú törvényei ellen, mert így is volt mit hallaniok a prófétáktól, de midőn a Messiás kora már közelgett, a pharizeusok kezdték egybegyűjteni a zsidó mindenséget: érzelmeiket, titkos gondolataikat, teológiájukat, erkölcstanaikat, politikájukat, jogukat, orvosi és egyéb tudományukat, egyszóval a Talmudot. A Talmud volt tehát az a láthatatlan, megíratlan könyv, mely már az ókori zsidót is vezette, irányította gondolataiban, cselekedeteiben. Élt a Talmud, megvolt akkor is minden zsidó lelkében, csakhogy leírására a tömör együttlálás következtében nem volt szükség csak akkor, a mikor a Jehova szétkergette választott népét a szélrózsa

minden irányába. Akkor megijedtek a farizeusok utódai s hogy az Izrael népéből zsidóvá fejlődött elemet mindenkorra megmentsék, bosszúállásból a kereszténység orra alá mindig borsot törethesse nek vele: leírták *lelkét* egy könyvbe, mielőtt világgá eresztették volna, mindegyiknek batyujába kötöttek egy példányt, hogy valahogy el ne felejtsek.

Nem a talmud tette a zsidót, de a zsidó írta be lelkét a talmudba, melyet már egyezer év előtt minden porcikájában érzett. Nem a zsinagóga hozta létre a zsidót, mint Leroy-Beaulieu mondja, de a zsidó hozta létre a zsinagógát, hogy a talmud tanait legyen hol begyakorolni. Ki látott vajjon törvényt, melyet nem a szükség, avagy a szükségnek bár nem helyes érzete hozott volna létre? Ki látott bolondok házát, melyet nem azért építettek, hogy a szegény elmebetegeket legyen hol gyógyítani, hanem azért, hogy fogdossanak belé embereket, hogy bolonddátgyék őket? Hisz ha a zsinagóga hozta létre a zsidót, akkor nem a keresztények alkottak egyházat, építettek templomokat, hanem a templomok hozták létre a kereszténységet.

A zsinagóga nem keletkezett mint *deus ex machina*, nem alakított egy régi elemből más új elemet, hanem ellenkezőleg konzerválta minden erejével a régit, a melyik megalkotta. A zsinagóga nem ok, de okozat, nem kutforrás, de *productum*, ahol gyönyörködhet a zsidó önnön lelkének a sugaraiban; tükör a zsinagóga, melynek falairól csak visszatükröződik a zsidó lelke, a Talmud.

Nem! lelkük mélyén soha sem voltak Mózes hitén a zsidók s a faji önhietség netovábbja, a jámbor keresztények naivságába vetett mérhetetlen elbizakodottság kell hozzá, hogy még ma is Mózes vallásuaknak vallják magukat. Nem ők Mózes vallásának a letéteményesei, hanem a keresztények, nem *Simon ben Johai* rabbi *Mózes* vallásának *reformátora*, hanem *Krisztus*, nem a *Talmud* a *Pentatenchnak* a tisztító tűzön átalakított második kiadása, hanem az *Evangelium*!

A zsidók *Pentateuehja*, *Evangéliuma*, mindene a talmud, ez a sokat hangoztatott s nagyon kevesek által ismert könyv. Pedig

ha ismerni és megokolni akarjuk a zsidó lelkét, gondolatait, a Janus arcznak nem a felénk fordított felét, akkor ismernünk kell legalább alapelveiben a talmudot. Az igaz, hogy sem a hozzáférhetése, sem áttanulmányozása a rengeteg anyagnak nem könnyű feladat, mert eltekintve a segéd tudományoktól, melyek útján lehet csak a talmudba belehatolni, magában az *arámi* és a *héber* nyelv különböző tájszólásainak megtanulása rendkívüli feladat.

Nem dicsekszem avval, hogy ismerem a talmudot, mert hiszen nem lehetett még sem időm, sem alkalmam foglalkozni vele, de ismerik mások, a kiknek nyomán és hiteles ismertetésük alapján el lehet bátran igazodni a laikus embernek is. Nagy szolgálatot tett e téren lejjabban *Huber* Lipót kalocsai theol. tanár midőn „*A Talmud*” címmel megírta nagyszabású, igazán hézagpótló kultúrtörténeti és biblikus tanulmányát. E munkálatból, mely a lehető legtárgyilagosabban, minden subjectivitástól menten ismerteti a talmudot, meg lehet ismerni azokat az alapelveket, melyek a zsidó karakterét formálják.

De már jóval *Huber* előtt teljes egészében olvashatták a talmudot Németországban *Eisenmenger János Endre* heidelbergi egyetemi professzor fordításában, ki 1701-ben adta ki óriási fáradtsággal megalkotott művét. A zsidók azonban – minden vesztegetési kísérlet megghiúsulta után – kivitték a gyenge *I. Lipót* német császár és magyar királynál azt, hogy először a római szent széknél *Indexre* vettette a művet, mint a katolikus vallás elleni merénylet s később elégettette.

Ez a szomorú tény s a további kérlelhetetlen üldözések *Eisenmengert* a halálba kergették. Egy protestáns fejedelem, *I. Frigyes* vizsgálhatta meg aztán a művet a *gieseni, heidelbergi* és *mainzi* egyetemi tudósokkal, továbbá tudós rabbikkal, a kiknek nyilatkozatai után, kik a fordítást teljesen hitelesnek találták, a művet saját költségén újra kinyomatta. Napjainkban is készített a Talmudból még *Huber* művét megelőzőleg dr. *Rohling* Ágost prágai egyetemi professzor kiváló kivonatot, melyet – bár esze-

veszeten mentek neki a zsidók, – mindezeideig *ezer tallér kitűzött jutalomért* sem tudtak egy betűjében sem megczáfolni.

Nem szándékom eme csekély munka keretében bővebben foglalkozni a talmuddal, csupán csak azon alapelveinek bizonyítására szorítkoztam, melyek nyilvánvalólag dokumentálják azt a tényt, hogy a zsidók nemzetiségi, faji szeparatistikus törekvése, particularismusa, cosmopolitismusa mind a talmudban gyökereszik. Eme súlyos vádakkal szemben bizonyos, hogy élénken fognak tiltakozni a zsidók, de hát nem a mi hibánk, hogy ördögből angyalt, ürömből mézet, gyűlöletből szeretetet sem csinálni, sem kiolvasni nem tudunk. Mondhatják azt is, hogy a Talmudot nem ismerik; de hát a keresztények közül hányan ismerik az Evangéliumot? Még a papok közül is akad, aki nem tudja, a világiakat – akik ismerik – az ujjon meg lehet számolni s mégis keresztény módon élnek, keresztény szellemben cselekszenek, mert belé öntötte lelkükbe ezt a szellemet a nevelés. A zsidóknál ez az arány lényegesen a javukra billen, mert náluk bizonyosan érti minden 100-adik ember a Talmudot. Természetes ez annál is inkább, mert a Talmud nemcsak vallás, de valóságos *Korán*, amelyben minden megvan, a mire a zsidónak szüksége van.

Vallástételei a Talmudnak még a legszelídebbek. Az igaz', hogy túlságosan gyakorlati, realiztikus iránya miatt nincsenek benne oly magasztos eszmék és gondolatok, mint az Evangéliumban, de mégis látszik rajta, hogy ez a rész a Biblia nyomán készült. Ezen vallástételekben nincs még oly gyűlölet, mint politikai, erkölcsi s más életviszonyaikat tárgyaló tételeiben.

Nemzeti elszigeteltségük már az ó-korban is a *thórában* határozottan megnyilatkozott, de legnagyobb fokát a Talmudban érte el, mely a legádázabb gyűlölet felkeltésével, kérlelhetetlen szításával vélte az elszigeteltséget fentarthatni.

Eme tény igazolásául csak egy pár szemelvényt mutatok a Talmudból dr. *Rohling* Ágost fordítása nyomán.

„Az izraeliták kedvesebbek Isten előtt, mint az angyalok. A ki egy izraelitát arcul üt, az anyyi, mintha az isteni

felséget ütötte volna arczul, mert a zsidó Isten lényegéből való. Azért azon goj (vagyis: nem zsidó, különösen pedig keresztény), a ki egy zsidót megüt, a halálra érdemes.”

„Ha a zsidók nem lennének, nem lenne áldás a földön, se napvilág, se eső; a *miért is a föld népei nem állhatnának meg, ha a zsidók nem lennének.*”

„Mert hát különbség van minden dologban; s *valamint az emberek az állatok felett állanak: úgy állanak a zsidók a világ többi népei felett.*”

„*Marhamag az idegen magva, aki nem zsidó.*”

A talmud a nem-zsidókat több helyen „szamaraknak, disznóknak, kutyáknak” nevezi.

„A gojim (nem-zsidók, keresztények) házai állatok házai.”

„Ti izraeliták emberek vagytok, a többi népek pedig nem emberek; mert az ő lelkeik a tisztátalan szellemtől származnak, Izrael lelkei pedig Isten szent szellemétől.”

Ezen elvnel fogva a zsidó a nem-zsidót nem ismeri el felebarátjának, mert állat irányában nem ismerünk felebaráti szeretetet..

Azért mondja a talmud: „Nem fogsz irántuk (más népekhez tartozók iránt) jóakaratot tanúsítani. Meg volt tiltva rajtuk megkönyörülni; – *mert nem helyes ellenségeink iránt könyörületességet tanúsítani.*”

„Meg van tiltva az istenteleneket (nem-zsidókat) köszönteni; mindazonáltal gyöngymondás az, hogy az ember legyen mindig ravasz az isteni félelemben. Azért köszöntünk az idegennek is, a ki nem zsidó, de csak a béke kedvéért, hogy magunkat vele megkedveltessük és részéről kellemetlenségünk ne legyen. A képmutatás ily módon meg van engedve, hogy az ember (t. i. a zsidó) az istentelenek (t. i. a nem-zsidók) irányában udvarias legyen, őket tisztelje s azt mondja nekik, hogy őket szereti; ez megvan engedve, ha az embernek (t. i. a zsidónak) erre szüksége van és a nem-zsidótól fél. (Ellenkezőleg az bűn.) Mert meg van engedve ezen a világon az istentelenek iránt a képmutatót játszani. Azért a zsidó az istentelennel (nem-zsidókkal) jót is tehet, betegeiket

meglátogathatja, temetésükre elmehet, de csak – a békesség kedvéért, hogy őt ne bántsák.”

Mivel Izrael és az isteni felség a talmud szerint egyet s ugyanazt jelentenek, ugyanazért a zsidóké az egész világ. Azért mondja a talmud:

„Ha egy zsidó ökre egy idegen (t. i. nem-zsidó) ökrét agyon-szúrja, úgy a zsidó szabad: ha azonban egy idegen ökre egy zsidó ökrét szúrja agyon, úgy tartozik az idegen a zsidónak egész kárát megtéríteni. Mert az írás mondja: Isten állá, megméré a földet és átadá a gojmot Izraelnek.”

„Isten a zsidónak hatalmat adott minden népek vagyona és vére felett.”

„Az izraelitáknak meg van engedve a goj-on igazságtalanságot elkövetnie, mert meg vagyon írva: – *felebarátodon* ne kövess el igazságtalanságot, az pedig nincs megírva, *hogy a goj-on ne kövess el igazságtalanságot.*”

A goj megrablása – mondja ismételve a talmud – meg van engedve.”

„A testvéreid közül (vagyis a zsidók közül) levő napszámost ne nyomd; a többiek e szabály alól kivétnek.”

A nem zsidók vagyona a talmud értelmében uratlan jószág mint a tenger homokja; az első foglaló annak igazi tulajdonosa.

Mondja továbbá a talmud:

„A gojt szabad megcsalnod és uzsorát vened tőle; ha azonban a felbarátodnak (t. i. zsidónak) valamit eladsz, vagy tőle valamit vész, úgy testvéredet nem szabad megcsalnod.”

„Ha valamely zsidónak nem-zsidóval pere van – mondja a talmud – akkor megnyereted, a pert testvéreddel és azt mondod az idegennek: így akarja ezt a *mi* törvényünk – ha a népek törvénye a zsidónak kedvező, akkor ismét megnyereted a pert testvéreddel és azt mondod az idegennek: így akarja ezt a *ti* saját törvényetek; ha pedig ezen esetek egyike sem forog fenn, (vagyis, ha az illető országban se a zsidók nem uralkodnak, se az ország törvénye a zsidónak nem kedvező), akkor az idegent ármá-

nyokkal zaklatni kell mindaddig, míg a nyereség a zsidóé nem marad. Csakhogy (teszi hozzá a talmud) „vigyázni kell, hogy a dolog napfényre ne jöjjön, nehogy a zsidóság, a zsidó vallás rosz hírbe jöjjön.

„A ki a goj-nak a talált jószágot visszaadja, annak Isten nem bocsát meg. Meg van tiltva a goj-nak az elvesztett jószágot visszaadni; mert a ki azt visszaadja, vétkezik, mivel azzal csak az istentelenek hatalmát növeli.”

„Isten nekünk megparancsolta, hogy a goj-tól uzsorát vegyünk, s hogy neki segítséget ne nyújtsunk, hanem kárt tegyünk neki még olyan dologban is, amelyekben ő nekünk hasznos; holott izraelitával ilyesmit tennünk nem szabad.”

„Meg van tiltva a gojimnak uzsora nélkül kölcsönözni; uzsorára azonban meg van engedve.”

A zsidó „*annyi uzsorát vehet a goj-tól*, a mennyit a zsidó életségük megkíván. Élete kezében van (őh zsidó) – kiál-fel a talmud – mennyivel inkább tehát pénze „

„*A legbecsületesebbnek az istentelenek (nem zsidók) között vedd el életét.*”*

„Meg van tiltva az istenteleneken (nem zsidókon) megkönyö-rülnöd. Azért, ha látod *öt elveszni vagy a folyóba belefűlni, vagy a halálhoz közel lenni: nem szabad őt megmentened.*”

„Ha az *istentelen* (nem zsidó) *egy gödörbe esik* (vagyis bajba, szerencsétlenségbe esik), nem szabad őt onnan kihúznod; ha egy lépcső van a gödörben, kihúzd belőle a lépcsőt s azt mondod: azért teszem ezt, hogy a marhám le ne menjen a gödörbe; ha a gödör nyilasán egy kö volt, visszateszed helyére a követ és azt mondod! azért teszem ezt, hogy a marhám elmelessen fölötte.”

„Helyes dolog őket (a nem-zsidókat) *kezeiddel megölnöd*. A ki az istentelenek (nem-zsidók) vérént ontja, Istennek áldozatot hoz.”

* Ezen alapszik a vérvád, a rituális gyilkosság, melyel a jelen könyvemben szándékosan nem foglalkozom, a mennyiben ez a kérdés külön tanulmány s külön könyvet igényel.

„Az a parancs, hogy „ne ölj”, annyit tesz, hogy Izraelből való embert nem szabad megölnöd, a gojim pedig nem izraeliták”.

„Aki egy lelket Izraelből megöl, annak annyiba vétetik, mintha az egész világot megölte volna; a ki pedig egy izraelita lelket megtart, annak annyiba vétetik, mintha az egész világot megtartotta volna.”

A talmud szerint „a nem-zsidó nő, a ki nem Izrael leánya – „marha”, a kívül (jobban mondva: a melylyel) a zsidónak minden ocsmányságot szabad elkövetnie.

Megbízható eskünek a talmud keretében nincs helye, mert mi értelme lenne az eskünek állat irányában s miután a talmud a nem-zsidók életét és vagyonát a zsidók tulajdonának hirdeti, az „enyém s tied” fölött nem-zsidó zsidóval jogosan nem is perelhet. Azért a hamis eskü és az esküszegés nem-zsidó irányában, a talmud számtalan helyei értelmében meg van engedve; csak-hogy, a talmud szerint „vigyázni kell, hogy a dolog napfényre ne jöjjön; nehogy a zsidóság, a zsidó vallás rossz hírbe jöjjön.”)

Íme egy pár kiragadott mondásban egy egész zsidó moral- és szociál-politika. Vajjon ki volna oly balga elhinni, hogy azokban a gyűlölettől, felsőbbségérezettől, gőgtől, megvetéstől izzó szavakban az embertársakhoz való szeretet, simulékonyság, az idegen nemzetek véréhez, fajához, államához való közeledés, ragaszkodás, egybeforradás iránti hajlandóság van megírva? Azt hiszem senki. Akit gyűlöl valaki, megvet, kinél magát véghetetlenül nagyobbnak tartja, a kiről azt hiszi, hogy egy Messias eljövetele alkatnával a nyakára tapod: avval nem lehet annak a valakinek semmi szándéka egybeolvadni, vérét vele összekeverni.

A Talmud elérte célját! A zsidó *lelkében* nem is érzi magát egy nemzet tagjának sem, csak mindenütt zsidónak s azért cosmopolitismusa is csak akkor szünnék meg, ha külön államot alkotna, a mire pedig nem képes.

Igyekeznek is a gyűlöletet minden nem zsidó ellen ébren tartani, szítani. „Tapsold le a legjobb kígyónak is a fejét.” kiált fel Simon ben Johai. Hadrián római katonáira, a Sassanidák;

mágusaira gondolt akkor, vélekedik a nagy francia Leroy, de vajjon a gyakorlatban, az életben nem általánosították-e ezeket a rettenetes elveket? S mindezek között nem a keresztény vallás-e az, a melyet gyűlölniök leginkább van okuk? Az általuk felfeszített Krisztus miatt lettek hontalanokká, örökké bolygókká, lettek mindenhol üldözött páriákká; a názárethi ács gyenge fiának a szelleme, keze sújtja őket mindenütt. Ő görnyeszt meg derekukat a ghetto bűzös sikátoraiban, az ő keresztjét hordozzák, fogják hordozni örökké megtört vállaikon, az ő ajkaihoz nyújtott ecetet és izsópot ízlelik most mindenhol, rettenetes és konok bűneikért! Ha néha kiszakad hát abból az összegörnyedt mellből a mérhetetlen gyűlölet, az nem a keresztényeknek szólna?

Érzik, érzik a zsidók lelkiismeretük fenekén azt a veres foltot, azt a kiirthatatlan veres foltot, mely a Krisztus megnyitott oldalából cseppent rá s mert az a folt éget, nagyon éget, kit káromoljanak hát érte fájalmukban, mint azokat, a kiknek bensejében ugyanaz a vércepp, ha befogadják, a megigazulás, a megtisztulás, a boldogság, az üdvözülés! Nem csodálkozom, ha a zsidó gyűlöli a keresztényt! Oka van rá – bár eme ok végoka maga. a zsidó, a saját javíthatatlansága.

A zsidók nemcsak bünt követtek el, midőn saját Messiásukat, az emberiség Megváltóját keresztre feszítették, de e bünt helyeselték, helyeslik, tetézik most is s megbánni nem akarják soha! Ez rajtuk az Isten büntetése a Megváltóért! A kit az Isten meg akar büntetni, annak először is az eszét veszi el, tartja a közmondás, ez az igazság leginkább a zsidókon igazul be.

Saját maguk alatt vágják a fát! S miért? Mert a talmud úgy rendeli. A gójok iránti gyűlöletük sokkal nagyobb, mint az a kis szeretet, melyet szívük mélyén csakis maguk számára tartogatnak. Tudják, hogy ez a gyűlölet romlást hoz rájuk, de mégis gyűlölnek, mert e nélkül a kölcsönös szeretet egybeforrasztaná őket, a „választott népet”, az „Isten véreből” valót az állattal, a ki marhamagból kelt ki. Micsoda messaliance, micsoda égbekiáltó merénylet volna ez a faj tisztasága ellen!?

Nem! inkább ezerszer a kínok kínját elszenvedni, mintsem a gajokka), alsóbbrendű lényekkel egy templomban imádkozni. Erre nem volna képes az „ókor legnemesebb népe”, a mely „megismertette velünk a felebaráti szeretetet” s „a mely egy Krisztust adott a világnak!”, mint elragadtatásában felkiált Leroy Beaulieu! Igaz, hogy a *Leviták-könyve* 19. 18. versébenben van: „Diligens amicum tuum sicut teipssum”, igaz, hogy Krisztus Izrael tőszéből származott, de feledi a nagy franczi-a, rogy az „amicus” csak zsidó volt, hogy a Bibliát a gyakorlatban ép úgy tartották meg a zsidók mint az Evangéliumot, feledi, hogy Krisztusi a „legnemesebb nép”, a mely adta, hurczolta a Golgothára! – Krisztusra sohasem voltak büszkék az akkor már nyíltan talmudista zsidók, sőt ellenkezőleg mindig meggyalázójuknak tartották. A felebaráti szeretet pedig midőn először említé Krisztus s második legfőbb parancsul rendelte, vajjon nem a zsidók bámultak-e leginkább, hogy micsoda új különös dolgot beszél ez a kelemetlen ember? Hiába való volt nekik a *Leviták-könyve*, hiába mindfn bibliai vers, nemcsak hogy elfeledték, de nem is tartották érdemesnek megtanulni a felebaráti szeretetet.

Hiába kapálódznak némelyek, legfőbb törvényét, melyen minden más törvény nyugszik, nem fogják elvitatni a szeretet vallásától a gyűlölet vallása számára.

De talán kissé el is távolodtam a tárgytól – térjünk hát vissza a talmudhoz.

A talmud első részletei már a K. e. I. században jelentek meg; későbbi szakaszai K. u. IV-V. században. A zsidóság ama ossz es életviszonyait tárgyaló könyv rejtegetett s letagadott, de a tudós kutató előtt már a zsidóknak a gyakorlatban alkalmazott cselekedetei folytán is ismert veszedelmes tendenciája folytán ép oly üldözésnek volt kitéve, mint maga a zsidó. Maguknak a római pápáknak IX. Gergelytől kezdve egészen VIII. Kelemenig s azon-tól is egész sorozata égettette el az ezerszámra felhalmozott példányokat, Ha sikerült volna összes példányait megsemmisíteni, lehetséges, hogy a zsidók szétszórt helyzetükben, a kölcsönös

érintkezés nehézségei folytán talán valamit felejtettek volna belőle lassankint s simultak volna azon nép karakteréhez és vallásához, melynek tengerében fekete foltként úszkáltak, de nem így történt. A talmudnak maradtak példányaiba rabbik nem nyugodtak s a zsidó ma is az, a mi volt Krisztus korában.

Voltak ugyan rabbik, a kik a talmudot meg akartak reformálni s e ezélből különböző időkben, különböző helyeken zsinatoztak is, de eredmény nélkül. Egy ilyen zsinat volt 1650. okt. 12-én vagy okt. 22-ikén Magyarországon Nagy-Idánál, hol több mint 300 rabbi a világ minden részéről tanácskozott sátrak alatt a talmudról. Elölülőjük a Levi nembeli Zakariás volt. Végezni itt sem sokat végeztek. Napoleon francia császárnak intézkedése, melylyel 1806-ban Parisba egybehívott egy nagy synhedriont, szintén a talmud megreformálására irányult s ugyancsak - eredmény nélkül.

A talmud tehát megmaradt mind a mai napig annak, a mi volt.

Bámulatos az az átalakító erő, melyet a talmud a zsidó vallásközösségbe belépő egyénre gyakorol, úgy annyira, hogy két-három generation át bárminő vért, bárminő fajt képes testen-lélekben zsidóvá varázsolni. Nem kell említenem csak a turáni *kazárokot*, a berber marokkóikat, az erdélyi szombatos székelyekt-t. A ki zsidóvá lett, avval nem vallást változtatott, de egy külön faj, külön társadalom, külön physikai és lelki élet külön világ tagja lett. A talmud nemcsak vallásközösséget jelent, a talmud elfogadásával megszűntünk mindennek szerves tagja lenni, a melyeknek eddig voltunk; a talmud már 2000 év óta tart fenn különböző államok, népek és nemzetek között szétszór-tan egy külön államot, népet és nemzetet – a zsidót. Jól ismer-ték a zsidót azok, a kik mint *Schiller* bátran ki merték mondani már jóval ezelőtt, hogy: „*Die Juden bilden einen Staat im Staate*”; mert sajnos így van.

Leroy-Beaulieu tiltakozik ez ellen, hivatkozik a provençei zsidók francia nemzetiségére, kik 14–15 százada laknak Francia-

országban s kitűnő francziák, bár még most is zsidók. Valóban nem hozhatnék fel Leroy argumentuma ellen eklatánsabb argumentumot, mint a saját argumentumát.

Tudjuk, hogy a mai nagy nemzetek különböző kisebb törzsek, fajok, népek keverékéből forrtak egybe hatalmas egészszé, tudjuk – hogy messze ne menjünk – hogy a francia a *kimrek, frankok, gallok, ibérek, burgundok, normannok s latinok* fajaiból forrt össze francia néppé. A frankok, burgundok, normannok nem voltak még akkor francia területen, a mikor a zsidók Provence daltelt mezőin már rég kóboroltak s mégis egybe olvadtak a többi népekkel. Ha tehát a zsidókban nem volt külön törzsi, külön nemzetiségi, faji szellem, csak vallásközösséget alkottak-, akkor mért nem tudtak összeolvadni az említett nagyobb törzsekkel, a francia nemzet nagy folyamában? Miért maradtak meg külön testnek a testben, mért nem lettek Mózes vallású francziák, de megmaradtak francia zsidóknak?

Mi adja meg rá a feleletet, mint a talmud. Ez tartotta vissza a zsidót a középkorban, a mai nemzetek és nemzetiségek kialakulása, kifejeződése alkalmával távol minden alsóbbrendű fajtól, melylyel nem egyesülhetett a „választott felsőbb népfaj.” Ezért akármilyen anyanyelve legyen a zsidónak, bárminő állam kebelébe tartozzék is, a nemzetisége zsidó lesz mindenhol.

Magyarországon az oroszok és tótok ott, a hol nem kompakt laktak, tehát Szabolcs-, Szathmár, Borsod-, Abaúj-, Alsó-Zemplén-, Alsó Ung-, Alsó Beregmegyékben ősi vallásuk megtartása mellett is tökéletesen megmagyarosodtak, úgy, hogy most már senkinek sem jutna eszébe őket oroszoknak tartani, mert már tényleg magyarok. De mit szóljunk a magyar zsidóról, a ki, ha a honfoglalásbeli őse is magyarul beszélt volna, még most is csak olyan zsidó, mint azok voltak, a kik Krisztust keresztre feszítették. Nem a papiéra irt Mózes vallása ennek az oka, de a talmud.

Hogy ennek a ténynek a megfordítottját is említsem: az az ember, a ki bárminő vallást változtat, sőt ha felekezetenélküli,

avagy pogánynya lesz, mindig megmarad azon nemzet szerves tagjának; melyhez tartozott, ellenben a ki zsidó lesz, az kilépett mindabból a közösségből, melyben addig volt. Két-három generáció múlva physikuma, szelleme, lelke, mindene különvlik az anyatesttől. A történelem bizonyítja legfényesebben, hogy a zsidóság nem vallási, hanem nemzeti vallással ellátott s ebben gyökeredző nemzetiségi ethnografiai fogalom. A történelmet pedig, a száraz rideg tényeket semmi felbérelt, vagy fel nem bérelt csűrés-csavarással megdönteni nem lehet.

Igaz, hogy a keresztény vallás is rendkívül átalakító befolyással van az emberre, de eredeti valójukból, nemzeti, faji sajátságokból nem forgatja ki, a népeket, mert tanai nem egy nemzet tanai, nem szorítkoznak egy nemzetiség szűk keretei közé, de felölelik magukba az egész emberiséget. A kereszténység csak megtisztítja, megneemesíti, magasztossá teszi a nép, a nemzet eredeti karakterét – bele lehelné a szeretetet; a talmud ellenben új embert formál a régiből, új karaktert lehel belé; a kereszténység csak ragyogóvá csiszolja! az alaktalan durva gyémántot, a talmud összetöri a drágakövet, elfújja porszemeit s közönséges üveget tesz helyébe. Ki mondaná azt, hogy az összegörnyedt lengyel zsidó egy hatalmas, büszke nép sarjadéka, s viszont ki merné tagadni, hogy a büszke *Menelik* és keresztény népe nem afrikán?

Egy nagy vallás van még, a melyik depraváló, romboló hatásában vetekedik a talmuddal s ez a Mohamed vallása: a *korán*. A török birodalom gyászos végvonaglása elrettentő példa rá. Ha a koránt elégetnék a törökök, s az Aja Sophia tornyára a félhold helyett kítűznék a keresztet, akkor ma nem marakodnának Stambul felett az európai nagyhatalmak.

De a talmudból kifolyólag a zsidó *kozmozopolita* is; hangzik sok oldalról a vád s ez talán ellentétben áll faji, nemzetiségi, szeparatiztikus törekvéseivel? Tényleg azonban ebből folyik! A zsidó csak akkor őrizheti meg fáját, vallását, nemzetiségét, ha egy nemzetbe se olvad, ha egy állam keretei közé sem köti

magát, hanem megmarad a nemzetek és államok felett, a népek keretén kívül. Ép ezért ezen faji különállása folytán sehol sem tekinti magát végleg letelepülnek, igazán otthon, hanem mint az átutazó, ideiglenes lerakódó állomáson. Ha jó neki ott, hát ott marad, ha nem jó, tovább vándorol. Hogy aztán ott, a hol jól megy dolga, veri a mellét, hogy ő ilyen meg olyan hazafi, az nagyon természetes! Hisz csak nem fogja rugdalni fejős tehe-neit, zsírt adó ludait nyíltan! De bensejében, lelkében bőségesen helyre pótolja ezt a oportunistikus külszint. Hiába fognak tiltakozni a zsidók, hogy annak a hazának a fiai, annak a nemzetnek tagjai, melynek területén laknak: az „ubi bene ibi patria” vádját és igazságát le nem mossa róluk csak hetedízigen – a szentelt víz!

A zsidónak hazája sehol sincs és mindenütt; mindenhová elkóborol, mindenhol képes magát jól érezni, de sehol sem otthon. Otthon csak Palesztinában érezhetné magát, oda pedig nem igen kívánczik. Minek vesződjön ő egy háztartás fárasztó aprólékosságaival, mikor mint vendég mindenhol kitűnően eszik és iszik másnak ételéből és Halából; sőt még ráadásul elnyeri a gazda pénzét is. Palesztinában, az édes otthonban, az ősök csontjai mellett bizony nem a legkellemesebben érezné magát a vendégeskedéshez szokott utód.

Hogy nincs szabály kivétel nélkül, az természetes; vannak a hazaszeretetnek szép példái a zsidók között is, csakhogy azok a zsidók nem ismerték jól a talmudot, mindenkifelett pedig nem voltak „okos” emberek. Jobb –mondják az „okos” zsidók – ha az ember a mellét veri odahaza s nem a puskát sütögeti az ágyu-torokra. Ezt el is hiszik, meg is fizetik! Az abszolút korszak alatt Magyarországon kitűnő germánok voltak a zsidók s el is hitték nekik Bécsben; most a legnagyobb magyarok, valósággal Rákóczy, Kossuth kuruczjai s mi elhiszszük nekik! De hogy is ne hinnők el, mikor azt az áldozatot is meghozzák, hogy Rosenbergből Rózsahegyivé, Blumenstockból Botvirágivá, Kohnból Hunyadvivá, Levyből Rákóczy-vá lettek. Azt azonban elfelejtjük, hogy egy

Schmerling- vagy Bach korszak hirtelen beütésével ismét csak előkerülnének az ó-testamentomi és germán nevek.

Az igaz, hogy ez ellen a hallatlan meggyanúsítás ellen a zsidó hazafiság valóságos kirohanást fog. intézni, de hát evvel nem fogják megdönteni *Weil* párizsi zsidó philosophus felfogását, a kinek volt bátorsága nyíltan kimondani, hogy: „*Az embernek szabad hazát választani; nincs úgy a földhöz ragadva, mint áfák!*” Hazafiaskodásukon különben nem csodálkozom; hazafiaskodni máma divat s a mi a fő igen szépen meg lehet élni belőle. A zsidók minálunk miből élnének, ha nem ebből a divatos eszméből?

Külön nemzetiségi, szeparatistikus törekvéseiket történeti tényekkel is lehet igazolni. Az 1807-ben Parisba egybegyűlt synhedrion a következő határozatot hozta:

„*Zsidó és keresztény között semmi szín alatt házasság nem köthető, az semmiféle formában meg nem szentelhető;* de ha az országos törvény az ily- házasságot megengedi és találkozik zsidó, aki azt megkötötte, úgy ez utóbbi nem sújtható az egyházi *Kherem* (kiközösítés) büntetéssel ...”

Braunschweigban 1844-ben tartott rabbi-zsinat határozatai között van egy, mely szerint:

„A házasság zsidó és keresztény között, általán a házasság monotheisták között nincsen eltiltva, ha a szülőknek az állam megengedi, *hogy az, ily házasságból született gyermekeket a zsidó vallásban is nevelhessék.*

Eme látszólagos engedékenységgel szemben élénk ellentétben áll az 1895. ápril 11-iki budapesti rabbi-gyűlés, melyben a magyar házassági törvény által tere intett új helyzettel szemben akként határoztak, hogy:

„*Vegyes házasság, jöllehet amak érvényét polgári vonatkozásaiban teljesen elmerjük: sem esketéssel, sem áldással, sem más vallásos szertartással meg nem szentelhető.*

Hetvenegy (71) magyarországi rabbi volt ezen a felfogáson s csak kettőnek, Rosenberg dr. aradi és veje Kecskeméti Lipót dr.-nak volt az a véleménye, hogy a zsidó és keresztény házasságot

egy általuk kigondolt új „*talmi*” vagy amint elnevezték „*aradi áldás*”-ban lehetne részesíteni. Az, hogy a vegyes házasságot rendszeresen adják össze egyházilag is, ezeknek még csak eszükbe sem jutott.

De még az 1867-iki emanczipacionális törekvések alkalmával az emancipációt gyűlölő s ellene harczoló rabbik egyike a következő őszinteséggel fakadt ki: minek nekünk az emancipáció? Nekünk az kell, hogy mint eddig, üldözzenek bennünket; csak így maradunk meg zsidóknak. A jogegyenlőségben összeolvadunk a keresztényekkel! *

És mindezek után még akadnak komoly gondolkodók, a kik azt állítják, hogy a keresztények zárják H maguk közül a zsidókat s nem ők zárkóznak el előlünk s nem rajtuk, de rajtunk múlik, hogy hazafiságukat teljes mértékben az egybeolvadás tényével n(m igazolják. A felsorolt tények és a talmud a leggyörűbben igazolják hazafiságokat.

A mi a zsidóság karakterének másnemű árnyalatait illeti, azokról már nagyon sokan nyilatkoztak az emberiség kimagasló alakjai közül. Elég, ha csak *Luther Márton*t, *Göthét*, *Schillert*, *Fichtét*, *Voltaire-t*, *Kantot*, *Lagardeot*, *Duhring-et*, *Wahrmund Adolfot* említem, a kiknek Ítélete bizony sehogy sem kedvez a zsidóságnak.

Alapvonása a zsidó karakternek a talmud rendelte *gyűlölet*, melyen mint Krisztus vallásánál a *szeregeten* minden más karakterbeli sajátságuk, jellemük minden vonása nyugszik. Gyűlölniök s a hol csak lehet bosszút kell állaniok különösen a keresztényeken, a kik „elraboltak minden kincset, a kik szolgaságba, nyomorba döntötték őket”. Eme gyűlöletükön alapuló lelkiismeretük szerint természetes, hogy a *csalás*, *lopás*, *uzsora*, *zsarolás* a keresztényekkel szemben nem bűn, hanem csak jogos visszaszerzése annak, a mit a keresztények tőlük „jogtalanul elraboltak.” Az eszközök megválogatása az ő morális érzéküket nem érinti, de nem is érintheti, mert a talmud úgy rendeli: *A bosszúállás, alati-*

* Höke: Magyarország ujabbkori története. II. 689. 1

tomosság, ravaszság, fufang, képmutatás, csalás tehát náluk csak a zsidókkal szemben bűn, keresztényekkel szemben ellenben megengedett, sőt helyeselt és javasolt cselekmények.

Hogy pedig mindeme felfogások bensőjükben meggyökere-szedhettek, morális törvényekké fejlődhettek, az a pszichologia sze-rint nemcsak lehetséges, de a százados nevelés szükségszerű követez-ménye, Nincs még eldöntve vannak-e, avagy nem, szüle-tett bűnösök, az azonban többszörösen igazolt tény, hogy sok embert a nevelés tett gonoszszá, gazemberré s viszont sok em-berbe csak az a tudat önt nemességet és bátorságot, hogy ősei mind kiváló hősök voltak. A kis gyereket ha folyton ütök-verik» gazembernek, vásott kölyöknek, zsványynak fogják nevezni, ha sehol legkisebb szeretetet sem fog látni, vagy elpusztul vagy az autosuggestio folytán is tényleg gazember lesz. Ezeknek morális felfogása tehát nem önmagukban rejlik, de a külső körülmények adják meg nekik. Vagy gyerünk tovább. Keresztény felfogás sze-rint a vérfertőzés nemcsak bűn, de undorító is, míg egyes poly-néziai és afrikai törzsek mit sem tudnak ilyenről; keresztény fel-fogás szerint megrontója a család és társadalomnak a házasság-törés, míg az eszkimó halálra sértve érzi magát, ha felesége ily-nemű jogos kívánságának ellent áll valaki.

Pedig mindezekben a cselekedetekben sem a polynéziai, sem az eszkimó ép úgy nem lát semmi rosszat, mint a hogy nem lát a magáéban a keresztény, mert ha rosszat látna, nem cselekedné. Az ő morális érzékük nem emelkedett fel még az egyedül helyes keresztény morál magaslatára s azért az igazat gyenge elméjük-vel nem képesek felfedezni. De cselekedeteik őszinteségében nem kételkedhetünk.

Ha tehát ezek a fizikai és ethikai tények felfoghatók az eszkimóknál és polynéziaiaknál, ha elismerjük azt, a minthogy lehetetlen el nem ismernünk, hogy az ő morális felfogásuk szerint helyesnek, igaznak ismerik el azt a mit cselekszenek: nem marad számunkra más, mint az az őszinte feltevés, hogy a zsidók morá-lis érzéke is helyesnek, igaznak tartja saját felfogásait, melyekből

egybe van alkotva karaktere. Lehetetlen lett volna mind a mai napig fentartaniok magukat, ha csak alakoskodtak volna, ha nem hittek volna hitelveik igazságában. Hihetetlennek hangzik keresztény előtt ez a felfogás, de moráljuknak – bárminő elfajult, rossz, átkos és beteg is az a morál – nem adhatta meg azt az erőt, mely őket 2000 év bámulatos viszontagságai között is fentartotta más, mint az igazság érzete és tudata. Az észnek és szívnek ily aberrációja hihetetlen, de szomorú való. Az ethnographia, a történelem, a kultúra, a földrajz, a philosophia bizonyítja.

A kereszténység alapköve a szeretet, a zsidóké a szeretet és a gyűlölet; a szeretet önmaguk, a gyűlölet mások iránt. A miyen helyesnek, jogosnak és egyedül üdvözítőnek tartjuk mi mindenki irányában a szeretetet, ép oly helyesnek és egyedül jogos és üdvösnek tartják ők mások irányában a gyűlöletet. Ha eme morális alapot igaznak ismeri el lelkük, akkor a többi, mindezen alapuló indulatokkal nem is foglalkozik lelkiismeretük. A többinek eo ipso mind jogosnak és helyesnek kell lennie. így találják helyesnek a már említetteken kívül a *szívtelenségét és kegyetlenséget a kereszténység iránt*, melyet a középkor kínzó kamarái az örületig fokoztak. Bámulatos, emberfeletti erőt adott nekik a középkori elnyomatás által csak szított gyűlölet s csakis ennek köszönhetik, hogy még ma is beszélünk róluk. Gyűlöltek engesztelhetetlenül mindent maguk körül s bezárkózva bűzös ghettojuk falai közé, az indulat felkorbácsolt képzeletével, szikrázó szemekkei, lihegő kebellet tanították gyermekeiket Simon Ben Johai felkiáltására: „Öld meg a legjobb gajt is! Taposd le a legjobb kígyónak is a fejét!”

Lehetetlen, hogy az, a ki erre tanította gyermekeit, ne hitt volna szavainak jogosultságában és igazságában. Az Isten büntetése abban nyilvánul elsősorban, hogy elveszi a büntetendő eszét, a ki aztán bűnnek nézi az erényt, erénynek a bünt. Így jön összeütközésbe aztán a természet és a természetellenes morál, melynek a természetellenes bukásával kell végződni. A zsidó bámulatos, soha sem látott szívóssággal küzd a természet ellen,

de végre el kell buknia. A természet ellen lehet harcolni, de győzni nem! A zsidók elméjét – vagy felvilágosítja a Mindenható, rávezeti őket a természet egyetlen igaz morális alapjára, a kereszténységre, vagy pedig előbb-utóbb, de elpusztulnak biztosan, mint a hogy elpusztul a Mohamed, Buddha vallása, a sámánok, pogányok s más természetellenes morálra helyezkedő szocizetások.

Most még küzd gyűlöletével a zsidó.. A körülmények megtanították az *alkalmazkodó politikára* s ebben rejlik legnagyobb veszedelmessége. Érezte, hogy nyílt homlokkal, fentartott derékkal megtörik a küzdelemben s meghajtotta a derekát, lehorgasztotta fejét. De abban a lehorgasztott főben, abban a behorpadt mellben mérhetetlen akaraterő s még mérhetet énebb gyűlölet lobogó lángja égett. Így lett a zsidó németté, olaszszá, francziává, magyarrá, spanyollá, oroszszá, a nélkül, hogy megszűnt volna zsidó lenni. „Olvasztott fém a zsidó, mondja Leroy Beaulieu, melyet bárminő formába lehet önteni, a nélkül, hogy anyaga változnék.” S igaza van. A zsidó bámulatos ügyességgel alkalmazkodott mindenhol, nem mintha a harcot feladta volna, hanem hogy *alattomban, csellel, képmutatással, álnoksággal* folytassa tovább.

Nem egy emberöltőre dolgozott s dolgozik, de évezredekre. Mindenáron minden eszközökkel uralkodni akar az egész világon, hogy majd akkor kitölthesse bosszúját a „választott nép” egykori sanyargatóin. Mert a zsidó nem felejtette el se a szenvedett arczulcsapásokat, se származását. A bűzös ghejtóban is sokkal különbnek érezte magát, mint bárminő keresztény faj, börtönbevetett királyfinak képzelte magát s emberfeletti erőt kölcsönzött neki az a tudat, hogy az alacsony alsóbb rendű gajok felett ütni fog valamikor a halál órája.

Porig alázkodó, félénk, gyáva lett a megpróbáltatások súlya alatt, de a bensejében égette, marta folyton a fájdalom, saját nemességének tudata és ennek a tudatnak engedett és enged néha, midőn a hatalom birtokában képzei magát s kitör belőle a *határtalan gőg, dölyfösség*, mely aztán előbb-utóbb újból még

nagyobb romlásba dönti. A hatalomért való harczot azonban nem adja fel; újból kezdi – titokban.

A *gőg*, a *dölyf*, a vélt hatalom idő előtti kitörése okozta eddig a zsidónak mindenhol bukását. Legmegragadóbban tárja elénk e felfogást *Shakespeare* a „*Velencei Kalmár*”-ban *Sylok* képviseli e remekműben a zsidó típust, zsidó karaktert, a ki minden erejével megrontására, megsemmisítésére törekszik *Antonió*-nak, a *velencei kalmárnak*, a ki képviseli a darabban a kereszténységet. A harcz, az elkeseredett küzdelem a keresztény javára dől el, mert a zsidó fondorlatai, álhírei, áskálódásai mind megtörnek azon a csepp véren, a melyikről nincs szó a zsidó szerződésében. A zsidó megfélemezett róla – elszámította magát. Idő előtt nyúlt a hatalom polcza után, de a polcz magasan volt, nem tudta elérni s leesett a porba a keresztény lába elé, a balga keresztény pedig, midőn hatalmában van örökös ellensége, midőn rátaposhat az előtte fetregő kígyó fejére, balgatagul felemeli a porból, hogy nemsokára újból a nyaka köré csavarodjék. A zsidó tehát le van győzve, de nincs megsemmisítve. A keresztény győz, e nemből; a zsidó ölné, gyilkolna, de nincs ereje; a keresztény megbocsát orvtámadójának, a zsidó soha sem bocsát meg kegyei-mezőjének. Ez volt s ez lesz a kereszténység és zsidóság küzdelme mindig. Látnoki szemekkel látta ezt, írta meg 300 évvel ezelőtt minden idők lángesze *Shakespeare*.

Sylokban van leggyönyörűbben kidomborítva a zsidó karaktere. Becsület, nemesség, bátorság, szeretet iránti helytelen s hiányos fogalmak; elbizakodottság, hatalom utáni vágy, kapzsiság, szívtelenség, gyűlölet, álnokság, *gőg* és megvetés ri ki a zsidó köntöse alól mindenhol!

Ez az általános kép. Hogy vannak kivételek itt is, az természetes. *Sylok* nem egy embert, de az egész zsidóságot képviseli, a melynek összes karakterisztikonjai nem lehetnek mindig minden emberben összpontosítva. Azt azonban senki sem merészelné megkoczkáztatni, hogy a zsidóságot, mint a becsület, a nemesség, a bátorság, az alázatosság, szívjótság mintaképét állítsa elénk.

Az igaz, hogy történelmi múltja, sorsa nem is volt alkalmas arra, hogy elsajátítson oly jellembeli sajátságokat, a melyek csak később a középkorban fejlődtek ki, mint a lovagiasság, a nemeség, vagy a melyeket Krisztus tanai terjesztettek szét a világegyetemben, mint a szeretet, alázatosság, lelkiismeret, melynek az ő talmudjok ép az ellenkezőit csepegtette szívükbe.

A talmud és sorsa faragták ki a zsidó karakterét; ezek közül pedig egyik sem volt alkalmas arra, hogy valami magasztosát, valami nemeset leheljen beléjük. Ha itt-ott akad közöttük becsület, lovagiasság, szeretet, alázatosság, jóság – a mit el kell ismernünk – akkor az illető vagy óriási egyéniségével emancipálta magát a talmud alól, vagy nem a talmud szerinti nevelésben részesült. Becsületükre kényes, lovagias zsidókat is találunk – rendszeren katonatiszteket s ez a körülmény rögtön megadja a magyarázatot. Szegény zsidó is van, a kik kevésbé spekulatív szellemmel rendelkeznek, vagy nem csálnak, becsületesek, de hát az ilyen ritka mint a fehér holló.

Foglalkozásuk ha csak lehet, mind olyan, a mely karakterüknek, „nemes” származásuknak megfelel. Azért a zsidó mint gyengébb physikummal rendelkező individuum nem szeret oly foglalkozást, mely fárasztja a testet, hanem inkább az agyvelővel működik. Szívesen lesz bankár, gyáros, orvos, ügyvéd, vállalkozó, ágens, börziáner, hordár, korcsmáros, szatócs, kereskedő, kávé, bérlő, szóval a hol a testi munka kevés, az esélyek nagyok – ellenben irtózik a beamterségtől, a tanárságtól, a kovács-, szücs-, tímár-mesterségtől, a földműveléstől, szóval a nehéz és csekély jövedelmű foglalkozásoktól. Az uzsorát, a csődöt, a zsarolást fölösleges volna említenem is, mert ezek a fogalmak egybeforrtak a zsidóval.

Nem szándékom a modern kor zsidó társadalmi típusaival foglalkozni, még sem hagyhatom említés nélkül különösen a magyar zsidók egyik jellemző sajátságát, a hivalkodást. Nem egy zsidó ágens tette tönkre már a magyar liszt, bor, búza hitelét a külföld előtt, s nem egy zsidó ficsúr nevetségessé félszégseivel

és hivalkodásával a magyar mágnást avagy gentryt. A külföld lehet mondani jórészt a zsidók után ismer minket, a miben nem igen lehet köszönet.

Társadalmi erkölcsi felfogásukat illetőleg bátran állíthatjuk, hogy a zsidóság a jelenkor egyik legprostituáltabb eleme. Ebben is teljesen folytatja az ókort. Keleti és déli buja vére mindenhol kitör, a hol csak mód és alkalom kínálkozik. Nem vonom ide a szegény falusi zsidókat, a kik példás erkölcsi életet élnek, de nézzük meg a kulturális központokat az ország bármely részén s egyetlen modern erkölcsnemesítő, nyilvános vagy nem nyilvános intézet anyagából sem fog hiányzani a zsidónők aránytalanul magas száma. Semmi más, csak a buja vérük kergette őket oda. A zsidó semmiben sem tud mértéket tartani s mindig a két véglet között mozog. Ha alázatos, a földig hajol; ha büszke akar lenni, szemtelenné lesz. A társaságban is vagy nagyon fesztelen, vagy nagyon félszeg; vagy elutasító vagy nagyon is bizalmaskodó; kapzsi vagy tékozló, de sohasem úr. Ezt a finom vonást nem tudta még elsajátítani. Egy angol szerint négy generatio nevelhet csak egy gentlemant. Ez a negyedik generáció még késik náluk.

Erkölcsi életükben különben enyhítő körülményül szolgál náluk vallásuk és kulturális fejlettségük. Athén, Róma, Alexandria, Paris szembeötlő bizonyítékai annak, hogy a vallást elhagyó, vagy rosszul értelmező kultúra fejlődése fordított arányban áll az erkölccsel. *Erkölc és kultúra egy irányban csak a tényleges kereszténység útján képes haladni.* Más kultúra, mint ezt az említett ragyogó pogány kultúrák sorsa is bizonyítja, a fejlettség bizonyos fokán elveszti lába alól a talajt s nyomtalanul összeomlik, belefullad az erkölcsi posványba, mely fejlettségével fokozatosan sülyedt.

A zsidók erkölcsi sülyedése is vallásuk mellett legfőképen kulturális fejlettségükben keresendő, mely általánosságban nagyobb bármely más népénél, s mely természeténél és vallásánál fogva nem helyezkedhetett keresztény alapokra, hanem a pogány mate-

rialista bázisra, minek folytán a kettő – talmud vallása és materialista kultúrája – összműködésének eredményeként a legmélyebbre süllyedt.

De ez már talán nem is tartozik a zsidó karakterhez.

Gyenge a kép, melyet a zsidók karakteréről adtam, mert hisz en ily egyetemes kérdés beható tárgyalására külön könyvet kellene írni, mindazonáltal azt hiszem, hogy individuális élettanuk vázolósa mellett meggyőző érveket sikerült felhoznom a zsidók nemzeti karakterének vagyis kozmopolitizmusoknak és szeparatiztikus nemzetiségi törekvéseiknek bebizonyítására is.

Ez a két dolog pedig magában véve elég ahhoz, hogy komolyan foglalkozzunk velök.

IV.

A ZSIDÓK POLITIKÁJA.

A politika a legerősebb hatalmi eszköz, sőt lehet mondani, nem is eszköz, hanem maga a hatalom. Egy állam közgazdasági, kulturális, társadalmi élete, fejlődése legfőképpen a politikai hatalomtól függ.

Ezért a zsidó szívesen elegyedik, ha csak mint közvetett szereplő is, a politikába. Neki sok féltett érdeke van s azért minden eszközt meg kell ragadnia, hogy a hatalom birtoka legalább is oly kezekben legyen, melyek ^feltétlenül hajlandók kedvezni az ő féltett érdekeinek, különösen gazdasági érdekeinek.

Mondanom sem kell, hogy a zsidók féltett érdeke az egész világon az ingó tőke, a pénz, ennek megfelelőleg tehát a zsidóktól egyedül támogatható e korbéli, gazdaság-politikai irány a *merkantilizmus* lehet. Mivel pedig a zsidóságnak egyenként és összesen nem csak egy állam területén vannak meg eme féltett érdekeik, nagyon természetes, hogy politikai machinatióik számai sem maradnak egy állam szűk korlátai között, hanem kiterjeszkednek az egész világra.

Kozmopolita lévén a zsidó nép, kozmopolita jellegű a zsidó vagyon, nem lehet tehát a *zsidó politika sem más, mint kozmopolita*.

S ha eme feltevés igazságát latoljuk, a valóságban mindenhol, a zsidó politika minden nyilvánulásánál megtaláljuk. Hiába tiltakoznak ez ellen a zsidók, hiába vallják magukat nemzeti politikuskoknak, jó hazafiaknak, hű állampolgároknak, mindez a lárma

csak azért van, hogy elvonja a figyelmet azokról a cselekedetekről, melyek szívékből, lelkükből szakadnak s melynek csak egy célja van: emelni a zsidót, győzelemre juttatni a zsinagógát. Karakterük nem engedheti, hogy bármely nemzet tagjai, bármely állam polgárai közé szervesen beolvadjanak. Államot fognak a zsidók mindig alkotni az államban. Nekik külön közgazdasági külön kultur-politikájuk van, mely bár névleg államkereteken belül látszik működni, tényleg azonban nem köti őket egy állam keretéhez sem, hanem magába öleli az egész zsidóságot, melynek száalai elágaznak az egész földgömbön.

Parisban az „*Alliance Israelite Universelle*” irodája az a góczpont, hová mindeme szálak összefutnak, a Sión hegye az az erősség, hová fordul tekintetök, az az erősség, mely megadja lelküknek az erőt, hogy bárhol, bármely nemzet és nép között, bármilyen kultúra közepette is megmaradjanak zsidóknak.

Ezért a zsidó-politika soha sem lehet hazafias politika s csak akkor bír annak látszatával, ha a nemzet – melynek kebelében élnek – és a zsidóság érdeke bizonyos pontban azonos volna. Ezt az érdekazonosságot nagyon bajos lenne ugyan valahol kimutatni, de ha meg is történnék valahol ilyesforma, akkor a zsidók nem azért állanának a nemzeti érdek szolgálatában, mert a nemzetnek jó, hanem mert nekik jó. Ezt tagadni tagadhatják, de elhíttetni bárkivel is bajosan tudnák.

Minden ügyességük mellett, melylyel inszinuálni tudják a hazafias érzelmeket s összeegyeztetni saját érdekeiket a haza érdekeivel; minden lármájuk mellett, melylyel bárminő az általuk inangurált s fenn-, jobban mondva kitarított politika által felszínre vetett kérdést úgy igyekeznek a nemzet előtt feltüntetni, mint a saját leghörszembest érdekét – mégis sokszor kimutatták a köpönyeg alól a lólábat. Most már tudjuk, hogy előttünk verik ugyan a mellüket, de hátunk megett nagyot nevetnek a markukba; most már tudjuk, mint lehet, mint kell hinni a zsidók érzelmeinek őszinteségében. Az általános gyanúsítás helyett szóljunk azonban egy pár tényről is.

Tény az, hogy a zsidó nemzetközi politika intéző orgánuma s forrása a Parisban székelő „*Alliance Israelite Universelle*” s tény az, hogy ez a zsidósövetség mindenhol közreműködött pénzével, tekintélyével» politikájának súlyával ottan, a hol a zsidók – mert nagyon is sok rossz fát tettek a tűzre – bajba keveredtek.

Hogy működése titokban történik, az természetes, de hogy nem ok nélkül létezik, az is természetes s hogy kebelében minden egyes kellemetlen ügy elsimítására külön szyndikátusok működnek, az bizonyított dolog. Az orosz zsidó-kérdés, nemkülömben a tiszta-eszlári esetenél ép úgy kellett működnie egy szindikátusnak, mint a hogy működött s működik most is a Dreyfusz-szindikátus.

Az „*Alliance*”-nak ilyenmő működése bizonyítására az alkalmat maga az Alliance szolgáltatta ama nyilvánosságra került körlevelével, melyet 1895-ben *Ruhland* dr. német nemzetgazdának itt időzése alkalmával a magyar zsidósághoz intézett.

Ruhland dr. a magyarországi agrár mozgalom tanulmányozása végett járt akkor nálunk s a zsidó Alliance annyira megijedt tőle, hogy sietett Magyarországon lakó testvéreit kötelességükre figyelmeztetni.

A német körlevelet a „*Hazánk*” napilap közölte egyik júniusi számában eredeti német szövegében és magyar fordításban.

Hangzik pedik ennek a körlevélnek legominozusabb része a következőképen:

Eredeti német, szöveg:

Seit 35 Jahren arbeitet die Alliance auf die rechtliche Gleichstellung der Israeliten hin; sie ruft für diese Sache die öffentliche Meinung an, sie interveniert bei den Regierungen, um Ungerechtigkeiten und Gewaltakte anzuzeigen, deren Opfer Juden sind. Ueberhaupt allerorten, wo ein Israelit wegen seiner Eigenschaft als solcher leidet, bemüht sie sich, ihm zu Hilfe kommen.

Magyar fordítás:

Harminczöt év óta az izraeliták egyenjogosításán munkálkodik az Alliance; ez ügy mellett állítja sorompóba a közvéleményt; közbenjár a kormányoknál, hogy följelentse azokat az igazságtalanságokat és erőszakosságokat, melyeknek a zsidók az áldozatai. Általában mindenütt, a hol egy zsidó ebbeli minőségéért szenved, azon van, hogy segítségére legyen.

Ganz besonders lässt sie sich es aber angelegen sein, die ruch- und bodenlose, dumme Ritualmord-anklage gründlich zu wiederlegen, und die *ungarischen Israeliten haben geiviss die Umstände in Andenken behalten*, da die Alliance die *grössten Opfer nicht gescheut hat, um die Wahrheit an den Tag zu bringen* und die gebäufigen Anklagen verstummen zu machen.

De különösen, azon fáradozik hogy a rituális gyilkosság gonosz és alaptalan vádját alaposan megcáfolja és a magyar izraeliták bizonyára emlékeznek azokra a körülményekre, midőn az Alliance *nem riadt vissza a legnagyobb áldozatoktól*, hogy az igazságot kiderítse és a gyűlölködő vádakat elnémítsa,

Nyilvánvaló a körlevélnek ebből a részéből az hogy a magyar minisztérium, a magyar bírói kar megvesztegethető hogy az Alliance pénzzel mindent kivihet, hogy a magyar parlament és közvélemény zsidó pénzen van összehozva és felkeltve; nyilvánvaló, hogy Tisza-Eszlárnál nagy anyagi áldozatokat hozott az Alliance, s hogy Magyarországon az igazság kiderítésére pénz kell.

Súlyos vádak ezek s annál inkább igazak. Mert Magyarországon egyetlen egyik ellen sem volt szava senkinek, legkevésbé pedig azoknak a zsidó lapoknak, melyek Ruhlandot mintegy parancszoára rántották le azon a czímen, hogy mint mer egy külföldi agrárius a kinek hozzá zászlójára keresztény szellem van írva, Magyarországot belügyeibe avatkozni.

Azoknak az embereknek hazafiúi érzelmeit sértette Ruhland dr. tanulmányútja, de nem sértette a zsidó Alliance súlyosan vádló atyai intelme.

Íme a magyar zsidó hazafiság!

Hát az a milleniumi agitáció mire vall, hogy ugyanakkor, amikor a zsidók kézzel-lábbal kapálóznak a felekezeti, jobbanmondva a katolikus iskolák ellen, mindent államosítani akarnak, ugyanakkor *zsidó nemzeti népiskolák* mellett kezdenek agitálni.

A milleniumi tanügyi kongresszuson ugyanis a zsidó tanítók egy öt pontú határozatot hoztak e tárgyban, mely határozatoknak 2-ika akképen szól, hogy:

„A hazai zsidóság története, kapcsolatban a nemzet története-vei tanítandó”; a 3-ik ez: „*ifjúsági iratokról kell gondoskodni,*

melyek a gyermek szívét nemzeti és felekezeti tekintetben megtermékenyítik”; a 4-ik ez: „az ifjúsági istentisztelet úgy rendezendő, hogy alkalmul szolgáljon úgy a hazafias, mint a zsidó néphez való ragaszkodás szent érzelmének fejlesztésére: az 5-ik határozati pont ez: „nemzeti dalaink ismertetése mellett a zsidó népiskolai tanításnak feladata az előforduló zsidó énekeket meghonosítani”.

Ki nem látja ezekből a határozatokból kilógni a lólábakat, hogy a „nemzeti” szó mindenhol csak czafrang a „zsidó nemzet”, fogalmának takarására. Szinte azt olvassa ki belőlük az ember, hogy az állami iskolák nem elég hazafiasak:

Eötvös József az ő ideális lelkével, de akarom hinni, hogy a mostani recepezezionális liberális politikusok is, akkor, amidőn ledönteni igyekeztek a válaszfalakat keresztény és zsidó között, bizonyára azt óhajtották, hogy a zsidóság asszimilálódjék, közeledjék a kereszténységhez, sőt legyen kereszténynyé s így váljék a nemzettest szerves, integráns részévé, mert mostanáig nem azok. Feltételeztek azok a magyar politikusok a magyar zsidóságban annyi hazafiságot, hogy eldobják végre azt a köpönyeget, a talmudot, mely őket visszatartotta mindeddig minden nemzetbe való beleolvadástól s hogy átlépnek azon í« kapun, melyet előttük önkényt nyitottak meg.

S ennek ellenére mi történt? Meghozza a budapesti rabbi-gyűlés egyhangúlag azt a határozatát, hogy a zsidó soha sem egyesülhet kereszténnyel, s meghozza a zsidó tanítóság azokat a fenti határozatokat, hogy a zsidóban felkelteni, nevelni, ápolni, erősíteni, kiirthatatlanul meggyökeresíteni kell a talmud-zsidó géniust, zsidó nemzeti szellemet – mert veszély fenyegeti Róma felől Jeruzsálemet.

Ezt a hazafiságot a magyar zsidóságtól nem várta bizony ira Csáky, Szilágyi, Wekerle, de még Irányi Dániel sem.

Ellenben mások nem vártak egyebet; mások tudták, látták előre, hogy azok a zsidók, a kik döngették a kereszténység kapuit, akkor, a midőn megnyílnak előttük, hogy akkor ők fogják magukat körülbástyázni a talmuddal, mert a zsidó csak azért döngette a

kereszténység kapuit, hogy hatalmát megmutatva felkiálthasson: ime megnyitottam a kapukat s nem megyek át rajtok, mert nem akarok; nem azért voltam eddig is kint, mintha nem tudtam volna bemenni rajtok, mert be voltak zárva, hanem csak azért, mert nem akartam!

A zsidó csak hatalmát akarta a recepzcióval megismertetni, de sohasem az egybeolvadást a kereszténységgel, illetve a nemzettel!

A liberális politikusok vagy nem látták a zsidónak ezt a karakterét s akkor jóhiszeműleg tévedtek, midőn az asszimilációról ábrándoztak, vagy pedig látták s akkor politikájuk nem volt sem önzetlen, sem őszinte, sem becsületes.

Amint látjuk tehát, a zsidó politikánál ép úgy nem lehet beszélni hazafiságról, mint a hogy nem lehet beszélni tiszta, valódi morálról. Kettőben kulminál az úgynevezett zsidó-politikai morál s ez az *alkalmazkodó képesség és a rombolás*.

A zsidó mint mindenben, úgy a politikában is kiváló alkalmazkodó képességgel rendelkezik. Sorsa tanította meg iá. Rendkívül ért ahhoz, hogy egy fennálló érdekcsoportot, – ha kedvez neki, – a felszínen tartson, s rendkívül ért ahhoz, hogy egy neki nem kedvező áramlat felülkerekedésével pénzsákjai miként működjenek az új hatalomnak részére való megnyerésében. Mindenek felett ért pedig a porhintéshez, az alakoskodáshoz.

Így történik meg aztán az a szomorú tény, hogy a zsidó mindig a felszínen van, legyen bár a hatalom liberális, radikális, konzervatív, „klerikális”, republikánus avagy royalista, demokrata avagy aristokrata kézben. Franciaországban republikánus, Angolországban konzervatív, Németországban dinasztikus és a német egységért lángoló, Magyarországon liberális a zsidó.

Ahányféle ország, ahányféle elv, ahányféle hatalom – annyiféle a zsidópolitikus színe. Csak a lelkük mélyén egyformák, csak a szívük dobbanása egyenlő mindenhol! Ezt pedig megtanította a sors őket jól el tudni fedni a kaméleon színeivel.

Néha ugyan elszólják magukat, itt-ott kicsap belőlük a láng, s ezt rendesen az orthodoxok cselekszik meg, akik kevesebb

intelligenciával rendelkezvén s a talmud iránt nagyobb szeretettel s vakon ragaszkodván, nem tudnak minden alkalomkor oly kitűnően uralkodni önmagukon, mint a neológok.

A millenium alkalmával történt Munkácson az a lényegtelennek látszó dolog, hogy a hitközség csúnyán meghasonlott egymással s nemsokára rá 239 orthodox zsidó rabbi aláírt egy nyilatkozatot, melyben a neológ zsidókat kiközösítettnek tekintik a zsidóság kebeléből.

Egy ugyanakkor itt járt híres német zsidó azt mondta erre, hogy: örülség! De midőn ez alkalommal nagyban dicsérte a neológokat, hogy minden téren bámulatos politikai eszélyességet tanúsítottak, s tanúsítanak, egyszersmind helytelenítette az orthodoxokkal szemben eljárásokért mutatkozó neheztelésüket s arra intette őket, hogy inkább tanítsák meg jóakarattal orthodox testvéreiket is arra a politikai érettségre, melylyel ők oly ékesen fel vannak ruházva.

S főképen miben áll eme politikai érettség? Abban, hogy a gazdag zsidók létesítenek humánus, kulturális intézményeket – természetesen zsidó felekezetűeket, – hozzájárulnak nagy adományokkal a közintézmények létesítéséhez, a kultúra emeléséhez, pártolják a honi ipart, művészetet; kórházakra, nevelőintézetekre áldoznak; a tudományt keblükre ölelik; keresztény célokra adományoznak, elzüllött keresztény existenciáknak kenyeret adnak, szegényeket valláskülömbőség nélkül segítenek, mezíteleneket ruháznak stb. stb. – azoknak a rengeteg összegeknek 1 százalékos kamataiból, a melyeket a szegény keresztény néptől elraboltak. S mind ezt teszik oly dobszóval, hogy egy mezítelen kereszténynek zsidó által való felruházásáról egész Európa kénytelen tudomást venni.

Ez igazán politikai eszélyesség. A jótékonyság gyakorlásának kidobolása mindig elvonja a figyelmet a kirablottak, elpusztultak jajkiáltásától, kivált ha a zsidó még egy krajczárnyi alamizsnával be is tömi a száját a szegény kirablottnak.

A nép, az istenadta nép nem látja, csak azt az egy krajczárt – s hosannát zeng érte!

Így van ez nálunk, így van majdnem mindenhol.

A zsidó mindenhol áldoz arra, hogy lehetőleg a rablásait és szipolyozásait elnéző, sőt annak kedvező kezekben legyen a hatalom összpontosítva s akkor, a mikor már szinte visszaretten aranyainak súlyától, a mikor mindenünnen felhőket lát maga körül tornyosulni, a midőn czirkulusait készül megzavarni a kerekedő fergeteg: akkor a mindenéből kifosztott nép könyeit letörli egy rongyos bankóval s szitokra nyíló ajakát betömi egy falat száraz kenyérral.

És a nép, az istenadta nép kezét csókol „jóltevőjének”!

És a zsidó czirkulusai tovább forognak vígan az állam védő szárnyai alatt.

Mindez azonban semmi ahhoz a *romboló* karakterhez képest, mely a zsidót politikájában is mindenhol kíséri.

Ez az ő igazi eleme.

A keresztény társadalom mindenhol útjában áll a zsidó terjeszkedésnek, mindenhol megakadályozni igyekszik a zsidó hatalom túltengését s azért a zsidó minden erejével támogat oly politikát, mely a pogányság szellemétől megmételvezve igyekszik lerontani a kereszténységet; s ha valahol nincsen ilyen áramlat, teremt ő maga is. Hozzá adja a homályból kibontakozni nem tudó rossz szellemhez a saját talmudi mételvét s az eredmény rögtön kész. A kereszténység jelenlegi többségében igen gyenge képviselői nem igen bírják ki e kettő ellen a harcot.

A destructiót, a rombolást képviseli tehát a zsidó a politikában. Az eszközökre nem igen tekint.

A szabadkőművesek, karbonarik, nihilisták, szocialisták, a forradalmárok nagyobb részét zsidók. *Oroszországban* majdnem valamennyi ismertté lett nihilista merénylő zsidó volt. *Goldenberg, Hartmann*, (alias Kohn) *Nathanson, Mayer, Dr. Weimar, Mladecki* (alias Mladecke) *Leventhal, Deutsch* stb. mind az Oroszországban virágzó *Kagal* (zsidó titkos szövetség) tagjai voltak. *Németországban* a zsidók, *Marx* és *Lassalle* vezetik az Istent és hazát megtagadó szocializmust. *Olaszországban* a karbonarik szervezetkezeteit,

mint a kereszténység, mint Róma halálos elleneit mindenhol segítik a zsidók. *Magyarországon* a szabadkőműves világszövetségnek több mint 80 százaléka zsidó.

A *francia forradalomban* a kardot nem kedvelő zsidók marsallok lettek, *Soult* és *Masséna* (alias Manasses) pedig történelmi nevezetességű férfiak. – A forradalmakat, melyek a keresztény társadalom felforgatására irányultak, a zsidók mindig szították, segítették hol nyíltan, hol titokban. Karakterük és anyagi érdekük kívánta ezt így.

A forradalmi elem, mely vakságában leghalálosabb ellenségét a hozzá legközvetlenebbül álló hatalomban, a földbirtokban és a polgárságban látja, első sorban ezeken igyekszik kitölteni boszúját. S ez kedvez a zsidónak, ki se földbirtokos, se polgár!

Akkor pedig, midőn a forrongó elem a föld és a polgárság feldulásával még mindig éhes marad s felnyílt szemeivel észreveszi a háttérben vigyorgó Mammont, a felhalmozott pénzeszsákokat: akkor a Mammon kaczagva áll odébb egy házzal. Mert hiszen az arany gömbölyű, szépen gurul; nincs úgy a földhöz kötve, mint a fák és mint a rög!

Burke Reflexióiban a következőket mondja a föld és a tőke harczárói:

„A földbirtok és az ingó tőke közt folyó harcban, amelyet nem mindig vettek észre, a nagyobb, mert könnyebben fölhasználható erő a pénz urainak részén áll. Az ingó tőke természeténél fogva készebb bármely kalandra. Új szerzemény levén, inkább hajlik új dolgokra. Azok tehát, a kik változást kívannak, felé fordulnak.”

Ebben rejlik magyarázata a keresztény társadalmat összetiporni akaró vereszászlós zsidó politikának.

Vért, pusztítást, romokat szeretne látni mindenhol, hogy majdan az összeomló romok fölé, az Egyház kőszálára felépítse a saját zsinagógáját.

Nem akarja egyesíteni a zsinagógát a templommal, avagy beleolvasztani, ő csak lerombolni akarja; nem akar más, külön hazát alkotni, mert produkálni, alkotni képtelen; nem is akarja

zsidóvá tenni a világot, mert hisz akkor nem volna kit szipolyozni, ő mindezt nem akarja: ő csak uralkodni akar az egész világ felett.

Ez a képzelem az ő politikájának minden gondolata, minden legkisebb érverése.

Ezért kozmopolita, ezért alkalmazkodó, romboló a zsidó politika!

A romok felett könnyű uralkodni.

Majd ha a romok nem adnak már semmi táplálékot, majd akkor pihennek egy kicsit, hogy új élet ébredjen a romokban. A többi magától jön.

Ez az ő ideáljuk; ezért túrnak, szenvednek immár kétezer év óta – hiába.

Önzés, nagyravágyás, dőlyf és gyűlölet a zsidó politikának elengedhetetlen kelléke. Ezek nélkül nem tudnának ölni, gyilkolni, rombolni.

Disraelit, Gambetta, Cremieux-t, Laslcert, a zsidó politikusok legkimagaslóbbjait különösen jellemzik ezek a díszítő jelzők.

Szabadság, egyenlőség, testvériség van a zsidó politikusok ajkán mindig, csak azért, hogy lerántsanak magukhoz mindent, a mit maguk felett éreznek.

Ebben a munkában kitartóság és fennhézásuk nem ismer határt.

Mikor 1884-ben *Tisza Kálmán* „keresztény zsidó házassága” a főrendiházban tíz szavazattal elbukott, *Wahrmann* Mór ezeket az emlékezetes szavakat mondotta *Haynald* bíborosnak:

„Eminenciátoknak nincs okuk mai győzelmükön örvendeni. A ki utoljára nevet, legjobban nevet. Mai vereségünk jogcímet ad nekünk, hogy rövid időn újból zörgessünk a magyar országgyűlés kapuján. Akkor szívesen kielégítene a felsőház annyival, a mennyit ma tőlünk megtagadott. De akkor már nem érzük be ennyivel.”

Eme nyilatkozat jóslatának beteljesülése világos bizonyítéka a zsidók kitartásának, de egyszersmind fennhézó gőgjüknek is. *Wahrmann*nak elég bátorsága volt ezt a fennhézó nyilatkozatot

megtenni, a zsidóságnak elég ereje és kitartása volt hozzá jóslatát véghezvinni!

Nálunk a zsidó destructiv politika immár hatalmasabban rombolja a keresztény társadalom alapjait, mintsem gondolnók. Eddig a politikában kevés zsidó államférfiú nevével találkoztunk; most már az utolsó, zsidó pénzen rendezett választásokon 27 zsidó és zsidó származású képviselő jutott be a képviselőházba.

A jövő választásoknál – ily politika mellett – ez a szám bizonyosan meg fog kétszereződni.

Eddig elég volt a zsidóknak a magyar parlamentben *Falk, Wahr man, Mezei, Chorin, Rosenberg, Neumann, Mandel, Nagy Sándor*, most a közel jövőben bizonyosan ők fogják meghatározni, hogy hány helyet engednek át a keresztényeknek a parlamentben.

Különböen okuk is van rá; itt még nem volt közülök egy sem miniszter, mint a külföld legtöbb államában; itt nincsenek még oly ragyogó nevek mint *Disraeli (Lord Beacons fields, Gambetta, Cremieux, Luzzatti, Mendiróbal, Oaucrin* gróf, *Arnim* gróf, kik mnidnyájan miniszterek voltak:

Igazuk van; csak követeljenek! Magyarország addig nem jut öntudatra, míg királyától *Kohn* vagy *Levi* nem fogja vindikálni magának az aranygyapjas rendet s Hebron rózsái a csillagkeresztet.

Ha ebbeli törekvésekben saját erejük gyengének bizonyulna – a mi nem remélhető – akkor ott van a hátuk megett a zsidó nagyhatalom és annak képviselete az Alliance, a melyik mindenestre megmozgat minden követ, hogy oly kiváló erejét, mint a milyen a magyar zsidóság – diadalra segítse.

A zsidók *nagyhatalmi politikája* már most is lehet mondani mindenható. Mindenhová elér keze, minden állam belső berendezésében – ha nem kedves a zsidóknak – készek a czirkulusukat megzavarni. Mindenható eszköz áll ebben a tekintetben rendelkezésükre: a pénz.

A zsidó hatalma a pénzben rejlik s azért mindannyiszor, valahányszor pénzgazdálkodás volt a világon, mindannyiszor a zsidók a hatalom fénysugaraiban sűtkéreztek.

A hatalmas római birodalomban is, midőn nem az ekevas, de a sestercius volt a súly, mely a római polgárt mérte, ott is a zsidó veszedelmesen úszott a felszínen.

Már *Cicero* is, ki pedig nem élt még a zsidó uralom fénykorában, keserűen panaszkodik a zsidóknak a politikában való elhatalmasodásáról

„Scis quanta sit iudaeorum manus, quanta concordia, quantum valeant in concionibus.” „Tudod mily nagy a zsidók hatalma, milyen az összetartásuk, mily súlylyal bírnak a gyűléseken?!

Ha már *Cicero* idejében oly hatalommal bírtak, hogy a legnagyobb római szónok kénytelen ellenök kikelni: képzelhető mily gyönyörű „háttért” képezhettek a pretorianusok korszakában.

Európában újabban a német egység megalkotása alkalmával mutatta meg a zsidó nagy hatalmi politika először oroszán-körmeit. *Bismarck* egységesítési tervei feltétlenül maguk után vonták az antiszemita politikát. A zsidók feljajdultak e miatt, s akkor, a mikor a német-francia nagy háború már-már kitörőfélben volt, megragadtak minden eszközt a háború megghiúsítására.

Tudták előre, hogy az erkölceiben erős germán elem le fogja győzni a demoralizált francziát, ez a győzelem pedig a *Bismarck* antiszemita politikájának győzelmét és gyakorlati keresztülvitelét is jelentette volna.

Akkor mondta ama híres frankfurti bankár neje határtalan dölyfében, hogy: nem lesz háború, mert a férjem senkinek sem fog adni pénzt!

Mindazonáltal a zsidó nagy hatalmi politika ezúttal megbukott – háború volt s annak a háborúnak az eredménye nemcsak a francziák, de a zsidók feletti győzelem is volt.

Bismarck keresztülvitte a német egységet a frankfurti pythiai órákulum ellenére is s megteremtette az antiszemita politikát.

A zsidó nagy hatalom eme kudarcz után keletre tekintett s két illetve három országra vetette magát: az egyik Oroszország és Románia, a másik Magyarország. Oroszországra és Romániára azért, hogy az üldözött, nyomorgó, éhenhaló hitsorsosait a bar-

bár ázsiai medve karmai közül kiszabadítsa, és polgárjogot biztosítson számukra; Magyarországra, hogy a gyenge, jámbor magyarság között szépen induló zsidó uralmat megerősítse, biztosítsa, s az országot, népét és vagyonát teljesen kezébe harácsolja.

Magyarországgal sikerült tervük; Romániával és Oroszországgal nem.

Románia ügyében az 1878-iki berlini kongressuson az „Alliance Israelite” kiküldöttei érelyesen követelték, hogy Románia függetlenségét addig ne ismerjék el, míg zsidainak polgárjogot nem ad. Románia elég bátor volt Lengyelország szomorú sorsára való hivatkozással érelyesen tiltakozni ez ellen a követelés ellen s a kongresszus elismerte a zsidók követelése ellenére függetlenségét.

Magyarország ügyeibe különösen a tiszta-eszlári-bűnpör és az 1894-95-iki egyházpolitikai küzdelmek alkalmával igyekezett befolyását érvényesíteni a zsidó nemzetközi világszövetség s mint ismeretes, nem eredmény nélkül. Az az előbb ismertetett levél, melyet 1895. június 23-án Ruhland dr. itt időzése alkalmával intézett az Alliance Israelite a magyar zsidósághoz, legfőképen az egyházpolitikai küzdelmekre, illetőleg a zsidó reczepcióra vonatkozott

Galicziát már többé semmi sem menti meg a végromlástól. Ebben a szerencsétlen országban nemcsak a pénz, a gyárak az övék, de már a föld is. 1867-ben volt Galicziában 38 zsidó nagybirtokos, 1870-ben 68, 1873-ban 289, 1896-ban 680. Ma majdnem minden ötödik nagybirtokos zsidó, úgy annyira, hogy a nagyobb-részt parasztbirtokokból összeharácsolt zsidóbirtokok Galiczia összes földjének több mint 30%-át teszik ki.

Az „Alliance”nak különben erős elhatározása, hogy Magyarországon kívül Galicziát is teljesen a zsidók hatalmába keríti. Azt a szándékát mutatja a berlini „*Germania*” útján köztudomásra jutott következő körlevele az összes zsidósághoz:

Szeretett hittestvérek!

„Az egész világon nincs a mi érdeinknek megfelelőbb ország, mint Galícia. Legyen tehát ez az ország egészen a miénk, – törekedjete ottan mindenütt a végsőkig kiszorítani a keresztényeket, máig

megszerzett pozíciókat ott fentartani és legyetek az egész ország *parancsoló uraivá*. Törekedjete minden keresztény vagyont megszerezni és úrrá lenni azokban. A mennyiben ehhez az eszközök hiányzanának, megkapjátok azokat tőlünk, bármennyire legyen szükségetek.

Az ezen czélra szolgáló kegyes adományokat gyűjtjük és az eredmény minden várakozásnál már eddig is nagyobb. Minden legjobban megy, kívánságunk szerint. Hogy a galíciai földbirtok keresztény kezekből kizárólag a ti birtokotokba jusson, – a gyűjtésben pénzarisztokráciánk is részt vesz. Adományok érkeznek *Hirsch* bárónótól, *Rothschild* báró tói, *Bleichrödertől* stb.

Fogjatok tehát, szeretett hitsorsosok, teljes erővel és erélylyel a munkához, hogy a szándékolt célt mielőbb elérjük, közlött útmutatásunk szerint.”

Ezt a körlevelet 1898-ban küldték szét s ennél vakmerőbb támadást a keresztény társadalom ellen még aligha intézett a zsidó nemzetközi politika.

Oroszországot tekintve hiába igyekeztek „felkelteni” ügyük mellett a közvéleményt, hiába állt melléjük sorompóba a nagy angol nemzet, hiába volt Londonban a Guild-hall világraszóló nagygyűlése, hiába indult meg veszekedett dühvel, bámulatos rosszakarattal, feneketlen hazugságokkal a „*Darkest Russia*” (legsötétebb Oroszország) ellen a denuncziás hírlapháború: hitsorsosaikon nem segítettek semmit s Oroszország ma hatalmasabb, mint volt valaha.

Oroszország és a bölcs *Pobjedonoszcev* nem voltak oly gyengék és jámborak, hogy aláírják a saját halálos ítéletüket a zsidók emanczipálásáról, mint a hogy aláírta Magyarország.

Soha gyalázatosabb rágalmakkal nem illettek, soha jobban nem gyanúsítottak senkit, mint Oroszországot, soha aljasabb esz-közkhöz nem folyamodtak egy cél érdekében, mint akkor, s az orosz birodalom még is áll.

A nemzeti öntudat, a hazaszeretet, a bölcsesség sokkal nagyobb volt az orosz államférfiakban, hogysen megremegtette volna szívüket a Guild-hall egetverő csataordítása vagy annak a frankfurti asszonynak oráculuma.

Oroszország számot vetett közgazdasági és kulturális erejével s arra az eredményre jött, hogy akkor, ha a zsidókat felszabadítja, ha szabadon özönölhetik el kulturális intézményeiket, ha szabad bejáratuk lesz a főiskolákra, egyszóval ha mindenben az oroszokkal és keresztényekkel egyenlő polgári jogokat nyernek, hogy akkor rövid időn belül az orosz tudomány, irodalom, ipar, kereskedelem és föld zsidó kézben lesz, hogy egész Közigazgatása, kulturális intézményei, hivatalai, politikája tömve lesz zsidókkal. Tudta, hogy a nyugatról kikopott hitsorsosok mint valóságos keselyűhad vetnék rá magukat a szegény orosz népre s rövid idő alatt felfalnának minden felfalhatót.

S azért mert tudta mindezeket az orosz kormány, azért haza- és fajszeretete, mindenek felett pedig vallási érzülete diktálta, hogy a zsidók megmaradjanak abban az állapotban, a mi lyenben voltak.

A lét vagy a nem lét kérdése volt ez s Oroszország a lét mellett határozott.

Az igaz a „Kagal”-ban kifejlődött nihilismus megremegtette néha-néha az orosz fejedelmet, de csak a fejedelem személyét, magát az orosz trónt nem.

A külföld rosszakaratú s hozzá teszem, hivatalos vádaskodásaival a zsidó zszurnalisztika köpködéseivel szemben nagyon okosan tette az orosz nép, hogy hallgatott. Elég volt neki az a tudat, hogy a humanismus ellen egy csöppel se vétett többet, mint a nyugat, elég volt neki éreznie, hogy lelkiismerete nyugodt.

A mi pedig az oroszországi zsidó személy- és vagyonsbiztonságát, igazságszolgáltatását illeti, az van olyan, mint bárhol a nyugaton. Hogy mindazonáltal meggyanúsították, megrágalmazták az oroszot, mit tehet róla? Rosszakarattal szemben nem lehet vitatkozni, a nyugat zsidó zszurnalisztikájának alaposságáról pedig ép úgy meg voltak a nézetei, mint a hogy nekünk meg van a mi zszurnalisztikánkról, meg azokról a nyugati Írókról, a kik még most is írnak: a Kanaszen, Jogászén und Betyárén vagy Czigeiner-Landról.

Egyszóval a zsidó nagyhatalmi politika ismét kudarcot vallott Oroszországgal, bár a harcot korántsem adta fel s bár tény, hogy a zsidók helyzete Oroszországban a lehető legnyomorúságosabb. De hát mit tehetnek minderről az oroszok? Csak nem fogják magukat felfalatni a zsidók által csupa humanismusból!? Nem tartóztatja őket senki; mért nem népesítik be Argentinian avagy a Stanovoj és Jablonoi hegységek végtelen irtásait. Ha tudnak és akarnak dolgozni, könnyen és jólétben megélhetnek. S ők nincsenek, mint maguk mondják, úgy a helyhez kötve, mint a fák!

De hát ez nekik nem való; földet túrni nem kóser foglalkozás. Pedig eddigi s ily irányú politikájával a zsidó nagyhatalmi politika mérhetetlen kincse és hatalma daczára sem fogja sohasem megoldani a zsidó kérdést. Ezt, ha egyáltalán megoldható, csak a kereszténység oldhatja meg.

Ha a zsidóság internacionális nagyhatalmi politikája azt az eljárást fogja folytatni a jövőben is minden állammal szemben, mint a melyet folytatott Oroszország ellen, akkor politikája mindenhol oly kudarcot fog vallani, mint a mindenható fehér cászár birodalmában.

Egy kivétel van ebben a tekintetben csak s ez a szomorú kivétel: Magyarország.

De erről a következő fejezetben.

V.

MAGYARORSZÁG KÖZGAZDASÁGI ÁLLAPOTA. A ZSIDÓ KÉRDÉS MAGYARORSZÁGON.

Az előző részekből láthatjuk a zsidó mivoltát, lényegét, karakterét, történeti fejlődését, európai politikáját, a következő részletekben Magyarország közállapotainak rövid ecsetelése kapcsán arra a nyomasztó, roncsoló, szétmállasztó hatásra, befolyásra fogunk rámutatni, melyet a magyar államra, a nemzet vagyónára, kultúrájára, társadalmára, szóval egész köz- és magánéletére gyakorol.

Mielőtt azonban erre térnénk, szükséges röviden megemlékeznünk a zsidókérdésnek magyarországi történetéről.

Magyarországon ép úgy, mint az egész világon, soha sem örvendtek népszerűségnek a zsidók, mely helyzet nemcsak a hatalom birtokosainak velünk szemben tanúsított magatartásában, de a társadalom közfelfogásában is rejlett. Eme közfelfogás és ennek szabad, őszinte nyilvánulása volt különösen oka annak, hogy a zsidók nem igen tudtak zöld ágra vergődni a 48-as időkig egy korszakban sem. Voltak ugyan időközök és helyek, a mikor és a hol sok borsot törtek a kereszténység orra alá, de ebbeli törekvésük a hatóság és a polgárság józan felfogásán, tiszta erkölcein mindig megtörött.

Egyetlen egy korszakot lehet felemlíteni, a mikor a zsidók urak voltak Magyarországon s ez a *II. Endre* kora.

Ez a szerencsétlen fejedelem, a ki mint király ép oly gyenge volt, mint a milyen akaratoskodó és izgága mint pártütő,

idegenekre való esztelen költekezései folytán teljesen a zsidók és izmaeliták hatalmába került s hogy pénzzavarából kikászkalódjék, pengő pénzért oda dobta nekik zsákmányul az egész országot. Ezek aztán, mint az állami jövedelmek nagyobb részeinek bérlői hozzá láttak az állam és a szegény nép kiszipolyozásához. Hatalmuk és uralmuk Endre halála után is annyira meg volt erősítve, hogy *IV. Béla* király, a haza második alapítója, minden igyekezete mellett sem tudott ellenük sikeresen eljárni. Vagyonukkal arányban nő hatalmuk s hatalmukkal *fokozott* mértékben tör ki belőlük a *góg*.

Az *Árpádok* kihalta után a beállott trónvillongások közt ügyesen tudnak a zavarosban halászni s hatalmukat megtartják még az erélyes *Róbert-Károly* alatt is, mígnem túlkapásuk immár tűrhetlenné válván, a dicső *Nagy Lajos* szükségének látta őket az országból mindenestül kikergetni.

Nagy Lajos ideje óta egy darabig nem mertek az országban jelentkezni, a gyenge *Jagelló* dinasztia kora azonban alkalmas volt arra, hogy lassankint észrevétlenül visszaszármaszkodjanak kiűzetésük színhelyére. Az akkori kormányférfiak „bokros” elfoglaltságuk közepette nem igen vethettek ügyet eme újabb invázióra s így a zsidók lassanként ismét elárasztották az egész országot. Nem háborgatta őket senki, csak ha néha rájuk csapott egy-két várúr, hogy gseftelő czikkeiket a maguk számára requirálják.

Különösen kedvezett azonban nekik a reformatio kora, a mikor is *Bethlen* Gábor a szabadság s a zsidóság eme nagy apostola valóságos gyarmatokat telepített le az akkor még érintetlen Erdélybe. Eme buzgólkodása folytán a zsidóság csakhamar oly prepotentiára tett szert Erdélyben, hogy 1743. decz. 6-ikán *Gyulafehérvár* város tanácsa erélyesen és ünnepélyesen tiltakozott a zsidók túlhatalmasodása ellen, mely natio végveszedelemmel s a kereszténység kezéből való kiragadással fenyegette az ősi fejedelmi várost.

Ezen korszak állam-férfiai közül senki sem látott a zsidóságban különös veszedelmet s nem törődtek vele. Azt pedig a legmerészebb álmodozók sem mertek képzelni, hogy valamikor

valóságos vasgyűrűvel fogják körülpántolni egész Európát Azt hitték akkor, hogy a ghettoából sohasem fognak kiszabadulni, ott pedig – bár mint külön test élnek – csekélységüknél fogva nem lehetnek ártalmasak a többi hatalmas államokra s nemzetekre. Pedig nemsokára, sőt már akkor is *Rousseau*, *Voltaire*, *Montesquieu* tanainak szele erősen fűjdogált Európában.

Mária. Terézia még *türeلمي adót* vet a zsidókra, II. József a geniális „kalapos király” azonban már Voltaire és társai eszméiből táplálkozott. Intézkedései közben fenn is akadt a zsidóságon. Eleinte nem tudta, hogy a humanitás elvei részint mit tegyen velők, később azonban az általános germanisatio hatása alatt először is kényszerítette a nagyobbára jobb szerencse után ide-oda kóborló elemet az állandó letelepedésre s másodsorban nevek felvételére szorította a nagyobbára névtelen nomád elemet. Némelyeknek meghagyta ősi nemzetségi nevüket, a legtöbbjére azonban ráhúzta a német nevet.

Nemsokára II. József korszaka után egész Európát hatalmas lökés emelte ki sarkaiból: a francia forradalom. Ennek a sajnálatos tévedésnek forrongó eszmeáradata előntötte csakhamar egész Európát, tehát Magyarországot is. A zsidók emanczipációját, a francia forradalom eme tévedését nem követték ugyan nyomban sehol, Magyarországon sem, de azért a különben szelíd magyar jakobinusok zászlajára fel volt már írva az átszívárgott eszme.

S azóta – a francia forradalom óta – a zsidó kérdés nemcsak Magyarországon, de a többi nemzetek kebelében is többé-kevésbé a felszínen mozog. A mi természetes is. A francia forradalommal kezdenek kialakulni, kijegeczesedni a *nemzeti államok* s eme kialakulás, kiválás közben mindegyik nemzet, mindegyik állam észrevette, hogy anyagában van valami idegen test, a melyik sehogy sem akarja sem az egész tömeggel folytatni a kijegeczesedés processusát, sem eltávolodni a testből, hanem megmarad benne, ide-oda jár, mindenhol megrontva maga körül az anyatestet, mindenhol fájó sebet ütve az organismuson. Ezt tapasztalták a kijegeczesedő nemzettestek s mindezideig nem

sikerült egyiknek sem se kidobni magából, se felszívni magába az idegen testet. Hogy miért? arra megadja a feleletet a talmud s az előbbi fejezetek.

Ezért lesz akut mindaddig a zsidó kérdés, míg nemzeti államokba fog tömörülni az emberiség, s míg a kereszténység lesz a szocizetás alapja.

A francia forradalom minden botlása mellett is megadta az emberiségnek a nemzeti öntudatot, s megkezdte a történelmi állam helyett kiépíteni a nemzeti államot. Az építkezés ez irányban ma már nagyban folyik, már mindenhol ott kísért a kozmopolita rém: a zsidóság.

A mi jelenlegi ideálunk, a nemzeti állam és a zsidóság egymással örökös harczban fog állani s csakis akkor, mikor a nemzeti állam eszméje elbukott, a mikor se Isten, se haza, se király, se nemzet nem lesz életfeltétele az emberiségnek, a mikor Madách phalansterei lesznek az emberiség gyűjtőmedenczéi s a mikor volapük nyelven fognak az emberek egymással érintkezni: csak akkor szűnik meg a zsidó kérdés.

S vajjon közremunkálkodhatunk, lelkesülhetünk e mi azért az utópisztikus korszakért, a melyből az anyag kiölt minden ideált, a melyben Rákóczy, Kossuth, Széchényi, Deák egyenlő, vagy talán kisebb lesz Várkonyinál, Pfeiffernél, Szántó-Kováts Jánosnál?

Nem; a mi vallási és erkölcsi felfogásunk nem ezt a korszakot, nem ezt az állapotot tartja igaznak, nem az ezek után való törekvéseket tartja boldogságra, jólétre vezetőknak. A mi erkölcsi felfogásunk azt diktálja, hogy az emberiség nagy tömegében első sorban a *magyar* állam, a magyar nemzet, a magyar faj legyen úoldog. A mi hatáskörünk, a mi erőink nem terjedhetnek az egész emberiségre. A mi ideálunk sohasem lehet *a posthistorikus* „ember”, a mi ideálunk a „magyar ember.” Nekünk ezért a „magyar ember”ért kell küzdenünk, ennek a magyar embernek boldogságát, jólétét előmozdítanunk s nem olyan beláthatlan álmoképek után futkosnunk, melyeket nagy elmék fantasztikus álmaikban előre megálmodtak s melyeket féleszű emberek s alacsony jellemek végre-

hajtani most akarnak. Ez a zsidó mivoltának egyedül megfelelő, lehet mondani zsidó eszme, a másik a nemzeti eszme; a kettő egymást teljesen kizárja.

Nekünk tehát, kik a nemzeti államot igyekszünk építeni-ismételni – ki kell zárunk magunkból a zsidót, mely testünkben turkáló idegen anyag megrothasztani készül immár egész organizmusunkat, vagy felszívni magunkba. Harmadik eset nem képzelhető. Ezt kívánja a nemzeti állam eszméje. A francia forradalom tanított meg rá; az a forradalom, mely a zsidókat felszabadította.

A nemzeti eszme és a zsidóság közti áthidalhatatlan ellentétet nem vette észre se a francia forradalom, se a XIX, század eleji társadalom. Hogy a zsidó-kérdés kezd mindinkább nagyobb hullámokat verni, kiélesedni, azt tudták, látták, de hogy ez a kiélesedés a nemzeti állam fejlődésével fokozatosan növekszik s ebből folyik: azt nem vették észre.

Pedig a zsidók már akkor észrevették, hogy azok, a kik tenyerükön hordozzák, a kik értük küzdenek: a nemzeti állam építőmesterei – azok az igazi, öntudatlan antiszemiták.

A keresztények pedig valódi szellemi vaksággal azt hitték, hogy a zsidóság kitűnő előcsahosa, vakbuzgó harczosa lesz a nemzeti eszmének. Ezért igyekeztek mindenhol emancipálni őket s ezért fogadták minden utógondolat nélkül a magyarok a Lengyelországból utolsó feloszlátása után folyton nagyobb mértékben beözönló zsidóságot.

Az emancipacionális törekvések már akkor is, tehát a40-es években, nagy hullámokat vertek, az eszme mindazonáltal nem tudott többségre vergődni se a társadalomban, se a törvényhozásnál. Az 1844-iki diétán Debreczen város követe a leghatalmasabb argumentumokkal, a legbátrabb elszántsággal kelt ki minden emancipacionális törekvés ellen s a vészharang rémes kongásához hasonlította ama szavakat, melyek a nemzetet a közelgő veszedelemre figyelmeztetik. Szavaihoz csatlakoztak a városi követek mind, a kik különösen kereskedelmi érdekeiket féltették a zsidóktól. Ez

után bár a türelmi adó 1845-ben megszűnt, a zsidó ügyet nem erőszakolták 1848-ig.

1848 a forradalmak korszaka. A zsidó nemzetközi szövetség már akkor is, bár még szervezetlen alakban, de működött. Különösen az ingatag francia nem-élben, vélt hálás talajra találni. Reményeiben nem csalatkozott. A *februári forradalom* újabb lökést adott Európának s mindenhol fellángoltak a népek nemzeti függetlenségükért és a zsidókért. – Magyarország is kivette belőle részét bőven. Kossuth Lajos bölcsesége és az őt vakon követő tábor szolgálalkúsége elvezette a nemzetet szép véres pataokban egész – Világosig.

Nem akarok ezekre a gyásnapokra bővebben kiterjeszkedni, nem akarok fájdalmas sebeket felszaggatni; lesz erre még alkalom. Itt csak egyszerűen megemlítem azt, hogy a 48-as törvényeknek a társadalmi és közgazdasági viszonyokat szabályozó cikkelyei hatalmasan előkészítették a talajt a zsidók uralmához és a nemzet bukásához.

A szabadságharcot követő provizórium alatt nem volt kedvező a zsidók helyzete, mert a Hajnau két milliónyi hadi sarcza súlyosan nehezedett rájuk s mert a németnek és csehnek különben is vérében volt a zsidógyűlölet. Az osztrák uralom azonban nem tartott örökké s az alkotmányos élet újabb föllendülésével a kiegyezést rögtön követte a zsidók emanczipálása, vagyis az 1867. XII. tvczikket. az 1867. XVII. te.

A zsidó szabad lett, csak a' vallása nem lett egyenjogúsított. De hát mit törődött ő akkor a vallás külső formalitásaival, amikor pénzét szabadon forgathatta. A haza bölcse Deák Ferencz állt a törvény háta mögött, mely élénk bizonyítéka annak, hogy nagy és bölcs emberek is mennyire tévedhetnek.

De hát hiába, a törvény törvény lett, a zsidók hamarosan estek neki a fekete magyar földnek, a csengő magyar aranyak, úgy annyira, hogy alig 10 esztendő múlva Széchényinek, az igazi legnagyobb magyarnak vészkiáltása újból végig sivített az országon s megremegettette az egész nemzet szívét.

Csakhogy mit csinálhatott akkor már a magyar? A sokáig föltartóztatott ár föltartóztathatatlanul lepte el az egész országot s a nép a jajjra csak jajjal felelt.

De legalább felelt. 1878 tavaszán alapítja Istóczy Győző a „Jövők” hetilapot, mely ugyanazon év őszén kellő pártolás hiányában megbukik. A bukás azonban nem csüggesztette el a lelkes apostolt s 1880-ban már újból sorompóba lép a XII. röpirattal, melynek hatása különösen Tisza-Eszlár óta a nemzet összes rétegeire oly nagy volt, hogy az 1883-iki országgyűlésen már 17 antiszemita képviselőt találunk. Erre a 17 emberre az akkor még mindig kísértő keresztény-zsidó házasság korában nagy szükség volt; ott látjuk az első harcosok között a vezéren Istóczyn kívül Simonyi Ivánt, Ónody Gézát, Vadnay Andort, Szemnecz Emilt, Szalay Imrét, Szalay Károlyt, Széli Györgyöt, Gruber Jánost, Zimándy Ignácot, stb.

Eme lelkes kis csapat sikeres parlamenti működésének sok része van abban, hogy Tisza Kálmán az 1884-ben befagyott keresztény-zsidó házassággal nem hozakodott elő újból. Tisza-Eszlár is lendületet adott az ügynek, de úgy látszik a talaj akkor még nem volt teljesen előkészítve az eredményes működésre, a nép még nem érzett magában elég erőt a rendszerváltozáshoz, az „Alliance” is működött minden erejét megfeszítve az „igazság érdekében” s oly nagy volt akkor már a zsidó hatalom, hogy a szépen terjedő antiszemitizmust a kormányhatalom által vérbe fojtatta. Nincs is azóta a parlamentben egy antiszemita képviselőnk sem s vajjon ki hinne most Magyarországon egy antiszemita mozgalom sikerében?

A keresztény Magyarországon mindenki fázik az antiszemitizmustól. Pedig minél továbbra halasztgatjuk eme elodázhatatlan kérdés megoldását, annál erőszakosabb, annál rettenetesebb lesz. A zsidóknak maguknak, a saját érdekükben kellene ezt a veszedelmes fejlődést észrevenniök, ők azonban ügyet se vetnek rá s hatalmuk mindenhatóságában s örökkévalóságában elbizakodva nem átalották keresztül vinni a végleges receptziót 1895-ben.

A magyar társadalom nem bírt ellentállani a zsidó önkénynek és hatalomnak s reczipálta, *keresztény vallásához felemelte azt a vallást melynek tanai és törvényei erkölcstelenek és inhumánusak*, s egyetemességében úgy mint egyediségében teljesen szervezetlen. Nem volt más ez a reczeczció, mint a javíthatatlan gonosztevőknek kibocsátása a méltó börtönből s bebocsátása a templomba.

A zsidó vallás erkölcstelen és emberietlen volta nyilvánvaló az előző fejezetekből is, s hozzá ez a vallás Magyarországon sem hitközségileg, sem egyetemében szervezve nincsen. Minden rabbi pápa a maga hitközségében. Hogy egyes neológ és statusquo hitközségek, külsőleg szervezettel vannak ellátva, ez a körülmény az óriási zsidó tengerben nem pondéral.

El kell ismernünk azonban, hogy a zsidók megkísérlették valamikor az egységes szervezkedést, csakhogy törekvésüket ugyancsak önmaguk rontották le. A szervezkedés mozgalma felsőbb intézkedésre indult meg, a megghiúsítása saját kebelükből.

Ugyanis 1851-ben tartott tanácskozásukon, melyet *Thun* gróf császári királyi miniszter hívott egybe, alkottak *Löw* Lipót szegedi rabbi előadása alapján némi szervezeti szabályokat, melyet azonban az abszolút kormány, illetve a király soha sem erősített meg. Eme balsiker folytán a kiegyezés után *Eötvös* József báró kultuszminiszter 1868-ban *zsidó kongresszust* hívott egybe, mely kongresszus az 1851-iki szervezeti szabályzatot átjavítva át is nyújtotta Eötvösnek. A király 1869-ben megerősítette a szabályzatot, mely miniszteri rendelet alakjában lépett életbe, de már 1870-ben a képviselőház határozata az orthodox rabbik kérelme alapján hatályon kívül helyezte a miniszteri rendeletet. Ugyanezen időben, a kongresszusi tanácskozások alkalmával, szakadtak a zsidók négy pártra; 1840-ben, midőn az 1791. évi XXXVIII. tcz. folyományaképen, mely a zsidók ügyét a jövő országgyűlésre halasztotta – a szabad lakást az egész ország területére – tehát a bányavidékekre és az állami uradalmak területére is megnyerték, csak két pártra szakadt a zsidóság: az

orthodoxokra és a neológokra. 1867 után már négy pártra, úgy mint: az orthodox, neológ, kongresszista és szefardim pártra. Van még egy ötödik párt is: a reformáltak pártja, mely állítólag mellőzi szertartásaiban a talmud hagyományait. Bizonyos azonban, hogy eme talmud-hagyományok mellőzése csak a szertartásban érvényesül.

Mint látjuk tehát, a zsidók vallásuk szervezetében ott vannak, a hol voltak.

Azoknak, a kik a száraz tényekből következtetést, is tudnak levonni, könnyű eltalálni, miért nem akartak országosan szervezkedni a nagy többséggel rendelkező orthodoxok s mért akartak propter formam et bonum paci s szervezkedni a neológok. Az egyik félt hitelveinek nyilvánosságra hozatalától s így egész vallásának pellengérré való állításától, a másik ellenben nagyra-vágyásában nem ismervén határt, kész lett volna ezeket a hitelveket csürni-csavarni, esetleg a világ előtt le is tagadni.

A recepczió mindazonáltal keresztül ment s a kereszténységnek és zsidóságnak eme erőpróbájában a zsidóság aranyzsákjai eddig sohasem képzelt súlylyal nehezedtek a nemzet vállaira. Akkor vette csak észre a nemzet, hogy nyakig sülyedt az önásta sírba, hogy feje felett ott tartja a zsidó az utolsó hant földet, hogy végkép elföldelje a szerencsétlen páriát.

Későn volt a keserű ébredés, de azért kétségbeesni egy nemzet sorsán, kislelkűség volna. Fel kell venni a haláltusát vívó erejével az élet-halál harcztot s talán sikerül ezt az utolsó hantot elhárítani magunk felől.

S most, ezeknek előrebocsátása után, nézzük Magyarország közgazdasági fejlődését s jelenlegi állapotát.

Szomorú kötelességet teljesít az ember akkor, a mikor Magyarország közgazdasági állapotáról akar írni. Pedig fejlődésének, illetve haladásának rossz iránya még csak ötven, illetve harmincz esztendő. 1848-ig az igaz, hogy szorosan vett kultur-

gazdasági életről Magyarországon nem igen lehetett szó, de az utána következő fejlődés sajnósán igazolja megbocsáthatatlan tévedéseit annak a forrongó társadalmi és közgazdasági evolúciónak, mely a 48-as forradalmi eszmék hipnotikus hatása alatt született meg.

Egy ember volt csak, egy próféta, aki felismerve Magyarország elmaradottságát, egyedül tudta, érezte, hogy mint kell elmaradottságából kirántani úgy, hogy közgazdaságilag, kulturálisan, társadalmilag megerősödve képes legyen politikai önállóságát is kivívni, ez az egyetlen ember *Széchenyi István gróf* volt. Az az ember, aki lángelméjénél csak nagyobb lelkierejével volt képes a 48-as idők chaotikus forgatagában tisztán látni s az egyetlen célhoz vezető egyenes útra rámutatni.

„Erősödj meg magyar, hiszen, még gyermek vagy. gyenge vállad leszakad, derekad összeroppan az alatt a súly alatt, mely a nyugati kolosszusok vállait is súlyosan nyomja! Először erősödj meg, növekedj, ha szolgaságban is; majd akkor, a mikor karjaid duzzadni fognak az erőtől, akkor széttépheted rablánczaidat! Csak várj, várj egy kicsit!”

Körülbelől ez volt a szózat, mely Széchenyi lánglelkű produktumaiból a nemzethez kiáltott, de sajnós, a forradalmi lázban meg nem hallotta már senki s ha meg is hallotta valaki, a lázas betegségben nem értette meg.

A *Kossuth Lajos* bűvös szuggeszciója alatt lázongó elmék nem gondolkoztak már, csak éreztek. A forradalmi szellem magával ragadott mindenkit; apraja-nagyja, örege, ifja, mind rohant azután a világitó oszlop után, mely elvezette őket Világosig; ott azután elhomályosult, eltűnt. A keserű csalódás után, a hipnotikus álomból való felébredés után pedig, mikor a gondolkodó ész ismét kiszabadult az érzelmek nyúge alól: akkor a nemzet hiába kereste azt a férfit, akit annyira félreismert, a kinek támogató karjaira oly nagy szüksége volt: az az ember nem volt többé! A teste ott tengődött egy osztrák halottas kamrában, de a lelke meghalt akkor, a mikor látta, hogy nemzete elbukott.

Negyvennyolcz az érzelmek, a forradalmak korszaka volt, az a korszak mint mindenütt, úgy nálunk is eredményeiben megmutatta, hogy érzelmek, indulatok, csodás, hihetetlen dolgokat tudnak véghez vinni, de soha még államot nem alkottak, fenn nem tartottak, ellenkezőleg mindenhol romboltak, nyomukban mindenhol nyomor, pusztulás, vér fakadt.

Egy jogos, megokolt törekvése volt 1848-nak, a politikai szabadsági kivívása; minden más vívmány nem volt se észszerű, se alkalmas, de sőt jogos sem. A midőn valamit alkotunk, soha sem lehetünk arra tekintettel, hogy vajjon divatos-e az eszme, hódított-e már valahol tért, pusztán csak arra, hogy vajjon a mi körülményeink, helyzetünk alkalmas-e az eszme befogadására. Negyvennyolczban pedig erre a körülményre a hatalom kezelői közül senki nem is gondolt. Felrakták tehát közgazdaságilag, kulturálisan s társadalmilag is nagyon gyenge vallásainkra mind azokat a divatos eszméket, melyeket az erős és hatalmas nyugot kolosszusai fél évszázad óta lassankint, óvatosan rakosgattak magukra.

Természetes, hogy a gyenge test megszakadt a nagy teher alatt.

Ezt eredményezte a nyugat majmolása. Egy pár ragyogó talentumú hazafi talán a saját hiúságától és a tömjénezéstől is elbódítva örvénybe ránt egy nemzetet csak azért, mert nekik tetszett a *szabadság, egyenlőség és testvériség!* Aszal nem gondoltak, hogy üdvös-e mindez a magyarnak; a politikai szabadság pedig nagyon is hiányos takaró volt mindezekre. Hol volt itt a lelkiismeret, hol a felelősségérzet?

Akkor aztán, mikor a vihar végigsepert mindent az országban, akkor késő volt őszinte könyeket ontani, késő volt az önzetlenség köpenyegével takaródnizni.

Most, a mikor a nemzet testét ötven súlyos esztendő egészen összeroskasztotta, most nyugodtan mondhatjuk, hogy 48 számtalanszor többet ártott a magyarságnak, mint a mennyit használt.

Nem mondom, hogy az akkori idők mindenható vezére Kossuth Lajos önzésből, hivalgásból tette, a mit tett; nem mondom, hogy ragyogó szónoki tehetségét a saját dicsőségének emelése okából felhasználta a nyugati divatos forradalmi eszmék átültetésére; nem mondom, hogy célja nem a nemzet boldogítása, jólétének biztosítása, de saját dicsőségének a trón fölé emelése lett volna; nem mondom azt sem, hogy mint Magyarország kormányzója magyar király is akart lenni; nem mondom mindezeket, de azt nyugodtan állíthatom, hogy a magyar nemzetnek nem volt ő jó szelleme, hogy Magyarország most boldogabb lett volna nélküle.

Az ő hipnotikus ereje okozta, hogy a negyvennyolczas forrongás rombadöntött egy ezeréves épületet, a nélkül, hogy újat emelt volna, megölt egy ezeréves társadalmat, a nélkül, hogy újat nevelt volna. Rombolt mindent 48, de alkotni nem alkotott semmit. Ezer és ezer életerős magyar embernek ontotta ki véré, tiz esztendő nehéz rablánczot fűzött karjainkra, gyilkoló anyagi éz erkölcsi romlást hozott ránk, s mit adott érte cserébe? Semmit. Egyetlen vívmányát, a politikai szabadságot még egyszer kellett kivívnunk 67-bea s ezt, ha későbbben is, megtettük volna 48 és vérontás nélkül is. Ellenben az elpusztult magyar földbirtokot, a zsidó mozgó tőkévé formálódott magyar aranyat, a társadalom erkölcsét, tisztaságát, az elbukott középosztályt ki adja nekünk vissza?

Talán annak a fia, a ki – hinni akarom, hogy akaratán kívül – megfosztott bennünket tőlük?

Nagy emberek, lelkes hazafiak, bámulatos szónokok voltak azok a 48-as uralmon levő politikusok; mindent magába szívó, átalakító, magával ragadó lángelme és egyéniség volt vezérük; de egy sem volt alkotó, teremtő erős igazi politikus. Mindegyik absztrakt fogalmakkal akart alkotni; absztrakt fogalmakkal pedig eddig még nem alkotott senki semmit.

Szabadság, egyenlőség, testvériség, mily szép fogalmak, de ki látta őket valahol? Soha, senki, mert nem is létezett sehol, sehol

Utópisztikusabb eszmék alig foglalnak helyet az emberiség történetében.

Az abszolút szabadság, az anarchia, az abszolút egyenlőség: a Nirvána; az abszolút testvériség: Jézus Krisztus. Es Krisztust kivéve, mikor voltak ezek és mikor lesznek.

Szabadok nem voltunk soha, csak a gondolatiján; egyenlők csak a sírban leszünk s a testvériségnek eddig csak egy testből és vérből is létezett alakja volt: Jézus Krisztus. Se előtte, se utána senki. Egyháza tanítja a testvériséget, de ki volna oly merész magáról azt állítani, hogy elérte a Krisztusi szeretet fenéségét?

De ha relative megközelíthetők is ezek a fogalmak s el tudunk képzelni oly ideális állapotot, a hol legalább a jó szándék megvan eme eszmék érvényesülése iránt, vajjon a felé a kor felé gravitálunk-e? Vajjon ki voltak-e valaha eme abstracte véve szent eszmék jobban gúnyolva, mint most, különösen pedig Magyarországon?

Mert mire való itt a szabadság? Hogy a tudatlan és vele élni nem tudó tömeg hiszékenységét kizsákmányolhassa az aranybornyú, hogy a buta tömeg ne kényszer folytán, de szabad akaratából hajtsa fejét a járomba. S mire való az egyenlőség? Hogy ennek örve alatt a féktelen szenvedély leromboljon s magához alacsonyítson mindent, a mi a nemzet múltja nagyságából még megmaradt. S mire való a testvériség? Hogy ennek köpönyegével takarja be magát a skorpió, midőn megmar bennünket.

Vajjon nem keserű kacajra fakasztja az embert az a tény, a midőn látja, hogy az egyenlőséget, a testvériséget, a mindent abszorbeáló aranybornyú bögi s a szabadságot a fêkevesztett utczai vad csöcselék ordítja?!

S mi még most is rajongunk ezekért az állapotokért, mi még most sem látjuk, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség éles késének mi még mindig a pengéjét tartjuk s a nyele hol az arany-bornyú, hol a vad tömeg, az utcza csöcseléke kezében van.

Nem akarjuk még ma sem, avagy talán szégyeljük bevallani,, hogy a kés kezelésére még kiskorúak vagyunk, hogy közgazdaság”, és kulturális fejlettségünk nem érett még meg az önrendelkezésre.

Nem akarom evvel kicsinyíteni a magyar államot és nemzetet; mindenhol így áll a dolog. A szabadság, egyenlőség, testvériség elvont ígéire még abszolúte nem érett az emberiség. És én azt hiszem, nem is lesz sohasem érett!

Azonban hagyjuk ezeket a problematikus dolgokat, térjünk vissza, eredeti tárgyunkhoz.

A ki ismeri Magyarország 48 előtti közállapotait, az tudhatja, hogy Tigy közeleti és politikai, mint közgazdasági téren sehol sem a pénz, hanem mindenhol a földbirtok volt a hangadó elem. lehet mondani mindezeknek kizárólagos tulajdonosa. Magyarország közgazdasága akkor még annyira exsentiv volt, hogy pénzgazdálkodásról szó sem lehetett; nyerstírmínyeit aynyica nem tudta érvényesíteni, hogy közmondásszerűen majdnem a saját zsírába fulladt. Kereskedelme, ipara annyira kezdetleges, hogy majdnem minden szükségletét külföldről kellett beszereznie. Így esett meg aztán, hogy a birtokos eladta itten a fát 1 frtéért s ugyanazért a fáért mint valami bútordarabért fizetett a külföldnek 50 frtot.

Ez a furcsa gazdálkodás nem maradhatott soká így, mert a külföld, a nyugat mindinkább erősödő pénzgazdálkodása mindinkább elnyeléssel fenyegette a még mindig hátramaradó natural gazdaságban tespedő Magyarországot. Az önfentartás, az önvédelem haszna, mely eddig nem engedte a nemzetet a nyugattal való egyenletes haladásra, már félig-meddig szünetelni kezdett s az időt fel kellett használni; tenni kellett valamit.

S ekkor megjelent a tett mezején a legnagyobb magyar: Széchényi István gróf. A nemes Úr a lángész providenciájával látta, hogy a nemzetnek bele kell vetnie magát abba a gazdasági átalakulás forgatagába, mely a politikai hatalom bázisát hivatva volt áttenni a termény-gazdaságról a pénzgazdálkodásra és a mely forgatag próbaköve a nemzetek életképességének, szívósságának és munkaerejének.

És itten, a szabad versengés eme elismerése mellett is abban tündököl legmagasabban és legfényesebben a nagy gróf haza- és fajszeretete, hogy csak az eszközök szükségszerű átalakítását óhajtottá és iparkodott keresztülvinni, ellenben a régi tényezőket feltétlenül meghagyni. Világosabban szólva minden liberalizmusa és szabadságszeretete mellett is azon volt, hogy eme pénzgazdálkodást a nemesség hajtsa végre, hogy ezáltal az államgépezet vezetésébe a jövőendőben se essék ki azoknak kezéből a gyeplő, a kik addig tartották kezükben.

Aggodalommal telt el azonban szíve, midőn látta, hogy felrázta ugyan a lethargiából a nemességet, vagyis a birtokos osztályt, de a benne uralkodó conservatív felfogás nem volt oly könnyen kiűzhető, hogy az általa tervbe vett reformokat minden megrázkodtatás utógondolata nélkül keresztül lehetett volna vinni. Félt tőle, nagyon félt, hogy a nemességben a munka iránt akkor táplált felfogást nem egyhamar lesz képes a korszellem s a fejlődés ösztöne a külső körülményektől is kényszerítve megváltoztatni s éppen ezért visszariadt minden olynemű reform eszmétől, mely ezt a makacs társadalmi osztályt a saját kezére bizza s kiszolgáltassa a szabad gazdaság, szabad ipar, szabad kereskedelem molochjának. Tudta, hogy akkor a nyugatról beözönlő zsidóság mint a farkascorda fogja, magát rávetni a védtelen birkanyájra s lassan bár, de biztosan felfalja.

Tudta a lánglelkű próféta, hogy az egyenlőtlen és nemtelen küzdelemben a semmivel nem vértezett s esztelen lovagias felfogásából kibontakozni nem tudó magyar birtokos osztály siralmasan – nem is dicsőén fog – elbukni.

S felfogásának az utókor keserű igazságot szolgáltatott!

Aggódott mint az anya gyermeke felett Széchényi s már-már a remény kecségetető tudatával kezdte átfórnálni a nemzetet, midőn hirtelen, mint a villám véres ívvel áthúzta minden reményét, minden alkotását egy meteor: Kossuth Lajos.

Küzdöttek; sokáig küzdöttek, míg végre Kossuth győzött. S csodálatos! nem Széchényi, de a nemzet bukott el.

Mert hol állunk manapság? Annak a társadalomnak, annak az osztálynak a romjain, melyet 1848-ig ezer éven át úgy hívtak, hogy: a magyar nemzet.

Vegyük le a kalapot ezeken a siralmas, ezeken a keserves romokon s köszönjük meg érte annak a meteoroknak, a kinek csákányával döntötték halomra mindez alkotásokat s akinek egyetlen mentsége csak az, hogy nem tudta mit cselekszik!

De hibás, véghetetlenül hibás még most is az az osztály, mely elbukott, amely a munkáról alkotott fogalmát nem tudta mind a mai napig megváltoztatni, amely nem akar még ma sem okulni a múltakból.

Pedig ennek az osztálynak pusztulása egyenlő a magyar nemzet, a magyar faj pusztulásával. Igaz ugyan, hogy akadtak ebből az osztályból származó magyar államférfiak, a kik emanczipacionális aberratiójuknak arra a magaslatára emelkedtek, melyben ki merték mondani, hogy a régi nemesség pusztulásán búsulni fölösleges, mert új, tehetősebb, munkásabb elem foglalja el helyét s elvégre az államhatalom szempontjából mindegy, ki fizeti az adót, csak fizesse

A nemzeti államok kialakulásának közepette nem tudok szavakat találni eme felfogás kellő méltatására. Egy szocialista, egy anarchista beszélhet így, de a magyar faj, a magyar nemzet egy tagja hazaárulást követ el, ha ilyesmit kiereszt a száján.

Hisz elvégre nekünk nem az állam a legföltettebb kincsünk, de e faj, a *nemzet*. Ha a nemzet erős, államot még mindig alkothat, de ha már a nemzet mállott szét, akkor nincs az a kőműves, a melyik még egyszer összetákolja ugyanabból az agyagból ugyanazt a nemzeti államot.

Ha a magyar faj szétmállott, elbukott, akkor ugyanazon a helyen felépülhet egy ugyanazt a nevet viselő állam, de tagadom, hogy az az állam a nevéen kívül másban is magyar lenne. Az az állam soha sem lenne a Szent István, a Mária keresztény országának folytatása.

Elbukott a keresztény Magyarország annak az egészséges iránynak bukásával, melyet Széchényi István és Dessewffy Aurél képviselt s amely nem akarta kiengedni a nemzetet a száguldó, természetellenes haladás örületes szabad versengésének.

S most a keserű tapasztalatok után vajjon észretértünk-e, vajjon megjavultunk? Sőt ellenkezőleg; most még jobban tomlunk megcsontosodott haladásunk mellett, mint toboltunk 48-ban. Pedig a munkát most se tanultuk meg, csak a vezetők tanulták meg a könnyű és ügyes megélhetést – a zsidók kegyelméből. – Avagy talán ez már nem is haladás, csak a fuldokló kétségbeesett kapaszkodása azoknak ruhadarabjába, akik fölibénk kerekedve egy utolsó erőfeszítéssel a mélységbe akarnak taszítani? Lehit, hogy már csak ez; lehet, hogy szívünkben lelkünkben átlátuk már botor és szentségtelen cselekedeteinket, melyeket eddig véghezvittünk, de már kiégett lelkünkben, kiaszott tagjainkban, kiszáradt velőnkben, megrontott szívünkben nincs annyi erő, hogy lerázzuk magunkról a démont. Azért hát beléjük kapaszkodunk, mert általuk az ő kegyelmükből húzzuk még a haldoklás kínos processusát.

Keserű ez a tudat annál is inkább, mert mindennek magunk vagyunk az okai.

1848-ban a köznemesség nyitotta meg az útját önkényt minden szabadságnak; 1867-ben a középosztály nyitotta meg önkényt a zsidóságnak a rablógazdálkodás aranykapuit; 1895-ben fájdalom már a középosztály romjain tomboló Judaismus rombolta le a társadalmi elkülönözöttség utolsó korlátját- Itt a középosztály már csak túrt, hallgatott, sírt – a másik része pedig mint a megfizetett bohócok, vagy a színházi statiszták ujjongva ugráltak körül Hebron rózsáit, a Sión hegyét. Szegény Don Quichotte, azt hittük letűnt már a birodalmad!?

Vajjon van-e ennél a képnél szívfacsaróbb tragicomoedia?

A hajdan oly híres és büszke nemességből bohócok lettek, akik dróton ugrálnak a Rotschild aranybornyúii előtt, mert élni akarnak ingyen.

A kiben megvan még a kegyelet, a faj- és hazaszeretet érzete, a ki nincs még rászorulva arra, hogy lelkét és becsületét pengő pénzért áruba bocsássa, az visszavonul magányába s ott kesereg a jövődő felett.

A nagy zöme ennek az osztálynak pedig, és a nemzet többi része, a melyik se nem politizálhat, se nem elhat vagyonából, útszéli koldus.

Harmincz esztendőös szabadelvű gazdálkodás vitte ennyire a nemzetet. Tisza Kálmán büszkén mondhatta, hogy Magyarország pénzügyi egyensúlyát helyreállította, hogy közigazdaságát óriási méretekben fejlesztette, de a kiszípolozott nyomorgó nép, a létjogosultságától megfosztott tisztességes ipar, a megölt középosztály felzokogó jajjá túlharsogta azt a büszke dicsekvést. Nagyon furcsa pénzügyi és közigazdasági politika az, melynek célja nem a lakosság, a nemzet jólétének előmozdítása, de az állampénztárban minél nagyobb forgalom, minél nagyobb fölöslegek kimutatása, még a lakosság romlásának árán is. Hiszen akkor *Verres* volt, proconsul társaival, a legkitűnőbb népboldogító nemzetgazda, mert hiszen Szicziából se előtte, se utána senki annyi jövedelmet nem produkált, mint ő – a saját zsebének.

Igazán valóságos proconsuli pénzügyi *manipuláció* volt Magyarország eddigi pénzügyi politikája, melynek csak egy natió örül: a zsidóság.

Bámulatos az a rombolás, melyet a zsidóság és 30 év gazdasági politikája a nemzettesten véghez vitt. Minden legkisebb gyökeret, melyből egészséges növény fejlődhetett volna, mely ellenőrizhető volna a zsidóság kezébe játszott pénzuralmat, még csirájában kiirtottak, hogy annál vígabban és biztosabban tenyészessen a zsidóság mérges dudvája.

Így lett a földművelő Magyarországból merkantil liberális börzecsarnok, így lehetett elfojtani itt a mezőgazdaságot, megölni a tisztességes ipart és kereskedelmet s kiszolgáltatni mindent a nemzetközi tőke börzelovagjainak.

Lássuk csak első sorban a *mezőgazdaságot*.

Közgazdasági tényezőink közül kétségtelenül a mezőgazdaság van a legsiralmasabb helyzetben, a mennyiben eme, természeténél fogva minden egészséges és józan gazdasági rendszerben első és feltétlen termelési tényező, a jelenlegi merkantil-liberális közgazdálkodás mellett az ipar és kereskedelem elől teljesen a hát térbe szorult. Így van ez majdnem minden államban, de a merkantilizmus hatása sehol sem oly romboló, mint nálunk. Ami természetes is. A mi mezőgazdaságunk korántsem volt még oly intenzív, hogy a naturál-gazdaságról a mozgó pénzgazdálkodásra való hirtelen átmenetet csak könnyű megrázkódtatás nélkül is ki tudta volna heverni.

Nálunk pedig ez az átmenet nagyon is rohamos volt.

Az 1843–45-ik években Fényes Elek adatai szerint Magyarország bevételei az egyenes a dókból 12 millió forintra, a közvetettekől 22 millióra rúgtak. A föld, a bor, a hús megadóztatva nem volt, a dohánymonopólium szintén ismeretlen. Az államadóságok kamatai 12 millió forintot tettek ki.

Ezeknek ellenében 1894-ben az állami összes bevételek 481 millió forintot, 1895-ben 483, 1896-ban 507 millió forintot tettek, még pedig Tisza Kálmán pénzügyi egyensúlyának bölcs létrehozása folytán oly szerencsés körülmények között, hogy zárszámadási feleslegek is mutatkoztak, vagyis az államkincstár sufficittel dolgozott. 1893-ban volt 36 millió, 1894-ben 14 millió, 1895-ben 6 millió, 1896-ban 1.600,000 forint ez a sufficit. Ez a zárszámadási fokozatos hanyatlás azonban korántsem azt bizonyítja, hogy a pénzügyi egyensúly stabil, sőt az államháztartás ily örületes emelkedése mellett valamikor csak be fog kelleni következni – az adóprés legkegyetlenebb működése mellett is – a bukásnak.

Mert tény az, hogy az államháztartás költségeinek szaporodása évről-évre örületesen emelkedik, a nélkül, hogy eme szaporulatnak a *nemzet* háztartásában bármi legcsekélyebb hasznát is látnók; tény az, hogy 1893-ban 7 millióval, 1894-ben 16 millióval, 1895-ben 26 millióval, 1896-ban 16 millióval emelkedett az állami költségvetés, de tény az is, hogy evvel szemben a földművelő nép

adókéességét a végső fokig kimerítették. Az adóprés megrázkód-
tatás nélkül többé nem működhet.

Az nem kifogás, hogy az adó mindenütt szépen befolyik, az adó minden államban mindenkor, a legnagyobb nyomor és ínség alkalmával is befolyt, mert az adóprés a szegény polgárból kisajtolja az utolsó csepp vért is. Az adó befolyt XV. Lajos országában még akkor is, mikor a chartresi püspök szavai szerint az emberek füvet ettek, mint a juhok, és hulltak mint a legyek. Az adóprés kinyomja az utolsó cseppet is a polgárból, de mit fog belőle sajtolni akkor, ha már nem lesz benne egy csepp vér sem!?

A népnek keserű pohara nem feneketlen; valamikor csak csordultig betelik, s mi lesz akkor? Vajjon a merkantil-liberális politika börtelovagjai s a kezükben tehetetlenül tánczó állam-
gépezetet hajtó masiniszta le fogják-e merni vagy tudni fölözni a kicsordulni készülő keserű habot!?

Hiába mentegetődznek a merkantilisták, az ő gazdálkodásuk nyomán csak adósság, pusztulás, nyomor, bukás, jajkiáltás és káromkodás fakadt. Az ő pénzgazdálkodásuk nem épített a nemzet testén semmit, destruált mindent, hogy megakadályozza a birtokos osztálynak halottaiból való feltámadását.

S ma már tényleg diadalmasan kiálthatnak fel: íme sikerült legyőznünk egy sötét, középkori szellemet, sikerült le döntenünk egy ezer évig épített korhadtt alkotmányt, sikerült levágnunk egy maradi „paraszt” népnek nyakas fejét!

A pénzügyi politika, a zsidó bankok és pénzügyintézetek voltak első sorban azon törvényileg biztosított és védett intézmények, melyek a börzével karöltve ellenállhatatlanul törtek a magyar gazda ellen. Az ipar is, akkor a mikor, a keresztény kisiparosok kezéből a zsidó gyárosok kezébe került, a kereskedelem pedig mindenha zsidó kézben lévén, mindig ellenlábasa s nem segítő, kiegészítő része volt a magyar mezőgazdaságnak.

Míndez a pénzgazdálkodás teljes erejével rávetvén magát az egyedül álló gazdaközönségre, természetényeinek kellő és tisztos-

séges értékesítését lehetetlenné tette s kényszerítette a gazdát a kényszereladásra. S a kényszernek kellett engedni, mert sem az állammá', sem a társadalommal szemben nyersterményekkel többé nem lehetett eleget tenni. A kulturális fejlődés is kényszerítette arra a gazdát, hogy pénzzel dolgozzék.

A pénz pedig a magyar gazda, de különösen a középnemes birtokos osztály kezében mindig veszedelmes fegyver volt. Nem tudott vele bánni. Fényűző, költséges hajlamai megmaradtak, az értékben folyton alábbszálló pénz teljesen elvakította: tovább akart nyújtózni, mint a meddig a takaró ért; erkölcsét, nevelését, karakterét a zsidók által inaugurált szellem teljesen megrontotta; sülyedt, sülyedt mindig lefelé; vagyona, hitele, mindene a bankok sötét pinczéibe temetkezett.

És mindezt a féktelen gazdasági szabadság tette. De ez is kellett az állami védelem alatt vígan burjánzó tőkének; erre törekedett mindig, jó talajra kívánt bukkanni a gazdag magyar földben s számításában nem csalatkozott. Ma már nyugodtan mondhatja, hogy a magyar föld a kötött, egyházi, állami, társulati vagyonon kívül az ő hatalmában van. Ha névleg még nem is, de tényleg már igen.

Tekintsünk át csak egy kis statisztikát.

A magyar föld kataszteri tiszta jövedelme 130 millió forintra van felvéve. Az államadósságok évi kamatai 126,9 millió forintra rúgnak, mely a beváltott vasutak után fizetendő évi 13 millió járulék hozzáadásával 139,9 millió forintra emelkedik. Látni való ebből, hogy a magyar államadósságok évi kamatai majdnem 10 millióval nagyobbak, mint a magyar föld kataszteri tiszta jövedelme.

Ez azonban még semmi. Nézzük a magyar föld terheit. Pozitív áttekintést itt nem nyerhetünk, mert biztos adataink e tekintetben nincsenek, de megközelítőleg ki lehet számítani mindeme terheket.

Horánszky Nándor 1898 évi parlamenti beszédjében meglehetősen biztossággal vannak az erre vonatkozó adatok összegyűjtve. Horánszky erre nézve így nyilatkozik:

„És mit tettünk a mezőgazdasági hitel terén, a mely tekintetben a helyzet valóban súlyos?

Föld birtok- megterhelési statisztikával nem bírunk, sajnos, e tekintetben nem láthatunk tisztán, pozitív adatokra nem hivatkozhatunk, de vannak segédadatok, a melyek ezt alaposan megvilágítják.

Az osztrák-magyar bankot is beleértve – 1894. év végén *444 millió forinttal volt megterhelve, 1894. év óta 1897-ig három év folyt h. Köztudomású, hogy ezen három évben a magyar földbirtok aránylag jobban meg lett terhelve, mint a megelőző években, mert az ily terhelés évről-évre emelkedő tendenciát mutat.* De én nem veszek többet, mint csak azt az arányt, mely az előző években mutatkozott, s melylyel számítva a 444 millió forint kiadódik 1897. év végén 140 millió forint, összeaen tehát *580-590 millió forinttal találkozunk.*

De egyéb terhek is vannak a földbirtokon. Ott vannak az árva-terhek, a magánkövetelések, a vételárhátralék, az örökösödési osztály, az államterhek, szőlődézsma-, maradvány-, irányföldek, inségkölcson, közadók, továbbá életjáradék és más teher is terheli a magyar földbirtokot, úgy, hogy alapul véve azt a kombinációt, a melyet a jelenlegi földművelésügyi miniszter úr által eszközölt próbafelvételek mutatnak, tudniillik bilencz törvényszék területén 6-6 községet felvéve eszközölt ilyen próbafelvételt – tehát ezt alapul véve és más forrásokkal összehasonlítva – állom a vitát arra, hogy a magyar földbirtokot még egyszer oly összeg terheli más czímeken, mint a mely czímen 580-590 millió forinttal terhelve van.

Hozzájön még, tisztelt ház az, hogy külföldi intézet is van; az osztrák földhitelintézet, melynek tekintélyes kölcsönei vannak Magyarországon, úgy, hogy a magyar földbirtok megterhelését jelzálog alakjában mintegy 1200 millió forintra teszem. Nem számítom ezenfelül a magyar mezőgazdák azon terhét, melyet személyes hitel útján vettek igénybe. En csak a jelzáloghitelt veszem és állítom, hogy annak kamatozása és törlesztése átlag véve évenként legalább 60 millió firtot tesz. Hozzájön aztán, mondjuk, az adóteher, földadó, általános jövedelemadó, pótagó, községi adó, egyházi adó, iskolaadó, szabályozási terhek stb., melyeket körülbelül 55 millió frtba lehet felvenni, úgy, hogy azt látjuk, hogy *körülbelül 115 millió frt az, a mi konstatalhatólag a magyar földbirtoknak évi jövedelmét elnyeli.*”

Így nyilatkozik Horánszky, a kinek pedig sem tudásában, sem adatainak hitelességében kétkedni nem igen lehet. Látva eze-

ket a szomorú adatokat, igazán csodálkoznunk kell, hogy a magyar földbirtokos még élni képes.

De meg ez se minden. Ha ez a teher arányosan volna megosztva az egész földterületen, még volna egy kis vigasztaló reménység; de mit látunk? Azt, hogy a kötött birtokok, az egyleti, az állami, a községi vagyon, az egyesületek, pénzintézetek, iparvállalatok vagyona vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyóri csekély mértékben van megterhelve. S az a megterhelés is inkább beruházási kölcsön s így kamatozó tőke. A valódi teher tehát a középi és kisbirtokokra esik.

Mert nézzük az arányát a kis-, középi-, és nagybirtok közti megosztásnak.

E szerint van Magyarországon:

1	5	holdig	terjedő	törpebirtok	1,444.400
2	5-30			par. birtok	903.710
3	30 -200			kis középbirtok	118.981
4	200-1000			valódi „	13.748
5	1000-10.000			urad. birtok	5.195
6	10.000 holdon	felüli	latifundium		231
			Összesen		2,486.256

1.	a törpebirtokra	6.605.189 kat.	hold	14,2
2.	a parasztbirtokra	8,421.800	„	18,0
3.	a kis középbirtokra	6,440,000	„	14,4
4.	a valódi „	6,660.000	„	14,3
5.	az uradalmi birtokra	14,240 000	„	30,6
6.	a latifundiumokra	3,930.000	„	8,5

Összesen: 46,597.888 kat. hold. 100 %

E szerint tehát a nagyobb birtok van túlsúlyban, a mely az összes területnek csaknem 40 százalékát (306 + 8,5) foglalja el; utána következik a kisbirtok 32,2 százaléka (18 + 14,2) legkisebb területet, csak 28,7 százalék (14,4 + 143) foglal el a középbirtok s a mint tudjuk, ez az arány a középbirtokra nézve az utolsó években még kedvezőtlenebbé lett.

Már most ha hozzá vesszük, hogy a birtokok jogi természete szerint a kötött birtok a szabad forgalmú birtokkal szemben a következő arányokat ölti, van ugyanis:

1	Kincstári birtok	2,786.411 k. hold	vagyis	5.68
2	Vallás- és köz- alapítványi	248.870		0.52
3	Egyházi birtok	2,403.332		4.90
4	Hitbizományok	2,349,970		4.39
5	Községi és köz- birtokossági birt.	8,674.726		17.68
6	Egyesületi és gyári birtok	434.206		0.89
7	Vasúti birtok	41.974		0.10

Tekintettel arra, hogy ezek a birtokok majdnem tehermentesek, elképzelhető az a borzasztó kép, hogy az az 1200 millió forintnyi teher majdnem teljes egészében a 60,9 százalékot kitevő kis- és középirtokon fekszik.

A nemzet gerincze tehát, akis-, de különösen a középbirtokos osztály teljes sorvadásnak indult s ebben a sorvadásban nincs senki, még önmaga sem, hogy gátat tudjon vetni neki.

A sorvadás igazi mértéke csak akkor tűnik szembe, ha azt nézzük, hogy a birtokátruházás, a birtokváitozás mily mértékben emelkedett s mily arányokat ölt a jelenben. A hivatalos adatok szerint volt:

B i r t o k á t r u h á z á s

Esetben	forint értékben
1875 193.568	166,400.000
1879 235.500	191,500.000
1883 289.261	113,000-000
1892 375.434	310,793.000

A birtokátruházási esetek tehát 17 év alatt kerek 90 százalékkal emelkedtek s már most ha hozzá vesszük azt, hogy eme birtokoktól naggyobb részét a középosztály volt kénytelen megválni, ha tekintjük azt, hogy eme megválás folytán a birtok nem maradt

a családban, de idegen, zsidó kézre került, ha látjuk, hogy a kataszteri tiszta jövedelem évről-évre kevesbedik, a teher nagyob-
bodik: ez elretentő, reménytelen kép láttára valóban kétség fogja
el az embert a nagy Széchényi ama felkiáltásán, melyet egy lel-
kesült pillanatban kiszalasztott száján.

Hiszen még *Kautz Gyula* is, a merkantilisták egyik legkivá-
lőbb képviselője, az Osztrák-magyar Bank kormányzója is így
szól „Nemzetgazdaságunk és a Vámpolitika” ez. munkájában:

*A földiparral függ össze egész állami jog- és birtokrendszerünk, sőt fajbéli és nemzeti létünk is, mert a föld a magyarság törté-
nelmi és politikai súlypontja, erőnk, hatalmunk és hegemoniánk biz-
tosítóteka, azon létalap, melyet ha elhanyagolnánk s kevésbe vennénk,
magunkat sem erkölcsileg, sem anyagilag fenn nem bírónak tartani.”*

Hogy pedig a magyar föld midőn megmozdult, teljesen ki-
siklott lábunk alól, hogy a birtokátruházásoknál a magyar csak az
átruházó, eladó, végrehajtott fél, az kitűnik a következő statisztí-
kából. Az előbb közölt birtokátruházások közül volt:

	végrehajtás szerződés következtében	
1875	9.606	138.088
1879	19.213	165.166
1883	17.071	218.247
1892	14.418	285.795
1893	14.763	285.064
1894	14.301	180.780
1895	14.511	281.236

Ellenben haláleset következtében csak a következő átruházá-
sok voltak:

1893	77.988
1894	73.118
1895	72.549

A szerződés és végrehajtás folytán gazdát cserélt birtok
nagyobb 1 észét alig lehet többé a miénknek mondani, pedig ezek
száma évről-évre ijesztő módon emelkedik, míg a haláleset foly-

tán átruházott birtok, mely a kezünkben marad még, évről-évre fogy.

Azt a látszólagos ellentmondást, mely a végrehajtás folytán gazdát cserélő birtokok számának apadásában jelentkezik, az magyarázza meg, hogy a pénz olcsóbb lévén, a hitelező inkább szerződésileg kiegyezik adósával, semmint a bizonytalan árverésnek tegye ki a birtokot. Ezt a tényt mutatja a szerződésileg átszármazott birtokok számának fokozatos gyarapodása.

Igen, mondaná mindezekre az adatokra a merkantil-liberalismus, mindez elszomorító dolog, de ez csak az érem egyik oldala; a másik oldalán pedig ott vannak az újkor gazdasági vívmányai, a gyárak, a tőzsdepapírok, takarékpénztári betétek, vállalatok, állampapírok, melyek az állam vagyonosodását mutatják.

Nos tehát a figyelmünk erre az oldalra való terelése még inkább elcsüggeszt halvány reményünkben, mert igaz ugyan, hogy a gyárak, az állampapírok, a tőzsdepapírok, a vállalatok, a vagyonosodás bizonyítékai, de vajjon kiknek a kezében vannak mindezek? A magyarokéban? Hisz épen ez mutatja közgazdasági fejlődésünk ferde irányát leginkább, hogy mindaz, a mit ma vagyonszámba vesznek, a mi manapság az állam, a hatalom, a politika, a társadalom bázisa: a pénz, Magyarországon teljesen idegen, még pedig zsidó kézben van.

Nemcsak az az elszomorító, hogy az érem egyik oldala, a melyen a terhek, a nyomor vannak felírva, a mienk, hanem még elszomorítóbb az, hogy a másik oldala, melyen a vagyon, a gazdagság, jólét van felírva, az másé, idegené, ellenségünké a zsidóé.

Egyetlen részesedésünk volna az érem másik oldalán s ez a takarékpénztári betétek. A takarékpénztári betétek száma 1891-ben 628 millió forintra rúgott, 1896-ban 746 millió forintot tett ki. E szerint öt év alatt az emelkedés 118 millió forint. Ez az összeg azonban nem újabb tételekkel gyarapodott, melyek növekedése az egész öt év alatt – Horánszky Nándor szerint – csak 7.300,000 forintot tesz, hanem

a kamatnövekedéssel. Az igaz, hogy alig van állam, melyben a takarékpénztári betétek összege oly nagy lenne, mint Magyarországon, ez az összeg azonban nálunk nem tényleg megtakarított vagyon, csupán csak elhelyezett forgó tőke, melynek nagyon sok lyukat kell betömnie. A takarékpénztári betétek különben sem mértékjelzői egy nemzet vagyonosodásának.

Mi marad tehát számunkra az érem másik oldalán? Semmi. A mi vagyon van rajta, azt kézhez kaparították a zsidók.

Ily sivár, ily kétségbeejtő tehát a helyzet Magyarországon, melyet a szabad verseny okozott. A korán hozott törvények ki-dobtak minket a nyugattal való szabad verseny elé s mi természetesebb, minthogy teljesen felfegyverzetlenül nem bírtuk ki a versenyt vele, illetve az onnét ránk zúduló farkascsoárdával, a zsidósággal. Mi gyengék voltunk és segíteni nem segített rajtunk senki.

Még az államgépezet vezetői is, a kik pedig saját vérünk-ből valók voltak, nemhogy ellensúlyozták volna a ránk zúduló csapásokat, hanem meghajolva gyáván az aranyborjú előtt csatlósaivá szegődtek a nagytőkének s még kegyetlenebbül ostorozták önnövéreiknek hátát, mint az olyan ember, a kinek háta megélt már elégett a híd. És ezek a csapások fájnak a nemzetnek leginkább.

Az államnak a közgazdaság terén alkotott minden egyes törvényhozási cselekedete egy-egy törszúrás, egy-egy kalapácsütés a magyar népre s egy-egy kriszkindli avagy húsvéti piros tojás a bankoknak, pénzüzeteknek, a börzének gyáraknak, egyszóval a hazátlan nagy tőkének.

A kiegyezés óta a törvények egész légiója igyekszik kifosztani, kijátszani, megcsalni a mezőgazdaságot s dédelgetni a tőkét.

Még most az utolsó órában, még haldoklásában sem kegyelmeznek az államgépezet masinisztái a nemzetnek. Avagy lehet-e egy nemzet hiszékenységével, tehetetlenségével rútabbul vissza élni, lehet-e egy tudatlan és fegyvertelen népet jobban megcsalni, lehet-e egy haldoklónak biztosabb kegyelemdőfést adni, mint a

milyet adott a magyar törvényhozás a nemzetnek a *birtokparcellázásoknál: A hazai pénzüzetek által kibocsátott némely kötvények biztosításáról* szóló 1897. évi XXXII. t.-cikkkel.

A kisbirtokosoknak a kezükben levő föld terhére való elszaporodása s a középbirtok pusztulása, eladósodása kívánatosá tették azt, hogy egyrészt a folyton szaporodó kisbirtokosságnak elegendő kisbirtok-részlet álljon rendelkezésére, másrészt, hogy az eladósodott középbirtok a parcellázás által értékének emelkedésével adósságaitól is megmeneküljön mennyire-annyira s neki is maradjon valamicskéje.

Erre volt szükség; ezt kívánta úgy a kis-, mint a középbirtokosság érdeke. S mi történt? Hoznak egy törvényt, mely úgy segít a bajon, hogy kiszolgáltatja a közép- meg a kisbirtokot is mindakettő romlásával a pénzüzeteknek.

A parcellázás által ugyanis a középbirtok értéke emelkedett volna, s eladván belőle annyit, a mennyi teher fekszik a birtokon, neki is maradt volna még valamije s adósságát is törlesztette volna. Igen ám, csak hogy ez az adósság majdnem mind zsidó bankoknál, pénzüzeteknél volt s így ha ez a parcellázás keresztül vihető lett volna, akkor a pénzüzetek sorra megbuknak. Segíteni kellett tehát a pénzüzeteken úgy, hogy a parcellázást a középbirtokosnak lehetetlenné tegyék.

Így esett meg az a komikum, hogy azt az osztályt döntöték tudatosan és erőszakkal a végromlásba, a melyikről azt hirdették, hogy segíteni akarnak rajta.

Az említett törvény erre vonatkozó 6. § a következőképen hangzik:

„Birtok-feldarabolásnak a jelen törvény értelmében az tekintik, ha a feldarabolás *ugyanannak* a telekkönyvi tulajdonosnak, vagy tulajdonos *társaknak* ugyanegy község telekjegyzőkönyvében (telekkönyvi betéteiben) foglalt, *habár nem is összefüggő* terület képező, avagy több község telekjegyzőkönyvében (telekkönyvi betéteiben) foglalt *habár nem is összefüggő* terület képező *és minden esetben legalább négyszázezer korona becsértékű földbirtokra*

nézve akkép történik, hogy a feldarabolás következtében keletkező birtokrészek becsértéke egyenként négyezer koronánál nem kisebb és huszonnégyezer koronánál nem nagyobb.”

Nyilvánvaló ebből, hogy 200,000 forint értéken alóli birtok nem parcellázható s hogy 12 ezer forintnál nagyobb becsértékű parcella nem alakítható. Így tehát a birtokparcellázás következtében – a ki meg is tehetné ezt – annak kastélya, gazdasági épületei, felszerelése, miután 12,000 forint értékű kisbirtok mindezeket nem bírná ki, értéktelen kő- és vasdarabokká válnak, a birtokos maga pedig földönfutóvá.

Ennek tehát észszerűtlen és lehetetlen volta, nemkülönben a 200,000 forinton aluli birtok parcellázásának meg nem engedése csak azért történt, hogy a pénzüintézetek terheitől valahogyan meg ne szabaduljon az eladósodott birtokos.

Akkor aztán, midőn már a teher mesterséges és kínzó pressziókkal agyonnyomta a birtokot, akkor jön maga a hitelező pénzüintézet, összevásárol egy pár ilyen 200,000 frton alóli birtokot potom áron, s aztán hihetetlen magas áron felaprózza, úgy annyira, hogy a kisbirtokos is, hogy a földet megvegye, mindjárt ugyanannál az intézetnél felvett kölcsönnel kezdi a gazdálkodást.

Így gondoskodnak a liberális honatyák a saját véreikről, így akart segíteni a nagy philantróp Hirsch báró a csongrádmegyei kondorosi és kis-szent-miklósi Apponyi-féle birtokok parcellázásával. Megvette ugyanis a nemes báró a birtokokat, a lapok szerint azért, hogy az amerikai farmrendszerrel segítsen az agrárszociálismuson. De mi történt? Hirsch báró apró parcellákra osztotta a birtokot s oly hallatlan borsos áron kínálhatta a parasztnak, hogy még a földre oly bámulatosan éhes alföldi nép is visszariadt tőle.

Mindez azonban nem akadályozta Szatmár-Németi szabad királyi városát abban, hogy halála alkalmával a nagy humanista emlékét a város jegyzőkönyvébe ne iktassa, s özvegyének részvételegrammot ne küldjön.

Mert hát nálunk szokás manapság mindenkinek talpat csókolni. Ez összefér a nemzet hagyományos büszkeségével.

Mit szólnak a pénzügyintézetekről? Hogy mily hatalmas vasgyűrűként szorul mindinkább a nemzet teste körül ez a hétfejű hydra, azt minden gazda keserűen érzi. Az örült és egyoldalú gazdasági politika megszülte azt az eredményt, hogy míg a tőke és a pénzügyintézetek valamennyien valóságos túltengésben vannak, nem tudnak már mit csinálni, addig a másik gazdasági tényező, a föld, a mezőgazdaság teljesebbre kiaszott, a vértelenségtől haldoklik. A vért mind az a másik ikertestvér szívta magába.

Magyarországon, a mióta a merkantil-liberális gazdasági politika dühöng, nem volt egyetlen egy nagyobb pénzügyintézet, vállalat, részvénytársaság, a mely deficizzel zárta volna le számadásait, vagy a melyeknek, ha egy perezre megfeneklett, ne sietett volna két kézzel a segítségére az államhatalom.

Hogy mily rengeteg összeg keresztény pénzt vágnak zsebre évente a zsidó pénzügyintézetek, kiviláglik, ha csak a biztosító intézetek 1896-ik évi statisztikáját ismerjük. E szerint 1896-ban a 10 legnagyobb zsidó életbiztosító intézet 76,352,000 koronát vett be s 36,064,000 koronát fizetett ki, maradt tehát a zsidók kezén a keresztény pénzből 39,258,000 korona. Mennyi rengeteg összeggel ellensúlyoznók évente bukásunkat, ha mind ez a pénz a szövetségi biztosítás elvei szerint kezünkben maradna.

Hogy mily nagy az üzlet a részvény biztosító intézeteknél,, kimutatható ugyancsak az 1896-ról megjelent statisztikából, mely szerint volt:

	biztosítási kötvény	biztosítási összeg
Assecurazioni Generali-nál	7.196	51,891.608
Riunione Adriatica-nál	4.615	27,568.950
„Anker”-nél	9.654	50,114.870
Első magyar	10.733	38,940.173
„Phönix”	4.453	13,710.762
„Donau”	1.548	5,805.616
„Foncière”	3.310	10,843.250
„Alliance”	2.012	3,277.800

	biztosítási kötvény	biztosítási összeg
„Janus”	3.267	9,456.(500
Tisztviselő egyeslet	6.206	11,300.000
Gizella-egyesület;	18.100	23,000.000
Katonabiztosító	13.000	14 100.000

S ennyi rengeteg keresztény pénz mind zsidó kézre van bízva.

Karöltve jár mindezekkel a mezőgazdaság tönkretételében az ugyancsak dédelgetett gyermek: *a börze*, az a csomó, a hova összefutnak a nemzetre ráborított pókháló összes szálai.

A tőzsde vagy börze, a merkantil világ eme alkotása szükséges, az kétségtelen, el is ismeri a leghevesebb agrárius is. Világfontossága van ennek az intézménynek, mert csakis ennek pártatlan, befolyástalan működésétől függ a mezőgazdasági természetnyek értékesítésének sorsa. Nagy kérdés azonban az, hogy ez a már természeténél fogva is közintézmény jellegét viselő alkotás mai alakjában megfelel-e hivatásának.

Vajjon mi a mai budapesti börze? Közintézmény? Nem. Egy privilegizált szűk kereskedői körnek privát társasága, mely hivatva van ítélkezni mindazon vagyon felől, mely nem az övék, melyet mások termeltek, de a melynek hasznát ők vágják zsebre. Az a börzepatotába szorult pár zsidó pénzember szabja meg a 16 millió magyarnak, hogy mennyit ér a búzája, hogy mennyit érünk mi mindnyájan előttük.

S ki felügyel eme kiváltságos bűnbarlangra? Rendes bíróság? Nem; hanem a saját maga választotta igazságszolgáltatási közegei, az élet és halál jogával felruházott, s hatalmával az egész ország területére kiterjedő különleges privát-bíróság: a börze-bíróság.

Ezek után vajjon mit várhat a magyar gazda, a jóhiszemű magyar közönség ettől a molochtól? Bizonyára életet nem, csak halált. Volt már többször említés az országházban a tőzsde-adóról, sürgették a tőzsde illetékességének megszorítását, a tőzsde-

játékra való csábítás büntetését, de hát addig, míg a mai kormányzati rendszer uralkodik, addig ilyesmikről beszélni annyi, mint a falra borsót hányni. A mai liberálisnak nevezett uralom, mely a szabadság, egyenlőség és testvériség szent ígéivel tartja magát a polczon, s a mely lábbal tapodja a múlt minden kegyeletes hagyományát, kérlelhetetlen ellensége minden egyéni és kasztbeli kiváltságnak: ez az uralom fázik és dühbe jön, ha egy itt felejtett, hozzá dédelgetett kiváltságos bíróságról, egy közhatalmi jelleget és képet bitorló bíróság eltörléséről van szó.

A liberális kormányzó hatalom nem mer hozzányúlni ahhoz a darázs-fészekhez, melynek sonkolyából táplálkozik.

Addig pedig, míg a börze kiváltságolt zsidótársaság lesz, míg mai alakjában megmarad, míg közintézmény né nem válik s rendes bíróság nem ítélkezik felette, míg a termelő gazdaközönség hatalmába nem kerül: addig a pusztuló magyar gazda bajának orvoslásáról nem lehet szó. Az az önkényűség, az a korlátlan hatalom, az a rengeteg kedvezmény és előjog, melyeket a börze és a pénzintézetek az államtól a mezőgazdaság rovására élveznek, lehetlenné teszi a magára maradt, függetlenségétől megfosztott gazdaközönségnek minden legcsekélyebb mozgolódását is.

Bellusi Baross Károly kiváló nemzetgazda és publiczista egyik dolgozatában pontokba foglalta a börze megreformálására vonatkozó intézkedéseket, illetve a reform irányelveit, melyeket nem tartok érdektelennek közölni.

Ezek szerint:

1. A gabonakereskedés szervezésére közintézményt képző, nyílt, mindenkinek egyformán hozzáférhető vásárok létesítése volna szükséges, a mai gabonatőzsdék pedig magán: jellegükben megszüntetendők.

2. Az új intézmény szabályait és szokványait mindenesetre közhatalóságok által az egész gazdasági érdekeltség bevonásával kellene megállapítani,

3. Az új intézményt mindenkinek hozzáférhetővé s tökéletesen szabaddá kellene tenni.

4. A tőzsdén való részvéteit semminemű kvalifikációhoz nem kötném, legyen az teljesen szabad vásár. Ennek következtében feleslegesnek,

sőt veszedelmesnek tartom a tőzsde-regisztert és a részvétel minden korlátozását-, mert ez csak az egész intézmény még szűkebb körű jellegét mozdítaná elő.

5. A kvalifikációt megkívánnám azonban szigorúan a tőzsdén csakis hivatalból és fakultatív jogkörrel alkalmazandó ügynököktől és alkuszoktól, ezeknek bizonyos kvalifikáció val, kaucióval stb. kellene bírni és saját számlájukra adni vagy venni szigorúan tiltva volna.

6. A vezetés tekintetében az új intézmény legyen azért teljesen autonóm. Autonómiájának organizmusát azonban a kormány, a hatóságok, a mezőgazdaság, a kereskedők, iparosok teljesen egyenjogú küldöttjeiből kellene egybeállítani.

7. A tőzsde költségeinek fedezésére nem *tőzsde-tag díjak* (ami szintén csak a nagy joga a kicsiny felett), *hanem vásárlilletékek* szedését tartanám helyesnek.

A vásárlilletéket épp úgy a forgalomba hozott, eladott, vagy vásárolt árunak mennyiségéhez, illetve értékéhez kívánnám szabni, mint az a többi vásároknál szokás.

8. Az árfolyam megállapításánál kötelezővé kell tenni azt, hogy a tőzsdén kötött összes üzletek az árfolyamjegyzés céljából bejelentessenek. Sőt oda kellene igyekezni, hogy a tőzsdén kivül kötött üzletekről is az árjegyzők értesüljenek. Itt a leghatásosabb eszköznek azt tartom hogy a tőzsdebírótság illetékessége alá csak oly ügyletek tartozhassanak, a melyeknek a hivatalos árjegyzésben nyoma van.

9. A gabonaműekre előírt szállítási minőség, a szabványok stb. meghatározása tekintetében kívánatosnak vélném azoknak minden évben való megállapítását, még pedig a gazdasági érdekeltég minden rétegének meghallgatásával.

10. A határidő-üzletek tekintetében kiküszöbölendőnek vélem a *differenciális* üzleteket s a *határidőre való vétel vagy elidő* csakis *effektív árukban tartom megengedhetőnek.*

Mint látható tehát, a börze mélyreható, gyökeres reformokat kíván, de ki merészkednék ma eme reformok sikerében reménykedni?

Nem kisebb átka a magyar középbirtokos osztálynak a *bérleti* politika sem.

Bárhová megyünk, bármely államba, a bérletek elenyésző csekély kivétellel mind keresztény kezekben vannak, míg Magyarországon megfordítva állanak a viszonyok. Nálunk alig látunk itt-ott mint fehér hollót egy keresztény bérlőt s *az* is alig képes

prosperálni a nagy zsidó konkurrenzia mellett. A zsidó bárminő bérletnél mindig tud zöld ágra vergődni, a keresztény alig egy-két esetben. S itt a hiba nemcsak a zsidóban keresendő, a ki felszólja a bérleti összeget, de magában a keresztény bérelőben is.

A zsidó bérelő míg nem érzi biztosnak lába alatt a talajt, hagymát reggeliz, hagymát ebédel és hagymát vacsorál; ellenben a keresztény bérelőben a magyar középirtokos nemesosztály fényűző hajlama rögtön kitör s úgy rendezkedik be nemcsak háztartásában, de gazdaságában is, mintha nem bérelője, de birtokosa volna a földnek. Ez a felfogás és ez a háztartás maga után vonja az időrablást, az intenzív gazdálkodástól való nagymértékű elvonást, a ennek természetes következménye a bukás. A bérelő többet van a szalonokban, mint a gazdasága körül, nagyon természetes tehát, hogy ha a kezdet ilyen, akkor a végén nemcsak a bérlete bukott meg, de elvesztette azt a kis belefektetett tőkét is, a mi esetleg még volt neki. Becsületes is lévén a keresztény bérelő, nem teszi tönkre a földet annyira, mint a rövid bérletű zsidó.

Elbukik tehát a keresztény s utána mint a sátán dugja fel fejét a zsidó.

Kisbérleten és hagymán kezdi, nagybirtokon s libamáj-pástétomon végzi. Oly kitartással, oly számítással, bámulatos szívóssággal teszi mindezt, melylyel szemben a becsületes konkurrenzia lehetetlen. Mihamar felcserepedik s kisbérelőből nagybérelő, nagybérelőből egyszerre nagybirtokos lesz.

Oly kiszámítással teszi mindezt, a milyenre keresztény karakter nem volna képes.

Kiveszi felszólított árral 6 esztendőre a bérletet, 6 év múlva annyira kiaknázza a földet, hogy kénytelen felmondani az úrnak s az úr látván a föld silányságát, jóval leszállított áron adja bérbe ismét ugyancsak annak a zsidónak. Hat év múlva ismétlődik az eset s 20 év múlva a zsidó megveszi urától a birtokot.

Ez a zsidóbérelő morál. Ismerek egy nagy bérletet, melyért még nemrég 100,000 forint bért fizetett a zsidó bérelő s több mint 200,000 forint tiszta jövedelme volt belőle.

S a nép, a szegény nép mennyit kénytelen szenvedni, mennyit kénytelen eltérni egy ilyen bérlőtől. Típusa ennek a hiéna fajnak a szerb-eleméri bérlő, a kinek két évvel ezelőtt történt kegyetlenkedéseit szerte tárgyalták a lapokban. Ez a bérlő a szegény népnek megtiltotta a Tiszához való menetelt a bérleten keresztül vezető úton, mely mindössze alig egy pár lépést tett ki, úgy, hogy a nép óriási, több mint félórai kerülővel juthatott csak a Tiszához, a honnét vízszükségletét kellett beszereznie. Mindazonáltal túrta a nép a zsarnokoskodást, a nélkül, hogy bármiben is bántalmazta a bérlőt. Történt azonban, hogy Lövy bérlő új gazdasági gépet szerzett be, melyet rövidség okáért az útról leterelve a nép földjén czipeltetett keresztül.

A zaklatásai miatt végsőkig elkeseredett nép megállította a gépet, s megakadályozta továbbvitelében. A bérlő a csendőrökért folyamodott és a szolgabíró a rend és törvény öre, minden jog és rend arczulcapásával egy egész csendőrmádiával érkezett a helyszínére. Az eredmény egy pár nyomorult emberélet lett s a gépet mégis átvitték a nép földjén.

Hogy ilyenek után a magyar népben még van némi törvénytisztelet: valóban bámulatra méltó. Ellenben, hogy az ilyen esetekből a törvénytíprás és jogelkobzás eme klasszikus hazájában a kormány vezetői még máig sem okultak, az ő oktalanságuk következtében bekövetkezhető vérfürdőért csakis ők lesznek a történelem, a nemzet és az egész emberiség előtt a felelősek.

Nem személy Lövy, a kivel véletlenül megesett ez a história, de típus, a zsidó bérlő típusa.

Áttérve *az iparra*, itt is ugyanazon gyászos és elszomorító állapotokat találjuk, mint a mezőgazdaságnál. A *haladás*, eme romboló moloch nevében az államgépezet vezetői úgy anyagilag, mint erkölcsileg tönkre tették a magyar társadalom egy számottevő osztályát, megsemmisítették Magyarország politikai függetlenségének egyik rendíthetetlen oszlopát – *a kisiparost*.

Nekünk mindenáron haladnunk kellett, ha keresztülgázolunk is mindazokon az intézményeken, melyek ezer éven át jónak,

üdvöseknek bizonyultak, ha le is rombolunk minden nemzeti tradíción felemelkedett építményt, ha ki is tépünk szívünkéből minden szent érzeményt, minden lelkesítő gondolatot, melyet anyánk kebléből ezer éven át szívtunk magunkba. „Nekünk haladnunk kellett.

Ezért az üres szóért való feneketlen rajongásunk követelte hangosan az *iparszabadság* eszméjét, csak azért, mert a nyugattól nem volt szabad hátramaradnunk! Le kellett tehát rombolnunk a *czéhek* korlátait, melyek mögé az egészséges erkölcsökben felnevelkedett keresztény és hazafias érzület csak azt bocsátotta be, a ki szorgalma, tudása, erkölce által arra méltónak mutatkozott.

Természetes tehát, hogy a zsidó előtt el volt zárva az oda vezető út; le kellett tehát azokat a korlátokat rombolni. A pénzhatalomnak sikerült a lerombolás s ma a szabad verseny szárnyain rohamosan repülünk – a bukás felé. Legalább a keresztény ipar és így vele a nemzet a bukás felé, mert a szabad verseny csak a zsidó nagyiparnak biztosította a haladást. A keresztény kisipar tökéletesen elbukott.

Hát van-e ennél esztelenebb haladás? Hiszen ha már haladni akartunk, akkor akár a nagy-, akár a kisipar terén is keresztény ipart akartunk evvel a haladással fejleszteni. A haladó hatalom részéről a becsületes szándéknak és törekvésnek mindenestre ennek kellett lenni. És mégis a kereszténység ügye itt elbukott minden vonalon, mert a keresztény morál tisztasága a zsidó tisztességtelen, szemfényvesztő konkurrencziájával nem bírta ki a versenyt!

Azt olvashatná ki ebből valaki, hogy a keresztény elem nem képes oly mértékben a fejlődésre, mint a zsidó. Pedig nem úgy van a dolog. A kereszténység lépésről-lépésre, de biztosan halad; lassan jár és tovább ér; nála se a kultúra, se a társadalma, se az erkölce, se gazdasága terén nincs visszaesés. Ellenben a zsidó fejlődése nem fejlődés, mert rombolás a kezdete s homok az alapja. Működésének eredménye a pusztulás, a sivárság, vége a bukás. A zsidó haladás, a zsidó kultúra – ha lehet így kifejeznem magam – csak szemfényvesztés, melynek ereje abban

rejlik, hogy a keresztény ész vívmányait, a keresztény elme találékonyságát beleveszi a tisztességtelen versenybe s a saját eszméivel, saját vívmányaival igyekszik megölni a keresztény egészséges haladást. A zsidó alkotásoknak se gerincze, se veleje, se alapja nincsen, csak váza, mely váz kápráztatja a szemet, elvonja a figyelmet attól a szenny- és büztől, mely az alatt a fényes váz alatt rothad.

A zsidónak szüksége is van erre. Vándorló, nomád elem lévén, oly hatalmi eszközöket, oly vagyont igyekszik szerezni magának, melyekkel akkor, ha már egy helyen elpusztított mindent nyugodtan tovább alhasson. Ezért eleme a rombolás és sehol sem az alkotás, mert hiszen ő nincs úgy a földhöz kötve, mint a fák, vagy mint a magyar ember a Duna és Tisza mentéhez.

Ez a rombolás a zsidó haladás.

Ellenben a keresztény haladás, mely maradandó alkotásokat akar létesíteni, nem akarja, de nem is akarhatja a természetet egy pillanatra előbbre rántani, hogy aztán alkotásait a buk is eshetőségeinek tegye ki; ezért a keresztény, a szó valódi értelmében vett keresztény fejlődés, bár időlegesen és látszólagosan úgy látszik, mintha nem bírná ki a zsidó szemfényvesztéssel a versenyt, eredményeiben mégis messze túlszárnyalja. Ideig-óráig elibe vághat a zsidó-pogány fejlődési, de aztán bukásában mélyen alája süllyed a lassan, de biztosan haladó keresztény haladásnak.

Sajnos azonban, hogy ezen a keresztény biztos haladáson, egyes lokális életben, mint nálunk is az ipar terén, az előrerohanó zsidó haladás legázolni igyekszik mindent, a mi eddig őt útjában visszatartotta, még pedig minden eszköz válogatása nélkül. Tagadhatatlan, hogy evvel hosszú időre bénítja meg a keresztény ipar fejlődését.

A céheket a zsidók eltöröltették, de csak azért, hogy a hatalmat a kezökbe kerítve a *cornerek*, *ringek*, *cartellek* által hálózák körül magukat, alapítsák meg; az ő mindenható czéhjeiket:

Ilyen machinatiók mellett lehetetlenség a tisztességes ipar fejlődése.

A *gyáarak*, a nagyiparnak eme modern babiloni tornyai absorbeáltak mindent, a kisiparosnak kiragadták kezéből az utolsó falat kenyeret is, a népek ezreiből részint műhelyeikben, részint azon kívül a vallás, az állam, a társadalom ellenségeit nevelték.

Harmincz esztendő szabad versenyének ez az eredménye.

S még ha csak saját erejéből fejlődött volna ily öldöklő molochhá az a zsidó nagyipar, még illehetne egy kis szemrehányás minket is sajátgyöngeségünkért, de itt az elpusztult iparos osztályt igazán nem lehet semmivel sem vádolni, mert az államhatalom mindenhol háta mögött volt a zsidó nagyiparnak. Állam és oly rengeteg pénzhatalom ellenében vajjon mit tehetett az a szegény kisiparos? Igazán csoda, hogy még van belőlük mutogatóba egy-kettő.

Az államhatalom különös észbeli aberratio folytán mindenáron nagyiparos államot akart teremteni Magyarországból mintha az ipar- és pénzállam adná meg az emberiség boldogításához és existenciájához szüksége s legfőbb eszközöket, mintha az iparban és pénzben rejlenek egy nemzet gazdagsága.

Pedig mindkettő nagyon hamis nézet. Se iparból, se pénzből nem élt meg az emberiség soha; bagaria csizmával, brünni posztóval, vagy midasi aranyakkal még nem lakott jól senki.

Egy nemzet abszolút vagyoni állapotának mérője csak a mezőgazdaság lehet. Vannak idők az igaz, a mikor fellép a pénz uralma, a mikor az aranynak nevezett sárga fémnek értéket tulajdonítunk, ez azonban mind nagyon időleges érték. Ma érték az arany, kapok érte mérő számra búzát – holnap úgy lehet közönséges játékszer mint a pitykegomb. Az emberiség fentartásához soha sem volt rá szükség, ellenben a búzára, gabonára, a kenyérré mindig. A kenyér soha sem lehet játékszer. Két hajótörött közül nem abban van meg az élet nagyobb reménye, a ki milliókat csörget zsebében, de a ki egy falat száraz kenyeret szorongat kezében.

Ha szabad egy hasonlattal élnem, akkor a kenyér örök értékű isteni alkotás, a pénz, az arany ellenben múló ragyogás, mint kontár feltalálója az ember.

Hiába okoskodnak a merkantilisták különös találmányuk igazságán, hogy egy nemzet, egy állam gazdagsága iparában, kereskedelmében van: az emberek gyomra mást bizonyít. Hiába igyekeztek mindenhol ipari és kereskedelmi államot teremteni, az emberiség szaporodása arányában, eme nagyon is relativ értékű gazdasági ágaktól kénytelen lesz visszafordulni oda, ahhoz az egyedül produktív termelési ághoz, a honnét kiindult: a mezőgazdasághoz.

Magyarország áldhatja érte Istenét, hogy mezőgazdasági államnak teremtette.

A mezőgazdaság nemcsak megadja az emberiségnek az életfentartás egyetlen legfőbb feltételét a kenyeret, de mint nemzetnek, államnak egyedül képes megadni a függetlenséget. Azok az államok, a melyek ipartermékeikből élnek, meg tudnák mondani, hogy mennyire függ az ő existenciájuk és jólétük a mezőgazdasági államoktól.

Ezelőtt nem is oly régen az igaz nem így gondolkoztak; midőn a merkantil-liberális hullámverés végig áradt Európán, Anglia példájára mindenki ipari állam akart lenni, mindenki független hazai ipart akart teremteni.

S mi lett az eredmény? Lassankint kezdték észrevenni, hogy a milyen mértékben fejlődik az iparuk, ép oly mértékben csökken mezőgazdaságuk, hogy minden erőt elvonnak a mezőgazdaságtól s a mily mértékben kezdenek iparos állam lenni, azon mértékben kezdik elveszteni függetlenségüket s rászorulni az élelem kiviteltre alkalmas államok kegyeire.

Észrevették különösen Németországban azt, hogy a mezőgazdasággal foglalkozók száma évről évre csökkent s a gyári munkásoké szaporodott, a mi nyilvánvaló jele volt annak, hogy a pénzuralom beálltával a munkás nem kapott helyet a mezőgazdaságnál s a szaporodó népesség arányában tódult a gyárba, hogy az aranyakért cserébe adja függetlenségét és emberi méltóságát.

Tapasztalta maga Anglia is, hogy az ipar túltengése folytán mezőgazdasága majdnem megszűnt, ipartermékeit a túltengés

folytán nem tudja értékesíteni s majdnem minden élelmi cikket külföldről kell beszerezni.

Anglia már nem tehetett semmit elpusztult mezőgazdasága érdekében, ellenben Németország és utána a többi államok sorba minden erővel rávetették magukat a mezőgazdaságra, hogy új életet öntsenek belé.

Csak Magyarország államgépezetének szerencsétlen kezű masinistái pöfékelnek még mindig üdvlángokat és üdvfüttyöket a füstölgő babiloni tornyoknak. Nekik muszáj! Magyarországból muszáj nagyiparos államot csinálni, mert a zsidók érdeke úgy kívánja.

Nincs ezeknek az embereknek cselekedetében egy lépés sem, a mely a magyar mezőgazdaság megrontására ne törne. Hogy a sok közül csak egyet említsek, elkövelték a malmok és a kereskedelem iránti előzékenységéből törvényhozási úton azt a merényletet a magyar mezőgazdaság ellen, hogy a román búzát a mezőgazdasági magyar államban vámmentesen öröltették.

S miért? A kereskedelem pangott, a magyar búza ára nem akart sehogysem apadni, a budapesti malmok pedig üresen állottak. Kellott tehát valahogy segíteni a dolgon s segítettek is gyönyörűen. Behozták vámmentesen a román búzát, evvel már spekulálhatott a kereskedelem s a malmok vígan öröltek s teljes lenyomásra kényszerítették a magtárakban veszteglő magyar búzát. Mikor ez megtörtént, akkor a magyar búzát olcsó áron összevásárolták s a kereskedelem tovább vitte nyugatra. A malmok pedig szétosztották a román búza lisztjét Magyarországon. Így tehát a kereskedelem importált és exportált és sokat összeharácsolt, a malmok vígan zakatoltak, a magyar gazda meg sírt. Mit tehetett egyebet!

Ezt nevezik nálunk atyai kormánynak s ezt nevezik nálunk ipari és kereskedelmi tisztességnek!

Így erőszakolják nálunk a zsidók és az államhatalom az áldatlan nagyipar túltengését, hogy komisz, rossz gyártmányaikkal kiszorítsák a külföldi keresztény nagyipari termékeket s hogy mindenáron megöljék ezt a mezőgazdasági államot.

Mirevaló Magyarországnak ez a nagyipari túltengés? Nem elég nekünk a kisipar, az az egypár speciális ipari ág, mely a külföldre is dolgozik, és a mezőgazdaság kiegészítéséhez szükséges nagyipar? Vajjon nem sokkal többet exportálna-e Magyarország, ha nem vonnánk el minden erőt a mezőgazdaságtól, ha inkább ezt igyekeznénk minél intenzívebbé tenni? Biztos vagyok benne, hogy ez esetben sokkal több fölösleges búzát exportálhatnánk a külföldre és pedig sokkal nagyobb árban, mint a mennyi pénzt ipari cikkekért kint hagynánk, és hogy mindezek az ipari bevásárlások sokkal kevesebbe kerülnének, mint a budapesti „hazai rongy”. Fájdalom másnak nem nevezhetem ezt az oly anyira megreklámozott zsidó terméket.

A magyar ipar különben is, ha már mindenáron, de csakis a mezőgazdaság hátráltatása nélkül fejlődni akar – a piacát se nyugaton, se idehaza ne keresse, hanem a keleten. Keleten van két még fejletlenebb mezőgazdasági állam mint mi vagyunk: Oroszország és Románia, melyek erősen rászorulnak a nyugat ipartermékeire. A kelet azonban nem szívesen istápolja a rossz zsidó terméket, a nyugat fogyasztásáról beszélni is nevetséges, kénytelenek vagyunk tehát az állam védelmére szorult úgynevezett „hazai” gyártmányokat mi magunk elfogyasztani, különben a hazaárulás gyanújába esünk. Ha keresztény kezekben volna ez a nagyipar, akkor fejlődése egészséges, biztos és a szükségesség határai között virágzó is volna.

Ez a hazai nagyipar azonban az állam protekciója folytán nekiesett a vidék minden piacának, kiszorítja mindenhol a kisipart alacsony áraival, ezer és ezer becsületes keresztény honpolgárt tesz földönfutóvá, koldussá – szociálistává.

Valóságos hajszát indított ez az állami zsidó nagyipar a magára maradt kisipar ellen, sőt a vidéki nagyipar ellen is, ha neki érzékeny konkurrenciát csinál, pláne, ha keresztény kézben van.

Nem kell felemlítenem csak a malmokat. A budapesti malmok minden áron, mindenféle kedvezmények kierőszakolásával rontottak neki a vidéki műmalmoknak, mélyek nem egyike, mint

pl. a nagy-sárosi, régi hírnevénél fogva is igen érzékeny konkurencziát csinált nekik. Ez a versengés természetesen – kevés kivétellel – a vidéki malmok vereségével végződött s mint mindenben, úgy a malomipar terén is kezdetét vette az[^] örült cenzralizáció. A fejlődő vidéki csomópontok, melyek még támaszai lehetek volna egészséges társadalmi fejlődésnek, lassanként eltűnedeztek s most mindent felszív magába az a zsidó centrum, melyet Budapestnek hívnak.

A pénzügy, a hitel terén a megszorult keresztény vállalatnak vagy kisebb iparnak nincs senkije, a ki olcsó kölcsönt nyújtson. A mi természetes is, mert ki látott Magyarországon, de Ausztriában is bankot, pénzügyintézetet, melynek igazgató-tanácsában ne lenne egy sereg zsidó. Az osztrák-magyar bank, az osztrák-anglo bank, az „Allianz”, a kereskedelmi bankok tömve vannak zsidókkal, természetes tehát, hogy keresztény iparos által benyújtott váltóra azt mondják, hogy nem kóser.

Mit csinálhat erre a szegény iparos? *Uzszorásnak* a markába kerül, a ki szintén zsidó. Denique egy pár év múlva oda lyukad ki a dolog, hogy a keresztény iparos, ki ama kis kölcsönnel prosperálhatott s érzékeny konkurencziát is csinálhatott volna a zsidónak, veheti a koldusbotot a kezébe.

És ezekkel a bukásokkal egyenes arányban növekszik a zsidó vállalatok száma, 1893-ban 52, 1894-ben 75 új zsidó vállalat keletkezett, a régiek pedig veszedelmes módon emelték alapítókéiket! És mindez a mezőgazdasági boldog Magyarországon történik.

Mindez csak az anyagi romlás, de mennyivel borzasztóbb még ennél az az erkölcsi züllés, mely eme anyagi romlás nyomán mindenhol felfakad.

A régi tisztességes iparos megkeresvén becsületos szorgalmával annyit, a mennyiből önmagát és családját eltarthatta, rendszeren a városokba tömörült, hogy egyrészt polgártársaival kezét fogva évszázadokon át megdönthetetlen oszlopa és bevehetetlen bástyája legyen a hazának és a trónnak, másrészt pedig imádsá-

gos könyvvel a kezében a templom tornácaiban térdre borulva imádja a mindenek alkotóját, az Istent.

Ezekben a szavakban: Isten, király, haza, kulminált a régi iparos erkölcsi felfogása.

Mily gyönyörű, mily idilli és igaz volt az az egyszerű, erkölcsös, tiszta élet, mely a felvidék iparos és kereskedői városaiban honolt; mily illatos, mily tiszta volt az a levegő, mely falaik körül a környékre szétáradt. A szerény és a mellett önérzetes polgár vallásossága, erkölcse, családi élete, gyermekeik szorgalma, ártatlansága, a mesterek és legények emberséges, patriarchális viszonya, társadalmi életük, hazafiságuk mindenkor óhajtható példányképei lesznek a vallásnak, a becsületnek, a hazafiságnak, az egészséges társadalmi életnek . . .

S most mindezeknek helyén mi van? Az épületek helyén, romok hevernek; ártatlan öröm helyett a nyomor, a kétségbeesés jajszava hallszik fel; hazafiság helyett világpolgárság dül a szívekben; a tiszta erkölcs helyén büzhödt mocsár gőzölög; imádság helyett istenkáromlás száll az égbe . . .

Idáig jutottunk! S mindez miért? Egy üres, botor szóért, melynek neve haladás!

A hajdani iparos koldus, földönfutó, proletár, szocialista, a gyárakba hurczolt munkás érzés nélküli igavonó barom, Istent, királyt, hazát, társadalmat gyűlölő sansculotte.

Szóljak még valamit a *kereskedelemről*? Hisz ez a közgazdasági ág Magyarországon soha sem volt keresztény kézben. Volt a felvidéken és Erdélyben a szászok és örmények kezén addig, a míg az ipar is az ő kezükben volt. A szabad ipar és szabad kereskedelem óta azonban elvesztette minden keresztény ember Magyarországon munkakedvét. A zsidó konkurrenzia eszközei ellen a keresztény morálban nincs megfelelő ellensúly. Az az elem, a melyik Tarnopolban kezdi nyúlborrel, Budapesten végzi kereskedelmi tanácsosságon a kereskedést, az az elem a szabad verseny égisze alatt jól tudott kiütni a nyeregéből minden, tisztességes versenyt.

A zsidó kereskedelmi tisztessége abban a spekulációban kulminál, melyet a román búza behozatala alkalmával már említettem. Ez az ő tisztessége. Prosperálni vele akár szatócs, akár divatkereskedő, keresztény embernek nem lehet.

Mert a keresztény vásárló közönség elvesztette már eszét, szívét, minden jobb érzését tökéletesen.

Világot vet a zsidó kereskedelmi tisztességére egy kis csőd-statisztika, melyet *Románia* igazságügyminisztere állított össze s mely szerint:

1892. január 1-től 1897. január 1-ig Romániában 1761 csőd-rendeltetett el a törvényszékek által. A bukott kereskedők közül pedig volt:

	román	zsidó	más
Bukaresti kerület:	354	313	60
Jassii	14	310	10
Galaci	109	217	110
Krajovai	108	149	7
Összesen	585	989	187

Sajnos Magyarországon ily statisztikát nem állítottak még össze s azt hiszem a zsidók érdekében nem is lenne igen tanácsos. Mindenesetre czifrább adatok volnának, mint a Románia-béliek, a hol a zsidóknak meglehetősen hátra van kötve a kezük.

Nem tartom szükségesnek, hogy e munka keretében kereskedelmünkkel többet foglalkozzam; közigazdaságunk ez ágával úgy is tisztában van mindenki, nem akarom tehát az erjedő szemétdombot újból felkavarni.

*

Hogy eme csak nagyjában elsorolt szomorú tényekkel szemben mi a magyar állam, a magyar társadalom, a magyar gazda és kisiparos teendője és kötelessége, azt már többszörösen és behatóan megírták közigazdasági íróink. Én jelen munkám keretében nem terjeszkedhetem ki mindeme nagyszabású teendők részletes ismertetésére, csupán csak azon főbb irányelvekre fogok igyekezni rámutatni, melyeknek bennünket eme teendőnkben

vezetniök kell s melyeket túlnyomó részben közgazdasági erőink már feldolgoztak.

Első és legfontosabb teendő volna, mely minden más akciónak kiinduló pontját képezné, a gazdaközönség és a kisiparos *hiteligényein* való könnyítés. Ebben a tekintetben rendkívül megnehezíti az eredményes munkálatot az a gyászos körülmény, hogy az államhatalom részéről semmi nagyobb szabású támogatást nem lehet remélni már pedig hitelügyön valamit javítani állami hozzájárulás, állami segítség nélkül rendkívül bajos. Nálunk annál bajosabb, mert az az osztály, a melyeknek leginkább volna rá szüksége – a gazda és a kisiparos – teljesen ki van merülve.

Ez a gyenge gazdasági erő nem működhetik sikeresen a gazdaságilag erős ellen, a nagyipar, kereskedelem és pénzuralom ellen, ha ennek háta megett még az államhatalom is áll. Ha az állam saját hatalmát és erejét a gazdaságilag gyenge oldalára vinné át, akkor a két erő egyesülése mindenesetre képes lenne az őt megillető mederbe visszaterelni a másik oldalon magára maradt gazdasági erőt. Ezt a szívességet, ezt a hazafiúi köteleességet azonban merkantil-liberális kormányhatalomtól hiába várjuk.

Pedig a hitelügylet nálunk nélküle már nem igen hihető, hogy megoldható lenne. A gazdaságilag tönkrementek hiteligényeit többé semmiféle bank vagy pénzintézet kielégíteni se nem képes, se nem alkalmas. A törvényhozásnak bele kell nyúlni eme hitelügyletbe s oda törekedni, hogy a kis- és középbirtok ingatlan terheinek konvertálása az ő hozzájárulásával történhesék. Az állam, ha csak a nép és nemzet bukása után a saját bukását is nem akarja elérni, ez alól a kötelezettség alól minden vonakodása ellenére is rövid időn belül nem igen lesz képes kibújni.

Felvetették az állami szocializmus eszméjét is, mely eszme keresztülvitele kétségtelenül a legradikálisabb gyógyítószer volna a tőkének és a zsidóságnak az őt megillető helyre való visszazorításában, de nagy kérdés, hogy nálunk, a végzetlenül indolens, elgyengült erkölcsű s erejű magyar intelligenciával véghez

lehetne-e vinni ily nagyszabású műveletet, még akkor is, ha az állam eme szocialisztikus eszmére rá adná a fejét.

A „*Magyar Állam*”-ban egy közgazdasági író következőképpen véli az állami szocializmus elvének megoldását.*

„E szerint a nagytőke kiszorítása, az egyéni érték és hitelképesség emelése végett átveszi az állam, illetőleg községek, kerületek, megyék az egész hitelügyet, beleértve a biztosítást, a takarékpénztárakat és a banküzletet egész teljességében.

Kerületi pénztárak, összekötve az adóhivatallal, telekkönyvvel, alapítványi és árvapénzek kezelésével, állítandók fel az egész országban. Minden község a kölcsönösség alapján egy egységes tagot képez, mely megválasztott bizalmi férfiak által meghatározza minden egyes lakójának hitelképességét, melyet az illető számára kiállított könyvére, melyben biztosítása, betett és kivett összegek feljegyzvék, minden további zaklatás és bürokratikus szörszálhasogatások nélkül hitelének teljes erejéig igénybe vehet. Az ország minden felnőtt lakója bírna telekkönyveivel együtt vagy a nélkül személyére szóló lapot, hol biztosítása, mely kötelező életre, baleset ellen, tűz, jég s marhavész ellen, betett tőkéje és adósságai bejegyzendők s melyben hitelének magassága ki van tüntetve.

Magánkölcsönök csak az ezen előre meghatározott, habár még igénybe nem vett kölcsön után jöhetnek a könyvbe.

Ezen kerületi pénztárak egymással szintén a kölcsönösség alapján állanak összeköttetésben, mi által a kockázat minimumra apad.

A kisebb községekben a lakosság választja a bizalmi férfiakat, melyek az egyes lakosok hitelét megállapítják, a körülményekhez képest felemelik és leszállítják, a meglévő adósságot konvertálják.

Városokban az ipar- és kereskedelmi, ügyvédi kamarák képviselői mellett szintén választott bizalmi férfiak különböző osztályokból.

Azon kifogás, hogy az állami kezelés nehézkes, drága – elcsúsz, mert először nem jogászok, hanem tapasztalt üzletemberek

* Lásd „M. Á.” 1893. márcz. 6. sz. mellékletét.

állanak a kerületi pénztárak élén, másodsor az államé csak a főfelügyelet és az egyes pénztárak ideiglenes előlegezési kötelezettsége, de az egész intézmény országos jellege mellett autonóm.

A tiszta jövedelemben az állam és maguk a kerületi pénztárak osztozkodnak, illetőleg a kamatleszállításra és tartalékgyűjtésre használják. Az állam óriási jövedelemhez jutna, polgárai gyors s olcsó pénzt kapnak, megszűnik a nagy tőke erkölcsstelen hatása, a gazdaságilag gyengének kiszipolyozása a gazdaságilag erős által.

A munkaerő tényleges tőkévé válik, melyre az életbiztosítás által fedezve kölcsönt lehet adni, mi által a gyárok is szövetkezetek útján a kiválóság által vezetettve, a munkások kezeibe átmenhetnek.

A jelenleg fennálló takarékpénztárak, bankok, biztosító-társaságok átadják összes aktíváikat és passzíváikat és beszüntetik további működésüket.

Ezen kerületi pénztárak egységes terv szerint gyors, sima működésük által fenkölt szellemben vezetve, szabályozzák, irányítják és vezetik a nemzet gazdasági életét, áldást és jólétet árasztván az egész országban...

Íme, az állami szocializmus egyik faja. Nem árt, ha józanabb embereink e kérdéssel behatóbban foglalkoznak, hiszen azt az uralmat, a melyet felettünk a zsidóság gyakorol, mégis csak meg kell törni valami módon. Békesség, okos eszközökkel ki kell ragadni kezeikből a fegyvert. A nemzet jóléte többet ér, mint a börzeanekek és bankárok élvezetes meggazdagodása és erőszakos uralma a keresztény társadalom felett.

Már most kérdem, vajjon képes a magyar közönség ily nagy koncepcziójú tervet végrehajtani, kérdem, van-e remény arra, hogy a mostani kormányzati rendszer mellett a legjobb akarattal, a legnagyobb önfeláldozással és bátorsággal is tehetünk-e csak egy lépést is ez irányban?

Nagy idő fog elmúlni, míg az állapotok ily nagy eszmére meg fognak érlelődni.

Mostan meglegyszünk még az úgynevezett „Agrár Bank”-kal, eme pictus masculussal, mely erőlködik ugyan, de eredményét, jótékony hatását senki sem látja.

Úgy vagyunk evvel, mint az egri ember a fegyverengedélylyel, aki a provizórium alatt engedélyt kért puskára s adtak neki pisztolyra.

Mi is kértük a gazdasági bajok orvoslását s adtak nekünk Agrár Bankot!

Az igaz, az egri ember nem elégedett meg az engedélylyel s nyomban újabb engedélyt kért ágyura, a mire aztán logikai fel-fogásához képest megadták neki a puska-engedélyt; mi azonban szépen beérjük az Agrár Bankkal. Mi nem törjük magunkat több után.

Megalakult ugyan négy évvel ezelőtt a *Magyar Gazdaszövetség*, nemkülönben a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége, melyeknek programjába fel van véve a magyar gazdaközönség és kisiparos minden baja, de hát mit tehet egy intézmény ily tengernyi bajok orvoslására. Avval még nincsen segítve a bajon, hogy fel vannak sorolva.

Pedig mily üdvösek eme programmpontok. Legfőbb mindek között az igazságos közteherviselés. Tudjuk, hogy mily aránytalan nálunk a teher az egyes gazdasági tényezőkön. Míg egyrészt a régi gazdasági tényezők roskadoznak a közteher alatt, addig a tőke, a börze, a gyárak, a kereskedelmi szédelgések jóakarató elnézésben részesülnek, könnyű szerrel kerülnek ki minden újabb teherviselést.

Ezt az aránytalanságot akarja a gazdaszövetség megszüntetni első sorban:

a földadó leszállításával,

a pótdók mérséklése sőt megszüntetésével,

a gazdákat terhelő II. oszt. kereseti adó eltörlésével,

az útdó reformjával,

a hus- és husfogyasztási adónak, nemkülönben a só árának leszállításával,

az olcsó marhasóval,

s végül az adókezelés egyszerűbbé és helyesbbé tételével.

Eme reformok keresztül vitelével az állami jövedelmek tetemesen megcsappannának ugyan, ezt azonban teljes mértékben lehetne helyreállítani:

a III. oszt. kereseti adó és a tőke-kamatadó emelésével és erélyes behajtásával;

a börzeadóval;

a szeszadó reformjával.

Minden méltányos és igazságos teherviselési megoszláson kívül a gazdaközönség fizetőképességét s jövedelmét bőségesen lehetne fokozni a szőlők intenzívebb felújításával, gazdasági iparágak és a talajjavítások felkarolásával. Feltétlen posztulatuma továbbá a gazdaközönségnek a telepítések kiterjedtebb mértékben való esz-közlése, kisebb bérletek alakítása, a munkás-kérdés rendezése, a gazdatiszti osztály viszonyait szabályozó törvény s a cselédtörvény reformja, a gazdasági felszerelésnek és a kisiparos szerszámjainak az elárvereztetés ellen való megvédése.

Szükséges, hogy a gazdasági ismereteket már a népiskolákban a gazdasági körnek megfelelő arányokban tanítsák, szükséges a gazdasági iskolák szaporítása, kisebb mintagazdaságok felállítása, hol a kisgazda gyakorlati kiképzést s útmutatást találna.

Mindezeknek az üdvös eszméknek végrehajtásához erős tömörülésre van szükség, oly táborra, melyben a közös szent cél érdekében nagy-, közép-, és kisbirtokos és kisiparos egyesítve van. Szükséges hozzá az állam hozzájárulása, segítsége, szükségesek erős karakterű szervező tehetségek, mindennekfelett pedig szükséges öntudatra ébredt, munkabíró, munkálni, tenni akaró közönség.

S mi sajnós leginkább az utóbbinak vagyunk híjjával. A magyar közönség maga az, a melyik legkevésbé törődik a saját bajával. Hiába való ez ellen az indolencia ellen minden szervező képesség, minden erős karakter, minden jóakarát, a lethargiából, vagyis a szolgaságból semmi lelkesítő szó fel nem veri.

Pedig mily rendkívüli sokat tehetne a társadalom, még az állami és tőkeomnipotencia ellenében is – ha akarna.

Nincs hálásabb s biztosabb eszköze erre a *szövetkezeteknél*.

A szövetkezetek nemcsak arra alkalmasak, hogy a nép hitel- és fogyasztási igényeit kielégítsék, hanem arra is, hogy a jelenleg uralkodó örült pénzgazdálkodás helyett ismét visszaállítsák a naturál-gazdaságot s ez által a gazdasági, társadalmi és politikai élet súlypontját a nagytőke kezéből kiragadva ismét visszahelyezzék a földre.

Minket bárminő gazdasági vagy politikai akciónkban mindig csakis ennek a vezérgondolatnak kell vezetnie. Ha ez a törekvés sikerülne, ha a hatalom súlypontja ismét a magyar földön nyugodnék – feltéve, hogy az a magyar föld ismét magyar kézben lesz – csakis akkor lehet remény ahhoz, hogy Magyarország egészséges fejlődésbe fordul s társadalma visszatér a keresztény alapokra. A pénzuralom természeténél fogva mindent cenzuralizál, a natural gazdasági uralomnak tehát mindent deczentralizálni kell. Erős vidéki központok teremtésével sokkal könnyebb lesz a közteherviselés, sokkal egészségesebb a politikai és társadalmi élet, sokkal virágzóbbak a gazdasági és pénzügyi viszonyok.

Mennyivel könnyebbül pl. a gazda terhe, ha adóját a vidéki központba természetményében is befizetheti, melyet az állam a katonaság, kórházak, fegyházak, más közintézmények részére sokkal olcsóbban és jobban használhat fel, mintha a közvetítő kereskedelem útján az adózó gazda károsodásával és tetemes százalékkal megdrágulva jutna kezéhez!?

Ha ép ilyen megkönnyebbüléssel lehetséges lesz a vidéki központokban a közönségnek politikai, társadalmi, másnemű gazdasági igényeit s kötelezettségeit kielégíthetni; ha a gazda pénzügyi szükséglete a terhek jó részének természetben való beszolgáltatása által ily jelentékeny módon fog csökkenni; ha a gazda nem lesz rászorulva a kényszereladásra, az uzsorakölcsönre: akkor ismét ő lesz az Úr széles Magyarországon.

Ez az állapot azonban csak a deczentralizáció, vidéki központok teremtése által, és pedig szövetkezetek útján érhető el.

A szövetkezetek ügye nálunk még mindig nincsen a rendes kerékvágásban. 1852-ben alakult az első szövetkezet s 1868-ig

mindössze csak 29 jött létre. 1895-ben az egész országban mindössze 1068 szövetkezet volt, melyeknek nagyobb része azonban minden más nevet megérdemel, csak a szövetkezet nevet nem. Csak körülbelül 400 szövetkezet, melyek *gróf Károlyi Sándor* agitációja folytán jöttek létre s a keresztény fogyasztási és hitelszövetkezetek azok, a melyek igazán megfelelnek hivatásuknak. A többi szövetkezet nem más, mint nyereszkesedésre alakult vállalat.

A szövetkezeti ügynek hátramaradottságát mutatja az is, hogy csakis nagyobbára hitelszövetkezetekre szorítkoznak, melyek kielégítik ugyan ott a hol és úgy a hogy a megszorult gazda és kisiparos hitelgyényeit, de nem csökkentik a pénzgazdálkodást, a pénzszükségletet.

Kétségtelen, hogy gazdasági bajaink első orvos-szere a hitelnyújtás, de evvel a baj se megoldva, se végleg orvosolva nincs, csak az orvoslás meg van kezdve. Nekünk a pénzgazdálkodás megszüntetésére kell törekednünk s oly szövetkezeteket alakítanunk, melyek egy szervezet keretében felölelik a gazda egész üzleti életét, vagyis a hitel mellett eszközlik a *fogyasztási* cikkek beszerzését és a *termékek értékesítését is*.

Magyarországon pedig nagyobb szabású ily hitel-értékesítési és fogyasztási szövetkezet csak egy van: a „*Magyar Mezőgazdák Szövetkezete*”.

Ez a szövetkezet minden tagnak fedezi összes szükségletét. Ad erőtakarmányt, műtrágyát, gépeket, gazdasági eszközöket, vasat s más a gazdasághoz szükséges anyagokat; ad készpénzt, nyújt hitelt, értékesítés végett átveszi a gazda terményeit, melyek értékével törleszti a nyújtott pénzhitelt, a szállított anyagok és eszközök árát.

Ez a szövetkezet tehát a gazda pénzszükségletét a minimumra szállítja le, óriási üzleteket bonyolít le pénz nélkül s a mellett a gazda pillanatnyi, apró-cseprő szükségleteit gyorsan fennakadás nélkül kielégíti, úgy, hogy a megszorult gazda nem kénytelen uzsora, vagy más pénzhitelhez fordulni. Elképzelhető tehát, hogy mennyi készpénzszükséglettől és forgalomtól menti meg a magyar gazdát ez az egy szövetkezet.

Sajnos azonban, hogy ez csak egy s ez is a központban csak nagyobb birtokosok által vehető igénybe.

A kisgazdáknak és középbirtokosoknak is teljesen hivatva van kielégíteni úgy hitel-, mint fogyasztási-, sőt legújabbban terményértékesítési igényeit is a fővárosban alakult „*Keresztény fogyasztási és hitelszövetkezetek országos központja*”, melyet mint az egyházpolitikai áldatlan reformok óta lelkes hazafiak s mindenekfelett keresztény gondolkodású férfiak által létesített keresztény fogyasztási és hitelszövetkezetek szövetségét hozták létre egy évvel ezelőtt keresztény gazdasági politikusaink.

Természetesen, hogy úgy a *keresztény fogyasztási és hitelszövetkezetek*, mint fővárosi központjuk minden oldalról a lehető legvehemensebb támadásban részesülnek, mindazonáltal, – mint eme szövetkezetek jeles orgánumból a „*Társulati Értesítő*”-ből is látjuk – a kezdet nehézségei mellett is fokenként rohamosan erősödnek számban, vagyonban egyaránt. Ha ezekkel a keresztény fogyasztási és hitelszövetkezetekkel sikerülne behálózni egész Magyarországot, akkor még lehetne reménységünk egy keresztény restauráció közeli megvalósulásához.

Ebben az akcióban a keresztény társadalom csakis önmagára van utalva, mert az állam nem hogy segítené, de még tőle telhetőleg üldözi munkálkodását. Mintául szolgálhat nekünk ebben a tekintetben Németország, de sőt Oroszország is.

Oroszországban legújabbán az önszegély alapján szervezeteket létesítenek, melyeket a tisztességtelen kereskedelem tett szükségessé. Ez a kereskedelem ugyanis az orosz gabonának a hírnevét teljesen tönkretette a külföldön az által, hogy a gazdáktól olcsó áron vásárolt jó terményt szeméttel s homokkal keverte, hogy így az eladásnál jelentékeny haszonra tehessen szert. A külföld bizalma így teljesen megingott az orosz kereskedelem iránt s az orosz termény sohasem volt képes azt az árat elérni a nemzetközi piacon, mely a minőségének megfelelő volna. Ezen bajon segitendő, az orosz nagy- és kisbirtokosok értékesítési szövetkezeteket alakítanak, a melyeknek feladata a mezőgazdaságnak összes érdekeit érvényre juttatni, a

kis- és nagybirtokos nehéz anyagi helyzetén segíteni, a mezőgazdasági hitelt megteremteni. Egyes vidékeken a szövetkezetek már oly hatalmasak, hogy a kereskedelem megkerülésével direkt összekötetésbe léphetnek a külfölddel. Így *Svéd- és Norvégország gabona-szükségletének jelentékeny részét ily szövetkezetek szállítják.* Különösen *Finnország nagyfejedelemségben nagyarányú a gazdák szervezkedése,* a hol egy gazdaszövetség is alakult, a mely az összes értékesítési szövetkezeteket felöleli. A finnországi gazdaszövetségnek különösen főfeladata a *paras2birtokosokat a gabona-uzsorától megmenteni* s a közvetítő kereskedelmet a spekulációk befolyása alól felszabadítani és önállósítani. Miután a gazdáknak azon törekvése,, hogy a börzspekulációk eltiltassanak, a kereskedelemnek a kormánynál gyakorolt hatalmas befolyása folytán eddig kivihető nem volt, a gazdák az önsegély útján szervezkedve, szövetkezeti úton igyekeznek a börze hatalmát megdönteni az által, hogy a gabonakereskedelmet a börze teljes megkerülésével igyekeznek lebonyolítani. Bár tehát az orosz kormány *úgy a mezőgazdasági hitel szervezésével, mint közraktárak létesítésével a mezőgazdaságnak* közvetlen segélyére siet, a gazdaközönség nem támaszkodik teljesen a kormány segélyére, hanem saját erejéből igyekszik válságos helyzetén segíteni. A mezőgazdasági válságból való kibontakozás egyedül a kormány iniciatívájából még Oroszországban sem remélhető, a hol pedig a kormányzat nincs oly illetéktelen befolyásoknak alárendelve, mint nálunk.

Nálunk az igaz más kormány van, de más társadalom is. Evvel a mi társadalmunkkal nem lehet kezdeni, nem lehet tenni, nem lehet végrehajtani semmit; annyira meg van romolva.

Pedig jóakarát és szorgalom mellett siker koronázná a törekvést. Hogy egy példát hozzak fel, *Vályi* János eperjesi gör. kath. püspök pár évvel ezelőtt behozta egyházmegyéjében az öntűzkár-biztosítást szövetkezeti alapon s mindeddig fényes sikerrel zárultak le az évi számadások. A sok évi számadásokból látta az egyházfő, hogy az egyházmegye templomainak, parochialis, kántoralis és iskolai épületeinek biztosításából évente mindig nagy nyereséget rak zsebre a zsidó

biztosító társulat, s úgy gondolkodván, hogy jobb célra lesz fordítva az az összeg, ha megmarad a hívők kezében: behozta az öntüzkárbiztosítást Vállalkozását siker koronázta,; de vajjon követék-e, más egyházmegyékben példáját? – Nem tudok róla semmit.

S a bérleti politika? Meddig lesznek még nagybérleteink kizárólag zsidókézből?

Mindezen nagyjában érintett irányelvek, ha keresztülvihetők volnának, eléggé alkalmasak lennének arra, hogy Magyarországon a gazdasági egyensúlyt helyreállítsák, hogy a hatalmat visszaadják azok kezébe, a kiknél volt ezer éven át.

Volna még egy pár üdvös s a baj orvoslásához radikális eszköz, de ezek keresztülvihetősége vagy sikere a mai idők fortagában oly hihetetlennek látszik, hogy elég ha csak megemlékezem róluk.

Ilyenek volnának a bankok decentralizálása, a váltóképesség megszorítása, az uzoratorvény revíziója, az ipar terén a szabad ipar eltörlése s a céheknek a kor viszonyaihoz mért alakban való visszaállítás, az 1867. XVII. és az 1895. XLIII. t.-cz. eltörlése, vagyis a zsidók vallási, polgári és politikai jogainak a lehetőségig való megszorítása.

Ne szégyeljük bevallani, hogy még gyengék vagyunk a zsidók emancipálására, mint az az ember, a ki restelli bevallani az orvosnak baját s eme restelkedése miatt belehal bajába. Vigasztaljon minket az a tudat, hogy más nemzetek és népek, nálunknál magasabb gazdasággal és kultúrával bíró népek is, érzik a zsidók emancipálásának mindörökké időszerűtlen és veszedelmes voltát.

De ha az utóbb említett reformeszmék a mostani társadalmi és erkölcsi felfogás mellett úgyszólván utópisztikusabbnak is tűnének fel, annál könnyebben – csak egy kis jóakarat kell hozzá – valósítható meg az az elv: *vásároljunk csak keresztény ipartermékeket s csak keresztény kereskedő közvetítésével*, még akkor is, ha a külföldre adjuk ki pénzünket

Az az elv, hogy pártoljuk a „hazai” ipart mindenáron, már hitelét veszítette, legalább minden józan gondolkozású ember előtt

hitélet kellett vesztenie. Az az ipar nem hazai ipar, de zsidó ipar»
 Annak pedig, hogy a zsidó ipar véletlenül Magyarországon fejlődött, ránk nézve ép oly közömbösnek kell lenni, mint a milyen közömbös a zsidóra nézve, hogy Német-, Francia-, avagy Magyarországon prosperál, csak prosperáljon.

Igaz ugyan, hogy ha külföldről szerzem be ipari szükségleteimet idegen országba küldöm pénzemet, de vajjon nem ép oly idegen-e előttem az a zsidó, aki a hazafiság oroszlánköntösébe bújva körülöttem ólálkodik? A kettő között csak az a különbség, hogy amaz (feltéve, hogy szintén nem zsidó) jó barátom, emez ellenségem; amaz jó, tisztességes portékát ad nekem, emez drágán megfizetett hazai rongyot.

S ez a felfogás nem csak nem ellenkezik a hazafiassággal, a keresztény elvvel, *de* nem ellenkezik a nemzetgazdaság számításával sem, mert a külföldre keresztény kézbe adott pénz kamatostul jön vissza a] kezembe gabonámért. A hazai zsidónak „hazai” rongyaiért kiszórt pénz pedig *ittthon* vásárolja össze lenyomott áron, kényszervásáron drága búzámat s aztán mint drága lisztet eteti meg velem, vagy mint drága terményt szállítja a külföldre, kaczagva vágván zsebre a *csekélyke* árkülömbözetet.

Ne a hazai zsidó nagyiparért törjük mi magunkat, de az. agrikulturáért; erre utalt minket a természet s áldanunk kell érte az Istent. Akkor többet is, jobbat is termelnénk, többet többért adhatnánk el a szükségleteiben folyton emelkedő nyugatnak.

A keresztény, legyen az akármilyen felekezeti, akármilyen nemzetiségű, akármilyen állam polgára, ezerszeresen közelebb áll hozzám, – még akkor is, ha ellenségképen állok vele szemben, – mint a legsovinisztább s a legékesebb magyar nevet viselő magyar-zsidó nemes!

Ez az egy megdönthetetlen igazság, mely már az előző fejezetekben is elég igazolást nyert, tökéletesen elegendő ahhoz, hogy habozás nélkül minden tehetséggel pártoljam a keresztény ipart, a keresztény kereskedelmet, tekintet nélkül minden állami vagy nemzetiségi korlátra.

Ennek az elvnek következetes és kitartó keresztülvitele is hathatósan hozzá fog járulni ahhoz, hogy a hazai zsidóság karmai közül kiszabaduljon az immár agyonboldogított haza.

Akadtak ugyan egyházi férfiak is, sőt akadt egy Magyarországon is az' egyházpolitikai mozgalmak idejében sokat emlegetett diplomata, aki körülbelül azt mondotta, hogy minden zsidóellenes mozgalom ellenkezik a szeretet vallásával, a keresztény vallással; épen azért, aki ilyenmú elveket vall s akciókat indít, az nem jó keresztény. Súlyos szavak ezek, de még inkább igazságtalanabbak, mert annak a diplomatának, mint egyházi férfinak tudniok kellett volna, hogy annak a szeretet vallásának alapítója, Jézus Krisztus, korbáccsal kergette ki a templomból a pénzváltókat és kufárokat!

S vajjon eme keresztény, de úgynevezett „zsidóellenes” mozgalom vezetői tesznek-e egyebet, minthogy tudatlan és gyámoltalan testvéreiket megmenteni igyekeznek a pénzváltóktól, a vámpiroktól és a hiénáktól? Hát lehet-e jobban, önfeláldozóbban, magasztosabban eljárni a szeretet és a humanismus nevében, mintákkor,, mikor gyámoltalan véreimet talán saját életem árán is nem engedem kiszolgáltatni a fenevadak öldöklő karmainak? Hát támadok-e én akkor, midőn családom tagjait vérezem, fegyverzem, hogy tudják életüket megvédeni ama hiénák ellen?

„A ki téged megdob kővel, dobd vissza kenyérrrel” mondja az irás! Hisz dobnám, vissza dobnám kenyérrrel, ha volna! de mikor nincs, nincs egy betevő falatom sem! S midőn gyermekeim nyújtják kiaszott karjaikat, mikor meggémberedett ajkaik kenyeret jajgatnak: akkor bünt követek el, ha a kenyeret visszaveszem, ... nem, ha a kenyeret nem engedem haldokló gyermekem ajkai elől elragadni a telhetetlen háрпиáknak ...?

Ha ez bűn, akkor mi az erény, mi a kötelesség, mi a felebaráti szeretet?

Nem! azok, a kik ezt bűnnek tartják, azok nem keresztény emberek, azok nem ismerik a kötelességet, azok nem értették meg sem szívükben, sem lelkükben az Evangéliumot, azok nem emel-

kedtek fel a krisztusi szeretet fenségének megértéséig, azok nem ismerik Ágostont, Gergelyt, Amiensi Pétert, Kapisztrán Jánost, az Ecclesia militans eme ragyogó csillagait.

S mi, a kik eme Ecclesia militans, a kik hazánk, embertársaink, testvéreink szolgálatában állunk, mi nem volnánk erősek hitünkben, nem volnánk biztosak tudásunkban, nem volnánk meggyőződve igazságunkban, nem volnánk sem Egyházunk, sem hazánk, sem a trón megbízható, tántoríthatatlan fiai, ha kicsinyes ellenvetések, ha bárminő helyről jövő ferde felfogások csak egy lépésre is el tudnának tántorítani minket egyenes utunkban.

Az Egyház és a Haza felett mindinkább tornyosulnak a terhes, sötét felhők. Munkában és türelemmel várjuk meg, míg az a sötétség egészen bevonja az eget, várjuk meg, míg azokból a felhőkből megindulnak a könyek . . .

Várjuk meg . . . Talán azok a hideg cseppek lehítik a századvégi forró agyvelőt, talán abba a forrongó chaosba önt egy kis megnyugvást s talán akkor az a tétovázó, révedező, anyagra tapadt szem feltekint a magasba . . .

... S ha feltekint, akkor elő fog törni onnét felülről a sugár, mert az Isten irgalma véghetetlen! . . .

VI.

A ZSIDÓSÁG A KULTÚRA TERÉN.

Azt a positiót, melylyel a zsidók Magyarország közgazdasága terén rendelkeznek, nyugodtan állíthatjuk, hogy a kultúra terén is elfoglalják, más nemzetek és népek kultúrája megközelítőleg sincs annyira át- és áttörve zsidó elemekkel, mint a mienk.

A kultúra, különösen annak egyik túltengése, a hivatásából kiforgatott hírlapirodalom, valóságos hetedik nagyhatalommá fejlődött a XIX. század chaotikus forгатagában, s a zsidó, a Vi nagyon jól tudja a hasznosat a széppel megegyeztetni, minden erejével rávetette magát eme nagyhatalmi ágra. Célja nem mindenütt sikerült neki teljesen; mi azonban nem lévén élelmes nemzet, nem lévén oly karakter, a melyik üzletet csinál a legszentebb érzeményekből is: nagyon könnyen kiengedtük kezünkől azt a nagyhatalmi bunkót, melynek eddig mindig csak a vékonyabb végét fogtuk.

No már, sajnós, nem fogjuk egyik végét sem; nálunk az a bunkó ma már teljesen a zsidók kezében van, a kik nem fukarkodnak a használatában.

Nem az egész kultúrát, nem az egész irodalmat értem, csak a hivatásából kiforgatott hírlapirodalmat, a kultúra eme üzleti ágát. A többiben még ideig-óráig tartjuk magunkat. Az igaz, ebben is főképen csak azért, mert a zsidó oly üzleti ágra, a melyik nem hoz rebachot, nem igen adja a fejét.

A tudomány terén a külföld, különösen a nyugat sokkal inkább el van árasztva zsidó elemekkel, mint mi, de a zsurnalisztika

terén nekünk egymagunknak több zsidónk van, mint az egész világnak együttvéve.

Az irodalom, művészet terén is a nyugat bármely államával kiállhatják a magyar zsidók a versenyt, a mi annál megdöbbentőbb reánk nézve, mert míg a nyugaton a zsidók eme kulturális előhaladása majdnem a francia forradalom, – tehát egy évszázad óta fejlődött ennyire – addig nálunk alig 30 éves ez a fejlődés; s míg máshol folytonos apadásban, vagy legalább is stagnálásban vannak, addig nálunk rohamosan fejlődnek, kézzel-lábbal lépnek el minden kulturális mezőt, most már oly tereket is, melyek eddig kevésbé spekulatív természetüknél fogva lehet mondani immúnisak voltak tőlük.

Ez nálunk a kevésbé méltányolt veszedelem. Mert mindeme jelenségek azt látszanak bizonyítani, hogy a kulturális érzékkel ellátott zsidók nálunk találván fel tevékenységük kifejlesztésére az igazi talajt, mindenünnen ide igyekeznek, ebbe a tejjel-mézzel folyó Kánaánba.

Már most az a kérdés, vajjon a zsidóknak a kultúra terén való megjelenése s rohamos inváziója rejt-e magában valami veszedelmet, vagy nem? Van-e külön zsidó szellem, zsidó génius, zsidó karakter, zsidó politika, mely a szellemi termékek s a köztevékenység útján képes lenne bizonyos idő múlva a népek és nemzetek karakterét, szellemét, erkölcsét módosítani, átalakítani? S ha van, vajjon káros-e, vészthozó e az a szellem? Vajjon a helyes, a keresztény társadalmi és erkölcsi felfogással ellentétes irányba tör-e? Vajjon alkalmas-e arra, hogy a múltat feledtesse velünk, hogy a jövőben más ideálokat alkosson lelkünkben, más igazságokat öntsön szívünkbe? Vajjon mindez alkalmas-e, erre tör-e az a zsidó szellem, a zsidó géniusz?

Ha mindez igaz, való volna, akkor, ismerve a zsidó karaktert, nem volna nagyobb veszedelem az egész keresztény társadalomra, mint a zsidóság végleges elhatalmasodása, megizmosodása a kultúrában.

Megvallom, a kérdés nagyon nehéz, melyen vitatkoztak már tudós férfiak, de véglegesen eldöntve még ma sincsen. Lehet kü-

lönben, hogy mai napig eldönteni még nem lehetett. Oly fiatal¹ még a zsidó irodalom a népek kultúrájában s annyira képesek elpalástolni a zsidók produktumaikban egyéniségüket, annyira képesek alkalmazkodni az úgynevezett „korszellemhez”, a hasznos-hoz, hogy kulturális működésükből eddig még igazán nem lehetett kiolvasni, hogy mi hát bennük az igaz, a való?

Nem akarok ítélni e kérdésben, hogy részrehajló igazságtalansággal vádoljanak addig, míg sorra nem veszem a zsidóság azon kimagasló alakjait, melyek a nemzetek kultúrájában és közéletében nagy névre tettek szert. Mindenekelőtt ezeket kell szemügyre venni és az összehasonlítások után létrejött összhangból kiolvasni, hogy volt, van, vagy lesz-e bennük valami elütő, valami sajátos, a mely kirí az árja és altáji kultúra szelleméből

Nézzük első sorban az államférfiakat, a kik nemcsak irodalmi munkáikkal, de mindenesetre mint emberek egyéniségükkel is hatottak nemcsak környezetükre, de egy egész osztályra, talán egész népre.

Disraeli, a Beaconsfield lord ó-angolszász névbe bújt velencei zsidó, Gambetta, a félvér francia és Cremieux különösen az a három személy, kik a zsidó államférfiak közül kimagaslottak. E három férfiú irodalmi működésén nem igen látszott meg külön zsidószellem, koruknak fiai voltak, *nemzetük tagjainak lenni látszottak*, de mégis, midőn Disraeli nyíltan hirdeti, hogy az európai faj alsóbbrendű, tisztátalan vérű faj, a szemita pedig tisztább, magasabb rendű faj, melynek szervei tökéletesebben vannak kifejlődve, bizonyára nem az angolszász karaktert tükrözteti vissza; s az a Gambetta, a ki egy pennával a füle megett telepszik le Parisban s rövid időre rá milliókat forgat a zsebében, bizonyára nem típusa Vercingetorix utódainak.

De nézzük a többieket: Luzzatti, Lasker, Bamberger, Mendizabal, Liebermann, Fould, Raynal, Goschen, Friedenthal, Jules-Simon, Cancrin gróf, Arnim gróf, Hamburger, Wahrmann Móricz., Falk Miksa, mind kiváló politikusok voltak, nem volt irodalmi működésükön szemita bélyeg, de egyéniségükből nem rítt-e ki

mindenhol kétségtelenül keleti származásuk? S vajjon nem ez az egyéniség, az a külső nyilvánulás tükröztette-e vissza lelküket a maga igaz voltában? Hogy most még nem tör elő pennájokból lelküknek igazi tartalma, az mostani helyzetükben, eszélyességük, óvatosságuk mellett nagyon természetes; de ki biztosít minket arról, hogy akkor, ha majd minden hatalomnak birtokában nem fognak maguk felett semmi korlátot, semmi tekintélyt érezni, hogy majd akkor nem fog-e eme tartalom a pennában is megnyilatkozni?

Nézzük tovább a tudományt: nézzük ennek két kiváló alakját: Mendelssohn Mózesét és Spinoza Baruchot. Mindkettő nagy filozófus volt s mind a kettő ellenkező felfogást, ellenkező elveket vallott, de külön zsidó szellemet munkálataiban egyik sem árult el. Spinozán meglátszik a déli hevesebb vér lüktetése, Mendelssohn iratai visszatükröztetik a magába zárkózott, érzelgős, itt-ott melancholikus éjszak-német szellemet. Mind a kettő az éghajlatnak, a népnek jellemét írta a papirosra, melyben született és élt.

Mégis, mindezek mellet átrezeg a sorok között mindkettő művén homályosan, alig-alig derengőn, valami bús fájdalom, mely már kétezer év óta ott rágódott lelkükön. Átrezeg ez mindkettő művén, pedig Spinozát, avagy Mendelssohnt, egyéniségüket és karakterüket tekintve: ki tartaná zsidó típusnak? Eme két kimagasló nagy emberük van, s eme két ember is csak úgy lehetett szívben, lélekben is nagygyá, hogy kivetkőzött minden legkisebb sajátságából, mely zsidó vonást lehelt volna rájuk. Lelküknek, hogy szabad szárnyalást nyerhessenek, le kellett dobnok azt a koloncot, melyet a talmud és a zsinagóga rakott rájuk. Mendelssohnnál és Spinozánál nem is lehet másról szó, mint a zsidó származásról.

De nézzük a többiekét: Munk, Oppert, Darmestetter, Loeb, Marx, Lassalle, Derenbourg, Halévy, Reinach, Ebers, Weil, Breal, Ballagi azok a férfiak, a kik a zsidóságot a tudomány terén képviselik.

Mit látunk mindezeknél? Koruknak bélyegét, a népnek, melyben születtek, kultúráját írásaikban magukon viselték; egyikről sem lehet azt állítani, hogy valami közös szemita vonás nyilatko-

zott meg írásaikban, de azért az összességéből kirí az a jellemző sajátosság, hogy egyes kalmárokhhoz méltón tudták értékesíteni azt, a mit már mástól átvettek, nagyszerűen kitűnően tudlak egy megindított csapást folytatni: de teremteni, felfedni valami önállót, alkotni valami újat, nem voltak képesek.

A zsidó karakter kalmár természete, lelkének a közönségesnél magasabbra emelkedni nem tudó szárnyalása s az ideál nélküli anyaghoz kötöttsége, észrevétlenül bár, de megnyilatkozik ezek termékeiben. S a zsidó romboló karakter nem a legimpregnásabbul van-e kidomborítva Marx Károlynak, alias Mordechajnak mindent nivelláló, minden társadalmat összetiporni akaró lázongásában?

Ama körülmény, hogy a zsidók kiválóan kedvelik a mennyiséglant, az orvosi tudományt s érzékek van a nyelvtudomány iránt, még nem döntene külön szellemük mellett, mert mindezekre őket nagyobrészt sorsuk kényszerítette rá s nem annyira hajlamuk. Igaz ugyan, hogy a zsidó sok nyelvet megtanul, de jól és tisztán egyet sem. Mindig kirí hangsúlyozásából a zsidó járgon, a mi már is megkülönbözteti a többi népektől. Mint főképen szemita vérrel rendelkező népnek, megvan kétségtelenül a hajlama a számfejtéshez; ezt a számfejtést azonban nem annyira az exact tudomány, mint inkább a gyakorlati élet terén igyekezett értékesíteni. Ezt mutatja az a körülmény is, hogy most, midőn az építési vállalkozás oly jövedelmező üzletág, tömegesen tódulnak a technikára

Eme alig észrevehető s megfigyelhető jelenségekből, ha a múltra és a jelenre nézve mondhatjuk is, hogy nem találkozunk bennök különleges zsidó szellemmel a jövőre nézve nem kockázthatjuk meg ezt az állítást.

A szépirodalommal sem vagyunk máskülönbén.

Eme téren még az ó-korban, Róma virágzásának tetőpontján, a boldog Augustus korában volt egy híres zsidó költő, kinek szelleme, verseiben megnyilatkozó egyénisége teljesen elűt, tökéletesen kirí Róma összes szellemi munkásainak műveiben megnyilatkozó karakterétől.

A híres óda-költő és udvaronc: Horatius Flaccus eme férfiú.

Diákkoromban, a midőn még nem foglalkoztam a zsidókérdéssel, sőt az önképző-körben nagyban portáltam zsidó kollegáimat, s a mikor még halvány sejtelmem sem volt arról, hogy Horatius zsidó volt, latin professzorom egekig ható dicséretének arányában növekedett dühöm az ellen a kétségtelenül nagy költő ellen. Az a tolakodó udvaronc; az a hitvány, gyáva lélek, a melyik nemcsak szégyenletesen megfutamodik Philippinél, de még meg is meri énekelni, hogy mint dobálta le magáról paizsát, fegyvereit, kardját; az a határtalan önteltség, az a megmérhetetlen gőg, mely kiárad belőle midőn az almafát kidöntötte a szél, hogy mily pótolhatatlan veszteség érte volna az egész római birodalmat, ha az a fa véletlenül őt merte volna agyütni; az a rosszakarátú sarkazmus, melylyel az a parvenü lakáj pellengérré állítja a római polgári társadalom szokásait: mondom, mindez a jelenség minden költői magassága mellett is, nem lelkesedést, de utálatot ébresztett bennem az iránt az ember iránt.

Lehet, hogy bizonyos természeti ösztön nyilatkozott meg akkor bennem, avagy bántotta érzékemet az a disszonáns hang, mely az egész római irodalom harmonikus egészéből oly éktelenül kirítt: elég az ahhoz, hogy Horatius Flaccusban már diákkoromban felfedeztem oly sajátosságokat, oly karaktert, mely teljesen elütött a római szellemtől, római karaktertől, s a mely elüt a kereszténység szellemétől is.

A rómaiak nem tudták mi ez, s tisztán Horatius excentrikus egyéniségének tudták be mindeme jelenségeket; ma már tisztán áll előttük, hogy mindez nem egyéb, mint a zsidó szellemnek, a zsidó géniusznak, a talmudnak ódáiban és szatirákban való ellenállhatatlan megnyilatkozása.

S ebben a tekintetben Horatius őse valamennyi nemzet összes zsidó költőjének. Nézzük sorba csak a legkiválóbbjait: Jehuda Halevyt, Heinét, Börnét, Lindaut, Nordaut, Minszkyt, Natsont, Sacher Masochot, Auerbachot, Kiss Józsefet, Bródy Sándort. Mindegyiknek egyéniségében van valami Horatiusból, csak hogy ez az

egyéniség a munkálataikban nem mert most még szabadon megnyilatkozni.

Azt a határtalan fenhéjázást, felsőbbségérzetet, sarkasmust, rosszindulatú gúnyt, melyet minden keresztény társadalom és kultúra iránt éreznek, most még magukba fojtják, mert még nem érzik elérkezettnek rá az időt, hogy kinyilvánítsák. Horatius megmerte tenni, mert csak maga volt, nem lehetett volna róla általánosítást levonni; de meg a mi a fő, az udvari lakájnak nem volt szüksége előfizetőkre.

Ezért – az előfizetőkért – nem merik a zsidó írók pellengrére állítani azt a társadalmat, mely pengő pénzzel fizet nekik

De nem kell más, csak egy kis tárgyváltozás s máris úgy bele tudják észrevétlenül a sorok közé lehelni a szellemüket, karakterüket, hogy a keresztény társadalom maga sem tudja, mikor lesz zsidóvá szívében és lelkében, maga sem tudja, mikor felejtette el Krisztust s fogadta szívébe Simon ben Johait.

Ha a keresztény társadalom helyett tárgyul választják a zsidó társadalmat, az átalakulás tünete rögtön mutatkozik. „Simon Judit” és a többi társa tetszik nekünk, könyekre is fakasztja a gyengébb szíveket; pedig azon a költeményen zsidó szellem ömlik végig. Más ember, mint zsidó, mint Kiss József nem tudta volna szebben megírni; látszik rajta, hogy a költő szíve egybe volt forrva a tárggyal.

Eme példa daczára a zsidóság ezen a téren sem tud önálló alkotó erőt felmutatni. Heine az egyetlen, a kiben valami eredetiséget fel lehetne fedezni, francia törzsoökből szívta magába a költői nektárt.

Nem akarom ezzel határozottan azt állítani, hogy a zsidókban egyáltalában nem lehet eredetiség, nem lehet produktív, teremtő erő. Sőt azt állítom, hogy van, csak hogy ennek a teremtő erőnek kifejlesztésére most még nincs alkalmas tereünumuk s épp ezért csak azt átalakítani, közvetíteni, azon rágódni kénytelenek, a mit mi adunk nekik. Az ő igazi vénájuk, a mely a talmudban és Horátiusban nyilatkozott meg oly hatalmasan, most még szunnyad, mert kénytelen szunnyadni.

Ezt a feltevésemet igazolja dr. Birnbaumnak az 1897-iki bázeli zionista kongresszuson mondott nagy tudású beszéde. Szerinte a zsidók két részre oszthatók: keletiekre és nyugatiakra. A keletiekben megvan a zsidó génius, van saját kultúrájuk, a mely azonban gazdasági hátramaradottságuk folytán előrehaladni nem képes. A ná-sik, a nyugati rész elvesztette ugyan saját kultúráját, de nem vesztette el faji agnosztikonjait. Ezért valóságos kárhozat és teher rájuk nézve az európai keresztény kultúra, melynek nyúge alatt kénytelenek nyögni.

Tehát Birnbaum is, a zsidó tudós elismeri, hogy van benők külön zsidó szellem, külön zsidó génius, mely azonban most a kényszerűség behatása alatt nem fejlődhet ki. Szerinte szellemük szabad nyilvánítását eredményezné a Zsidóország visszaállítása.

Hogy ez a kitörő zsidó szellem milyen lenne, azt megmutatta Horatius és a Talmud.

Egy bökkenő van csak itten: a Biblia. Mit szól mind ehhez ez a szent könyv, az ó-kor eme leggyöngédebb terméke?

A választ már megadtam az előző fejezetekben, hogy a Biblia nem zsidó termék. Az elvitázhatatlan, hogy zsidó, illetve akkor még izraelita elmék rakosgatták össze, de nem zsidó szívvel. Mózes óta a zsidóság folyton hanyatlott, züllött s a Bibliát sohasem tartotta saját könyvének, saját lelke tükrének Csak most, mikor annyira érzik vesztüket, mikor létük igazolására nem tudnak már egy fűszálba sem kapaszkodva ránczigálják elő azt a szent könyvet. Pedig kik írták, alkották a »Bibliát? Azok a patriárhák korszakából a Mózes utáni korszakban felejtett szent emberek, a kik minden eszközt megragadtak, még írtak is, leírták szívük fájdalmát, lelkük nemességével szépítgetve népük bűneit, csakhogy javuljanak meg. De hasztalan volt fáradságuk. Izraelben 5 igaz ember sem találkozott. A nép szívében akkor már rég meg volt gyökeresedve a talmudi erkölcs, melyet többé semmiféle bibliai tanítás, de még maga Jézus Krisztus sem volt képes kiirtani.

Oly korban éltek s úgy írtak azok az emberek, a kik a Bibliát megírták, mint a milyenben élnek most azok a bölcsek, a kik

a fine de siècle társadalmának a tiszta erkölcsökről prédikálnak. Vajjon ki fogja állítani, hogy P. Didonnak könyve Jézus Krisztusról, mely a XIX. század végén látott napvilágot, a XIX. század társadalmának irodalmi és erkölcsi felfogását tárja elénk? Vajjon ki fogja állítani, hogy a Biblia, a melyet a próféták a zsidó erkölcsök végzülése alatt az izraeliták megmentéseért írtak, az akkori zsidó szellemet, erkölcsi felfogást és karaktert lehelni ránk?

Hiszen a fájdalom szüli a sóhajtást, a rabság a szabadság utáni vágyat, a züllött erkölcsök a prédikációt! Ha a zsidóság az ó-korban nem lett volna olyan, mint a milyen most, akkor nem lett volna szükség prédikálásra s ki tudja, lett volna-e Biblia?

Azok az emberek írták ezt az aranykönyvet, a kik Izraelt és Jehovát még lelkük tiszta sóhajával, elméjük fenségével, szívük igaz melegével imádták – azoknak az embereknek, a kiknek lelkében ott rágódott már mindaz a miazma, a mit a talmud magában összefoglalt. Sőt már azok közül is, a kiknek lelkük még tiszta volt, sokaknak beteg volt a szívük. Ott van a Dávid példája, az ő zsoltárai és az ő élete.

Maguk alatt vágják a fát azok, a kik a Bibliával hozakodnak elő, mint a zsidó szellem, a zsidó géniusz termékével.

A zsidó szellem karakterének egy irodalmi tér felel meg leginkább, s ez: a hírlapirodalom. Ez az ő terrénumuk. Az igaz, a zsidók itt is csak ügyes értékelőik voltak a szellemi revolúciónak, ügyes szakácsai annak a gyümölcsnek, melynek meleg-ágyát Voltaire, Diderot, D'Alambert vetették meg, s melynek rothadt gyümölcsét a fine de siècle korhadt társadalma kénytelen elfogyasztani. Itt is csak a közönséges kalmár szellem nyilatkozik meg a zsidóban, mely mindenben a hasznosat, az értékesíthetőt keresi, melyért kész görnyedni és élni évezredek át Ha nem görnyedt volna így, akkor már rég megtört volna.

Ha a társadalom idealista lesz, idealistát fog mutatni ő is; ha a társadalom lelkén miazmák fognak rágódni s ez neki jól esik, miazmákat fog termelni.

Hogy a társadalom romlott gyümölcsessel táplálkozik, azért van, mert csak az ízlik már a minden érzésből kivetkőzött ínyének, s hogy ezt a gyümölcsöt nagyobbrészt s legkitűnőbbben Júdea fiai adják be neki, csak azért van, mert az ő lelkükben talált a legmelegebb ágyra Voltaire magva.

De menjünk tovább egy lépéssel. Lássuk, milyenek a zsidók a művészet terén. A számuk nagy s van közöttük kiváló minden ágban, de legkivált a zenében és a drámai művészet terén. Ezekre határozott hajlamuk van.

A képzőművészet terén csak a legújabb időben jelentek meg s kiválóbb sikert csak Israels József a németalföldi s Verescsagin a félvér orosz festő, nemkülönben Antokolszki az orosz szobrász értek el. Levy Emil, Lehmann, Heilbluth, Adorais, Liebermann, Mosler, Róna, Márk László bár maradandókat is alkottak, nagyobb hírnévre nem tudtak vergődni. Ez a tér náluk teljesen az utánzat tere.

Annál nagyobb sikereket értek el a zenében és az előadó művészet terén.

A zenének kiválóbb képviselői: Mendelssohn, Meyerbeer, Halévy, Herold, Offenbach, Goldmark, Strauss s a magyar operette-mester Konti József. Leggeniálisabbnak tartják valamennyiök közül Meyerbeert, ki majdnem egy félszázadig uralgott az opera terén s még sem tudott valami új művészi formát kitalálni.

Nem vagyok zenezsakértő, a zsidóknak e téren való megítélésében kénytelen vagyok tehát elfogadni Wagnernak* és Lisztnek** felfogását, a kik mindenestre illetékesek voltak a zsidó szellemnek ezen a téren létrehozott alkotásai megbirálására.

Mindkettőnek, de különösen Wagnernak felfogása szerint a zsidó zenei talentum, nem képes önállót, maradandót alkotni, csak néha ügyesen utánozni a francia, olasz, német zenét. A szemita faj, így a zsidó is, Wagner szerint hasonlít a női nemhez, mely nagy mértékben képes az átvételre, de teremtő, nemző képesség,

* Wagner: Das Judenthnn in der Musik.

** Liszt Ferenc: „Les Bohémiens et de leur musique en hongrie”

a férfíúi erő nincs meg benne. Ezért a zsidó talentum nem is lehet produktív.

Wagnernak ez a felfogása nyilván megvonja a zsidóságtól az érzelmeknek, a szív érzésének, a lélek szárnyalásának azt a magasabb finomabb fokát, melynek rétegében már teremteni lehet; vagyis a zsidóban sok olyan érzés, sok olyan gondolat nincs meg, a mely megvan más népekben s a mely ezeket a produktív alkotásra képesíti.

Lehet, hogy ez a vélemény zenei talentumukra nézve abszolút érvényű, de lehet, hogy ebben is csak olyan a zsidó, mint másnemű cselekedeteiben: megtagadja önmagát! Lehetséges ez a feltevés is, ámbátor a szív érzelmeit, a lélek gondolatát nem lehet úgy elpalástolni a kottában, mint a betűben.

Valószínűnek lehetne tartani tehát a Wagner véleményét, de Disraeli, a nagy angol, ebben külön véleményt nyilvánít. Ő szerinte a zsidó felsőbb emberfaj, melynek célja az alsóbbrendű európai fajt eltörölni a föld színéről „Tankréd” című művében a következőleg nyilatkozik rólunk s önmagukról:

„A közönséges nép előtt elrejtett, titkos tudással felruházott lángszellemek egész tökélyükben csakis a szemiták közt találhatók fel mai nap is, a kiknek zenészeti felsőbbségük által jelzett *finomabb organizmusa* képesíti őket felfogni a más népek által *durvább alkatú hallásszervükkel* nem hallható halk, gyenge, természetfeletti hangokat. Az európai népek (árják) bírnak ugyan némi színével az ezzel rokon erőnek, de ez az erő náluk *érezékibb vér-alhü* által meg van gyengítve. Ezzel beléphetnek ugyan a pogányok (gentiles) udvarába, de halandó mezük sokkal sárosabb, semhogy beeresztetnének a szentek szentjébe Ha fel-felvillanik is előttük az igazság, ez csak ragyogó ifjúságukban történik, a midőn a világi politika által még meg nem rontva, valamely Sidoniát (útmutató zsidóbölcset) rá tudnak venni arra, hogy részben félrevonja szemeik elől a lepelt”

A mit tehát Disraeli, a velencei zsidó szívében érzett, azt a talmudi morált s öntudatot Beaconsfield lord az angol miniszter-

elnök, az angol arisztokraczia bálványozott nagysága, ki is merte-mondani.

Vajjon nem Horatius lelke nyilatkozott e meg ebben a határtalanul elbizakodott férfiúban?

Disraeli ez egyszer vagy ne tudott önmagán uralkodni,, vagy oly hatalmat érzett már kezében, hogy koczkáztatás nélkül kimerte mondani azt, a mit kimondott.

Mind a két esetben az eredmény az, hogy a zsidó szellem és génusz végre megnyilatkozott a maga eredetiségében.

Mi a velencei zsidónak csak a „Velencei kalmár”-ral felelhetjük rá: „Köszönöm zsidó, hogy erre megtanítottál!”

Hogy Disraelinek van némi igaza, hogy a zsidó génusz a a zenében is meg tud nyilatkozni, ha zsidó tárggyal foglalkozik, erre legekleltársabb példa a „*Szulamith*” című zsidó opera, melyet nálunk nagy sikerrel jubiláltak Ó-Budán s jubilálnak a Magyar színházban. Oroszország földjén termett ez az opera, orosz, zsidó tárggyal foglalkozik és szerzője is orosz-zsidó: *Davidson* Emanuel. A szöveget Goldfaden írta zsidó nyelven. Ez az opera a külön zsidó génusznak tiszta megnyilatkozása. Ha Wagner hal-lotta volna, módosította volna véleményét.

A drámai művészet terén (beleértve az éneket is) a zsidók nagy tehetségeket voltak képesek felmutatni. Legalább Rachel, Levinski, Sarah Bernhardt; Davidson, Levy, Lucca, Wieniawski, Ney arról tanúskodnak, hogy e téren megállják a helyüket. Ez azonban karakterükből önkényt folyik. A sok ezeréves viszontagság alatt nagyon jól megtanulták az alakoskodást s nem került, nagy fáradságukba ilyen vagy amolyan érzelmeket öltetni magukra. Ez a felvett érzelem azonban náluk csak a felszínen marad, sohasem ragadja magával a szívet is, s ezért a zsidó művészek játéka nem is hat közvetlenül. Látszik rajtuk, hogy alakoskodnak, a minék pedig igazi művészen nem szabad meglátszani. Sarah Bernhardt művészetét budapesti vendégszereplése alkalmával nem kisebb szakértő mint Keglevich István gróf szállította le az őt megillető helyre.

De nem is képes a zsidó érzélelvilága, karaktere, talmudi erkölcsé sem átérteni, sem átérezni a keresztény társadalom erkölcséit, szívét. Kénytelen tehát alakoskodni. A zsidó a „*Zsidónő*”-ben és a „*Szulamith*”-ban tudna csak s tud is igazán játszani s a „Simon Judit”-ot igazán szavalni.

Ha most egybevetjük az egészet, ha megfigyeljük a zsidót a politika, a tudomány, irodalom és művészet terén, bátran kimondhatjuk, hogy mindezen a téren, ha eddig nem is jelentkezett külön zsidó génusz, zsidó szellem, nagyon valószínűnek látszik, sőt biztosra is vehető, hogy a jövőben fogunk ilyennel találkozni. Itt-ott, mint Disraeli nyilatkozatából és a „*Szulamith*”-ból láthatjuk, kitört már eddig is egy pár visszafojthatatlan sugár, sugara a ragyogni akaró, de a keblek mélyére zárt Mogendovednek.

Ez volna a zsidó a szellemi téren. De a zsidó nemcsak a szellemével, hanem egyéniségével, karakterével, erkölcsével is hat közvetlenül ránk, s ez a hatás ép oly veszedelmes, sőt talán veszedelmesebb lehet, mint a szellemi befolyás.

A szellem csak távolról hat s erős erkölcsi alpnál ellenkező hatást szül, ellenben az egyéniség hatása közvetlen s befolyása alól nehezebb menekülni. Igaz ugyan, hogy a zsidók nagy része csak kis körben érvényesül, de némelyek, mint Disraeli és Gambetta egyéniségükkel egy egész nemzetre hatottak. Ez a hatás pedig erős, tartós, ebben a hatásban észrevétlenül is meg van a talmud-morál magja; a talmud-morál pedig kizárja a keresztény morált, mint a sötétség a világosságot.

Igaz, hogy ez a talmud morál megnyilatkozásában alkalmazkodik a korszellemhez, (soha sem a keresztény vallás örök érvényű etikájához), s igen gyakran az a limonádé, a mivel megkínál bennünket a zsidó, a mi gyártmányunk; ő csak egy csepp mérget öntött bele a méregfogaiból, a mit mi nem veszünk észre a nagy pohárban s első dózisra meg sem árt.

De csak eleinte. A saját limonades poharunkban mindennap több lesz egy cséppel a talmud mérgéből, lassankint hozzászokik lelkünk, mint a testünk az absynthhoz avagy ópiumhoz nem tud

többé menekülni tőle s a halál vagy a méregpohár között kell választania.

Nagyobb itt a baj, mintsem elgondolni tudnók s nincs csak egyetlen egy ellenszere: visszatérni a keresztény morál alapjára. Ez az egyetlen szérum az ellen a társadalmi veszettség ellen, mely felfalni készül önmagát.

De ki akarja ma meghallgatni az egyház intő, hívó szózatát, ki hallja a harangok vészszóát? Hisz az örülteknek, a veszeteknek átalakult az agyvelejük! Abba a sötétségbe, mely lelküket betölti, a világsötétség nem hatol be.

Mi lesz velünk, kik a leggyászosabban állunk ebben a tekintetben. Nézzünk csak magunk körül. Tudomány, irodalom, művészet, politika, társadalom mind egy sötét barlangban vad örültséggel kavargó, ordít, káromolja az Istent, a ki megteremtette őket! Csoda, igazán égi csoda, hogy az a kevés, a kik eme pokol bejáratánál tehetetlenül állanak, még nem vesztették el eszüket, még nem esett kétségbe lelkük.

De lássuk a hangulatok helyett a rideg számokat, nézzük, mily tért, mily hatalmat foglalnak el a mi kultúránkban a zsidók.

A politikáról már szólottam, itt tehát mint a kultúrának egyik tartozékáról nem tartom szükségesnek ismételt megemlékezni.

A tudomány fejlődése nálunk nagyobbára idegen talajon indult s innét magyarázható az a jelenség, hogy a zsidók kevésbé praktikus s nem sok hasznot hajtó természete ellenére is kedvvel vetették rá magukat, s manapság mondható, hogy a tudomány nem szükkölködik zsidó, avagy zsidó származású művelőkben.

Különösen a nyelvészet, az orvosi tudomány az, melyeket nagy szeretettel s szép eredménnyel művelnek. Igaz ugyan, hogy a zsidó orvosok számához mérten kevés a zsidó orvos-tudósok száma, ezt azonban megmagyarázza azon körülmény, hogy a zsidó nem annyira tudományágot, mint jól jövedelmező üzletet vélt felfedezni az orvosi tudományban.

Így vagyunk a technikai tudománnyal is. Itt is kitűnő vállalkozók, nagyszerű építészek, gépészek a zsidók, de a tech-

nikai tudományt improduktív elméjük egy lépéssel sem vitte előbbre.

A filozófiában még eme tudományágra sehogy sem termett magyar elem mellett sem tudott zöld ágra vergődni a zsidóság, bár kétségtelen, hogy különösen a szociológiában nagyon is töri magát utána.

Nagy szeretettel igyekeznek bejutni a zsidók a budapesti tudomány-egyetemre, a hol vélt tudományosságuk kifejlesztésére tág tér s bő alkalom kínálkozik. Eddig ugyan még nem juthattak be a rendes professzori stallumokba, most azonban már meg van törve itt is a gát.

Jelenleg számuk az egyes szakok szerint a következőképen oszlik meg:

Van a jogi karon 1 rendes, 2 rendkívüli, 1 magántanár s 5 zsidó származású tanár; az orvosi karon 4 rendkívüli, 18 magántanár s 8 zsidó származású tanár; a bölcséleti karon 1 rendes, 1 címz. rendes, 1 rendkívüli, 3 magántanár s 4 zsidó eredetű rendes tanár. Összesen van tehát a budapesti tudomány-egyetemen 26 zsidó vallású s 17 zsidó eredetű tanár.

E számok kétségtelen bizonyítékai annak, hogy a zsidók a profeszszoroskodás terén, nem tudni „magasabb” érdekekből-e, de mindenesetre veszedelmes mértékben hódítanak tért. Hogy pedig mily veszedelmet rejt magában az, hogy különösen a középiskolákban, a zsidók szellemük felolvasztásában adják a fogékony és nagyon is hajlítható gyermeknek a szellemi táplálékot, a zsidók szellemének mivoltából önkényt következik.

II. Vilmos német császár a zsidó professzorokat eltiltotta a törtenelem tanításától, mint a melynek oktatására különösen azért nem alkalmasak, mert a tényeket elferdítve a saját szellemüknek tetsző világításban s nem objektíve tárják a hallgató elé, azonkívül a zsidó nem alkalmas a hazaszeretet, felkeltésére sa germán szellem meggyökeresítésére. Ez a körülmény, hogy a bölcs császár a nagy és öntudatos germán népet is félti a zsidó szellem befolyásától, elég bizonyíték s útmutatás arra nézve, hogy mi a teendők nekünk magyaroknak e téren.

De ha a tudomány még nem is volna teljesen a zsidók kezében, annál inkább az ő befolyásuk alatt nyög, lehet mondani az ő kezükben van a szépirodalom, a hírlapírás.

Ezelőtt nem oly régen Silberstein Ötvös Adolfon és Ágai Adolfon kívül alig volt zsidó író, s ma már kiszorítják a keresztényt. S igazuk is van. Mit törödnének ők a tudománnyal, mikor se nem termettek rá, se jövedelmet nem hajt a: konyhára s a mellett ott áll rendelkezésökre a hírlap, mely jövedelmező is, spekulatív hajlamaiknak kifejlesztésére tág teret nyit s a mellett okos és tanult embernek se kell lennie. Végül pedig hol találhatnának alkalmasabb eszközt a maguk melletti hangulatcsinálásra eme hetedik nagyhatalomnál? így pedig ők képviselik a magyarnemzetet, ők beszélnek a magyar nép nevében s ellentmondani ki mer birodalmuk, vagyis Magyarország határain belül?

Íme az emancipáció rablánczai! Önkényt tettük a kezünkre; ők, a zsidók csak rá csukták a lakatot. S most ki veszi le rólunk? Karunk gyenge, hogy erővel rázzuk le magunkról, de meg nem is akarjuk, mert delíriumos agyvelővel azt hisszük, hogy azok rózsláncok.

Nem az Isten büntetése ez, a mikor nézünk és nem látunk van fülünk és nem hallunk, van lábunk és nem járunk, van orrunk és nem érzünk, van vérünk és nem kering.

Élőhalott a magyar nemzet melyet, ha önmaga nem ébred fel, fel fog rázni más valaki, le fogja róla venni a zsidó rablánczot, de bizonyára csak azért, hogy a magáét tegye rá.

S vajjon nem észszerűen fogja ezt tenni?

A kiskorúnak, a csendes örültnek, a beteg embernek gyám-ság kell s nem szabadság.

Bennünk pedig mind a három tulajdonság megvan. Nézzük, hogy ott, a hol a magyar kultúrát kell képviselni, az írók és hírlapírók köreiben, a 80 százalék zsidó agyonnyomja súlyával a gyenge kereszténységet s még sem látjuk; van fülünk s azt a káromlást, melyet a zsidó forrongó, dühöngő tömeg Krisztus egyháza, Mária és Szent István országa ellen harsog, azt a diadal

ordítást, melyet szellemének a keresztény szellem feletti győzelmi mámorában hallat, még sem halljuk; van orrunk s azt a társadalmi és erkölcsi rothadást, melyet ez a szellem a társadalom soraiban előidézett, még sem érezzük; van lábunk s még sem teszünk egy lépést sem az igazi út felé; van vérünk s mindezekre a borzalmakra nem jön indulatba

Ez a mi végzetünk, ez a mi sírgödrünk.

A koporsószegeket készítik, nagyban kovácsolják a zsidó szellemi műhelyekben.

Ezelőtt 20 esztendővel nyoma is alig volt a zsidó zszurnalisztának, ma kezd kiveszni a nyoma a kereszténynek. Az igaz, ők maguk teremtették azt a nagyhatalmat s a mi karunk gyengének bizonyult ellensúlyozni aknamunkájukat.

S most azt teszik, a mi nekik tetszik.

A zsidó férczelmények, az erkölcstelenség posványába megfűrésztött „gyöngyszemek” nagy keletnek örvendenek, napról-napra, minden bokorban terem egy, mert hisz van a ki ajánlja a méltó közönségnek. A zsidó gyerek ledobja hátáról a batyut, ha már nehéz neki s aztán kezébe ragadva egy lúdtollat, felrohan vele Budapestre. Exisztenciája biztos: pár év múlva ő dirigálja a magyar közönséget, ő tud véleményt azoknak, a kiknek bizonyára a kis ujjukban több van, mint neki vala lesz a fej eben.

Bámulatos az a tudatlanság, az a nagyképűsködés, az a felületesség, az a minden képzeletet meghaladó lelkiismeretlenség, melylyel a nagyfejű reporterek és újságcsinálók nyomdafesték alá bocsájtják férczelményeiket, tudósításaikat s rosszakaratúlag félrevezetnek, elbolondítanak vele egy egész országot. Hajmeresztő dolgokat olvas majdnem mindennap az ember a lapokban, a mely dolgok igen siralmas állapotát tüntetik fel a zszurnaliszták geográfiai, ethnográfiai, históriai tudásuknak. Pedig lehet-e ezek nélkül hírlapírót elképzelni?

Ott van előtte a lexikon, nem kell, csak kinyújtani a kezét érte, de abszolút terjedelmű lelkiismerete, kényelemszeretete, min-

denekfelett pedig öntudata szuverén módon ignorál mindent, sőt még a száját sem nyitja ki érte.

Így esik meg aztán az a furcsa história, hogy Nagy-Mihály és Sztára lakója egy szép reggelen, (mikor Sztáray István grófot meggyilkolták), ezt olvassa a budapesti lapokból, hogy ő szegény Zemplénmegyében hajtotta le fejét nyugalomra s Zólyom megyében ébredt fel.

Egy csöppet sem nagyítok. Tessék megnézni a Sztáray István gróf halála alkalmából kiadott lapokat s ott látja bárki, hogy folyton azt írták, hogy Sztára és Nagy-Mihály Zólyom megyében van. Gyönyörűen leírták Zólyom vármegye természeti szépségét a küldött tudósítók, sőt még a monográfiáját is kezdték feszegetni, a mikor valami hivatalos nyomozati jelentésből fájdalmasan értesültek, hogy hiszen ők tulajdonképen Zemplénmegyében, a Rákóczy ak és Kossuthok híres megyéjében vannak.

Nem volt kisebbszerű történet a II. Rákóczy Ferencz születése helyének a meghatározása sem, melyet pedig nem reporter, de nagytekintélyű s igen ismert író követett el.

Millenniumot ültünk; körutakat tettünk az országban mindenfelé, szobrokat, emlékoszlopokat emeltünk. Egy tudósítás Magyarország egyik legegelőkelőbb lapjában körülbelül imígyen szól: Miskolczi Felső-Vadászra érkezünk (Borsodmegye), megnéztük a híres Vay-kastélyt, melynek egyik földszinti termében született II. Rákóczy Ferenc a híres szabadsághős . . .

Nemsokára ugyanabban a lapban ugyanabból a tollból: . . . s csak sejthetni engedte Makovica vagyis Zboró várát (Sárosvármegye), melynek ódon falai közt látta meg először a napvilágot II. Rákóczy Ferencz . . .

Egy kis pauza s Munkácsra (Bereg megye) megyünk Erdély miniszterrel. Sekkor ugyanott ugyanaz atoll: a várban (Munkács várban) megnéztünk mindent, megszemléltük a szobákat, végigjártuk a hatalmas termeket, s végre azon terembe értünk, melyben született a nagy szabadsághős II. Rákóczy Ferencz . . .

És ezt a sok sületlenséget közölte a legtöbb lap alig egy hét leforgása alatt.

Egy jámbor polgárnak kellett őket levelező-lapon figyelmeztetni, hogy II Rákóczy Ferencz Borsiban született Zemplén vármegyében.

Ilyenek történnek manapság a hírlapgyártásnál.

De hát hogy is ne eshetnék meg a zszurnalisztákkal ilyen fátum, ha Szász Károly is, a híres és nagy Szász a Beöthy képes irodalomtörténetében az „Erdei lak”-ot, Petőfi, Tompa és Kerényi híres versengése helyét Eperjes helyett Gömörbe viszi át s ugyanott egy Úr sehogy sem akarja elhinni Rádai Pálról, hogy Losoncon halt meg.

Találkoztam különben ezeken kívül egy hírlapíróval, a ki ethnografus volt és sehogy sem akarta elhinni, hogy Magyarországon kisoroszok (rutének) is laknak, nemkülönbén egy geográfussal: a kinek halvány sejtelve sem volt arról, hogy mi az a demarcationalis vonal.

Hát hiszen nem kívánja az ember mindenkitől hogy tudja mi az a demarcationalis vonal, de egy geográfusnak talán mégis csak illenék tudni – ha mindjárt hírlapíró is.

De nem akarom a hírlapírói lapsusokat s gyöngyvirágokat gyűjteménybe foglalni, annyi azonban bizonyos, hogy ezekhez képest a Bánffy Dezső Koppenhágája egy lángész egyetemes képzettségének gyöngyszeme.

És mi nevetünk és bosszankodunk a külföld alaposságán és tudásán – pedig első sorban önmagunk felett kellene nevetnünk – ha nem sírnunk.

Ez különben mind a zsidó és zsidózó zszurnalizmus, a zsidó karakter és lelkiismeret megnyilatkozása.

Vannak lelkiismeretes, alapos készülségű, lehet mondani tudós zszurnaliszták is. Csakhogy ezek keresztények!

A keresztény zszurnalisztának pedig, bárminő készülséggel lép is a hírlapirodalom terére, lehetetlen megélnie, mert nem kóser. A keresztény lapot nem pártolja senki, nem is fizethet senkinek: a zsidónak meg bőven cseppen innen is, onnan is – az igaz, nem ingyen!

Új keresztény napilap nem teremhet, zsidó pedig gombamódra bújik elő a földből s még is exisztál.

Ki tartja fenn őket? A keresztény magyar közönség. Vajjon nem égbekiáltó aberrációja az észnek, vajjon nem mérhetetlen sülyedése az erkölcsöknek kell ehhez?

Terem itt-ott egy-egy jó könyv a piacon – ki olvassa? Senki. Mert a zsidó nagyhatalom vagy úgy ledorongolja, hogy elmegy mindenkinek a kedve az olvasásától, vagy pedig agyonhallgatja. A mivel nem mer vagy nem tud foglalkozni, arra nézve igen hathatós eszköznek bizonyult az agyonhallgatás, a zsidó szellemnek eme gyönyörűséges erkölcsi bizonyítványa.

Képviselte eme zsidó troubaduroknak és alabárdosoknak az „Otthon” meg a „Budapesti Újságírók Egyesülete”. Egyik a másiknak látszólag ellensége, pedig az egyik 19, a másik egy hián 20; az egyikben 80 százalék a zsidó, a másikban 85 százalék.

Igen szellemesen nevezte el egyik kiváló keresztény publiczistánk az egyiket „Kóbi-körnek”, a másikat „Zsidó legényegylet”-nek.

S ez a két kör képviseli Magyarország értelmiségét, intelligenciáját, írói gárdáját bent és kint mindenhol.

Csodálkozhatunk-e ezután, hogy a külföldön a magyar rokonszenv kezd mindenhol tűnedezni, hogy a józan, reális magyar ész kezd mindenki kétségbevonni, hogy a lovagias magyar nemzetről alkotott fogalmak kezdenek mindenhol megváltozni. Most már mindenhol szánakozó mosoly kíséri azt a keresztény egyént, a kiben van még annyi lelkiemelő, – mert lelkiemelő kell hozzá, – hogy a külföldön magyarnak vallja magát.

Saját két fülemmel hallottam három évvel ezelőtt Bécsben egy nem bécsi embertől, a mint egyik társának kérdésére, hogy ki az a fiatal ember, a kivel az imént beszélt, szánakozva monda:

- Egy hülye nációnak jobb sorsra érdemes tagja.
- Tehát bizonyosan magyar! tette hozzá tréfásan a másik.

S ezt nekem szó nélkül el kellett tűrnöm, mert hiszen félig-meddig igazuk volt.

Ma már a magyar nem büszkén, felemelt homlokkal vallja meg a külföldön, hogy ő magyar, de pirulással az arczán.

Ott már csak a magyar vigécz jár felemelt homlokkal, daga-dozó kebellet.

S nekünk mindenre a keserű valóságra, erre a méltán megérdemelt megaláztatásra nem jön indulatba a vérünk. Mi már bent vagyunk a zsidók hatalmában, mint Svengaliében Trilby.

Eljön még az az idő, látom előre, a midőn idegen hatalomnak fog kelleni megváltani a saját függetlensége árán azt a nemzetet, a melyik ezer évig szemben állt törökkel, tatárral, némettel.

De hát ez a mi végzetünk. Lengyelország réme folyton itt kísért szemünk előtt s nem akáczuk meglátni.

Talán többet is beszéltem a zszurnalisztákról, mint a mennyit érdemel.

Nézzük a művészetet.

Tíz év előtt mi volt a zsidó e téren? Semmi. S most gomba módra szaporodnak a festők, szobrászok, építőmesterek, zenészek, opera- és operettegyártók, opera- és operetté-énekesek, énekesnők és drámai művészek.

Nem akarok nevek taglalásába bocsátkozni, de a ki végig nézi egy-egy képzőművészeti kiállítás katalógusát, megtekinti színházaink előadását: annak nem fogja elkerülni figyelmét se a katalogus hamisítatlan névsora, se az előadók hamisítatlan keleti vonásai.

Ma már 80, sőt több zsidó festő és szobrász van, a kikről ezelőtt nem is oly régen senki se tudott semmit. Mintegy parancszo-ra bújtak elő a földből; számuk folyton szaporodik s lehet, hogy nemsokára ezen a téren is az ő improduktív, de bámulatos utánzó tehetségük fogja átvenni a vezetést.

A látszat erre enged következtetni a színművészet téren is, melyen már régebb idő óta mint hivatott nagyságok működnek.

Hiszen nekik könnyű minden téren „hivatott nagyságokénak lenni, mikor a hátuk megett a kérlelhetetlen nagyhatalom, a zszornál!

Ők mindenre termettek, nekik tehát minden téren el kell foglalni az első helyet – mely őket jogosan megilleti. Alább nem is beszélnek – legalább Magyarországon nem. De bolondok is volnának, mikor mi magunk is kézzel lábbal toljuk őket magunk fölé.

Az intellektuális foglalkozások többi ágánál nem kevésbé szégyenletesek az állapotok. Az orvos fogalma nálunk a köztudatban teljesen egy a zsidó fogalmával, a mi természetes is, ha tudjuk, hogy a magyar orvosi kar 60% százaléka zsidó. Vannak vidékek, a ahol keresztény orvos nem is található, sőt egész territóriumok, a hol 80-90 százalék a zsidóorvosok száma. Természetes tehát, hogy olyan helyen még a keresztény orvosról is azt hiszik, hogy zsidó.

Az ügyvédi kar 30 százaléka bizonyosan zsidó s ezen a pályán folyton szaporodik a számuk, mindinkább szorítják ki versenyen kívül álló konkurencziájukkal a keresztény elemet.

A mérnöki kar 40 százaléka, az építész vállalkozók 90 százaléka zsidó; minden új ház, mely Budapesten felépül, zsidó vagyonszaporulatot, zsidó spekulációt jelent. A tanári s a kisebb hivatalnoki pálya sem immúnis már tőlük. Az élhetetlenebbje, a melyik nem érez magában nagy versenyképességet, tanár lesz, vagy kisebb hivatalnok. A minisztériumokban is tért hódítanak, sőt Szilágyi Dezső óta a bírói karba is alaposan befurakodtak. Pedig erre a hivatásra minden idők minden nagy embere s psihiaterje képtelennek tartotta őket.

Azt hinné az ember, hogy talán a katonaság, a tisztikar az a melyik zsidómentességgel dicsekedhetik. Pedig a kik azt hiszik, csalatkoznak. Az osztrák-magyar közös hadsereg tisztikarának 8,8 százalékát képezik a zsidók, míg a legénység száma, a bécsi „izraelita unió” szerint, csak 4,5 százalék. Ha a magyar honvédtiszteket tekintjük, itt az arány a keresztény tisztekre nézve még kedvezőtlenebb. Talán a honvéd-huszárság az egyetlen, melynek tisztikarát még immúnisnak lehet mondani.

Prosperál tehát a zsidó mindenhol, minden téren, mind veszedelmesebb mértékben.

Lássuk csak, hogy mi kilátásaink vannak a jövőre nézve.

Nem kell tennünk egyebet, mint megtekintenünk a zsidók részvételét a közép- és felsőbb iskolákban. E tekintetben a statisztikai adatok elrettentő képet nyújtanak.

Az 1894-95-ik tanévben 49.384 középiskolai tanuló közül volt: római kath. 21543, vagyis 43,6 százalék; gör. kath. 2247, vagyis 4,5 százalék; görög-keleti 2621, vagyis 5,3 százalék; ág. evang. 5026, vagyis 10,2 százalék; ev. ref. 6974, vagyis 14,0 százalék; unitárius 373, vagyis 0,7 százalék; izraelita 10594, vagyis 21,5 százalék.

A nemzet testének nem egészen 5 százalékát elfoglaló zsidóság tehát a középiskolákban 27,3 százalékkal szerepel.

Lássuk milyen arányban foglalta el a zsidóság eme tért

1885-1895-ig az alábbi táblázat mutatja fokozatos fejlődésüket:

E szerint volt:

Év	rom. kath.	%	ág. ev.	%	ev.ref.	%	zsidó	%
1885/6	17751	45,9	4295	11,1	5203	13,4	7667	19,9
1886/7	17876	48,7	4296	11,0	5207	13,4	7747	19,8
1887/8	17857	45,4	4388	11,2	5239	13,3	7860	20,0
1888/9	17968	45,0	4396	11,0	5540	13,9	7885	19,7
1889/90	18257	45,0	4432	10,9	5637	13,9	7992	19,7
1890/91	18742	44,5	4530	10,8	6904	14,2	8489	20,1
1891/92	19522	44,5	4607	10,5	6163	14,4	8960	20,4
1892/93	20364	44,4	4655	10,1	6454	14,1	9492	20,7
1893/94	21024	43,9	4872	10,2	6766	14,1	10147	21,2
1894/95	21543	43,6	5026	10,2	6974	14,0	10594	21,5

Látni való mindezekből, hogy míg a katolikusok arány, száma 10 év alatt 2,2 százalékkal, az ág. evangélikusoké 0,9 százalékkal fogyott, a reformátusoké pedig csak 0,6 százalékkal emelkedett s így az összes protestánsok arányszáma 0,3 százalékkal fogyott, addig a zsidók arányszáma 1,6 százalékkal emelkedett. Ez az arányszám pedig mindinkább növekedőben van, míg a keresztény középiskolai tanulók arányszáma fokozatosan fogy.

Az 1895/96 tanévben 51746 tanuló közül már 11 183 a zsidó, a miből nemcsak az látszik, hogy egy év alatt majdnem ezerrel megszaporodtak, hanem hogy eme szaporulat az abszolút egy évi emelkedés 50 százalékát teszi.

Az arányszám itt már 21,9 százalék s ehhez hozzá véve a a felsőbb kereskedelmi iskolákat, melyek túlnyomón zsidókkal vannak tömve, Magyarország középiskolai tanulói közül 24,36 százalék zsidó vagyis esik belőlük minden ezer (1000) tanulóra 243.

Ez az arány még kedvezőtlenebb lesz, ha azt nézzük, hogy felekezetenként minden 100.000 lakos közül hány jár középiskolába.

E szerint 1894-95-ben: 100.000 róm. kath. közül járt gimnásiumba 249, reálba 49, összesen 298; 100 000 gör. kath. közül járt gimnásiumba 132. reálba 4, összesen 136; 100.000 gör. kel. közül járt gimnásiumba 106, reálba 74, összesen 180; 100,000 ág. evang. közül járt gimnásiumba 343, reálba 84, összesen 426; 100,000 ev. reform. közül járt gimnásiumba 292, reálba 24. összesen 316; 100.000 unitárius közül járt gimnásiumba 580, reálba 29, összesen 609; 100.000 izraelita közül járt gimnásiumba 1020, reálba 477, összesen 1497.

A zsidók százezre közül tehát tehát ötször annyi tódul az értelmiségi pályára, mint a római katolikusok közül.

Vannak egyes középiskolák, melyek tömve vannak zsidókkal, sőt a melyekben abszolút többséggel is rendelkeznek. Például 1894-95-ben, nem tekintve a vágújhelyi zsidó reáliskolát, az egyetlen izraelita középiskolát, a hol 130 tanuló közül 106 volt a zsidó, az eperjesi ág. evang. főgymnásium 295 tanulója között 145, az egri állami reáliskola 175 tanulója között 104, a budapesti VI. ker. főreál 406 tanulója között 278, a budapesti VII. ker. főgymnásium 841 tanulója közül 462, a győri főreál 378 tanulója között 204, a trencsényi főgymnásium 366 tanulója között 176 volt a zsidó.

A polgári és kereskedelmi iskolákról nem is beszélünk; ezek valóságos zsinagógák, a hol csak elvétve, mutatóba akad keresz-

tény tanuló. Hogy egy példát hozzak fel, a homonnai polgári iskolába 1884;85-ben 60 tanuló között csak 16 volt a zsidó, 1893;94. tanévben, tehát 9 év múlva a középkereskedelmivé kibővített intézetben 176 tanuló közül 110 volt a zsidó. És ilyen arányban gyarapodnak mindenhol.

Így azután érthető, hogy a zsidók már nem férnek a bőrükbe s nemcsak azt követelik meg s viszik is ki, hogy csemetéiket szombaton és ünnepnapjaikon az írás rajz és kézimunka alól felmentsék, de azt is erélyesen megkívánják már, – mint két éve egy álnévű budai zsidó polgártársunk megkívánta egy feljelentésben a közoktatásügyi minisztertől, hogy semmi olyant ne merészeljenek a tanárok csemetéiknek előadni, a mi az ő dobhártyájukra nézve kellemetlen, az ő talmudi morál-philosophiájukkal ellenkezik. Vagyis, hogy ezentúl holmi „*Krisztus és a madarak*” című verselményeket a magyar nyelv professora a szabadság, egyenlőség és testvériség aranykorában ne merészeljen dicsőíteni s mind olyan könyv, a melyben ilyen haszontalan irka-firkák előfordulnak, elégetendő.

Ezek a szerény kívánságai a középiskola tanítási szellemére nézve Kohn Izidor budai polgártársunknak s ha kívánsága most még nem is teljesül, közel van a kor, a mikor teljesülni fog.

Így állanánk tehát a középiskolákkal. Mi ez azonban ahhoz a hajmeresztő invázióhoz képest, melylyel felsőbb iskoláinkat, illetve a budapesti katolikus alapokból létesült egyetemet hatalmukba kerítették.

Míg Trefort volt a közoktatásügyi miniszter, az alatt a zsidók nem tudtak oly szabadon mozogni, mert az éleslátású miniszter a mennyire csak hatalmában állott, nem szívesen engedte ki őket a megillető korlátok közül; Csáky Albin miniszterségével azonban felderült a zsidók ege és mohón estek neki a magyar felsőbb iskoláknak.

Wlassics miniszter bizonyos tekintetben még Csáky is túltett. Az ő jelentése szerint a budapesti tudomány

egyetem hallgatói 1867/68-tól a következő arányban gyarapodtak:

Év	Összes hallgatók	E t b ö l				zsidó
		róm. kath.	reform.	ág. ev.		
1867—68	1885	992	238	192	335	
1868—69	1973	1069	238	197	348	
1869—70	1984	1136	242	154	331	
1870—71	2216	1243	243	160	442	
1871—72	2348	1312	262	173	458	
1872—73	2352	1334	308	159	419	
1873—74	2429	1279	306	191	506	
1874—75	2411	1296	305	187	481	
1875—76	5621	1417	314	224	515	
1876—77	2793	1514	243	455	521	
1877—78	2952	1591	176	446	579	
1878—79	2913	1499	382	233	645	
1879—80	3230	1587	360	348	790	
1880—81	3667	1410	361	324	793	
1881—82	3192	1408	404	322	910	
1882—83	3272	1370	426	348	937	
1883—84	3369	1312	480	339	1066	
1884—85	3342	1327	461	358	1022	
1885—86	3375	1374	426	347	1058	
1886—87	3593	1489	456	356	1121	
1887—88	3379	1556	423	328	1194	
1888—89	3573	1497	387	346	1147	
1889—90	3533	1496	374	322	1157	
1890—91	3502	1482	295	381	1144	
1891—92	3464	1483	395	320	1059	
1892—93	3602	1548	386	341	1105	
1893—94	3772	1647	387	339	1172	
1894—95	4006	1680	415	400	1255	

Elrettentően mutatja ez a táblázat azt az aránytalan inváziót, melylyel a zsidók tódulnak erre a szerencsétlen egyetemre. Míg 1867-68-ban 1885 hallgató közül 335, vagyis 17,85 százalék volt a zsidó, addig 1894-95-ben 4006 hallgató közül 1255, vagyis teljes 30,58 százalék. A növekedés tehát abszolút számokban 920, százalékokban 12,26 százalék. A róm. katolikusoknál a százalé-

növekedés csak 3,42 százalék, a reformátusoknál 7,2 százalék, az ágostai evangélikusoknál 9,3 százalék, vagyis míg a zsidó hallgatók száma majdnem megnégyszeresedett, addig a katolikusoké meg sem kétszeresődött, a reformátusok közel állnak a kétszereshez, s egyedül az ág. evangélikusok érték el a kétszerest. Szakok szerint a következő a megosztás:

	Összes			Ebből		
	hallgató	r. kath.		ref.	ág. ev.	zsidó
A jogtudományi karon	2498	1102	268	228	731	
Az orvostud.	„	859		243	73	79 439
A bölcséleti	„	427		198	56	75 66

A jogi karon tehát 29,97 százalék, az orvosi karon 51,10 százalék, a bölcséleti karon 15,44 százalék a zsidóság.

A mióta a földgolyó bison szerves élet van, bizonyára nem történt még meg sehol soha az a nevetséges kulturális aberráció, a mi minálunk megesett az orvosi karon, hogy egy országban egy 5 százalékot sem képező külön álló test többet küldjön fel egy fakultásra, mint a többi 95 százalék.

Ilyen csak Magyarországon eshetik meg a XIX. század végén.

Nem különbben állunk a műegyetemmel sem.

Itt a hallgatók számának emelkedése 1871-től a következő volt:

Év	Összes				
	hallgatók	róm. kath.	reform.	ág. ev.	zsidó
1871—72	551	270	102	68	50
1876—77	774	454	79	96	145
1881—82	476	218	51	27	169
1886—87	619	216	79	53	247
1890—91	657	240	78	66	258
1891—92	718	254	80	87	278
1892—93	811	271	77	92	349
1793—94	922	313	90	113	379
1894—95	1041	365	100	129	424

A zsidóság arányszáma itt tehát 40,21 százalék, míg 1871-ben csak 9 százalék volt. 14 év alatt tehát, míg a róm. katolikusok száma alig emelkedett, a reformátusoké csökkent, az evangéliku-

soké alig megkétszerezedett, az alatt a zsidók száma megtízszerezedett, vagyis arányszámuk növekedése 31 százalék.

Ilyet nem mutat fel kívülünk egy kultúrállam sem.

Ez volna a két fővárosi főiskola képe. Hátra van még Kolozsvár és a vidék.

A kolozsvári egyetemen 1872-ben 269 hallgató közül csak 4 volt a zsidó, 1894-95-ben 628 hallgató közül 39. Az abszolút emelkedés tehát itt is szembetűnő, de az összes tanulók között az a 6 százalék zsidó szóba sem jöhet a budapesti 30 százalékkal szemben.

A vidéki jogakadémiák kedvezőtlen eredményt mutatnak a zsidókra nézve, a mi annak bizonyosága, hogy a zsidó mind a központba igyekszik, hol spekulatív hajlamainak érvényesítésére tágabb tér kínálkozik, mint a vidéken.

A vidéki akadémiák között van olyan is, a hol néha alig egy-kettő, sőt néha egyáltalán nem fordul elő zsidó.

A tíz jogakadémiának (Eger, Pécs, Kassa, Nagyvárad, Pozsony, Eperjes, Debreczen, Sáros-Patak, Kecskemét, Máramaros-Sziget) 1119 hallgatója közül, csak 109 volt a zsidó, vagyis mindössze 9 százalék.

Ezeket az arányszámokat ha egybevetjük a három egyetem arányszámaival, kihozzuk belőle azt a gyászos eredményt, hogy az összes magyarországi főiskoláknak 26,67 százalékát képezik a zsidók. Tehát majdnem 5 százalékkal nagyobb arányban tódnak a felsőbb tanintézetekre, mint a milyen arányban vannak képviselve a középiskolákban (21,9 százalék). Mindezekhez vegyük még azt, hogy a *bécsi* egyetem 800 magyar hallgatója közül 600 a zsidó.

Ez a körülmény gyászos bizonyítéka annak, *hogy a keresztényelem a versenyt a zsidóval szemben nem képes a kulturális téren sem kiállani. A középiskolákban a felsőbb osztályokból rohamosan maradozik el a keresztény elem, a felsőbb tanintézetekben ez az elmaradás még szembetűnőbb.*

S ezt az állapotot gazdasági viszonyainkból kifolyólag természetesnek is találjuk. A keresztény elem szegény, maholnap koldus,

kulturális kiképzést nem képes adni fiainak, önmaguk a gyermekek nem képesek az élet küzdelmeit megállani; családot nem tud a keresztény alapítani, mert nem tudná miből eltartani.

Ellenben a zsidó gazdag, házasodik, gyarapodik nyakra főre nem törődik avval, hogy mi lesz gyermekével, mert azt, biztosan tudja, hogy el nem vész; az élet küzdelmeit görnyedt hátuk kibírja; a külföldről tömegesen jönnek ebbe az új Kánaánba, délről, északról, keletről, nyugatról.

A zsidó nem lesz se föld mi velő, se kisiparos, neki kultúra, intellektuális foglalkozás kell. A statisztika megdöbbenően mutatja e téren való ellenállhatatlan előnyomulásukat. Lehetetlen észre nem vennünk, hogy *a zsidó elem kulturális kiképzése a kereszténység hanyatlása arányában óriási méretekkel növekszik, úgy annyira, hogy maholnap a zsidóság egymaga annyi kvalifikált embert lesz képes termelni, a mennyi Magyarország összes kulturális intézményeinek, hivatalainak vezetésére, letöltésére elegendő.*

Most képzeljük el a versengést ezen a téren a keresztény és a zsidó között.

Lehetetlen a keresztény erkölcsnek annyira sülyednie, hogy a versenyt, minden egyéni képesség mellett is – a talmudi erkölccsel, – minden egyéni gyarlósága mellett is – felvehesse. Mert mint mindenütt, úgy a kultúra terén is ebben a nemtelen versenyben nem képesség képességgel fog egymás közt versenyezni, – hisz akkor a keresztény elem feltétlen diadalt aratna, de erkölcs erkölccsel, karakter karakterrel fog szemben állani.

Az eredmény biztos; a Talmud mindenhol győzedelmeskedni fog a pogányság és a zsidók által rabigába vert, kiszipolyozott, elerőtlenített keresztény elemen.

A zsidók ma még csak írók, hírlapírók és művészek; ügyvédek, orvosok, technikusok és bankhivatalnokok; nemsokára azon arányban, a mily arányban kerülnek ki a felsőbb tanintézetekből, kerítik hatalmukba a bírói kart, minisztériumokat, pénzügyet, közoktatást, minden néven nevezendő kisebb értelmiségi foglalkozást s kegyelemdöfésnek – a meggyét, a közigazgatást.

A mostani közgazdasági és kultúrpolitika mellett, a mostani társadalmi erkölcs züllöttsége révén ez az állapot kérlelhetetlenül be fog következni. Kultúránk teljesen, minden vonalon zsidóvá lesz. Hiszen a zsidók már most is annak vallják.

Akkor, a mikor a magyar nemzet ezredéves fennállását ünnepelte s megmutatta a külföldnek, hogy mit termelt, mit produkált az alatt a millennium alatt: akkor előállanak a zsidó hírlapírók és vigéczek s verve a mellüket, kiáltják: íme, nézzetek erre a kultúrára, nézzetek erre a fellendülésre, melyet eme barbár nép kebelében véghez vinnünk sikerült; nézzetek, – oh Kelet és Nyugat; Észak és Dél – a zsidó kultúrára. Mert mindez, a mit itt láttok, a mi produktumaink, a mi kultúránk. Mi vakartuk le erről a barbár ezeréves medvéről az ázsiai bőrt. Nehezen ment, az igaz, mert meg kellett küzdeni sok sötétséggel, sok előítélettel és butasággal, de azért mégis sikerült!

Így viselkedtek a zsidók, a magyar zsidók az idegenekkel szemben a millenniumi kiállításon.

Az idegenek hol restelték a dolgot, hol pirultak helyettünk, hol meg bosszankodtak, de semmi esetre sem érezték jól magukat nálunk.

Mi pedig mindezt némán, szótlanul túrtük, mint a fogságba került Úr a szolgálja arcul csapásait.

A keresztény kultúra, a keresztény társadalom Magyarországon ma már le van tagadva, lépten nyomon inzultálva. Hiszen zsidó professzoraink a katolikus egyetem katedráiról nyíltan merik hirdetni, hogy a kereszténység évezredekre visszavetette a kultúrát.

Az ember szeme előtt összefut minden, kiesik a toll kezéből s még az angyali lelket is elborítja a rettenetes felháborodás, midőn Szent István országában ily istenkáromlást ki mer valaki mondani.

Hát ez az ország minek köszönheti létét? Nem a keresztnek? Ezer éves léte, alkotmánya, kultúrája mire van fektetve? Nem a Szent István koronájára? Magyarországot meg tudták szerezni kard-

dal, de megtartani Szent István és a kereszt nélkül sohasem tudták volna!

S a tudományt, az irodalmat, a kultúrát, a békés előrehaladást akkor, a mikor a Kelet barbarizmusa romba döntötte Rómát és Bizanczot a mikor Európát a népek és nemzetek kiválásának forradalmi árasztották el, hol ápolták? A ghettókban? Avagy talán a kolostorokban

A festészetnek, a szobrászatnak, az építészetnek, a zenének mi adta meg az ihletet, a tárgyat, mi adta a művésznak a kezébe az ecsetet, a vésőt, a kalapácsot; lelkébe a magasztosságot, szívébe az érzést? Nem az egyház, nem a hit?

A jognak, az igazságszolgáltatásnak, a humanizmusnak, mi volt alapköve, mi volt szülő anyja? Nem az egyház?

Nem, nem azért dühöngenek a talmudizmusnak és atheizmusnak a szabadkőműves páholyokban felnevelt csatlósai a keresztény egyház ellen, mert hátravetette a kultúrát, hanem mert minden erőlködésük minden rombolásuk dacára nem képesek megdönteni azt az alapot, melyre kultúráját építette

Az egyetemes egyház czirkulusait ezek az őrjöngő gladiátorok megbolygatni nem fogják soha. Az egyház halad a maga útján s leseper róla minden akadályt.

Ha itt-ott, mint jelenleg nálunk is, pillanatra homály borul arra a kultúrára, ez csak annak az elhomályosult helynek megpróbáltatása, büntetése a gyengeségeért, a kultúra cserbenhagyásáért, mely nem fog örökké tartani.

Szent Péter templomán Kómában mindig van valami hiba, valami javítani, festeni, ácsolni, kovácsolni való: de azért az a templom a maga fényében, a maga fenséges ragyogásában szilárdul áll előttünk. – A keresztény kultúra épületén is megjelen néha itt-ott egy-egy sötét folt, mint most nálunk, de maga az egész kultúra mindig a régi fényében, a régi dicsőségében fog ragyogni mint a Szent-Péter temploma.

S az a folt sem marad rajta örökké.

A pogány és talmud-kultúra csak rozsdafolt, mely a keresztény kultúra anyagán rágódik, melynek nincs alapja, működése rombo-

lás, de a melyet hamar kivesz az Épületből isteni Mestere, még mielőtt szerepe pusztítást végezhetne benne.

A pogány és talmudi kultúra efemer, mint alkotója: az ember.

A keresztény kultúra örök, mint teremtője: az Isten!

Örök, mert alapja a kőszál, forrása a szív, fegyvere a hit, ereje az ész, végoka a boldogság, maga az Isten I

Azért hát hiába döngetik kapuit a talmud és a pogányság. Mi most, az igaz, elbukunk, rajtunk bűneinkért végig söpör a megpróbáltatás szele, a talmud és pogányság szelleme: de utána, mint a nyári zivatar után, annál tisztább lesz a levegő!

Örülhet lelkünk, hogy eme megtisztulás, eme megigazulás korszakában szállt le a földre!

VII. A ZSIDÓSÁG A TÁRSADALOMBAN.

A mily hatalmasak a zsidók a politika, közgazdaság és kultúra terén, manapság nálunk már ép oly hatalommal rendelkeznek, ép oly posícióval bírnak a társadalomban is.

Pedig a társadalom a nemzet életében nagyon fontos tényező. Ha elvesztettük politikai önállóságunkat, gazdaságunkat, kultúránkat: még egy appelláta van – a társadalom. De ha ezt is elvesztettük, ha ez is elbukott, akkor több appelláta már nincsen. A társadalommal elbukott minden.

S most Magyarországon azon a ponton vagyunk, hogy eme utolsó mentsvárunkat is átengedjük a zsidóknak.

Vessünk csak egy pillantást a régi és a mostani magyar társadalomra.

Akárhol, az ország bármely részén fordulunk is meg, mindenhol leolvasható az arczokról: Nem úgy van már, mint volt régen! Szegényebbek voltunk akkor, kevesebb volt a pénzünk, de még arra sem volt igen szükségünk; enni, inni hála Istennek volt mit, s ez elég volt; összejönni, csendesen elvigadni eldiskurálni volt kinek; vígabbak voltunk akkor valahogy, tisztább volt a levegő, kékebb az ég, vidámabb a patak, csengőbbek a dalok!

Ma már csak a múlt emlékein rágódunk, ma már csak akkor tér ártatlan öröm, őszinte vígság keblünkbe, ha visszaröppen lelkünk abba a derús egű múltba. Vagy talán köny lopódzik akkor szemünkbe? Igen; akkor, a mikor a múlt emléke elszáll lelkünk-ből, a mikor felébredünk az ábrándozásból a keserű valóra, a

mikor látjuk hogy mindez már csak álom: akkor köny csordul ki szemünkből.

S miért van mindez? Mi mindennek az oka?

A korszellem? A haladás? A politika? Az aggkor? A gazdasági romlás? Nem, nem! magában véve egyik sem – összeségében mindegyik! Végoka pedig valamennyinek: a *társadalmi szabadság*.

Ez a kéjesen kívánt rém üzött ki a társadalomból minden patriarchális vonást, melyen a régi egészséges társadalmak nyugodtak, ez ölte ki a szívekből a vallást, az erkölcsöt, ez rombolta szét a családi szentélyt, ez tépte ki lelkünkből az idealismust, agyvelőnkéből az emlékezést; ez felejtette el velünk a multat, az ősök kultuszát; ez szakított szét minket, hogy aztán mint idegenek álljunk egymással szemben; ez engedte, ennek az örve alatt történt, hogy az atomokra széttagolt test közé mindenhová befurakodjék, mint a szivacs lyukacsaiba egy idegen test, mely többé nem engedi, hogy a széttagolt atomok újból szervesen tömörülhessenek.

S ha ennek az öldöklő szabadságnak, ennek a társadalmi szétzúllásnak kezdetét keressük, akkor megint csak vissza kell térnünk ahhoz az ominosus számhoz: 1848-hoz.

Akkor, 1848-ban igyekeztünk fátyolt borítani mindenre, a mi a múlthoz, a mi őseink csontjaihoz, patakzó véréhez kötött bennünket; akkor kezdtük lekaparni lelkünkről azt a zománczot, melyet őseink 800 év óta rakosgattak rá, azóta kezdünk korhadni Mert a fog is, ha lepattan róla a zománcz, elkorhad, szétomlik s fájdalmak közt megszült úr támad nyomában

Az az agyondicsőített 48, a liberalistnus delelő csillaga, az az óriási czápa, a mely elnyelte, monopolizálta politikánkat, kirabolta vagyonunkat, megmételyezte kultúránkat, ledöntötte Istenünket, szétszórta nemzetünket, összetiporta családunkat s a melynek szent nevében anatómát, hazaárulást és halált kiáltanak mindarra, a ki térdet nem akar hajtani előtte.

Ez a 48 kizökönt kerékvágásából egy ezeréves társadalmat, beledobja a Styx örvényei közé, a nélkül, hogy megtanította volna

úszni. Természetes, hogy annak a társadalomnak el kell merülnie, hogy nyomába feldugja fejét a liberalizmus úszómestere: a zsidóság.

Hiába erőlködnek a 48-as szám rajongói, az a szám mindenhol rombolt és sehol sem alkotott, nem különösen nálunk. A politikai szabadságot, az egyetlen üdvös vívmányát, még egyszer kellett kivívunk Szadova után!

Gyenge, nagyon gyenge volt még akkor a mi társadalmunk a szabadságra, a szabid úzás, a szabad szerelem, a szabad mozgás eszméire.

Az akkor széttépett kötelékeket összecsembókozói most már nem igen lehet, az akkor számúzótt patriarchális viszonyt ember és ember, úr és paraszt, úr és cseléd, réteg és réteg között visszaállítani most már nagyon bajos. Bajos pedig azért, mert ezek között az elemek között, ezek között a tagok között egy idegen, felszívhatatlan réteg van: a zsidó. Észrevétlenül furakodott be oda, mint valami hatalmas ék, úgy annyira, hogy most már anyagának ereje vetekedik az eredeti testtel, melybe beékelődött.

Mai állapotában ezt a beékelődött idegen testet felszívni lehetetlenség; nemcsak ezért, mert a felszívandó test anyaga nem asszimilálható, de azért is, mert ez által az eredeti test anyaga is annyira átváltoznék a kölcsönhatás eme evelucziónál oly nagy volna, hogy eredménye nem annyira konglomerát, mint inkább transsubstantiatio vokui. A befurakodott anyag – asszimilálhatatlan lévén – ő hozzá kellene alkalmazkodni az eredeti anyagnak.

Eddig az anyatest bár fájdalmasan, érezte az ék befurakodását, vétkes könnyelműséggel nem igyekezett kidobni magából; most pedig, midőn az ék már annyira behatolt, annyira meg erősödött, hogy immár átrágni készül a test utolsó erét, átropantani gerinczét; most, amikor az operáció feltétlenül szükséges: mo t elgyengülve, tanácstalanul állunk a nálunknál sokkal kisebb, de hatalmasabb ékkel szemben. Kidobjuk magunkból? Nem

érezünk magunkban elég erőt hozzá. Asszimiláljuk? Nem bírjuk. Asszimilálódjunk? Örültség. – Mi lesz hát velünk? Tenni valamit kell. Vészkiáltást hallattunk a pusztában s feleletet senki sem ad rá.

De hogy is tudott ez az ék annyira behatolni? Az oka világos!

A magyar társadalomban nem volt tulajdonképeni középosztály, az a középosztály, mely a polgárság név alatt szerepelt. Ez csak nagyjából a felsővidéki szepesi városokban, részben Erdélyben volt meg. Az Alföldön teljesen hiányzott. Lehet, hogy a 48-as reform eszmék akkor, a midőn felbomlasztották minden régi társadalmi rendet, azt akarták, hogy erős, egészséges magyar polgári középosztály töltsen ki azt az űrt, mely a nemesi osztály és a jobbágyság között tátongott.

Lehet, hogy ebbeli intenciójuk nemes volt, de 48-ban semmiestre sem volt sem bölcs, sem előrelátó. Elhamarkodva mindent nem számoltak a körülményekkel.

Honnét vették az anyagot a középosztály részére előteremteni? Nem akarhatták máshonnan, csak a jobbágyságból. Vagy talán erőszakkal akarták romlásba dönteni a földbirtokos nemesiséget, hogy így rákényszerítsék őket az iparra és kereskedelemre, a honoratori, az értelmiségi foglalkozásra. Ez a brutális szándék és utógondolat fel nem tételezhető még a 48-as reformerekről sem. Marad tehát az előbbi feltevés, hogy ezt az űrt a jobbágyokkal akarták kitölteni. Ennek a felfogásnak azonban nem volt semmi reális alapja.

Tudták, hogy a jobbágy szegény, nem szereti csak a földet; ha kevés a gyermeke, felosztja közöttük vagyonát, ha sok, eo ipso nem iskoláztathatta egyikét sem, nem adhatott nekik magasabb műveltséget, hanem a fölös számú gyermekeket elküldte nap-számba.

De fölös számú gyermek is ritkán akadt. A szegény ember úgy a parasztnál, mint az értelmiségi osztálynál nem igen házasodhat, nem igen gondolhat család-alapításra, mert hiszen magát

is alig tudja eltartani. S ha meg is házasodik, nem igen törekszik s elcsigázott physikuma nem is igen képes nagy számú család alapítására.

A zsidók ellenben folyton szaporodnak. Ők nem gondolnak a család, a gyermekeltartással; tudják, hogy mindenik meg fog élni. Náluk alig veti le magáról a reményekkel telt csemete a hátulgombolós nadrágot, rögtön nyakába akasztanak egy tarisznyát s egy falat kenyérral világgá küldik.

Széles a világ, sokfelé vezet az út s minden ilyen tarisznyás zsidó gyerekeknek a tarisznyájában csörög a Wertheim-kulcs.

A jobbágy nem emelkedhetett tehát a neki szánt helyre, a köznemességet pedig sikerült a rendszernek annyira megtörni, hogy az úr alá süllyedt, s ilyképen a még mindig tátongó ürbe kezdte magát ékalakulag befúrni a zsidóság.

Ez az eredménye azoknak a – mondjuk – nemes intencióknak.

A jobbágyot nem emelték a neki szánt magaslatra, a nemességet lejjebb sülyesztették, mint kellett volna, természetes tehát, hogy az úrt a zsidóság töltötte be.

Ha időközönként felülről is, alulról is nyomást gyakorollak arra az ékre, azért nem ijedt meg, mert tudta, hogy anyaga keményebb, mint az őt szorító test.

Így került közénk a zsidóság, így távolította el a társadalom egyes rétegeit egymástól s így mételyezte meg egész testünket.

Ennek a zsidó invázióknak hatása társadalmi életünk minden nyilvánulásában meglátszik. A társadalom minden sorvasztó liberalismus, minden politikai szédelgés s közgazdasági bukás ellenére sohasem jutott volna a mai enervált, züllött állapotba, ha e zsidóság nem furakodik sorai közé.

A régi társadalom, ha bárminő is volt, mindig hazaszerető, mindig keresztény volt – nálunk még a magyar jakobinusok is keresztények voltak – ellenben a mai társadalom kozmopolita és pogány. A pogányságot a liberalismus, a kozmopolitizmust a zsidó

öntötte beléje Mert a zsidóit nemcsak a politikában sa kultúrában kozmopoliták, de kozmopoliták a társadalomban is. Hiába váltják meg Magyarországon 50 krral a nevüket, a szívükben addig sohasem lesznek őszinte magyarok és hazafiak, a míg a talmudra esküsznek; hiába ékeskednek a legszentebb történeti magyar nevekkal, ha erre a liberális zsidó-magyar uralomra véletlenül ismét egy Schmerling-korszak jönne, oly hamar, de oly hamar felejtenek el azokat a szép magyar neveket.

A zsidónak ez a kozmopolitismusa és a talmudi szelleme tért hódít, sőt már bent is van a magyar társadalom minden nyilvánulásában, bent van erkölceiben, a családban, a hivatalban, a közéletben, a kultúrában; bent a szalonban, az utcán, a színházban, a dalban, a kaszinóban, a sportban, a bálban, egy szóval mindenütt.

A családot a szabad szerelem, az union libre eszméjére leginkább a zsidó dissolvens elemnek a nőemancipáció szárnyain repkedő hebroni pillangói tanítják; az utcára a nyílt prostitutiót ők viszik; hivatalainkban, közéletünkben, a „magasabb közéleti erkölctan”-ra, a váltóhamisítás, csalás, sikkasztás művészetére a dologkerülő, a liberalismus emlőin felcseperedett ruékat, az erkölcsi romhalmazokat a zsidó vigéczek vezetik be, ők azok, akik tanácscsal szolgálnak s vezető karjokat ajánlják fel a zsenge és gazdag örökösöknek, a hülye és bolondok házába zárandó milliomosoknak; ők azok, a kik közvetítik az erkölcsöt az orfeumok és a paloták között; ők gyakorolják a modern leányvásár nemes passzióját.

Nálunk most már mindenhol dominálnak. A saját depraváló, dissolvens karakterüket összekotyvasztották a modern liberalismus pogányságával s a társadalmi élet minden nemes intézményéből bünbarlang lett, miazmás posvány, mely ha közelébe jutunk, még a józan, az egészséges embert is megszedíti, beleragadja gyomrába, mint a mimosa csalogató mézével a gyanútlan bogárkát, hogy kiszívja a szegény berekedt állat vérét s lassú halállal elpusztítsa.

Minden, minden elfajult nálunk. A kultúr-társadalom még a torzképét is alig mutatja annak a képnek, melyről a nagy Széchenyi álmodozott.

A szalon, szalon- és kapcza-betyárokat, demi-viergeket termel, a régi patriarchális finomság helyét a zsidó úrhatnáság banalitása, a műveltség helyét a nagyképüsködő üres fej, a szellemesség helyét a legrágárabb meztelenség, az union libre, a szabad szerelem, az arcz pirosságát a festék, a szelíd mosolyt a kéjes vihogás, a büszkeséget a zsidó dölyf, a szeretet helyét a kozmopolita üres hidegség foglalja el.

Sehol, a hová zsidó befurakodik, a mely szalonba zsidót recipiáltak, többé azt a társadalmi együvértartozandóság érzetét, azt a patriarchális melegséget, mely a szívekben honol s a szemekből lángol ki, mely a kézszerítésben hozza nemes buzogásba a vért, annak a faji vonzalomnak, nemzeti összetartó érzésnek, mely ezer évig kiirthatatlan volt bennünk, mely a veszélyben összehozott minket, azt a meleg, igaz érzést, ott, a hová zsidó befurakodott, sehol soha sem tapasztaljuk többé.

Ez a szalon többé nem magyar, ebben a szalonban nem lüktet többé hazafias érzés, nem emelkedik fohászra a kebel, nem függ falán az Isten képe – ez a szalon zsidó szalon. Ebbe a szalonba nekünk sírni, nem szórakozni kellene járni.

S ugyanez a kép az utcán is.

Zsidólegények viszik ott is a főszerpet, a kik kéjelegve vizsgálják az előttük tipegő bukott és bukandó hölgyek lábikráit s harsogva nevetik ki azt a jámbor halandót, aki a harangszóra, vagy a templom előtt meg meri a kalapját emelni. Igazi vakmerőség is kell ehhez. Láttam már papokat is, a kik pírral az arczokon s feltett kalappal sétáltak el a templom előtt. Pedig az Isten szolgáját templom előtt feltett kalappal mindenki észreveszi

S mit látunk ha belépünk a színházba? A közönség zsidó, a darab zsidó, az elgyengült, eltompított, eredetiségétől megfosztott tehetség kínos szüleménye. A Katonák, Madáchok korszaka lejárt; ma a nemzeti génius, az őserő nem tud produkálni semmit,

ma szerveinket eltompítja az utca zaja, a szalon vihogása, az orfeum gőze, Hebron rózsáinak ölelő karjai.

Ma szellemi produktumunk alapja nem a vallás-erkölcsi igazságszolgáltatás, nem a nemzeti érzés erősítése, nem a társadalom erkölcsének javítása, az ízlés finomítása, de az érzékek felizgatása, a társadalom salakjának undorító módon való felszínre dobása, a bűn pártolása és igazolása, az igazság, az erkölcs, a hit arczulcsapása. Ma többé nem az érzésnek, a szívnek, de az érzékeknek, az idegeknek írunk.

S miért? Mert az irodalom zsidó kezekben van, mert a zsidó közönségnek ilyen tetszik, mert a tárgyban az ősök felkeresése ostoba ódság, a keresztény társadalom rajzolója sötét ultramontanizmus, a Katona, Madách szellemében írni nevetséges anachronizmus. A zsidónak kozmopolita tárgy, kozmopolita erkölcs kell itt is, úgy a drámában, mint a dalban.

S kozmopolita zsidó író, avagy ilyenektől megkegyült keresztény a mai korban, a mikor pengő pénzért árulják a becsületet is – akad elég.

De még hagyján a dráma. Nézzük a dalokat. Soha imfámsabb merényletet nem követtek el a magyar géniusz, a magyar karakter ellen, mint most azok, a kik úgynevezett népszínműveket s még inkább úgynevezett népdalokat írnak.

Egy breszlai pereczes bizonyára jobb népszínműveket sütné s egy Csaszlauból ide vedlett cseh trombitás jobb népdalokat fújna ki a flügelhornjából, mint a milyenekkel igyekeznek megrontani társadalmunkat a modern népszínmű- és népdalgyártók.

Tóth Ede, Csepreghy mintha elsők és utolsók lettek volna; Bihari, Lavotta, Csermák, Simonffy Kálmán, Rácz Pali s az a sok magyar úr, a Fáyak, Vayak, Vojnitsok, Bernáth Gazsi, Nagy Jani. a népdal eme mesterei mintha örökre kihaltak volna.

Azok a szívükbe vették a kottát, ezek, a mostaniak a papirosra, azoknak a szívükből fakadtak az érzelmek, a mostaniaknak az idegdúcokból, mert ma már a fejben van az érzés, az az „érzés”, melynek húrja a szétroncsolt idegszál, zenéje a pengő arany.

De kinek is írnának? A hivatásos éneklők közül ki tudja ma eldalolni a magyar nótát? Blaha Lujza! – más senki!

A nemzetnek színházba lódult csalóányai s az a hálás publikum, melyik csak a színházban látja a fülemülét, – azok csak operettlire termettek.

És orfeumra. A zsidó géniusz, a pogánysággal összepárosított zsidó karakter elhitette velünk, hogy a műveltség legnagyobb iskolája ez a bünbarlang, melynek bódító illatában elfelejtünk minden bút, bánatot, melynek fojtó gőzében nem látjuk mint gurul ki kezünkől sárga aranyak alakjában utolsó rögünk is.

Ez az intézmény s ennek az intézménynek virágzása a legnagyobb diadala a zsidó karakternek a kereszténység felett, ez a legszomorúbb bizonyítéka erkölcsünk végleges elzüllésének, bukásunk menthetetlen voltának.

Hivatását vesztette, lehet mondani elfajult a kaszinó is, a sport is, a multság is. A kaszinó többé nem szórakozó hely, de játékbarlang és vívóterem, a lóverseny többé nem lónemesítő foglalkozás, de üzérkedő részvénytársaság; a bál nem szívet, lelket nemesítő, gyönyörködtető, testet felfrissítő szórakozás, de a frivolitás, a meztelenség mutogató helye, a tivornyák és léhaságok színpada, az erkölcsi elvadás, az érzéki aljasság bünfészke.

Mindeme elfajzás ily mértékére – mint már emlitem – egyedül a pogányság a zsidóság nélkül nem lett volna képes

Legrezerváltabb kaszinóinkba tömegesen tódulnak a zsidók, lóversenyeinken ijesztő módon szaporodnak a zsidó istállótulajdonosok, sportegyleteink kevés kivétellel mind zsidó kézben vannak, bált zsidók nélkül rendezni nem tudunk.

Ezen a téren oly nagy már hatalmuk, hogy a millenium alkalmával öfelsége a magyar király az előzetes tervek megváltoztatásával ellátogatott a kereskedők, vagyis a Lipótváros báljára s tüntetőleg lemarasztották a terv ellenére, mintegy az egyházpolitika utóízeként, Pestmegye báljáról.

Evvel a tromffal talán egy kissé hamar hozakodtak elő a zsidók. De hát sajna, most már ők az *urak* Magyarországon. Most

már ők határozzák meg, hogy kit reczipiálnak egy szalonba. Úgy van ez különben – bár gyengébb mértékben – máshol is.

Angliában, a világ legbüszkébb arisztokracziájának soraiban ott találjuk a Rothschild, Montefiore, Salamons, Phillips, Ellis, Goldsmid, Sassoons, Vogel lordokat; Német-, Francia-, Spanyolországban a grófokat, freiherreket, vicomtokat, grandokat, Magyarországon a bárókat.

Zsidó nemes talán az egész világon együtvéve nincs annyi, mint nálunk, abban az országban, melyben minden nemesi előjogot eltöröltek, melyben a nemességnek semmi értelmet nem tulajdonítanak, melyet a leghevesebben támadnak épen azok, a kik leginkább áhítoznak utána – a zsidók.

A nyúlőrrel és a karddal szerzett nemesség most szépen megfér egymás mellett. A kettő közt csak az a különbség, hogy a réginek nincs mivel megaranyozhatni régi elkopott czimerét, az új pedig aranyzákjaira és ágymadraczaira is kivarratja az ötágú koronát, a mi melleleg mondvá soha sem volt magyar nemesi czímer ész!

De hát azok, a kik azért, mert a nemzet zsírján meghíztak, mert egy népet kiszipolyoztak, s ezekért az érdemekért ugyanattól a néptől „a hazai ipar”, „a hazai kereskedelem”, „a hazai közgazdaság” terén szerzett érdemeik elismerése czímén nemességet nyertek, jól teszik, ha a három eperlevél és négy gyöngy helyébe oda ragasztják az ötágú koronát, mert legalább avval is megkülönböztetik magokat a másiktól.

És a mily arányban pusztul a régi nemesség, azon arányban foglal tért ijesztő szaporasággal az új zsidó nemesség.

Íme, csak mutatóba egy pár család: Rudai Goldberger, Tornyai Schossberger, MegyeriKrausz, Gelsei Guttmann, Zempléni Moskovitz, Hatvani Deutsch, Domonyi Brüll, Dombóvári Schulhof, Gárdonyi Neumann, Erényi Ullmann, Hliniki Neuberger, Okányi Schwarcz, Ruszti Ruszt, Győri Gschwindt, Jánosi Engel, Porlheimi Porges, Cserhalmi Hecht, Zimonyi Schwarcz, Hevesi Bischitz, Turányi Biedermann, Madarasi Beck, Surányi Back, Királdi Herz stb.

Íme csak egy kis csokor a nagy virágos kertből.

Nálunk igazán érvényt szereztek a zsidók abbeli következetes politikájuknak, hogy először kezükbe igyekeznek kaparítani a közgazdasági erőket, melyeket pénzzé alakítva hatalmukba kerítik a politikát, hogy ennek révén és támogatásával helyzetet teremtsenek maguknak a társadalomban.

Mindig mindenhol ez volt a céljuk.

Concha Győző budapesti egyetemi professzor egyik 1895. évben tartott felolvasásában nyíltan kimondotta, hogy pénzzel akarnak maguknak pozíciót biztosítani, pénz árán akarnak egyszerre bejutni oda, a hova csak hosszas küzdés, vagy érdek folytán emelkedhet az ember, a család.

Ugyanakkor a reczepció tárgyalása alkalmával *Kovács Albert* a parlamentben hangoztatta, hogy a magyar társadalomban elfoglalt s elfoglalni szándékolt pozíciójuk jogtalan, mert semmi érdeket nem szereztek rá, az állam, a nemzet kiépítésében semmi részt nem vettek,

Cicero ugyancsak a római társadalomban való elhatalmasodásuk ellen kél ki, mely ékesszólás azonban nem akadályozta meg őket további akciójukban, úgy annyira, hogy *Tacitus* és *Juvenalis* már a teljes elzsidósodástól félti a római társadalmat.

Elképzelhetjük tehát, hogy ha Tacitus, a nagy római társadalmat féltette attól a kevés zsidótól, hogy mennyire kell nekünk féltenuk ezt a kis társadalmunkat attól a rengeteg zsidótól.

Széchenyi István egyszer a zsidókról szólván a következőképen nyilatkozott: „Ha egy üveg tintát a tengerbe öntök, nyomtalanul eloszlik benne és legkevésbé sem változtatja meg színét tőle; Anglia, Franciaország emancipálhatja a zsidókat, ellenben a mi tál magyar levesünk élvezhetetlenné válik egy üveg tintától.”

Széchenyi eme igazán frappáns mondásának igazsága ma már a legnagyobb mértékben beteljesült: ma már valóban élvezhetetlen a mi tál levesünk a tintafoltok miatt.

Még inkább megfelel összekotyvasztott társadalmunknak: a lőre. Ha a régi magyar társadalom kicsiségében hasonlított a jó finom aszúhoz, akkor a mai társadalom nagy terjengős égőben nagyon hasonlít a bőségesen felelesztett lőréhez.

Ez a hasonlat inkább kifejezi azt a mély értelmet, mely a zsidókat társadalmi térfoglalásukban vezeti, a melylyel az igazi aszút lőrévé, a vért vízzé igyekeznek hígítani.

Az arisztokrátiának, a középosztálynak, egyszóval a kulturális elemnek és a köznépeknek egy nemzettestben nincsen külön karaktere, külön felfogása, külön gondolkodásmódja, külön jellegzetes sajátága. Egy a vére, egy az esze, egy a szíve, egy a kuaikterc valamennyinek, csak a nyilvánulási módjai mások.

Mindennek kútforrása pedig maga a nép. A karakter, a mi minket magyarrá tesz, a néptől való; a kultúrát, a mit idegenből magunkra veszünk, nem úgy vesszük át, mint a hogy kaptuk, hanem előbb átszabjuk a magunk idomaira s úgy öltjük magunkra.

Viszont át vesszük a nép érzelmeit, szívét, gondolkodását s mindezeket agyunkban és lelkünkben kultúránkkal megformítva visszaadjuk ismét a népnek.

A nép adja nekünk az őanyagot, mi megcsiszolva, megfaragva visszaadjuk neki.

A nép feltol minket egy bizonyos magaslatra s mi lenyújtjuk kezünket, hogy magunkhoz emeljük a népet.

Ez a kölcsönösség, ez az egymásra utaltság különösen azoknál érvényesül, azoknál érzik meg leginkább, a kik közvetlenül érintkeznek a néppel.

Mi szívesen veszünk a néptől bármit, de a nép még szíve - Lebben tanul, még szorgalmasabban igyekszik elsajátítani a mi finom modorunkat, úri tempónkat, választékos kifejezéseinket, divatos majmolásból utánozva még testmozdulatainkat is, társadalmi szokásainkat; lassanként természetesnek találja egyes extravaganciáinkat, hódol lassankint még vallási és erkölcsi felfogásainknak is és a műveltség alacsony fokán, avagy zsenge korban, a midőn még nem

tudja megkülönböztetni a jó és rossz közti különbséget, igen is hajlandó jónak, erkölcsösnek, igaznak tartani azt amit ura mond neki s rossznak, bolondnak, nevetségesnek nézni azt, a mi ura előtt is az.

És ebben, a népnek eme megváltozhatatlan tulajdonságában rejlik a társadalomra, a nemzetre a borzasztó, a beláthatatlan veszedelem.

Most még nagyobbbrészt mi érintkezünk a néppel, mi adunk neki oktatást, tőlünk tanul, a mi kultúránkban megfinomítva veszi át tőlünk sajátját. Ez a viszony azonban napról-napra rosszabbodik, helyünket mind sűrűbben foglalják el a zsidó birtokosok.

A zsidó birtokos pedig a műveletlen népbe, a hajlítható csemetébe többé nem a nép kicsiszolt gondolatát, érzelmvilágát, karakterét fogja belecsepegtetni, de a saját mérgét, a talmudi erkölcsöt, karaktert, géniuszt.

A nép bár eleinte idegenkedni fog eme szokatlanságok irányában, mégis idők folytán, az anyagi kényszer által is szorítva beadja a derekát, lassankint eltanul a zsidótól mindent, megtanulja előbbi urait, saját vérét gyűlölni, megtanulja Krisztust gyalázni, a talmudot imádni, vagyis teljesen zsidó lesz a zsidó hibáival, a zsidó romlottságával, de nem a zsidó erényeivel: a szívóssággal, akaraterővel, spekuláló lejével.

A zsidó ismeri a népet, tudja mit kell igába hajtani, hogy jó fejős tehén váljék belőle.

Ezért kell neki a társadalmi posztó s ezért kell neki a föld is.

S akkor, a mikor a főntebb vázolt állapot bekövetkezik, ki fogja merni azt mondani, hogy ez a föld, ez a nép a nevén kívül másban is magyar lenne? Ez az állapot pedig a jelenlegi politikai, közgazdasági és kulturális rendszer mellett feltétlenül bekövetkezik.

Megérjük még azt az időt is ezen az úton, hogy a kozmopolita és erkölcstelen magyar nép maga töri ki a keresztet Szent István koronájából!

De hogy is ne jöjjön! Hisz már most is odáig jutottunk, hogy Magyarország egykori híres miniszterelnöke Wekerle Sándor a lipótvárosi kaszinó megnyitó lakomáján egész Magyarország és az egész világ füle hallatára, kidülledt mellel, fölemelt homlokkal merte kiejteni ama emlékezetes szavakat, hogy: „*Magyarország intelligenciáját a Lipótvárosi kaszinóban képzelem!*”

S ezt a rettenetes arczúlcsapást, ezt a vérszerkesztő korbácsütést szó nélkül tűrte a Nemzeti Kaszinó, a Gentry Kaszinó, szó nélkül tűrte egész Magyarország.

Az a csodálkozni való is van még ezen a mondáson, hogy Wekerle Sándor, a ki a Gentry Kaszinó elnöke, mért nem rúgta oldalba ezt a rusztkikus egyesületet s mért nem vállalta el rögtön a Lipótvárosi Kaszinó elnökségét; ő lett volna ez esetben Magyarország legintelligensebb embere.

Sajnos azonban, hogy ily mély utógondolatot rejtő mondáson most már csak úgy könnyedén átsuhanni nem lehet.

Török, tatár, német végig ütött rajtunk sokszor, pusztította sorainkat, de a társadalmunkat nem bántotta. S ezért talpra is tudtunk állni.

Most, a mikor belső féreg ássa alá testünket» a mikor társadalmunkat rothasztja meg egy miazma, ha most elbukunk, akkor soha többé nem kelünk fel.

Akkor, a mikor államunk függetlenségét, veszítettük el, csak meg voltunk kötözve, békókba verve, most a mikor társadalmunk pusztul, most korhadunk, rothadunk. Ebből pedig nincs feltámadás.

A békókat le lehet rázni, le lehet a karról tördelni, de az elkorhadt testet ember fel nem támaszthatja többé.

Egyetlen gyógyító szer van erre: *megakadályozni akorhadást!*

*

Minden korhadásnak alapja, kútforrása pedig, a legnagyobb szociológusok, a legnagyobb tudósok szerint a *család*.

A család az, a mely fentartja a társadalmakat, nemzeteket, államokat, a család romlása lehet tehát csak az, a mi mind ezeket romba dönti, elkorhasztja.

A családi élet tisztaságának, nimbusának kiveszése döntötte romba Babilont, Persepolist, Athént, Rómát s a család ugyanazon fekélye fogja romba dönteni a mai társadalmat.

Nem a kereszténység fog veszíteni abban a XX századbeli evolúcióban, – mert hiszen az evolúciót épen az teszi okszerűvé és szükségessé, mert a társadalmak eltértek a keresztől, s visszatértek a pogányság sötétségébe.

A kereszténység csak nyerni fog evvel, mert a kereszténységre, bárminő társadalmi elem, bárminő réteg kerüljön is a felszínre, feltétlen szükség lesz. E nélkül az az újjonon felszínre került elem nem lesz képes sem alkotni, sem uralmát biztosítani, sőt magát ideig-óráig fentartani sem. Bármeddig is fog tartani tehát ez az evolúció, bármennyire is fognak váltakozni különböző rétegek a felszínen, állandóan meg nem marad rajta egyik sem, csak az, a melyik társadalmát a Péter-kőszálára építi.

Letörni ezt a kőszálat vihar nem képes, elsodorni áradat gyenge, ember megdönteni nem fogja.

A kereszténység emberfeletti; ember nem alkotta, ember meg nem döntheti! Nélküle nincs szerves élet, nélküle nem alkotunk, nélküle sem individuális, sem szociális életet nem élhetünk.

Mivel is akarják az emberek pótolni az Istent? A tudománnyal? Avval a Cagliostro-féle homunculussal, a melylyel azt akarták bebizonyítani, hogy lélek, isteni szikra nélkül is létezik gondolkodó lény, hogy ember is alkothat embert!?

Ez a szüleménye a megbomlott agyvelőnek, képes volt ideig óráig kiszakítani a társadalmak lelkéből az Isten képét, de a nyomában támadt ürességet mindezeideig nem volt képes betölteni semmivel. Felvezette az emberiséget egy bizonyos magaslatra s ott tehetetlenül megállt. S most nem képes menni se fel, se le; ígéreteit a tömegnek képtelen beváltani s a tömeg véstjósloán ordítja feléje:

„Töltsd be lelkünk ürességét óh tudomány! mert az ígéret nem tartja fenn az életet.”

S a tudomány tehetetlenül, élettelenül roskad össze azon a magaslaton, a melyen azt hitte üde forrást fog találni s nem talált csak kopár szirteket, kiégett lávaköveket.

Ott fekszik a tudomány azon a sziklacsúcson élettelenül, vakon!

Bele akart nézni a napba s megvakult. Megbomlott agy velejében elfeledte, *hogy a nagy fény hamarabb vakít, mint a nagy sötétség!*

... A nép pedig alant fogait csattogtatja s ordít!

S ordítani fog mindaddig, míg az Istent nem fogja visszafogadni üres lelkébe.

Mikor fog az a korszak bekövetkezni, ki tudja? Lehet, hogy holnap, lehet, hogy beláthatatlan messzeségben – nem tudjuk. Egy bizonyos csak, hogy valamikor be kell következnie.

Az Isten nélküli tudomány csődjéről, már most írnak komoly tudósok; a vallással, az erkölcsökkel mind élénkebben, komolyabban kezdenek foglalkozni magok azok az emberek, a kik eddig a materiában, a szervetlen anyagban vélték feltalálni az istenüket, azok, a kik minden emberfelettlivel foglalkozni nem akartak, azok a kik semmiben, még önmaguk létezésében sem hittek.

A materializmus, pozitivizmus, atheizmus, szkepticizmus félénken bár, de mind kezd foglalkozni a vallással, avval az Istennel, a melyet az ő utaikon nem voltak képesek megtalálni.

A levegőben pedig a sphaéráknak valami különös zenéje, valami sejtelmes zümmögése hallatszik a finom, exaltait idegek előtt s megszületik lelkükben a miszticizmus, a spiritizmus.

S ez a miszticizmus, ez a spiritizmus lassanként átszivárog a tudományba, irodalomba művészetbe, behatol a családba, a társadalomba s mindenhol keresik annak a sejtelmesnek a végökát, mindenhol keresik az Istent.

Nem tudják kifejezni, nem tudják megnézni ki 0, nem tudják hol van, csak érzik, hogy valahol van hogy szükség van rá lelkük-ürességének betöltésére.

Majd akkor, ha ismét bent lesz lelkükben, majd akkor felkiáltanak: ő az, ő, az egy igaz Isten!

Akkor fogják látni csak, hogy Isten nélkül nincs igaz élet, csak dermedt téli álom.

S akkor, a mikor ez a kor következik be, akkor lesz helyreállítva a család, a társadalom alapja.

Az Isten nélküli tudomány közvetett hatásán kívül sok körülmény járul még a család szétzúllásához.

Passez Erneszt, a francia állami semmitőszék ügyésze a francia társadalomról értekezvén, a következő okokat hozza fel a családi élet hanyatlásáról:

1. A hit hanyatlása, melynek következtében beállott az erkölcsök elzúllése.

2. A szülők azon óhaja, hogy gyermekeiket okvetlenül a magukénál magasabb társadalmi állásra neveljék.

5. A szülők tekintélyének csökkenése.

4. A fényűzés és az élvvágyás

5. Az elválási törvénnyel való visszaélés.

Passeznek ezt az öt pontját mindenben aláírom, de még hozzáteszem a következő két pontot:

6. A nőemancipáció

7. A zsidóknak a szentélybe való feltétlen bebocsátása.

Erről a két pontról külön könyvet kellene írni, ha ki akarnók mindegyiket fejteni. Itt, csak a 7-ik pontról, a zsidóknak a családba való bebocsátásáról feladatunk szólani.

A zsidót midőn bebocsátottuk magunk közé, magával hozta a talmudot s mind azt a sarat, a mi még a gheftóban rászáradt, Mi nem kívántuk tőle, hogy a talmudot hagyja a küszöbön kívül, s hogy a sarat kefélje le magáról mielőtt házunkba lépne, mi feltételek nélkül öleltük keblünkre. Csoda-e, ha ebből a sárból jó csomó ránk is ragadt. Az igaz sárosak voltunk magunk is, de korántsem olyanok, mint a milyenek a zsidóság összecsókolása után lettünk.

Agyvelónkben a tudomány mesterséges fénye világított, az Istent számúztuk lelkünkéből, a keresztet letéptük szobánk faláról, a szabadság és egyenlőség elvét a családba is bevittük, ellenben

a testvériséget bölcsen kint felejtettük; a helyett befogadtuk a talmudot; leljünk ürességét a szervesetlen anyaggal igyekeztünk betömni, ereinkbe bevonult a zsidó disszolvens romboló mérge és így a családi szentély sárfészek lett, a család szétrobbant. Ma löbbé a családban nem apa, anya, és gyermek, térj és feleség, testvér és testvér érintkeznek egymással, de teljesen idegen emberek, a kik csak azért vannak egy fészekben, mert a *különböző* gólyák véletlenül őket rakták egy fészekbe. Máskülönbem semmi közük egymáshoz.

Ha a zsidót nem fogadják be, elismerem, akkor is sártenger lett volna a családi szentély, akkor is mint idegenek állnának egymással szemben a tagok, de legalább elismernék, hogy egy gólya hozta őket mindnyájukat össze, elismernék, hogy egy vér cserge - dez ereikben.

Ma ezt sem ismerik el, mert a talmud kozmopolita erkölcsé kiirtotta belőlük ezt az érzést.

Ezt a szentély-rombolást a talmudhoz méltóan csak egy tudja még véghezvinni, a nőemancipáció.

Ez a soha keresztül nem vitt s soha keresztül nem vihető fixa idea az a kalapács, a melyik a családi szentély utolsó kövecskéjét is szétzúzta.

A hivatalosan, nyilvános intézetekben emancipált s nem a családban nevelt, oktatott nő lelkében minden női kihals csak a phizikuma mutatja, hogy még nő. A nőnek a tudományért cserébe kell adnia asszonyi voltát. Tudomány és nő a föld két pólusa.

Olyan akkor ez a lehetetlen monstrum, mintáz ókori mythologia agyrémei, mint a hindu ősemler, a kiben egy személyben megvolt mind a két nem. Abban az ősemlerben megvolt az ember minden tulajdonsága, azóta pedig, a mióta az az őslény kettévált, és a két fél folyton keresi egymást, míg a házasságban ismét nem egyesül, azóta a két félben az emberi tulajdonságok megvannak oszolva. Az *emberben* a férfiú, a *némlerben* a női tulajdonságok; a mi hiányzik az egyikben, megvan a másikban; egyik

a másíknak saját lényege csorbítása nélkül nem adhat semmit, egyik a másíkatól nem vehet át semmit.

Mindakettőnek ki van rendelve a természettől a hivatása; a ki ezeket a hivatásokat meg akarja változtatni, az a természet ellen követ el merényletet.

A természetten pedig kifogni nem lehet.

Ezért nem sikerült soha s ezért nem is fog sikerülni soha. semmiféle nőemanczipáció.

Ilyen hiú kísérletek a világtörténelemben csak akkor fordultak elő, a mikor az emberek eltértek Istentől, hatalmukba akarták keríteni a természetet, a mikor a szabadság a közéletben, a társadalomban, a szerelemben, az erkölcsben korlát nélkül dühögött

Ez az állapot pedig ama társadalom összeomlását okozta, melyen a következő társadalom megadván mindenkinek a természettől neki kiszabolt hatáskört, mindig Isten nevében kezdte az épület alapjait lerakni.

Hogy a mi társadalmunk, illetve a mi családunk mint a társadalom alapja a mostaninak romjaira az új alapot sikerrel rakhassa le, akkor első sorban vissza kell fogadnia lelkébe az Istent, kifüggeszteni családi szentélye falára a feszületet, visszaültetni a jövendő családanyákat a főzőkanálhoz és imádságos könyvhöz, megszuhogtatni a jövő családapák felett a nádpálczát, s kikorbácsolni köréből a zsidót, mint a hogy kikorbácsolta a templomból a kufárokat Krisztus.

Csakis így lehet rekonstruálni társadalmunkat, csakis így remélhetünk a jövőben.

A keresztény társadalom eme rekonstrukciójának azonban nemcsak erkölcsi, de gazdasági oldala is van.

Egy család magában semmit sem tehet; az atomoknak tömörülni, egyesülni kell, hogy valamit létrehozzanak. Hogy a régi hasonlattal éljek, egy nyaláb pálczikát egyenként bárki is könnyen eltördel, de a nyalábot magát egyszerre nagyon bajos, úgy szólván lehetetlen összetörni.

Társadalmi tömörüléssel lehet az állapotokon segíteni olyképpen, hogy egymással szűkebb körökben egyesülve, mint egy nagy egésznek öntudatos és szerves részei közreműködhetnek úgy önmagunkért, a sajátunk minden egyes tagjáért, mint magáért a nagy egészért.

A mi a jelszó a katonaságnál, az legyen a társadalomban is: az összességért az egyes, és az összesség az egyért. Így lehet reményünk a boldogulásra.

Természetes, hogy itt is ugyanazok a főprincípiumok a legelső teendők, a melyek a családnál lit is Istennel és zsidó nélkül kezdjünk mindent. Azután tanuljunk meg dolgozni, változtassuk meg a munkáról eddig alkotott fogalmainkat, folytassunk egyszerű életet, a fővárosi aszfalt helyett tapossuk a föld göröngyeit és a kártya meg a pezsgős pohár helyett vegyük a kezünkbe a könyvet, az imádságos könyvet.

Különösen szól ez a középbirtokos osztálynak, mely a fényűzésben, a nagyzásban, a dobozásban nem ismert határt, mely a legjobban elzüllött s leginkább van rászorulva az önsegítésre s mások támogató karjaira.

Nekünk a többi között kulturálisan képzett embereket kell termelnünk, hogy a kor követelményeinek folyton fokozódó igényeit elegendő emberanyaggal legyünk képesek kielégíteni; hogy a zsidót a kultúra, az irodalom, a művészet, a hivatal teréről leszorítva elegendő és megfelelő szellemi és anyagi erő álljon az állam és a társadalom rendelkezésére a keletkezett űrt betölteni. Ezt azonban csak megfelelő gazdasági erő mellett leszünk képesek előteremteni, a mit viszont egészséges, vallásos társadalmi erkölcsökre fektetett szociális tömörüléssel s ennek keretében kifejtett munkássággal érhetünk el.

A nyaláb fát nem törheti el a zsidóság, ha mindnyájan kezét fogunk, szét nem tépheti a lánczot.

Hány és hány kallódó birtokot menthetnénk meg; tönkre jutott, elzüllött családoknak hány és hány ártatlan, fejlődésre képes alkalmas sarját művelhetnők ki, adhatnánk kenyeret a kezébe ilyképen.

E nélkül pedig a birtok zsidó kézre kerül, a birtokból kikergetett család elzúllik, nyűg lesz a társadalom nyakán, gyermekei pedig proletárok lesznek, vagy éhenhalnak.

Ezen pedig segíteni keresztény társadalmunk nemcsak hivatva van, de kötelessége is. Az igaz, először is azt a keresztény társadalmat kell megteremtenünk.

Segítséget senkitől sem várhatunk; ezen a téren teljesen a magunk erejére vagyunk hagyva.

A család, illetve az ezen felépült társadalom adja a gazdasági, a kulturális erejét a nemzetnek, tartja kezében az államgépzet kormányzatát; a milyen a család, olyan a kultúra, olyan a gazdaság, olyan a politika, olyan az egész nemzet.

A magyar társadalomnak meg kell mutatni léte érdekében, hogy a fejlődés, az életképesség csirája még nem veszett ki belőle végképen, hogy vissza tud térni az Istenhez.

Ha azonban mindezt nem érzi magát képesnek, ha lelkéből az Isten nélküli tudomány pogánysága kiölt már minden életrealitást, akkor a XX. század borzadalmas társadalmi evolúciójában kénytelen lesz helyét más társadalomnak átengedni. Ez a társadalom pedig nem lehet más, csak a zsidó vagy pedig keresztény, de más, nem magyar társadalom.

Hogy mindez ne történjék meg, hogy mindez a gyászos kép csak fölösleges aggodalom szülte agyrém legyen: az teljesen és egyedül a magyar társadalomtól függ.

A jövő képe mindig bizonytalan; az azonban bizonyos, hogy a magyar társadalmat, ha így fejlődik továbbra is, mint a XIX. század végén, hogy akkor feltétlenül elsepri őt a jövő század társadalmi forradalma.

VIII.

A ZSIDÓ KÉRDÉS MEGOLDÁSA.

Eljutottunk végre idáig. A jelenlegi, folytonosan válságosabb tájak felé gravitáló gazdasági, kulturális és társadalmi állapotok annyira felszínre vetették, annyira élére állították a zsidó kérdést, hogy megoldása immár elkerülhetetlen. Ezt érzik maguk a zsidók is, érzik az államférfiak, a tudósok s bár most még többségükben a kérdés aktualitásától elzárkózni igyekeznek, nem palástolhatják el aggodalmaikat e súlyos kérdésben, s a folyton vehemensebben és vehemensebben megújuló kitörésekkel szemben nem képesek többé oly erővel gyakorolni rá azt a mesterséges nyomást, mely által eddig minden jelentőségétől megfosztották.

Hogy milyen lesz a megoldás: végleges-e vagy csak időleges, azt nem lehet előre megjósolni; nem tudhatjuk, hogy vajjon a mai társadalmi uralmi-rendszer, avagy az ezek romjain felépülő új társadalom fogja rendezni eme veszedelmes kérdést.

A XIX. század, melynek társadalma egy évszázada uralkodik már és a mely századot a felvilágosodottság századának szokás nevezni, rengeteg, fontosnál-fontosabb, mélyebbnél-mélyebb kérdést vetett fel: de egye len egyet sem tudott megoldani.

Isten, vallás, tapasztalati tudomány, béke, szabadság, egyenlőség, (testvériség!), gazdaság, szocializmus, mind-mind a XIX. század felvetett, mélyreható eszméi s vajjon melyiket oldotta meg? Egyiket sem.

Nem hiszem, nem remélem tehát, hogy eme szerencsétlen, balvégzetű század késő vénségére meg tudjon birkózni oly hatalmas kérdéssel, mint a minő a zsidó kérdés.

Sem erkölcsi, sem szellemi ereje nem képes ily megható eszmevei eredményesen foglalkozni. Ez az eredményes munka: a békezés és humánus megoldás munkája a XX. századnak a XIX. század gyászos romjain felépülő társadalmára és politikájára vár.

Hogy maga a megoldás mily elvek szerint fog létesülni, hogy mi lesz a megoldás alkalmával és utána a zsidósággal, azt megjósolni szintén nem lehet. Oly sokféleképpen alakulhatnak a jövő század politikai, gazdasági és társadalmi viszonyai, oly különböző körülmények állhatnak be a zsidók politikai, gazdasági, kulturális állapotaiban hogy mindeme chaosban eligazodni a legprovidenzialisabb tekintet sem képes.

Azokat a módokat azonban, melyek szerint a megoldás lehetséges lesz, már mostan meg lehet állapítani.

S nézetem szerint ezek a következők lehetnek:

1. beolvastás (assimilatio),
2. gyarmatosítás (colonisatio),
3. a ghettó visszaállítása,
4. a sionismus, vagyis külön zsidó állam alapítása.

Ez a négy modus vivendi jöhet szóba, melyek szerint a zsidó kérdés megoldható.

Nézzük sorba mindegyiket, nézzük mindenekelőlt a *beolvastás*, az *assimilatio* elvét.

Ez az elv a legtetszetősebbnek látszott eddigelé s a mostani kormányrendszerek a liberalismus elveitől vezérelve, midőn a zsidó kérdéssel foglalkozniuk kellett s midőn megoldását keresték, erre az egyetlen modus vivendire akadtak, a mely az ő szemükben alkalmas lehet a megoldásra. Legalább ha emanczipacionális törekvéseiket ideális és becsületes színben akarjuk feltüntetni, fel kell tételeznünk róluk eme hátsó gondolatot és célzatot.

Bár ezúttal tehát helyes elvből látszottak kiindulni, mégis számításukban mindenhol a legkegyetlenebbül csalódtak. Akkor, a mikor – hinni akarom – hogy az összeolvasztási eszmétől lelkesülve s a szenvedélyeket felkorbácsolva ledöntötték a válaszfalakat a zsidók előtt: akkor a megnyílt kapuk előtt a zsidók fordítottak

egyét a szekerük rúdján s a legerősebb kötéllel sem sikerült a liberalizmusnak őket azon a kapun bevontatni.

A liberalizmus beteg agyveleje nem látta a zsidóban csak a vallást, a szektát; a külön álló fajt, nemzetet, ethnost, a külön testet nem látta. És most, a keserű csalódás után sem akarja látni.

Hiába ölelte keblére elsőnek a nagy francia borzalmas forradalmában véres mellére a provencei zsidót, az az új testvér bizony csak zsidó maradt mostanáig és zsidó *lesz* minden ilyen ölelés mellett is mindig; annak a zsidónak, ha még kétezer évig kellene vonszolni a gall igát, lelkében még akkor is ott ragyogna a Jehuda Halévy éneke: „Nyugaton van a testem – a Lelkem keleten!”; annak a zsidónak soha sem lesz Nagy Károly az ideálja.

Így járt, mint a francia, a zsidókkal minden nemzet, így jártunk mi is. Ledöntöttünk minden korlátot előttük s rögtön megjött rá részükről a válasz: a rabbik budapesti határozatai és a zsidó néptanítóknak törvénybe és szívükbe iktatott nyilatkozatai.

Fel van vetve tehát a kérdés, sürgős, égető megoldást kivan és a liberalizmus tehetetlenül áll vele szemben. Nem akarja elismerni a zsidóság szeparatiztikus, kozmopolitikus törekvéseit s más megoldást mint a beolvasztást, szégyenletes kudarcza után sem akar elismerni.

Egy esetben volna lehetséges csak ezen az alapon a megoldás, – mint már; az előző fejezetekben említettem is.– ha a zsidóság elfogadja a kereszténységet. A kereszténység képes volna őket 4-5 generáció multán bármely nemzet szerves tagjává alakítani, ettől azonban a zsidók leginkább irtóznak. Inkább a legkínosabb halál, mint a szentelt víz.

Történtek esetek, mint régen Spanyolországban s most Oroszországban, a midőn tömegesen vették fel a zsidók a kereszténységet, ezek azonban korántsem szüntek meg a talmud hívei lenni, sőt kényszerűségből vévén fel a keresztet, bensőjükben még engesztelhetlenebb gyűlölettel viseltettek a keresztények iránt, mint többi talmudista hitsorsosai. Sőt nemrég a lengyel

kormányzásban megesett az a különös eset, hogy egy kényszerűségből kikeresztelkedett zsidó vallására ugyan görög katolikusnak, nemzetiségére nézve azonban határozottan és tüntetőleg zsidónak vallotta magát.

Itten, ezen a téren tehát erőszak nem használ, csak meggyőzés. Meggyőzni pedig a zsidót nagyon bajos, a liberalizmus pedig maga is végelgyengülésben, erkölcstelenségben és pogányságban fetrengvén éppenséggel képtelen.

Hogy mit fog hozni a jövő ennél a módszernél, nem tudhatjuk; annyit azonban mindenki világosan átláthat, hogy a beolvasztás lenne a zsidókérdés megoldásának leginkább keresztül vihető s leghumánusabb módja. A keresztény társadalmat ez a beolvasztás nem veszélyeztetné, mert a mindennapi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a meggyőződésből keresztényekké lett zsidók már a második generációnál is gyökeres átalakuláson esnek át. Ezek megismervén Krisztust, elfelejtik a talmudot. Ha az akarat megvolna valamennyiükben Krisztus megismerésére, akkor nem kellene mindig a holnap miatt remegniök.

Azokra nézve, a kik inkább kényszerűségből keresztelkednek meg, mintsem hogy az állam területét elhagyják, avagy a sionizmus államába vándoroljanak, azokra a csökönyös elemekre nézve a legbiztosabb és jogos eszköz volna, ha gyermekeik neveltetését az állam venné kezébe. Ez a mód használna; más egy sem..

Hogy a XX.-ik században beválik-e ez a megoldási mód, az a XX-ik század titka.

Második megoldási mód lenne a *gyarmatosítás*.

Azt is megpróbálták már 1891-ben, midőn az orosz zsidóüldözés lázba hozta a „humánus” Európát. Hirsch bárónak több mint 25 millió forintjába került a vállalat; a zsidók Amerika felfedezésének négyszázados emlékünnepe mindnyájan nyugat felé igyekeztek fordulni s új Messiás gyanánt imádni Columbuszt; Argentína s Észak-Amerika felé egész zsidó rajok keltek útra: Spanyolország nagy felhevülésében 60 ezer, esetleg több zsidónak

nyugodt otthont kínált: s az egészből még sem lett semmi. Ma ott vagyunk, a hol voltunk.

Rotschild Edmund báró földműves telepekkel igyekezett segíteni az állapotokon – eredménytelenül.

Mindezek a jelenségek részben a zsidók improduktivitására, gyengébb physikumukra, a lassú gyümölcsözés iránti türelmetlenségükre, részben pedig a betelepítési helyek őslakóinak – bizonyára természeti ösztönből – velük szemben tanúsított ellenséges magaviseletére vezethető vissza.

A gyarmatosításról, a sionismus eme egyik válfajáról a zsidóság fényesen dokumentálta azt, hogy önmagára hagyatva, áldozati bárányok nélkül, tisztán arra utalva, hogy a rideg földből maga teremtsen elő a megélhetés szükségleteit: az élet mostohaságaival megküzdeni nem képes; hogy nincsenek benne koncentrálni mindazon erők, melyek egy szociális társadalmat a saját erejükből fentartani képesek volnának. Egyszóval, hogy a zsidóknak a produktív munka, a földművelés iránt, se hajlamaik, se képességeik, se akaratuk nincsen.

A gyarmatosító törekvések tehát alaposan meghiúsultak maguknak a zsidóknak karakterén s nem vezetnének eredményre a jövőben sem.

Hogy a zsidóknak eme improduktív munkaereje azonban alkalmas lehet-e a változásra, lehet-e náluk oly átalakulást elképzelni, mely őket külön társadalom, külön állam szervezésére, alapítására képesítené: erről majd a sionismusnál lesz szó.

A zsidó kérdés a gyarmatosítással különben sem volna végleg rendezve, mert mint gyarmat államot nem alkotna, még is csak valamely állam kötelékébe tartoznék a zsidóság, mely államnak idővel ép oly nyílt sebét képeznék, mint most képezik az európai államok túlnyomó részének. Szaporaságuk, szívóosságuk, értelmi fejlettségük, karakterük a gyarmatosító állam hatalmi pozícióját csakhamar a kezükbe juttatnák s csakhamar arra a tudatra ébresztenék azt az ázsiai vagy amerikai államot, hogy visszagyarmatosítsa őket oda, a honnét jöttek.

Ilyképen az örökbolygó zsidó legendája csak folytatódnék.

A gyarmatosítás tehát, bár időlegesen meg is szüntethetné a zsidók anyagi válságát, elhallgathatná egy perczre a zsidó kérdést, véglegesen még sem , oldhatná meg. Azért azt hiszem, a jövő század politikájában, – ha a végleges megoldás dűlőre jutna, ez a mód nem igen kerülne szóba, vagy ha szóba is kerülne s diadalt aratna, akkor legkevésbé sem tekinthetők a zsidó kérdést megoldottnak.

Nem különbül vagyunk a harmadik *modus vivendi*-vel, a *ghettóval* sem. Azok, a kik a mostani emancipacionális törvények visszavonásával s a zsidóknak a ghettóba való visszaüzésével akarnának a bajon segíteni, azok nem látják, hogy evvel a kérdés csak el volna odázva s a ghettóbeli csend véres és veszedelmes viharra előjele lenne.

Az emancipacionális törvényt visszavonhatjuk, a zsidókat is, minden hatalmuk daczára – ha egy szociális véres íorradalom útján is – a megújhodott társadalom erejével visszazárhathatjuk a ghettóba, de vajjon nyerünk-e evvel valamit? Éppenséggel semmit.

Közgazdaságunkra oly válságos körülményekkel járna a zsidóknak eme visszakergetése, melynek eredményei kiszámíthatatlanok. S aztán hogy volna evvel a zsidó kérdés megoldva? Hisz a ghettóból – most már vagyont, pénzt, hatalmat és kultúrát vive oda magukkal – sokkal könnyebben és sokkal rövidebb idő alatt szabadulnának ki, mint eddig szabadultak.

Így aztán olyan baroméert teremtenénk a zsidó kérdésből, a melybe a zsidó rossz idő esetén ^bevonulna házi odújába, jó idő esetén pedig kijönne a napvilágra.

Az időjárás eme változékonyságának pedig mind a két esetben mi adnók meg az árát.

De ha a jövőben lehetne is ily fantasztikus eszmével foglalkozni, a jelenben gazdasági, kulturális erőnket összehasonlítva a zsidóéval s erkölcsi erőnket tekintve, csak reménytelen sóhajtozás

igazi pium desiderium lehet a zsidónak a ghejtóba való vissza-
 űzése.

Bizonytalan érzést és félelmet keltene ez az állapot mind-
 két részen. A zsidók aggodalommal lesnék azt az időpontot, a
 mikor kimondjuk felettük a halálos ítéletet, mi pedig folytonos
 gyötrelmek közt váránk, hogy mikor tör ismét ránk a ghejtóból a
 zsidó. Egyikünk se tudna nyugodtan, bizalommal tekintve a
 jövőbe, meghalni. Nekünk pedig ép úgy, mint a zsidóknak is, állandó
 nyugalomra, biztonságra van szükségünk, hogy nyílt homlokkal,
 őszinte érzéssel a szívünkben álljunk egymással szembe.

Ezt pedig a ghejtóval elérni legkevésbé sem lehet.

Ez legfőképpen a *sionismus* megvalósításával, egy külön
zsidóország, zsidó állam alapításával volna elérhető.

Részből keresztényekké kell lenniük a zsidóknak, vagy pedig
 mintegy külön territórium állampolgárának kell megjelenniük a
 többi államok előtt s csakis akkor tekinthető a zsidó kérdés meg-
 oldottnak. Másiké sohasem.

A *sionismus* eszméje és mozgalmja újabb keletű.

A történelmi államok keretében a zsidóság idegensége nem
 volt annyira észrevehető, az államalakulatok, nemzettestek kifeje-
 zésében nem képezett oly erős akadályt, mint a nemzetiségi
 államok kialakulása kezdetén. Addig csak vallási s még legfeljebb
 gazdasági oldaláról tekintették a zsidót veszedelmesnek, de midőn
 a nemzetiségek a francia forradalommal, jobban mondva a 48-as
 időkkel nem geográfiai alakulatok szerint történelmi jogon, de fajok,
 nemzetiségek szerint kezdtek szociális államközösségbe egyesülni
 a midőn a nemzetiségi államok asszimilálni igyekeztek minden,
 kebelükben található másnemű anyagot: akkor a kialakuló nem-
 zetek megdöbbenve vették észre, hogy van testükben egy idegen
 test, mely sem gazdaságilag, sem ethnographiailag, sem vallásilag
 egyesülni vele sem nem képes, sem nem akar, s ez az idegen
 test: a zsidó.

Ennek a tudata keltette föl s tette aktuálissá a zsidó kérdést.
 Megpróbálták az emancipacionális törvényekkel az asszimilációt

s nem sikerült, most pedig tanácstalanul, tehetetlenül állanak az államok és társadalmak e kérdéssel szemben.

Azonban nem csak az államok, a nemzetiségek vették észre ennek az idegen testnek jelenlétét, de észrevették magok a zsidók is. A faji érzés bennük is ösztönszerűleg kitört, érezték, hogy a szétszórtság a talmud minden instrukciói dacára mindinkább távolítja őket egymástól s ezért az újra ébredt közösség érzete mint valami erős vasgyűrű igyekezett őket egy csomóba összehozni. Érezték saját asszimilálhatatlan voltukat s érezték a nemzeti államok kialakulásában ennek rájuk nézve veszedelmes voltát; érezték, hogy itt nekik is tenni kell valamit, különben irgalom nélkül elpusztulnak. Így született meg a zsidó állam eszméje.

Eleinte úgy vélték a bajokon segíteni, hogy olyan konglomerát államoknál, mint-pl. Magyarország is, szítani igyekeztek az egyes nemzetiségek között az ellentétet, felkelteni a határtalan gyűlöletet, hogy ez által egyrészt a szerves egyesülést megakadályozzák, másrészt magukról a figyelmet eltereljék.

Ez a kétségbeesett tervük nálunk fényesen sikerült, úgy annyira, hogy manapság jórészt a zsidók jóvoltából olyan parázs kis nemzetiségi harc dül, mint akár odaát Ausztriában.

Egy részük, azok, a kik a nemzet zsírján az inter duos litigantes elvénél fogva pompásan élösködnek s még mindig azt hiszik, hogy a Duna és Tisza mentén örök időkre fenéig tejfel minden, – azok még most is megmaradtak ebbeli politikájúit mellett, ellenben az előrelátóbbak, a kikben van egy kis becsület, emberi érzés, tudás és humanismus, igazi fajszeretet, azok nem akarják fajrokonait egy esetleges vérfürdőnek kitenni, azok igazán érzik az egymáshoz tartozók egyesülésének szükségét, békés szociális együttműködését. Erre pedig csak egy lehetséges állapotot lehet teremteni: a zsidó államot.

A sionismus eszméjét Magyarországon először *Istóczy Győző* 1878-ban az országgyűlésen vetette fel s harsogó kacajjal felelt rá egész Európában az elbizakodott és rövidlátó zsidó sajtó. Azóta a nézetek rövidesen megváltoztak. 1881-ben a zsidóság egyik leg-

tekintélyesebb közlönye a londoni „*Jewish Chronicle*” már elismeri az eszme jogosultságát, sőt maga tesz indítványt, hogy Palesztinát Oroszország, Magyarország és Románia zsidáival kell benépesíteni, meg pedig kapcsolatosan avval az indítványával, hogy a török kormány államkötelezvényeit koronai birtokokkal váltsa be.

Nemsokkal később *Oliphant* Lőrincz angol író, a „*Times*” munkatársa terjedelmes munkát írt erről a kérdésről, s művében kijelölte az államalakítás legalkalmasabb territóriumát is, mely a hajdani termékeny *Pereá*-ból állana a Jordántól keletre.

Azóta e kérdés kisebb-nagyobb mértékben szunyadott s csak 1891-ben az orosz zsidó kérdés felmerülésével vetett újból élénk hullámokat. Hirsch és Rotschild bárók kolonizáló terve nem vált be; az orosz zsidó nyomorúság az orosz kormány szükségvédő intézkedései folytán oly nagy fokra hágott, hogy egy zsidó ország létesítésének eszméje mindinkább aktuálissá vált.

Ma már ez a sionista mozgalom k lépett a nemzetközi politika porondjára s valószínű, hogy mindaddig, míg kedvező megoldást nem nyer, nem is fog lekerülni róla.

Herzl Tivadar dr. híres bécsi író és *Nordau* Miksa német író és költő állanak a mozgalom élén s különösen *Herzl* az, a ki minden követ megmozdít a terv érdekében. Megmozgatta a politikai gépezeteket, bejárta az udvarokat is, sőt a török szultánhoz is ellátogatott. A szultán kitüntető szívességgel fogadta az író, s úgy látszik, nem sok akadályt gördítene a terv végrehajtása elé.

Herzl terve megvalósítása érdekében létesíteni szándékszik egy társaságot „*Society of Jews*” címmel, melynek célja volna:

„*Egy territórium állam/jogi megszerzése azon zsidók számára, leik nem képesek asszimilációra.*”

Azt hiszem ez a felfogás nem ütközik egy zsidónak sem hazafias érzésébe s teljesen nivellálja azoknak lármáját, a kik – mint a magyar zsidók – nagyhangon azt vetik ellen, hogy ők jó hazafiak, ők már kitűnő magyarok lettek s a sionizmussal, ha csak foglalkoznának is máris hazaárulást követnének el.

A zsidókról úgy is tudja mindenki, hogy milyen hazafiak s az a tény, hogy ők maguk elösmerik, hogy nem képesek asszimilálódni, nem képesek se egy nemzet, se a keresztény társadalom szerves tagjává alakulni, ennek őszinte önbeismerése már is némi tiszteletet és becsülést kölcsönöz úgy a mozgalomnak, mint a mozgalom intézőinek.

A magyar zsidókról szólva különben nagyon is természetesnek találjuk, hogy nehéz volna megválni a lipótvárosi és Andrásy-uti palotáiktól. De azért, e miatt, ne akarják velünk elhitetni, hogy ők kivételt képeznek az általános zsidó karakter alól. Az anyagi érdekek utálatos lólába mindig kilátszik az alól a hosszú kaftán alól, melynek neve: hazafiság. – Hiába takargatják.

A sajtukacsz bizonyára nem azért ül és szeret tartózkodni a sajtban, hogy gyarapítsa, hanem inkább azért, hogy megegye.

Ő rájuk a bankárookra és börzianerekre nézve a sionista mozgalom különben sem tervez veszedelmet, mert csak a szegényebbjét, a nyomorgóbbját akarja kitelepíteni, természetesen az itt rekedő gazdagabbja segítségével és anyagi áldozatával. Az intelligenciát az új államban képviselné az európai társadalmakban jelenleg proletároskodó tulprodukcziója a zsidó intelligenciának.

Ezek a Herzl programpontjainak főbb elvei.

Az állam tulajdonképeni megalakításának mikéntjére vonatkozólag az 1897. évi *bázeli* nagy sionista kongresszuson két felfogást hangoztattak. Az egyik volt a *praktikusok* pártjáé, akik jótékony agitáció, adakozás, tehát békés úton, anyagi eszközökkel igyekeznének megszerezni az államot, a másik a *sionisták* pártja, a kik forradalom útján, szabadságharczczal igyekeznének kivívni szabadságukat, mint más népek. A kongresszuson a sionisták voltak nagy többségben.

Ugyancsak a bázeli kongresszuson sokáig vitatták azt, vajjon csak *jogilag* avagy *nép jogilag* biztosított hazát kérjen-e a zsidóság, végül Herzl ajánlatára elhatározták, *hogy a sionismus a zsidóságnak nyilvános joggal biztosított otthonáért fog küzdeni.*

A czél elérésének eszközei: talaj előkészítése a palesztinai költözködésre; az egész világ zsidóságának megfelelő s a meglevő

törvények mintájára alkotott szabályok alá rendelése; a zsidó szellem és önértzet fejlesztése és a nagyhatalmak beleegyezésének megszerzése.

Zsidó szempontból eme eszközök érvényesítése igen csekély akadályba ütközik.

Az európai államok szempontjából, ha a jelenben látszanának is felmerülni oly körülmények, melyek a mozgalom megvalósítását hátráltatnák, avagy lehetetlenné tennék, a jövőben eme lát-szólagos akadályok mind el lehetnének háríthatók.

Legkomolyabb és egyedül számbavehető akadály itt is csak a gazdasági téren merülhet fel. A kultúra és a társadalom igen szívesen, minden megrázkódtatás nélkül, sőt lelki megkönnyebbüléssel volna képes nélkülözni a zsidókat. Ellenben a közgazdaság jelenlenlegi főfaktora, a *pénz*, kezükben van. Ez a körülmény első sorban gondolkodóba ejtené a laikus embert. Tőlünk pl. egy általános zsidókivándorlás esetén a tőkének és az ingó vagyonnak oly mennyiségét vinnék ki egyszerre, hogy az államgépezet funkciója úgy szólván szünetelne. Ez komoly akadálnak látszik. Pedig ez az akadály is, ha nem is egyszerre, de rövid időn belül oly könnyen elhárítható, mint egy útban álló kavics. Minden csak az európai keresztény társadalomtól függ.

Ha a társadalom által megváltoztatott politikai rendszer a gazdálkodást a pénzgazdaságról ismét átteszi a natural-gazdaságra, a zsidópénz nem lesz többé oly nélkülözhetetlen forgalmi eszköz, mint a milyen manapság, nem lesz oly döntő gazdasági tényező, mint napjainkban. Ekkor a gazdasági válság sem volna egy cseppet sem veszedelmes az államokra, még kevésbé a népre nézve.

Nem kell hozzá, csak egy kis rendszerváltozás; következetes, lassú proccesszus; a zsidó birtokok állami megváltása, s valamennyi zsidótól rövidesen megszabadulhatunk.

Mert a keresztény szempontból felfogott sionizmus csak olyan lehet, hogy valamennyi zsidó – gazdag, szegény – kivándorol, vagy pedig kereszténynyé lévén, asszimilálódik. Olyan sionizmus, a melyik megszabadítana minket a szegényektől, de itt hagyná nyakunkon a

megölő betűinket, a gazdagokat – csak emelné a gazdag zsidók vagyonosodását s még inkább szítaná a zsidóellenes hangulatot. Ez a sionizmus tehát legkevesébbé sem oldaná meg a zsidó kérdést.

Az a vád, hogy a sionizmus kérdése vakmerő, megfontolatlan és lelkiismeretlen, mely átláthatatlan bonyodalmakat és kiszámíthatatlan vészt hozna úgy az egész zsidóságra, mint a kereszténységre: semmi egyéb érthetetlen közönséges frázisnál, melylyel az írója maga sem tudta, hogy mit akar kifejezni.

Abban a kultúrában, abban a társadalomban, a mely mindenképpen szabadulni akar a zsidóságtól, a mely aképen akar megújítani, hogy saját kiszorított anyagát ismét visszahelyezze az őt megillető helyre, nem tudom felfogni, hogy micsoda veszedelmet hozna a zsidóság eltávozása? A kik annyira hozzászórtak a zsidósághoz, hogy nem tudnak élni nélkülök, azok mehetnek velök bátran Palesztinába. Nyugodtak lehetnek; hogy senki sem fog sirni utánok s hogy nélkülök és a zsidók nélkül is élünk csak valahogy.

A magyar zsidóknál – mint már említettem – értem, hogy mért ragaszkodnak ennyire ehhez a Kánaánhoz. Nem ellenségei ők sem a sionizmusnak, de megvalósítását csak úgy szeretnék, ha az a létesítendő zsidó ország a Duna és Tisza mentében lenne.

Azt is értem, ha akadnak szegény zsidók, a kik fáznak a sionizmus eszméjétől, mert hiszen az ilyenek tudják, hogy rajok ott is a nehezebb vége vár az államfentartásnak; a fizikai munka, a földművelés, a mihez pedig nincs hozzá szokva évszázadokig meggörnyedt derekuk, elgyengült karjaik; úgy vannak evvel, mint a kis gyermek a fürdőkáddal: félnek tőle, mert nem tudják, hogy ez adja meg testüknek az erőt.

De a tömeg különben sem tud gondolkodni; neki vezetőre, oktatóra van szüksége. S ha a vezetők veszélyben látva a tömeget a segítség módjait kutatják: akkor csak őszinte elismerést és becsülést szereznek maguknak.

A kivándorlás tehát, mint látjuk, nem ütköznék elháríthatatlan akadályokba; nagy kérdés azonban az, hogy vajjon maga az államalakítás és fentartás a zsidó emberanyaggal lehetséges-e?

Tudjuk, hogy a zsidó eddig sem produktív munkaképességet, sem államalakító és fentartó erőt – mint hogy egy hasonlattal éljek, a cigányok – eddig nem mutatott sehol; tudjuk, hogy Krisztus urunk eme népismerete alapján jövendölte meg nekik az örök bolygó zsidó legendáját; látjuk, hogy ahányféle nép között laknak, annyiféle nyelvet beszélnek; szomorúan tapasztaljuk, hogy intelligenciájuknak, vezető elemeiknek erkölcsei leginkább át vannak itatva a XIX század pogányságának és romlásának mérgével: s mindezeket tudva és látva vajjon lehet-e reményünk ahhoz, hogy a zsidó képes legyen államot alkotni, fentartani, gazdaságot produkálni, egységes kultúrát teremteni, egységes társadalmat szervezni?

Ha humánusan fogjuk fel a zsidók kérdését, a sionizmust, akkor mindezekre a létfeltételekre tudnunk kell felelni.

És én ezen feltett kérdések egyikét sem tartom lehetetlennek. Csodás lesz ez az államalakulás, csodás lesz az egész tünemény, de csodák még a XIX. század végén is történek.

Erős akarat van a zsidóban; ha erős vezetés is lesz felette, hozzá lehet szoktatni mindenhez. A foglalkozás, a szociális együvértartozandóság érzetének megvalósulása, az egymásra utaltság átalakítja rövid időn belül az embert tulajdonságaival, faji karakterisztikonjaival együtt. – Ha nem, akkor a népnek el kell pusztulni. – A zsidó különben az előtt is művelt földet, most is, ha rá lesz kényszerítve, nemcsak a hatalom, de a körülmények folytán is, bizony kénytelen lesz túrni a földet. Az első generáció kényszerűségéből, a második apai utasításból, a harmadik már megszokásból.

A zsidó parazitáskodik, ha van kin. Ha nincs már kin, akkor tovább megy és arra a foglalkozásra adja a fejét, a mely minél könnyebben adja meg neki a mindennapi kenyeret. De szükségéből nem idegenkedik a kemény munkától sem. Én a felvidékeken nagyon sok zsidót láttam, a kik szántással, kaszkapálással keresik meg a mindennapi kenyerüket. Palesztinában is – erősen hiszem – ráadná a fejét erre a foglalkozásra, mert ott meg egymást annál kevésbé nyúzhatnák meg.

Így vagyunk a nyelvi kérdéssel is. Három nyelv jöhet itt csak tekintetbe: a spanyol, német és szláv.

S most nézzünk magunk körül: hány nyelven beszélnek az egységes magyar nemzet különböző nemzetiségű és vallású tagjai? Vajjon ha nálunk lehetséges a jelenleg fennálló állapot nemcsak különböző nyelvek, de különböző, hozzá divergáló nemzetiségek és vallások között, miért nem állhatna fenn a zsidóknál is az a bizonyára csak ideiglenes állapot, hogy különböző nyelveken beszélnének. Náluk meglenne: az egy vallás, egy faj és az együvé tartozandóság szívós érzete, a mi nálunk nincs meg.

Az államnyelv nyugodtan lehetne a többségé és az intelligenciáé s ez a német. Avagy a *héber* nyelv felélesztése abszurdum?

Sokkal komolyabb veszély fenyegetné az új államot az erkölcs részéről, mely pedig minden államnak talpköve.

A mostani erkölcsökkel zsidók államot nem fognak alkotni, még kevésbé fentartani; de még akkor is, ha erkölcsükben a XX» század tisztító tüzén megtisztulva, raknák le az állam alapjait, még akkor sem tudnák azt az államot fentartani, ha a talmudhoz a mai merevségükkel ragaszkodnának.

Új államukban égessék el a talmudot s térjenek vissza őszintén, igazán, szívökben is Mózes vallásához s akkor tiszta lesz erkölcsük, egészséges társadalmuk, gyönyörködtető kultúrájuk, virágzó gazdaságuk, erős és hatalmas államuk. Másképen, ha meg is alkotnák államukat, fentartani alapjában a talmuddal nem fogják soha.

Nem csak az én felfogásom ez, de bizonyítja a történelem is. A meddig Mózes törvényeit, ha csak színleg is, megtartották, államot alkottak; mihelyt azonban a talmudot fogadták el törvénykönyvükül: felbomlottak, bolyonganak. Még Krisztus urunk sem volt képes ezt a felbomlást megakadályozni.

És bolyongásuk csak Mózeshez való visszatérésükkel szűnhet meg.

Hiszem, hogy a sionismus fog foglalkozni evvel az eszmével s hiszem is, hogy átlátja ennek az új állam fentartásához feltétlen szükségességét.

A sionisták mozgalma a népjog alapján áll, erkölcsös és humánus. A sionisiákban megvan a jó érzés, megvan a becsületes munka, az alkotás utáni tisztességes törekvés. Ellenben azok, a kik mindenáron a keresztény társadalmakon akarnak élőködni, azok feltáriák evvel a mozgalommal szemben elfoglalt álláspontjukkal is egyrészt butaságukat, másrészt lelkök feneketlen aljasságát.

A keresztiség felvétele és a sionismus megvalósítása csak az a két út a zsidók előtt, mely remegésüket, nyomorgásukat, bizonytalan helyzetüket megszünteti s a melyet feltétlenül követniök kell, ha csak azt nem akarják elérni, hogy valamikor egy borzalmas Bertalan-éj boruljon rajok.

A nép nyomora, a gazdasági egyenlőtlenség, a zsidók elleni gyűlölet napról-napra növekszik, napról-napra élesíti az ellentétet keresztény és zsidó, szegény és gazdag, polgár és proletár között. Jön idő, a midőn elpattan minden húr, elszakad minden foszladék, a mely a mostani társadalmat összetartja s a midőn a tömeg joga kiszabadul sánczaiból, a mikor a népszenvedély megindul útján: akkor többé irgalomról nem lehet szó.

Az elvakult népszenvedély ha egyszer kitör a gát mögül, mint a romboló áradat, nem ismer többé emberi érzést, nem ismer maga előtt akadályt, gátat, korlátot. És ennek a kitörő népszenvedélynek első és nem ártatlan áldozata a zsidó lesz.

A sionisták érzik ezt, látnoki lelkükben ott piroslik a XX. század szociális forrongásának vérfürdője s ép azért kettőzött erővel igyekeznek megmenteni önmagukat ettől a borzalmas végromlástól.

S Magyarország mit várhat, mit remélhet ettől a szociális forradalomtól? Van-e nekünk csak egy kis reménysugarunk a jövőben?

Nincs! semmink sincs! E mellett a mostani kormányrendszer mellett mi magunk is tehetetlenül belefulladunk abba a vérfürdőbe, melybe a zsidót fullasztja a tömeg. Annyira egybeforrasztott minket ez a depraváló kormányrendszer a zsidókkal, hogy nélkülök – úgy érezzük – már élni se tudnánk.

Ég felettünk a zsidó kérdés; nyakunkban a parasztlázadás,, a szocialismus; minden oldalról mint a vasgyűrű pántolódik körülöttünk a nemzetiségi mozgalom; Ausztria bomladozik; államszervezetünk válság előtt áll; a külföld előtt gyarlóságunkkal és rövidlátásunkkal eljátszottunk minden rokonszenvet: s mi mindezekkel szemben meggyalázva, megalázva, letiporva, mindenünkből kifosztva tehetetlenül és bután bámulunk a sűrke semmiségbe.

Egyetlen vigasztaló sugarunk, a vallás is kihalt lelkünkéből.

Aggódó szíve kinek ne remegne meg, szeméből kinek ne csordulna ki köny erre a vigasztalan, erre a reménytelen, sötét képre?

Óh! Széchényi, Széchényi! Ki a csillagokból megjósoltad ezt-a dicstelen haldoklást, ezt a kegyetlen vérfürdőt, ha látnád, hogy jóslelked látomásának teljesülése a küszöbön van, ha élnél, s látnádi most Magyarországot: csak most esne lelked kétségbe igazán

Dicstelen sírba temetik nemzedeted s a sir felett a halotti éneket Európa gúnykaczaja fogja helyettesíteni.

Te boldog lehettél még, mert lehetett reményed; nekünk már az sincs meg, az is elveszett.

Csak a felhők fölött, ott sejti még lelkünk azt az Erőt, a ki fenn tartja még bennünk az életet – az Istent.

Az Ő irgalma véghetetlen!

De a kevés igaznak lelke sóhajtása vajjon áthatol-e azon a sűrű felhőrétegen, mely eltakarja tőlünk Őt?

A felhők minden oldalról összecsapnak már a nemzet felett s Mária könyei patakban omlanak szerencsétlen országa annyiszor áztatott földjére ...

..... Felvirrad-e valaha? ...

TARTALOMJEGYZÉK.

	Lap
Előjáró beszéd	3
A zsidóság az ókorban	5
A zsidók térfoglalása és helyzete	19
Zsidó vallás és karakter	40
A zsidók politikája	64
Magyarország közgazdasági állapota. A zsidó kérdés Magyarországon	80
A zsidóság a kultúra terén	137
A zsidóság a társadalomban	169
A zsidó kérdés megoldása	190